

ANILARIMDA ORMANCILIK

Aziz Bozatlı

Anılarımda
ORMANCILIK

(1965 - 2022)

Aziz BOZATLI

Türkiye Ormancılar Derneği
(The Foresters' Association of Turkey)
Tuna Caddesi No: 5/8 Kızılay-Ankara
Tel-Faks: 0312 4338413 - 4332664
E-posta:ormancilarder@ttmail.com
www.ormancilarderneği.org

Anılarımda Ormancılık
Ankara, 2022

TOD Yayın No: 58

Yazar: Aziz Bozatlı

Editörler: Doç. Dr. Murat Alan
Öğr. Gör. Cansu Öztürk

Kapak Tasarım: Hayriye Ertuğrul

ISBN: 978-605-68977-7-1

Baskı ve Tasarım:
Kuban Matbaacılık Yayıncılık
İvedik Osb. Matbaacılar Sitesi 1514. Sokak No:20 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 395 20 70 • Sertifika No: 47331

© Bütün hakları saklıdır. Türkiye Ormancılar Derneği'nin ve yazarın yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün ya da bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. Bilimsel kurallar çerçevesinde kaynak gösterilmek suretiyle atıf yapılabilir.

Bu çalışmayı, 1937’den beri “Devlet Ormancılığını” ilmek ilmek örerek kuran, ormancılık geleneklerini ve ideolojisini oluşturan, bu yolda canlarını esirgemedi bedeller ödeyen tüm fedakâr ormancılara ithaf ediyorum.

Aziz Bozalı

SUNUŞ

Aziz Bozatlý tarafından yazýlan "Anýlarýmnda Ormancýlýk" adlý kitapta, anýlar objektif bir yaklařýmla iřlenmiřtir. Gerektiğinde ilgili meslektařlarla bilgi alýř veriři yapılarak doęruların yazılmasına özen gösterilmiřtir. Meslek yařamında yazdıęı makalelerden aldıęı alıntılar da anýların o dönemle iliřkisini kurarak, dönemi objektif olarak yansıtmaya katkı yapmaktadır.

Yazarın meslek yařamý bağlamında ele alınan bir dönemin ormancýlýęı, ormancýlık tarihimiz ačíısından da yararlı bilgi ve genel değerlendirmeleri içermektedir. Örneęin 60'ly yıllardan 90'ly yılların sonuna kadar teknik personel rejimi, 1969 ve 1991 yıllarında iki kez kurulan "Orman Bakanlığı" dönemlerinin karşılaştırılması, meslektaşlarımızın yurtdışı gezileri ve dış kaynaklı projeler hakkındaki değerlendirmeler, "Özel Ormancýlık" bağlamında Doęu ve Batý toplumlarının mülkiyet anlayışlarının tarihi arka planı, "çerçeve metinler" halinde kitapta verilmiştir. Bu bağlamda mevcut orman varlığımızın; 1937'den beri özenle kurulan ve yürütölen "Devlet Ormancýlıęının" bize bıraktığı bir emanet olarak tanımlanması katıldığım bir düşüncedir.

Kitap, yazarın uzun süre görev yaptığı Doęu ve Güneydoęu Anadolu, Doęu Akdeniz ve İç Anadolu bölgeleri ormancýlýęı hakkında teknik içerikli anýlara yer vermesi yönüyle de ormancýlık tarihimiz bakımından değer taşımaktadır. Meře baltalık işletmeleri, kızılçam, orman yangınları, kızılçam model plan, sedir ve kurak mıntika ağaçlandırmaları bakımından bir dönemde yapılan çalışmaları yansıtmaktadır.

Anýlarda, son yirmi yılda ormancýlıęımızda yařanan olumsuzluklar da iyi bir analiz ve anlatımla dile getirilmiřtir.

Aziz Bozatlý akademisyen-uygulamacı işbirliği çerçevesinde yakından tanıma fırsatı bulduğum meslektaşlarım arasındadır. Kendisini ormancýlık literatürünü izleyen ve uygulamaya aktaran bir meslektaş olarak tanıdım. Ayrıca, internet sitelerinde kültürel konularda da yazılar yayınladı. Atatürk, Cumhuriyet Deęerleri ve Türkçenin bin yıldan beri Anadolu coğrafyasında diğer dillerin etkilerine karşı verdiği savaş süreci ve Harf Devrimi işlediği konular

arasındadır. Yazar belleğimde iyi bir ağaçlandırmacı ve iyi bir yönetici olarak da yer aldı.

Akıcı bir Türkçeyle yazılan, ormancılık terminolojisinin kullanımına özen gösterilen kitabı beğenerek okuyacağınıza inanıyorum.

13 Şubat 2022

Prof. Dr. Melih BOYDAK

ÖNSÖZ

“Anı yazmak, ölümün elinden bir şeyler kurtarmaktır.”

André Gide

“Bir insan 50’ye dayadığı merdivenin tepesine vardığı halde, Dünyayı gençliğinde baktığı açıdan başka bir gözle göremiyorsa boşuna yaşamıştır.”

William Cowper

“Ancak yazıya geçmiş düşüncenin değeri vardır.”

Emile Zola

Bir kitabın önsözü, bir ilacın prospektüsü gibidir. Nasıl ki bir ilaç prospektüsü, o ilacın kullanımı için önemli ise bir kitabın önsözü de onun çerçevesini çizen ve içeriği hakkında okuyucuya ön bilgiler sunan, yazılanların neden yazıldığı, bazı konuların da neden yazılmadığı hakkında okuyucuyu bilgilendiren metinlerdir.

Önceleri edinilen bilgi ve kazanılan deneyimlerin kayıt yeri, yaşlı ve deneyimli insanların hafızaları iken kitap basım ve yayımının çok kolaylaştığı günümüzde yazılı kaynaklar olmuştur. Yaşanmış birçok önemli olay, anekdot, edinilen birikimin saklandığı yer insanların hafızaları olduğu için geleceğe aktarılamamaktadır. Bu nedenle Walter Jong “Sözlü kültüre sahip toplumların bilgiyi biriktiremediğini ve analiz yapamadığını ve bu eksiklikler nedeniyle de bilgiyi bir sonraki nesle, olduğu gibi aktaramadıklarını” belirtmiştir (Ong 2020).

Yaşananlar zaman geçtikçe unutulmaktadır. Zaman geçmişin izlerini silmekte, yaşananları silinmeden geleceğe aktarmak “Söz uçar, yazı kalır.” ya da “Akılda kalmaz satırda kalır” atasözlerine uygun olarak dönemi yaşayanlara yazma sorumluluğu yüklemektedir. Bu bağlamda yazılanlar sözlü mirasımıza değer kazandırır, yazılmamış geçmişi de korur, yaşatır. Anılarımda ismini andığım veya o dönemi yaşamış meslektaşlarımın hem benim dünyam ile ilişki kurmaları hem de kendi geçmişlerini hatırlayarak hoş bir nostalji yaşayacaklarını umuyorum. Ben yazarak benimle aynı dönemi yaşayanların da

geçmişini yaşatmaya çalıştım. Yazarak sadece benim değil, onların da sözlü miraslarına değer kazandıracağıma inanıyorum.

Arthur Shopenhaur’un “İnsanın 40 yaşına kadar geçen günleri bir kitap, 40 yaşından sonrası da onun eleştirisidir” sözünü doğrularcasına, okuyunca görüleceği gibi ben de geçmişe eleştirel baktım. İnsan yaşadıklarının, okuduklarının ve geçen zamanın kendisine kazandırdığı olgunlukla düşüncelerini, bildiklerini, geçmişteki bağlantılarını, ilişkilerini gözden geçirme gereği duymaktadır. Bu konuda **Kemal Tahir**’in bir sözü hayatımda benimsediğim bir ilke olmuştur:

“Bir sabah okuduğunuz bir gazete haberi veya öğrendiğiniz yeni bir gerçek karşısında, tüm bildiklerinizi ve düşüncelerinizi gözden geçirmeyi göze alamıyorsanız, değil aydın bir kişi, sıradan bir okur-yazar bile olamazsınız” (Bozdağ, 1980)

Meslek hayatımda başkalarının yazdıklarını okuyarak, başkalarının yaptıklarını gözleyerek ve bu arada kendim bir şeyler yapmaya çalışarak öğrendiklerimin ve yaşadıklarımın meslek kamuoyuna mal edilmesine kamu hizmetinden emekli olduktan on sekiz yıl sonra karar verdim. Bu kararımı vermemde etkili olanlar, beni cesaretlendiren ve yazmaya teşvik eden, dönemdaşım, arkadaşım, Sevgili Doç. Dr. **Yücel Çağlar** ile bu satırları yazdığım günlerde kaybettiğimiz, rahmetli Prof. Dr. **Osman Gökçe** ağabeyimdir.

Ormancılığımız iki yüz yüz yıla dayanan örgüt geçmişi ile Türk kamu hayatında daima önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle ilk kapsamlı orman kanununa sahip olduğu 1937 yılından itibaren tek tek her ormancının inşa ettiği ama sonuçta tüm ormancılara ait bir serüvendir. Her ormancının yöreye uygun ürettiği çözümler, başarının bütünüdür yani ormancılık geleneklerini ve ormancılık tarihini oluşturmıştır.

Seneca “*Bugün dünyanın öğrencisidir.*” der. Her ormancının yaşarken duyduğu, öğrendiği her şey kendisine dünden kalanlardır. Ben anılarımı yazarak dünden bir kesit sunmaya çalıştım. Anılarımı yazmaya ormancılıktan fiilen uzaklaştıktan çok sonra karar verdim. “Tarih yazan, tarih yapana sadık kalmalıdır.” Sözünden hareketle ben de olabildiğince objektif olmaya ve yaşananlara sadık kalarak yazmaya çalıştım. 2021 yılından altmış yıl geriye doğru anı yazmak bazı ay-

rıntıları unutmama veya yanlış hatırlama riski taşıdığından, birçok olayı tanıkları olan meslektaşlarıma doğrulattıktan sonra kaleme aldım. Örneğin sedirle ilgili bölümde Prof. Dr. **Melih Boydak**'ın, sosyal ormancılıkla ilgili bölümde Prof. Dr. **Ahmet Tolunay**'ın, 68 kuşağı ile ilgili bölümde o dönemin Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı **Temel N. Yılmaz**'ın bilgilerine başvurdum.

İnsan, kendi hayatının öznesidir. Ben yaptığım her şeyi doğru olduğuna inanarak yaptım. Yolumun kesiştiği arkadaşlarımla yaptıklarımın doğruluğu veya yanlışlığıyla ilgili bir kanaati olmuştur. Beni tanımayan kişiler ise bu anıları okuduktan sonra hem benim hem de meslek hayatım hakkında bilgi sahibi olacaklardır.

İnsan hayatının büyük bir bölümünü özel hayatı ve aile hayatı oluşturur. Fakat anılarımla özellikle ormancılık bölümünü yazdıktan sonra, özel hayatıma sadece ormancılık veya önemli değişiklikler bağlamında yer verdim.

Her ormancı meslektaşım gibi benim de meslek hayatım boyunca yaşadıklarım ve yaptıklarım, tıpkı bir binanın tuğlası veya bir resmin fırça darbesi gibi ormancılık tarihimiz içinde çok küçük bir yer işgal etmektedir. Her dönemde heyecanla ve iddialı olarak yürütmeye çalıştığım ormancılık mesleğinin bir mensubu olarak, anılarımla ormancılık tarihimize küçük bir katkı yapabilirim ne mutlu bana.

Anılarımla yazmaya ormancılığı fiilen bıraktıktan çok sonra karar verdiğim için birçok şeyin unutulma riskiyle karşı karşıyaydım. Bu riski olabildiğince azaltmak için anılarımla paydaşı birçok meslektaşımınla yıllar sonra tekrar görüştüm, yazacaklarımı doğrulattım, bazen de çapraz kontrol yaptım.

Taşrada en uzun süre görev yaptığım Mersin, anılarımla içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ben ayrıldıktan otuz yıl sonra 2021'de Mersin Orman Bölge Müdürü olan **Kenan Akduman**'a birçok belgeyi bana ulaştırdığı için teşekkür ederim.

Anılarımla paydaşı olup da isminden söz etmediğim tüm meslektaşlarımdan özür dileyerek, telefonla bilgi ve belge aldığım, görüşüne başvurduğum mevcut bilgilerimi doğrulattığım aşağıdaki meslektaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim:

Prof. Dr. **Osman Gökçe** (kitap yazım sırasında kaybettik, ışıklar içinde olsun) Prof. Dr. **Abdullah Gezer**, Prof. Dr. **Ahmet Tolunay**, Prof. Dr. **Mustafa Avcı**, **Mehmet Kocabaş** (68 kuşağı CKMP gençlik kolları genel Bşk- 1983-87 Mersin Milletvekili), **Nurettin Özkan** (Eski Konya Orman İşletme ve Bölge Müdürü), **Temel Yılmaz** (1968 yılı Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı), **Mehmet Salih Çetiner** (Elâzığ Orman Bölge Müdürü), **Mahmut Karşlı** (Eski Kahramanmaraş AGM Başmühendisi-Gaziantep Orman İşletme Müdürü), **Salih Aydemir** (Eski Konya Fidanlık şefi), **Arif Saraçoğlu**, **Halit Doğan**, **Mahir Yücel Keskin**, **Mustafa Karagül**, **Tarhan Zık**, **Hüseyin Özbakır**, **Ünal Duruöz**, **Hayrullah Oğuz**, **Hanefi Narlıoğlu**, **Suat Tosun**, **Suat Türeyen**, **Mahmut Beyazıt**, **Aziz Özdemir**, **Kaya Karahan**, **Memduh Neşeliler**, **Yusuf Ertaylan**.

Kitabın tamamını inceleyerek düzeltmeler yapan Prof. Dr. **Melih Boydak**, Prof. Dr. **Sezgin Özden** ve Doç. Dr. **Yücel Çağlar**'a teşekkür ederim.

Kitabın yayınlanmasını sağlayan TOD Yönetim Kuruluna, kitapla yakından ilgilenen ve katkı sunan TOD Yayın Kurulu Üyeleri Doç.Dr. **Murat Alan**, Dr. Öğr. Üyesi **Adil Çalışkan**, **Hayriye Ertuğrul**, Dr. Öğr. Üyesi **H.Batuhan Günşen**, Doç. Dr. **Fatih Temel**, Öğr. Gör. **Cansu Öztürk**, Doç.Dr. **Mehmet Özalp**'e ve kitabın basım sorumluluğunu üstlenen Kuban Matbaası'na teşekkür ederim.

Aziz Bozath
Haziran 2022, Ankara

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	17
--------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKOKUL VE LİSE YILLARI	21
--------------------------------------	----

İlkokuldayken Hayat Çizgim Ormancılıkla Kesişiyor	21
---	----

* Reşit Galip, Kılıç Ali ve Benim Lisem	22
---	----

Ülkemizin İlk Çevreci Sivil Toplum Örgütlerinden: Gaziantep Ağaç Yetiştirme ve Koruma Derneği	25
--	----

Belki Bir Misyoner Ama Bir Çevreci: Merrill N. Isley	25
--	----

Muzaffer Özdağ ile Tanışıyorum	26
--------------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

FAKÜLTE YILLARI	29
------------------------------	----

O Yıllardan Günümüze Teknik Personel Rejimi	30
---	----

Üniversite ve Kültürel Hayat	32
------------------------------------	----

Kaçak Stajyer	34
---------------------	----

Bahçeköy Yılları Başlıyor	36
---------------------------------	----

68 Kuşağı	36
-----------------	----

“Yankee Go Home”	38
------------------------	----

Kanlı Pazar (16 Şubat 1969)	39
-----------------------------------	----

Sağ ve Sol Gençlik ile Hocalarımızın Ortak Direnişi	42
---	----

Orman Fakültesi Gençliğinin Bölünmesi	46
---	----

Son Sınıfta Orman Fakültesi’ne Özgü İki Boykot ve Mezuniyet	50
--	----

* Renkli başlıklar, Kitap içinde ek bilgiler veren açıklayıcı metinleri göstermektedir.
Açıklayıcı metinlerin arka fonu da aynı şekilde renklendirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AMASYA VE ÇORUM YILLARI	53
ASKERLİK YILLARI	54
KASTAMONU YILLARI	57
Azdavay Devlet Orman İşletmesindeyim	58
Bir Direniş Öyküsü	63
ADANA YILLARI	67
GÖKSUN YILLARI	70
Macaristan Günlerim	73
Gündelikle Çalışan Orman İşçileri Sosyal Sigorta Kapsamına Alınıyor	76
Proje Çeşidi ve Sayısı Artıyor	76
Önce Üst Görev Teklifi ve Sonra Kırım	80
ERZİNCAN YILLARI	81
KAHRAMANMARAŞ YILLARI	82
12 Eylül Darbesi	84
12 Eylül Darbesine Dair.....	84
Reorganizasyon ve Orman Bakanlığının Anahtarı.....	86
AGM-DSİ Ağaçlandırma İş Birliği Protokolü.....	87
ELÂZİĞ YILLARI	89
Ormanlar ve Orman Köylüsü Feodal Sistemin Kısılcasında	90
Orman Tahribatının Boyutları.....	91
Bozuk Meşe Baltalıklarının İmar ve İhyası	92
Bölgede Kavakçılık.....	93
Keban Barajı DSİ Ağaçlandırması.....	94

Fırat Nehri, Barajlar ve Erozyon.....	95
Bölgede Yapılan Bir Seminer.....	96
Yatırımları Toparlama ve Sadeleştirme.....	96
AGM Avan Proje Çalışmaları	99
MERSİN YILLARI	102
Mersin’de Göreve Başlıyorum.....	104
Büyük Bölge, Yetersiz Altyapı.....	105
Garip Bir Rastlantı ve Bir Hayat Dersi.....	106
Çalışma Düzenimi Kuruyorum	107
Ailemi Mersin’e Taşıyorum	112
Atama Kararnamemin Cumhurbaşkanlığı’ndan Dönmesi	112
Yetki Devri ve Kendime Zaman Ayırma.....	115
Haftalık Program Toplantılarımız ve “Katılmalı Yönetim”	116
Vilayetler ve Diğer Kurumlarla İlişkiler	117
Aile Hayatım ve Eşimin Desteği	119
Orman Yangınları	121
Yangın İstatistikleri	124
Yangınla Mücadele Anlayışımız	124
Ormanların ve Örgütün Yangın Mevsimine Hazırlanması.....	124
Orman Köylüsünün Ormana Yabancılaşması	128
Yangın Söndürmede Uçak ve Helikopter Kullanımı	129
Görev Disiplininin Gevşemesine İzin Vermedim, Yangında Asla!	131
Orman Yangınlarında Benim Davranışım.....	131
İki Yangın Anekdodu	132
Kızılçam Çalışmalarımız ve Model Plan	133

Sedir Çalışmalarımız	133
Uluslararası Sedir Sempozyumu	135
Bir Anekdöt	136
Helikopterden Sedir Tohumu Savrulması	137
Sedirde Geline Son Nokta	138
Orman Genel Müdürleri	139
Orman Mühendisleri Odası	144
Orman Alanı İşgallerine Farklı Bir Yaklaşım	146
Mersin Yıllarımdaki Yurt Dışı Seyahatlerim	149
Mersin’de Üniversite Kurulmasının Önünü Açıyorum	151
Mersin’e Yapılan Bazı Önemli Ziyaretler	154
Mersin İli Çevre Koruma Vakfı’nda Görevim	159
Tipik Bir 6831/57. Madde Talebi	160
Sosyal Ormancılık	161
Konya’daki Diğer Çalışmalarımız	167
Yaban Koyunu Üretme Alanı	167
Fidanlık Hizmetleri	168
Akyokuş Orman İçi Dinlenme Yeri	168
Konya’da Bölge Müdürlüğü Kurulması	169
Bir Dönemin Sonu	170
ANKARA YILLARI	172
Orman Bakanlıklarının Merkez ve	
Taşra Örgütlenmeleri	173
1969-1980 Dönemi	174
Ormancılıkta Uzmanlığın Önemi	175
1991-2002 Dönemi	177

Değişim İhtiyacı Görmezden Gelindi!	177
Bakanlık Yüksek Fen Kurulu Kuruluyor	178
Bakanlık Araştırma, Planlama ve Koordinasyon (APK) Kurulu Başkanlığı Görevim	178
Antalya 11. Dünya Ormancılık Kongresi	180
Tema Vakfı'nın "Bir Milyar Meşe Tohumu Ekimi Projesi"	181
Muğla'daki Rüzgâr Enerjisi Sempozyumu	182
Saip Molla Özel Ormanı veya Beykoz Konakları	183
Batı ve Doğu Toplumlarının Mülkiyet Anlayışı ve Ormancılığımızla İlişkisi	184
Ankara Yıllarımdaki Yurt Dışı Seyahatlerim	187
Çin Halk Cumhuriyeti Seyahati	187
ABD Seyahati	189
Türkmenistan Seyahati.....	191
Dış Kaynaklı Projeler ve Yurt Dışı Seyahatler Hakkında	192
Çankaya Köşkü Yerleşkesi Ormanına Bakım Yaptım.....	193
Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Deneyimim.....	194

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

2000'Lİ YILLARDA ORMANCILIĞIMIZDA

NELER OLDU?	197
Toplumun Ormancılığa İlgisi veya İlgisizliği	198
Hazırlıksız Olmanın Telaşı ve Sloganlara Sarılmak	199
Bir başka slogan: "Baltalıklara Son"	202
Yasalar yaşlı oldukları ölçüde güçlü olurlar!	202
Son Hamle: Ormanlar Siyasetin İnsafına Teslim Ediliyor	206
Ormancılıkta İçi Boşaltılan Kavramlar.....	207

Ağaçlandırma Kavramının da İçi Boşaltıldı	208
“Devlet Ormancılığı” Kavramının Yozlaştırılması	209
Bu Terazi Bu Kadar Sıkleti Çekmez!	211
Geçmiş Değerlendirince	215
Üç Çeyrek Asırda Yaşadığım Değişim	217
SONSÖZ	222
KAYNAKLAR	229
EKLER	235

GİRİŞ

Bu kitapta sizlere esas olarak mesleki anılarımı ve onunla ilişkili bazı ormancılık uygulamalarını anlatacağım. Buna ek olarak yaşadığımız döneme damgasını vuran veya toplum hayatımızda çok önemli yer işgal eden olayların çağrıştırdığı düşünceleri ve buna ilişkin değerlendirmelerimi, ayrıca “çerçeve metinler” halinde sunacağım. Yarım yüz yıllık bir dönemi anlatırken bu bütünü nasıl dilimleyeceğimi, yani hangi zaman dilimlerine ayırarak sunacağımı çok düşündüm. Sonunda ilk ve orta öğrenimim ile fakülte yıllarımı iki ayrı dönem olarak sunduktan sonra geri kalanını görev yaptığım yerler ve orada geçen yıllarımla sınırlandırdım. Genel olarak anılarımda geçen konuları geçtiği dönem içinde anlatmaya çalışırken, bazı konuları da ileriki yıllardaki gelişmelerle veya geçmişte yaşanan bir olgu ile ilişkilendirerek, bütünlüğünü bozmadan ilgili başlık altında ele almaya çalıştım.

Anılarımin özellikle teknik konulara ilişkin bölümlerde o dönemde yazdığım makalelerden ve o dönemin kaynaklarından çokça alıntı yaptığım görülecektir. Böylece bugünün bilgileriyle dünü yorumlamaktan kaçınarak, geçmişi kendi şartlarında sunmaya çalıştım. Bu tarz bir anlatımın daha gerçekçi olduğunu ve ormancılık tarihi yönünden de daha anlamlı olduğunu düşündüm.

Yarım yüz yıllık dönemi anlatırken salt ormancılıkla yetinmeyip içinde bulunduğumuz dönemin sosyal, siyasal ve kültürel olaylarıyla ilişkili metinlere de yer vererek, anılarıma renk katmaya çalıştım.

Kimsenin meslek yaşamı tekdüze değildir. İnşiler çıkışlar bürokratik kavgalar, polemikler hayatın gerçeğidir. Meslek yaşamımdaki ormancılığa veya yaşama dair bir mesaj vermeyen bürokratik kavgalar ile polemiklere yer vermedim. İbret alınması gerektiğini düşündüğüm için yalnızca birkaçını yazdım. Ayrıca yaşanan olayları ve dönemin teknik ormancılık anlayışını olabildiğince o günün şartları içinde değerlendirmeye gayret ettim.

Anılarımı yazmadan önce Yücel Çağlar'ın, Kani Işık'ın ve Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneğinin “Sözlü Ormancılık Tarihi” yayınında yer alan yirmiden fazla meslektaşımın anılarını inceledim ve bana esin kaynağı oldular (Çağlar 2014, Işık 2021, Anonim 2002).

Ben fotoğraf çekip anı biriktirmeye hevesli biri değilim. Kitapta yer alan resimlerin çoğunu da arkadaşlardan temin ederek kitapta kullandım. Nitekim bazı yıllarıma ait hiç resim olmadığı ancak Mersin'deki resimlerin daha fazla olduğu görülecektir. Bunun nedeni Bölge Müdürlüğü merkezinde bir “Halkla İlişkiler ve Haber Merkezi” kurmuş olmamdır. Başında bir Orman Yüksek Mühendisi bulunan bu birim, bizim tüm faaliyetlerimizi hem basın-yayın kuruluşlarına iletiyor hem de idare binası girişindeki panoda periyodik olarak yayınlıyordu. Bu birimde görevli bir de fotoğrafçı vardı. Ben bölge müdürlüğünden ayrıldıktan bir yıl sonra o merkez benim görevde olduğum döneme ait resimlerden oldukça hacimli bir albüm yaparak bana göndermişti. Resimler o albümden alınmıştır.

Anılarımda geçen “sağ görüş” ve “sol görüş” terimleri yabancı kaynaklı terimler olmasına rağmen, anılarımda adı geçen kişilerin siyasi yelpazedeki yerini veya dünya görüşünü belirtmek gereği duyduğumda, anlatım kolaylığı bakımından bu terimleri kullandım.

Burada kitapta kullandığım dil konusuna biraz ayrıntılı değinmek gereği duyuyorum. Ben gençlik yıllarımda Öz Türkçe'yi “uydurukça” olarak niteleyen bir anlayışa sahiptim. Zaman içinde bu katı anlayışı bırakarak yazı dilinde daha fazla olmak üzere dilimize yerleşen Öz Türkçe kelimeleri de kullanmaya özen gösterdim. Fakat bu iki tür kelimedenden mutlaka birini atıp diğeriyle yetinmek zorunda olmadığımızı düşünürüm. Bir kavramı birden fazla kelimeyle ifade edebilmek dilin zenginliğidir. Başka dillerde özellikle İngilizcede bir kavramı ifade eden birden çok kelime veya deyim vardır. Yeter ki kullanılan kelime Türkçeye mal edilmiş olsun, geniş kitleler onu anlayabilsin ve ona aynı anlamı yüklesinler.

Düşünmek, konuşmak ve yazmak birbiriyle yakından ilişkili kavramlardır. Ben konuşurken “hatırlamak” diyorum, düşünürken “hatırlamak” kelimesiyle düşünüyorum, ama yazarken “anımsamak”

diyebilirim. İnsan bildiği kavram ve kelimelerle düşünür, konuşur ve yazar. Dilimizden Türkçeye mal olmuş kelimeleri atmak kültürel birikimimizi, toplumsal hafızamızı (beleşimizi de diyebilirim) zayıflatır, kuşaklararası bağı koparır. Zaman içinde genelde birisi baskın hale gelecek ve eşanlamlı diğçerlerinin kullanımını oldukça sınırlandıracaktır.

Yukarda örnek olarak verdiğim irdelemeyi birbirinin yerine kullanabilen “hayat” ve “yaşam”, “doğa” ve “tabiat”, “hürriyet” ve “özgürlük”, “imkân” ve “olanak” gibi başka birçok kavram için genellemek mümkündür.

Toplumumuzun çelişkiler ve savrulmalar yaşadığı son yarım yüzyılda böyle bir dil ve anlatımın kapsadığı periyodun ruhuna ve hayatın akışına uygun olduğunu düşünüyor ve bu çerçevede okuyucu tarafından olağan karşılanabileceğini umuyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKOKUL VE LİSE YILLARI

Resmi kayıtlara göre 1 Ocak 1947 tarihinde Gaziantep'in Merkez İlçesi'nde doğdum (şimdilerde Şehit Kâmil İlçesi oldu). Gerçek doğum tarihimin ise 1946 Aralık ayının son haftasında olduğunu tespit edebildim. Annem benim Gaziantep Amerikan Hastanesinde doğduğumu ve orada gördüğü ihtimamı hep anlatırdı. İlkokula Münif Paşa İlkokulunda başladım. Okulum Gaziantep'te doğan, Maarif Vekilliği de yapan aynı zamanda yazar ve diplomat olan Tanzimat Döneminin önemli bir aydınının adını taşır. Münif Paşa, Arapça, Farsça, Almanca, İngilizce ve Rumca bilen Tercüme Kalemi baş mütercimliği görevinde bulunan ve birçok ülkede büyükelçilik yapan önemli bir diplomattır. **Münif Paşa**'nın en önemli özelliği, 1862 yılında Arap Alfabesinin öğrenilmesinin zor olduğunu söyleyerek Alfabeğe sesli harfler eklenmesi tarzında bir reform istemesi ve 1879'da Maarif vekili olarak bu konuda bir reform projesi hazırlamasıdır. Bu yönüyle 1928 Harf İnkılabına uzanan sürece katkı yapmış önemli bir Türk aydınıdır. Birinci sınıftan sonra öğrenci sayısının dengelenmesi amacıyla bizim mahallenin öğrencileri Dayı Ahmet Ağa ilkokuluna aktarıldı. Bu okul kentin tam merkezinde ve en tecrübeli öğretmenlerin olduğu bir okuldu. Beni de dört yıl yetiştiren **Arife Ahi** Hanımefendi herkesin saygı duyduğu tecrübeli bir öğretmendi ve Münif Paşa ilkokulundaki müdürümüz **Hanefi Ahi**'nin de eşiydi.

İlkokuldayken Hayat Çizgim Ormancılıkla Kesişiyor

İlkokul son sınıftayken 1959 yılı Mart ayında inşa halindeki Gaziantep Çimento Fabrikası alanında bir "Ağaç Bayramı" etkinliği düzenlendi (Fabrika 1961'de işletmeye açıldı). Buetkinliğe ilkokulların beşinci sınıflarından birer öğrenci ile orta dereceli okullardan seçilen bazı öğrenciler katıldı. Bizim sınıftan da öğretmenimiz beni seçmişti. Okulumuzun karşısındaki Vilayetin önünden otobüslerle etkinlik

alanına götürüldük. Konuşmalar yapıldı, fidanlar dikildi. Yıllar sonra ormancılık mesleğini seçip Kahramanmaraş'ta görev aldığımda öğreniyorum ki bu etkinliği Vilayet, Gaziantep Orman Bölge Şefliği ile “Gaziantep Ağaç Yetiştirme ve Koruma Derneği” birlikte düzenlemişler.

Ağaç Bayramı'na katılan öğrenciler olarak aynı gün öğleden sonra “Ağaç ve Orman” konusunda bir konferansa götürüldük. Konferans o günlerde Gaziantep İlk Öğretmen Okulunun konferans salonu olarak kullanılan tarihi Kendirli Kilisesinde verilmişti. Aynı bina şimdilerde “Gazi Kültür Evi” olarak kullanılmaktadır. Konferans, Gaziantep Amerikan Hastanesi Müdürü Mr. **Iseley** (Ayzili) tarafından verilen, görsel ağırlıklı bir konferanstı. “Bir görüntü bin kelimeye bedeldir.” derler ya, o güne kadar Gaziantep çevresinde meyve ağacından başka ağaç görmeyen bizler, Amerika ormanlarından gösterilen renkli orman görüntülerinden adeta büyülenmiştik. İşte o günlerde aklımın bir köşesine orman ve orman mühendisliği kaydı düşmüştü. Aynı yıl Gaziantep Lisesi bünyesindeki ortaokula başladım. Bu altı yıl içinde “Gaziantep Ağaç Yetiştirme ve Koruma Derneği” onun aktif üyesi Mr. **Iseley**'nin orman ve Dülük Baba ağaçlandırmaları konusundaki anekdotlarını duyarak büyüdük.

Reşit Galip, Kılıç Ali ve Benim Lisem

Ülkemizin köklü liselerinden biri olan ve uzun süre Kahramanmaraş, Adıyaman ve Şanlıurfa illerine de hizmet veren Gaziantep Lisesinin kuruluşuna ilişkin tarihi bir anekdotu anlatmak istiyorum.

Yıl 1931, Dr. **Reşit Galip**, Atatürk'ün Dolmabahçe'deki sofrasında zamanın Maarif Vekili **Esat Bey**'i devrimlere yeterince sahip çıkmadığı gerekçesiyle acımasızca eleştirir. Atatürk, Reşit Galip'e sofrayı terk etmesini söyler. Reşit Galip “Burası Türk Milletinin sofrasıdır terk etmiyorum” der. Bu durumda Atatürk sofrayı terk eder. Reşit Galip çok üzülür. Sabaha kadar bir koltukta oturur. Sabahleyin yaverlerden üzüntülerini Atatürk'e iletmelerini isteyip, Tevfik Bey'den on beş lira da ödünç alarak trenle Ankara'ya döner. Sabahleyin durumu öğrenen Atatürk, “Çocuğun hiç parası yokmuş, niçin fazla vermediniz?” diye, yaverlere kızar.

Diğer taraftan Kılıç Ali, Atatürk'ün sırdaşı ve ölünceye kadar yanında bulunan birkaç kişiden biridir. Daha Sivas Kongresi günlerinde Maraş ve Antep savunmalarını organize etmek üzere Atatürk tarafından **Yörük Selim**'le birlikte bölgeye gönderilmiştir. İlk Meclise Antep Milletvekili olarak girmiştir. Antepliler onu, o da Anteplileri çok sevmiştir (Resim 1).

Resim 1: Ankara İstiklaal Mahkemesi heyeti. Önde soldan sağa ikinci ve üçüncü Reşit Galip, Kılıç Ali

Atatürk bir gün Kılıç Ali'ye;

“Reşit Galip ne alemde?” diye sorar. Kılıç Ali de;

“Kütüphanesine çekilmiş, üzgün durumda emirlerinizi bekliyor” der. Atatürk de;

“Hemen kalksın gelsin,” der, böylece affedilmiştir.

Atatürk içinde Reşit Galip'in de bulunduğu bir heyetle İstanbul'a gider. Akşam sofrada Maarif vekili Esat Bey de vardır. Atatürk maarif vekiline;

“...Maarifte gerekli yenilikleri yapacak bir faaliyet göremiyorum...İstifa ediniz...Yerinize bir aday teklif ediniz ...” der. Atatürk ile Esat Bey yan odaya çekilirler. Bu sırada sofrada bulunan Kılıç Ali yanında oturan Reşit Galip’in kulağına eğilir;

“Maarif Vekili oluyorsun. Şayet Maarif Vekili olursan behemehal Gaziantep’e yatılı bir lise açmayı vaat ediyor musun?” der. Reşit Galip de elindeki sigara paketinin üzerine;

“Maarif vekili olursam, behemehal Gaziantep’e bir lise açmayı Kılıç Ali’ye vaat ediyorum” cümlesini yazar. Atatürk ile sofraya döndüklerinde Esat Bey kendisinin yerine Reşit Galip’i teklif eder.

1911’den itibaren idadi, 1922’den itibaren ortaokul olarak hizmet veren Gaziantep Lisesi, andımızın yazarı ve Almanya’dan gelen musevi bilim insanları ile çağdaş üniversite kuruluşuna da imza atan Dr. Reşit Galip’in ilk icraatı olarak 1 Şubat 1933’te kurulmuştur (Turgut 2018) (Resim 2).

Resim 2: 1963 yılında Lise birinci sınıftayım. Gaziantep’te doğduğum evin terası. Arka planda evimize çok yakın olan Gaziantep Kalesi

Ülkemizin İlk Çevreci Sivil Toplum Örgütlerinden: Gaziantep Ağaç Yetiştirme ve Koruma Derneği

Gaziantep'in çevresindeki ardıc, meşe ağırlıklı doğal ormanlar 1800 ve 1900'lü yıllarda çeşitli nedenlerle tahrip edilmiştir. Çocukluğumda uzak köylerden gelen kök odunlarının pazarlandığına tanık olmuşumdur. Orman Fakültesi 1943 mezunu Mahmut Tüzün bir müddet Adana'da teşkilatımızda görev yaptıktan sonra Gaziantep'te serbest çalışmaya başlamıştır (Resim 51). Gaziantep'in antropojen steplerine dikkat çekerek, buraların tekrar ormanlaştırılması için bir grup duyarlı insan ile Ülkemizin ilk çevreci derneklerinden birisi olan bu derneği kurmuştur. O günden bugüne kadar valiler, belediye başkanları ve duyarlı aydınlar derneğe üye yapılarak, etkinliği sürdürülmüştür.

10 Aralık 1952 tarihinde Belediye toplantı salonundaki ilk genel kurulunda meslektaşımız Mahmut Tüzün ve Amerikan Hastanesi Müdürü Merrill N. Isley de görev almışlardır. Dernek halktan topladığı yardımlarla ağaçlandırma yatırımlarına destek olmuş, bir fidanlık kurup, halka fidan dağıtarak kentin içinin yeşil dokusunun oluşmasına öncülük etmiştir (Anonim 2018).

Ormancılık mesleğini seçip Kahramanmaraş'ta ağaçlandırma teşkilatında görev üstlendiğimde Derneğin Vilayetle çok yakın bir ilişki kurarak hazineye ait arazilerin orman teşkilatımıza tahsisini yaptırmakta olduğunu mutlulukla izledim. Uyguladığımız "orman dışı ağaçlandırma" programlarının bu alanlar baz alınarak yersel dağılımların yapıldığına doğrudan tanık oldum. Dernek saha bulma konusunda teşkilatımızın adeta önünü açmasaydı, halkın ilgi ve desteğini sağlamasaydı, Gaziantep'te bu kadar geniş bir ağaçlandırma yapılamazdı. Muhterem Okutur, Muharrem Özsever, Mahmut Karşlı ve birçok Gaziantep'li meslektaşımız da derneğe destek olmuşlardır. Halen meslektaşlarımızın bulunduğu bir sosyal tesisi ve fidanlığıyla dernek, amaçları doğrultusunda hizmet vermeyi sürdürmektedir.

Belki Bir Misyoner Ama Bir Çevreci: Merrill N. Isley

19. yüzyılın ortalarında ABD tarafından daha çok gayrimüslimlerin eğitime yönelik olarak kurulan "Antep Amerikan Koleji" 1915 Ermeni tehcirinden sonra âtil duruma düşmüştü. Bu okulu canlan-

dırmak üzere 1921’de Antep’e gelen **Isley**, Kurtuluş Savaşı sonrasında Ermeni nüfusun tamamının Suriye’ye gitmesi sonunda okulu canlandırma yerine, İngilizce öğretmenliği ve tarımı geliştirme gibi görevler üstlenir. 1937 yılında Gaziantep’teki Amerikan Hastanesine yönetici olarak atanır. O, Gaziantep Dülûkbaba ağaçlandırması için Orman Genel Müdürlüğünden izin alan ve 1952’de kurulan “Gaziantep Ağaç Yetiştirme ve Koruma Derneği”nin 2. başkanlığını üstlenen ve emekli olduğu 1962 yılına kadar Gaziantep’in ağaçlandırılmasına hizmet eden bir yabancıdır.

79 yıllık ömrünün 42 yılını Gaziantep’te geçiren Isley için birçok spekülasyon yapıldı. Büyük bir olasılıkla ABD, Isley’i kendi amaçları doğrultusunda hizmet etmesi ve istihbarat sağlaması için göndermiştir. Yale Üniversitesi İlahiyat mezunu olan Isley’in Hristiyan misyonerliği görevinin olduğu da var sayılabilir. Gaziantep’ten ayrılırken veda yemeğinde bir konuşma yapan Orman Fakültesi 1943 mezunu **Mahmut Tüzün** “Kimseyi Hristiyan yapamadın, bari buradan ayrılmadan sen Müslüman ol” diye şaka yapmıştır. O dönemdeki Amerikan misyonerlerinin amacı, Müslümanları Hristiyan yapmaktan ziyade Türkiye’deki Katolik ve Gregoryen Ermenileri Protestan yapmaktır.

Isley emeklilik yıllarında da birkaç kez Gaziantep’i ziyaret etmiştir. Öldüğünde yakılarak küllerinin Dülûkbaba Ormanına serpilmesini vasiyet etmiş, külleri eşi tarafından Gaziantep’e getirilerek “Valilik İzni” ile vasiyeti yerine getirilmiştir. Gerek Hristiyan geleneklerine uymayan bu vasiyeti ve gerekse ölünceye kadar Gaziantep’i ziyaretleri, Isley’in burasını ikinci vatanı olarak gördüğü konusundaki samimiyetinin bir göstergesi sayılabilir. Vatan, hatıralarınızın olduğu coğrafya olduğuna göre, bunda yadırganacak bir durum da yoktur. Her şey bir yana, 1952-62 yıllarında her fırsatta arabasıyla tenekelerle su taşıyarak ağaçlarını suladığı Gaziantep’in ağaçlandırılmasına yaptığı katkı nedeniyle o, iyi anılmayı hak eden bir çevrecidir. Özelde ise ormanı ve ormancılığı bana tanıtan ilk kişidir.

Muzaffer Özdağ ile Tanışyorum

27 Mayıs 1960 ihtilali olduğunda ortaokul birinci sınıfta idim. O yaz boyunca her yaz çalıştığım nalbur dükkanında tüm gazetele-

ri okuma fırsatı bulurdum. Özellikle mahalli basın ihtilali yapan 38 kişiden ikisiyle ilgili haberlere geniş yer verirdi. Bu iki kişi hemşerilerimiz olan Kurmay Binbaşı **Dündar Taşer** ve Kurmay Yüzbaşı **Muzaffer Özdağ**'dı. Sonraları 14'ler grubu içinde "Zoraki Diplomat" olarak yurt dışı göreve gönderildiler.

Lise birinci sınıftaydık. 1963 Mart ayı, sınıf arkadaşım **Nafi Kıvanç**, Muzaffer Özdağ'ın ablasının oğluydu. Bir gün Nafi bana dayısının Japonya'dan dönüp kendilerinde kaldığını ve beni tanıştırmak istediğini söyledi.

Nafi'lerin şimdilerde "Hamam Müzesi" olarak düzenlenmiş olan, Paşa Hamamı yakınındaki evlerinde Muzaffer Özdağ, yeğeni ile bana Türk Milliyetçiliğini anlattı. Zaman zaman iki yaşındaki oğlu Ümit, babasına geliyor, babasının kucağında biraz oynayıp, misafir salonundan ayrılıyordu (Ümit Özdağ iki binli yıllarda MHP, sonra İyi Parti Milletvekili ve Zafer Partisi Genel Başkanı olmuştur). Muhafazakâr bir aileden geliyordum ama ağırlıklı olarak bu söyleşi, Orman Fakültesinde milliyetçi grupta yer almamda önemli bir etken oldu.

1990'lı yıllarda Ankara'ya geldikten sonra konferanslarına katılır ve görüşürdük. Muzaffer Özdağ jeopolitik, jeostrateji ve Türk Dünyası konularında birçok kitap yazdı.

Acı bir olay nedeniyle **Muzaffer Özdağ** ile ikinci kez Gaziantep'te beraber olduk. Arkadaşım Nafi, 20 Temmuz 1974'te yedek subay asteğmen olarak katıldığı Kıbrıs Barış Harekâtında Beş Parmak Dağlarında şehit düşmüştü. Ben o sırada Göksun'da ağaçlandıрма mühendisiydim. Hemen Gaziantep'e gittim. Acılı ortamda birkaç gün beraber olduk. Muzaffer Özdağ yeğeninin cenazesini getirtmek için uğraştı. Sık sık Konya'daki 2. Ordu Komutanı Org. **Suat Aktulga** ile görüştü. Genelkurmay Başkanlığının bu konuda alacağı karar beklen-di. Sonunda hiçbir şehidimizin cenazesinin ailelerine verilmeyeceği, Kıbrıs'ta yapılacak bir şehitliğe defnedilecekleri söylendi.

Yıllar sonra Orman Bölge Müdürü olarak Mersin'e atandığımda, Kıbrıs Barış Harekâtında şehit düşen 454 kahramanımızın her biri adına bir servi ağacı dikilerek bir hatıra ormanı ve müzesi kurulduğunu gördüm. Her yıl 20 Temmuz'da burada yapılan törenlerden sonra arkadaşım Nafi'nin adına dikilen ağacın ve plaketin yanına giderek diğer şehitlerimizle birlikte onu da anardım.(Resim 3 ve 4).

Resim 3: Silifke'deki Kıbrıs Barış Harekâtı Hatıra Ormanı ve müzesinde her yıl 20 Temmuzda yapılan törendeyiz.(1986) Soldan sağa İşletme Müdürü Ali Dinçer, Aziz Bozatlı, Akdeniz Bölge Komutanı Tuğamiral Çetin Ersarı, Vali Sabahattin Çakmakoglu

Resim 4: Barış Harekâtı Hatıra Ormanında lise arkadaşım şehit Nafî Kıvanç'ın kitabesi önündeyim

İKİNCİ BÖLÜM

FAKÜLTE YILLARI

Üniversitelere girişte merkezi sistem uygulamasının ikincisi, mezun olduğumuz 1965 yılında uygulandı. Merkezi Sistem Sınavı sekiz ilde yapıldı. Sınava Adana’da girmek zorunda kaldım. O zamanlar otobüsle beş saat süren Adana’ya giderken ilk kez Gaziantep dışına çıkıyordum. Sınav sonuçları gazetelerde duyurulduğunda (İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümü dışında) hemen her fakülteye girebilecek bir puanla ilk tercihim olan İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesini kazanmıştım. Fen Fakültesinin girişinde Orman Fakültesi için geçici bir kayıt bürosu oluşturulmuştu. Bizler birkaç öğrenci kayıt yaptırırken kayıt masasının biraz ötesinde iyi giyimli, 40-50 yaşlarında birisi bizleri dikkatlice izliyordu. Kayıttan sonra bize yaklaşarak kendini tanıttı: Orman Fakültesi Dekanı Prof. Dr. **Muharrem Miraboğlu**. Böylece ilk tanıdığım meslektaşım, iki yıl sonra dendrometri derslerini verecek olan dekanımız olmuştu.

Kayıttan sonra öğrendim ki bizim kuşak ormancılar lisede iyi yetiştirilmiş bir kuşaktı. Bir söz vardır: “Lisede öğretmen öğretir, üniversitede öğrenci öğrenir.” Bizim kuşak bir önceki ve bir sonraki dönemleri de katarsak pek çok araştırmacı, akademisyen ve uygulamada çok başarılı ormancılar çıkarmıştır.

O yıl geçerli olan sisteme göre puanınızla her fakültenin birkaç kez oluşturduğu yedek listelerden o tercih edilebilen bir fakülteye geçmek mümkündü. İlk tercihim olan fakülteye kayıt yaptırmıştım ama kafam biraz karışmıştı. Acaba tıp fakültesi’ne geçse miydim? Bu arada liseden arkadaşlarım **Celal Soycan**, **Mustafa Urfalıoğlu (Çarli)** ile **Talip Yılmaz** da Orman Fakültesine kayıt yaptırmıştı. Her iki fakültenin eksilerini, artılarını kendimizce uzun uzun değerlendirdik. Orman Fakültesinin artıları ağır bastı. Burs alıp aileme yük olmayacaktım. Dört yılda hayata atılacaktım. Kayıt yaptırmıncaya kadar bilmediğimiz bir şey daha öğrenmiştik ki, terazinin kefesini bas-

tıran unsur olmuştı: Mühendisler 4/10195 Sayılı Kararname uyarınca yevmiyeli çalışabiliyorlardı. Benzeri bir kamu görevlisine göre iki üç misli maaş alabiliyorlardı. Yevmiyeleri 66 TL'den başlayarak kıdeme göre 77, 88, 99, 111 TL olarak artan miktarlardaydı. Yevmiyeli personel bir saat dahi araziye çıksa 24 TL tazminat alırken, diğer teknik elemanlar örneğin sabah saat dokuzdan öğleden sonraya kadar araziye çıksa günlük 15 TL olan harcırahın 1/3'ü olan 5 TL harcırah alıyordu. O günler için bu 24 TL'lik tazminat ikinci bir maaş demektir. Nitekim mezun olduğumda 1969 Ekim'inde İstanbul Devlet Orman İşletmesinden aldığı ilk maaşım 439 TL olacaktı.

O Yıllardan Günümüze Teknik Personel Rejimi

Bu konuya biraz daha açıklık getirmek için o yıllardan günümüze kadar ulaşan yarım yüzyıllık bir dönemin genel olarak kamu personeli istihdamı ve özelde de teknik personel istihdam ve ücret politikasını kısaca değerlendirelim.

4/10195 sayılı “Muayyen ve Muvakkat Müddetli Hizmetlerde Çalıştırılacak Yevmiyeli Personel Yönetmeliği” 15.04.1958 tarihinde çıkarıldı ve 1965 yılında Süleyman Demirel'in Başbakan olmasından itibaren iyileştirilerek uygulandı. Böylece ülkenin mahrumiyet bölgelerinde ve şantiyelerinde teknik personel istihdamını özendirerek kalkınmayı hızlandırmak amaçlandı. Bu süreç 1971 yılında sonlandırılarak teknik personel de 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamına alındı.

Bu arada 50'li yıllarda **Nedim Ökmen**'in Ziraat Vekilliği döneminde ormancı teknik personele maaşının yaklaşık yarısı kadar bir ek görev tazminatı verilmişti. Bu haktan yevmiye almayan teknik personel 1971 yılına kadar yararlandı.

Teknik personelin devam eden sıkıntılarını gidermek üzere 1975 yılında “Temininde güçlük zammı” adı altına bir ek ücret verilmesine başlandı. 1980'den sonra buna da son verildi. Daha sonra yine teknik personelin sıkıntılarını gidermek üzere “Arazi Tazminatı” adı altında önemsiz bir ek ödeme yapılmasına başlandı. Teknik personele tanınan ayrıcalıklar azalarak 90'lı yıllarda sonlandırıldı. Bu dönemde “Genel İdare Hizmetleri Sınıfı” eklenen “ek göstergeler” ile deyim

yerindeyse Teknik Hizmetler Sınıfının önüne geçti. Yönetici kadroları ayrıcalıklı duruma gelince, bu kez de kamuda üst görev kadroları için mücadele dönemi başladı. Herkes yönetici olmak istemeye başladı. Hâlbuki 60'lı yıllarda yevmiye kadrosunu ve 70'li yıllarda temininde güçlük zammını alan teknik personel, yönetici olmak ve sorumluluk almak istemezdi.

Böylece **Süleyman Demirel**'le başlayıp, **Turgut Özal**'la devam eden ve 1995'te **Necmettin Erbakan**'la son bulan devlet ve siyaset hayatındaki mühendis ağırlıklı dönem bitmiş oldu. Bu dönemin toplum hayatımıza başka yansımaları da oldu. Maddeci ve mekanik bakış açısı hayatın birçok alanına hâkim olmaya başladı. Hukukun üstünlüğü, işçi hakları, devletin var olan kurumsal gelenekleri, kültür, sanat ve estetik anlayış önemini kaybetmeye başladı. Ekonomi küresel kapitalizme eklemlendi. Kamuda yolsuzluklar gazete haberlerinde çokça görülmeye başladı. Bu durum somut olarak Başbakan Özal'ın söylemleri ile uç verdi: “Benim memurum işini bilir.”, “Anayasayı bir kere delmekle bir şey olmaz.”, “Bir mal dışarıda ucuz ise üretmeye gerek yok, dışarıdan alırım.”

1990'lı yıllardan itibaren üniversitelerin ve buna paralel olarak orman fakültelerinin sayılarının artmasıyla genelde tüm üniversite mezunları ve özelde orman mühendisleri ya işsiz kaldılar ya da mesleklerinden başka işleri yapmaya başladılar. Özetle “Eski Türkiye”de her meslek mensubu kamuda kendi mesleğini yaparken, alınan ücretler arasında bir denge varken ve kamuda tavan ücret olarak “Başbakanlık Müsteşarı maaşı” baz alınırken, “Yeni Türkiye”de çok yüksek oranda üniversiteli işsizle rağmen, herkesin her göreve gelebildiği, kamuda maaş tavanı kavramının kalktığı, üst görevlilere maaşı dışındaki ek ödemeler ile asgari işçi ücretinin 20-30 katı gelirler sağlanabildiği bir düzensizlik hâkim oldu.

Fakültenin birinci yılında sorumlu olduğumuz kimya, botanik, zooloji, jeoloji ve yüksek matematik derslerinin tamamını diğer bazı fakültelerin öğrencileriyle topluca Fen Fakültesinden alıyorduk. Kalacak yer önemli bir sorundu, çünkü yurt sayısı yeterli değildi. Yukarıda andığım lise arkadaşlarımla Zeytinburnu semtinde bir gecekondu kiraladık. Şartları çok kötüydü, bir ay sonra Londra Asfaltının sonunda Basıncık'ın karşısında bir daire kiralayabildik. Böylece ha-

yatımızı birazcık düzene sokmuş olduk. “B” (Basıncıköy-Cağaloğlu) otobüsüyle fakülteye gelip gidiyorduk. Her akşam saat altıdaki dönüş otobüsünde mutlaka Basıncıköy’de oturan **Yaşar Kemal, İslam Çupi, Necmi Tanyolaç** gibi gazetecilerle beraber seyahat ediyor, konuşmalarına kulak veriyorduk. O zamanlar otobüsler şimdiki gibi tıklım tıklım değildi, gazetecilerin konuşmalarını dinleyebilmek için onlara yakın birer koltuk seçiyorduk.

Üniversite ve Kültürel Hayat

Her gün ev arkadaşlarımla Laleli’ye geliyorduk. Ders dışı zamanımızı geçirmek için Orman Genel Müdürlüğü’nün (OGM) bizim için Fen Fakültesinin karşısında kiraladığı salona gidiyorduk. Burayı hem ders çalışma hem de sinema, tiyatro, konferans gibi etkinliklere katılabilmek için buluşma noktası olarak kullanıyorduk. Kültür ve sanat etkinliklerine katılarak İstanbul’un olanaklarından yararlanmaya çalışıyorduk. Türk sanat musikisine ilgisi olan **Celal Soycan**’ın teşvikiyle her on beş günde bir pazar günleri, Pangaltı Şan Sineması’ndaki Üstat **Münir Nurettin Selçuk**’un yönettiği konservatuvar konserlerine gidiyorduk. Emin Ongan, Muzaffer Birtan, Muzaffer İlkar, Recep Birgit, Orhan Şener, İnci Çayırılı, Radife Erten, Nesrin Sipahi gibi ülkemizin en ünlü Türk Sanat Musikisi sanatçıları burada dinleme olanağı buluyorduk. Tiyatroların ve Şan Sinemasının fuayelerinde ülkemizin en popüler şahsiyetlerini yakından görebiliyorduk. Yine Edebiyat Fakültesindeki arkadaşlarımızla gezi programları düzenleyerek, İstanbul’un kültürel yaşamı hakkında bilgi sahibi olmaya çalışıyorduk. **Tevfik Fikret**’in ve birçok edebiyatçımızın mezarının bulunduğu Boğaziçi’ndeki “Aşiyen Mezarlığı” ile müzesini, Anadolu ve Rumeli Hisarlarını, Topkapı Sarayı’nı, Kanlıca, Göksu ile şiirlerde, romanlarda ve öykülerde adı geçen birçok mekânı bu yıllarda ziyaret edebilmiştik. Veznecilerdeki **Nejat Uygur** Tiyatrosu, Aksaray’daki **Vahi Öz** Tiyatrosu, Çarşıkapı’nın hemen arkasındaki **Gönül Ülkü-Gazanfer Özcan** (Azak) Tiyatrosu, Fakültemize yakın olduğundan hemen o yıl gidebildiğimiz tiyatrolardı. 2. sınıftan itibaren kültür ve sanat etkinliklerine katılma sıklığımız azalsa da Taksim Beyoğlu merkezli etkinliklere katılma imkânı bulabiliyorduk (Resim 5). Kenterler, Dormen, Ulvi Uraz, Muammer Karaca, Gülriz Sururi-Engin Cezzar tiyatroları gidebildiklerimiz arasındaydı.

1966 sezonunda Ulvi Uraz Tiyatrosu Rıfat Ilgaz'ın Hababam Sınıfı'nı sahneye koydu. 80'li ve 90'lı yıllarda sinema film serisi haline getirilen bu ünlü oyunda Kemal Sunal ile sembolleşen "İnek Şaban" rolünü **Suzan Ustan**'ın canlandırmasına oyunun yazarı **Rıfat Ilgaz** önce karşı çıkmış ama başarısını görünce oyuncudan özür dilemişti.

Resim 5: FKB sınıfında bir grup. Önde Mustafa Meteris, Arif Öztürkoglu, Mustafa Erkuran arkada ben ve Celal Soycan, daha arkada Emin Eriş, Tuncay Neyişçi ve Atif Çetin, solda en arkada Sümmüni Can

Sizlerle bilgi tarihçemiz **İlber Ortaylı**'nın üniversite hakkındaki düşüncelerini özetleyerek paylaşmak isterim. “Üniversite eğitimi sadece ders salonlarında alınmaz. Öğrenci oradan çıkıp toplumla temas edince onu bir yüksek kültür; universal bir kültür sarıp sarmalamalıdır... Üniversiteliyi sadece ders veren hocalar değil, dışarıdaki toplum da eğitir. Üniversiteli hayata dair bilgiyi içinde yaşadığı toplumdan alır... Onun için her şehirde üniversite kurulmaz. Belli şehirler üniversite şehri olarak düşünülmeli, özel kurum, yapı ve tesislerle donatılmalıdır.” Doğal olarak, İstanbul bu özellikleri taşıyan şehirlerimizin başında geliyordu.

İstanbul, fakülte yıllarında bana çok şey kattı. Ben belediye otobüsüyle liseye gidilen, o zaman ülkemizin yedinci büyük şehriden gelmeme rağmen dolmuş adabını İstanbul'da öğrendim. Tiyatro, si-

nema ve konferans salonlarında ve fuayelerinde toplumsallaşmamızı her gün bir üst düzeye taşıma olanağını bu şehirde buldum.

Fakülte birinci sınıfın tüm derslerini haziranda geçmiştim. OGM bu durumdaki bursiyerlerine istediği yerde gönüllü staj yapma olanağı sağlıyordu. Yıllarımı vereceğim ormancılık örgütünü erkenden tanıyacaktım. Öğrenci bürosundan bir belge alıp memleketimin de içinde bulunduğu Adana Orman Başmüdürlüğüne gittim. O zaman henüz Maraş başmüdürlük olmamıştı. Maraş merkezini istememe rağmen ancak Göksun’da staj yapabileceğim söylendi.

Kaçak Stajyer

1966 Temmuz başında gittiğim Göksun Devlet Orman İşletmesi Müdürlüğü tek katlı basit bir binadaydı. İşletme müdürü yüzüme bile bakmadan *Alt katta bölge şefi İsmail Bey’i görmemi ve onun beni Büyüyük Çamurlu Orman Bölge Şefliğinin (OBŞ) “Ağoluk” mevkiinde yapılan üretim şantiyesine göndereceğini* söyledi. Büyük Çamurlu Orman Bölge Şefliği’ne de vekâlet eden Merkez Bölge Şefi 1990’lı yıllarda OGM Teftiş Kurulu Başkanlığı yapacak olan **İsmail Altınay**’dı. Bizden iki önceki dönemden **Recep Bozkurt** ise Göksun’lu olmanın avantajıyla zorunlu stajını merkezde yapıyordu. Her ikisi de bana müdürden daha sıcak davrandılar. İsmail Bey beni Göksun’a tomruk taşıyan bir kamyonla Ağoluk’a gönderdi. Burası bir subaşında 4-5 çadırdan oluşan bir kamptı. Yıllar sonra öğrendiğime göre burası Seyhan Nehri’nin yukarı havzasındaki Cödden Deresi’nin sol sahilinde bir mevki imiş. Bundan on iki yıl sonra bu derenin sağ sahilinde yaptığım bir ağaçlandırmadan (Hacıkodallı Serisi Sun’i Gençleştirilmesi) dolayı Bakanlık Müfettişi **Ekrem Tanyel**’den takdirname alacaktım. Göksun’dan 35 km kamyonla geldiğim bu pejmürde kamp yerine ulaştığımda, ormancılık mesleği konusunda ilk ciddi hayal kırıklığına yaşadım. İlkokul son sınıfta Mr. Isley’in ABD ormanlarından gösterdiği renkli slaytlardaki ormanlar gitmiş yerine “Türkiye Ormanları” gerçeği gelmişti.

İlk kez arazide ve çadırdan yatacaktım. Çocukluğumda yer yatağıyla tanışmıştım ama yılan, çıyan, akrep korkusu yaşamamıştım. Akşam bir sofraya kuruldu. “Tahtacı” olarak tanımlanan üretim işçileri keçi kesmişlerdi. Ölçme kesim memurları üretim işçilerinin kesip

boyladığı emvali teslim alıp da hak edişlerine esas mesaha zabıtnamesini (ölçme tutanağını) düzenleyince teşekkür amacıyla davar kesilip, rakı sofrası kurulmuştu. Sofrada ölçme kesim memurundan başka orman işletmesinden iki büro memuru, kesim memurunun iki arkadaşı ile işçilerin lideri vardı. Ben o gece sofrada ilk “ormancılık stajını” (!), deyim yerindeyse “çarıklı erkân-ı harp” olarak nitelenebilecek olan sofradakilerden alacaktım. Ormancının iyisi rakı içmeliymiş (!), dikdörtgen şeklindeki masanın kısa kenarına değil, uzun kenarın ortasına oturmak gerekirmiş, zira buradan en fazla çeşit yemeğe uzanabilirmişsiniz. Arazide yer sofrasında yemek yiyorsanız, sofranın alçak tarafına oturmak gerekiyormuş, çünkü kavurmanın yağı kabının aşağı tarafında toplanırmış.

Orada kaldığım 4-5 günde öğrendiğim içimi acıtan bir gerçek daha vardı: Orman üretim işçileri tek taraflı tespit edilmiş “vahid-i fiyat” denen ilkel fiyatlandırma uygulamasıyla yok pahasına iş yapıyorlardı. Yaptıkları iş de sanki lütufmuş gibi mümkün olduğunca taksit taksit teslim alınıyor, her teslim alınışta davar kesiliyor, diğer ek masraflar da bu garibanlara yükleniyordu. İlerleyen yıllarda işletmeciliğe başladığımda, bu adaletsiz “vahid-i fiyat”ın orman işçisi aleyhine olabildiğince düşürülmesinin toplam üretim masraflarını azaltacağı için “işletmecilik başarısı” olarak görüldüğüne tanık olacaktım.

Ağoluk’taki ilk ormancılık izlenimlerim beni öyle çok etkiledi ki meslek hayatım boyunca bulunduğum hiçbir görevde ne üretim işçilerinin ne de kendi personelimizin bana yemek vermek için hayvan kesmesine izin verdim.

Gaziantep’ten ayrılalı dört gün olmuştu. Memurlara nasıl banyo yapılacağını sordum. Onlar haftada bir gün evlerine gidiyorlardı. Ben de ya kamyonla Göksun’a işletmeye gidecektim ya da Cödden Deresi’nde yıkanacaktım. Bu şartlar altında ay sonuna kadar beklemeyi göze alamadım. Banyo yapmak üzere bir tomruk kamyonuna binerek Göksun’a geldim. Hiç kimseye görünmeden Maraş’a ve Gaziantep’e devam ettim. Evimizde banyo yapabildim. Sekiz yıl sonra “Göksun Ağaçlandırma Mühendisi” olarak tekrar geldiğimde öğrendim ki Ağoluk’taki memurların hala unutmadığı bir isim bırakmıştım: “Kaçak Stajyer.”

Bahçeköy Yılları Başlıyor

Fakülte'nin ikinci sınıfında o günün şartlarında modern bir öğrenci yurduna kavuştuk. Birinci sınıftayken üniversitelerdeki fikir ayrılıkları uç vermişti. İkinci sınıfa geldiğimizde büyük bir öğrenci yurdunun sosyal ortamı, bu ayrışmayı daha belirgin hale getirmişti. Kabaca sağ ve sol şeklinde iki gruba ayrılmıştık. Sol grubun içinde “Fikir Kulüpleri Federasyonu” (FKF) çatısı altında toplanan Marksist görüşe sahip, kendilerini devrimci olarak niteleyen arkadaşlar ile “Sosyal Demokrasi Dernekleri” çatısı altında yer alan Marksist olmayan arkadaşlarımız yer alıyordu. Sağda ise “Ülkücü Milliyetçiler Birliği” çatısı altında örgütlenen milliyetçi grup ile o yıllarda sayıları milliyetçiler kadar olmasa da “İslamcı” görüşe sahip arkadaşlar vardı. Bunlar yurdun mescidinde namaz kılan gruptu. Bu kesim en azından bizim fakültede ayrı bir örgüt içinde görünmeden ideolojik amaçlarının gereği olarak kendi çizgilerini koruyarak, daha çoğunlukta olan milliyetçi grubun paralelinde bir anlayışı sürdürmüşlerdir. Üniversite gençliğindeki bu ayrışma, 1968 yılında Fransa’da başlayıp tüm dünyaya yayılan öğrenci hareketleriyle uluslararası bir kimlik kazandı. Artık bu kuşağın tüm dünyada geçerli ortak bir adı vardı: 68 Kuşağı!

68 Kuşağı

Olayların çok yoğun olduğu 1968 yılına izafeten “68 kuşağı” olarak anılsa da aslında bu kuşak nitelemesiyle 1966’dan 12 Mart 1971’e kadar uzanan bir dönem kastedilir. Benim fakülte, Tuzla Piya-de Okulu ile Çanakkale 2. Jandarma Er Eğitim Tugayı Karargâhında geçen 6 yıllık hayatım, bu dönemle bire bir örtüştüğünden bu döneme ilişkin genel bir değerlendirmenin anılarım içinde genişçe yer alması gerektiğini düşündüm. Şunu belirtmek isterim ki yapacağım değerlendirmenin bir kısmı, o günden günümüze uzanan yarım yüzyıllık bir zaman diliminde öğrendiğimiz gerçekler ve edindiğimiz deneyimler, 2021 yılından o günlere bakılarak yapılan değerlendirmedir. O günlerde bu kuşak her şeyin tamamını bilmiyordu, desem yeridir. Her kesim gerçeklerin bir kısmını veya birilerinin bilmesini istediği kadarını biliyordu. Perde gerisinde çeşitli grupları yönlendiren birçok güç odağının olduğu, en azından çok sonraları da olsa ortaya çıkmıştır. Bu dönemi 1966-1971 ile sınırlandırmayıp başlangıcının 27-28

Nisan 1960 öğrenci olaylarına, sonrasının da 12 Eylül 1980'e kadar uzatılması gerektiğini düşünenler de vardır.

28 Nisan 1960 öğrenci hareketlerinin tek şehidi Orman Fakültesi öğrencisi **Turan Emeksiz**'di. O yıllarda İstanbul Üniversitesi öğrenci yemekhanesi de onun adını taşıyordu. **Turan Emeksiz** in ismi memleketi olan Malatya'da bir okul ile bir caddeye verilerek yaşıatılırken Tarsus'ta ise Karabucak Orman Bölge Şefliğinin okaliptüs ormanının ismi "Turan Emeksiz Ormanı"dır.

Dünyada 68 olayları, Vietnam Savaşı karşıtlığı ve siyahi lider **Martin Luther King**'in 4 Nisan 1968'de öldürülmesiyle başlayan tepkiler ile ilişkili olarak daha önceleri ABD'de başlamasına rağmen, Türkiye'deki olayları daha çok Fransa'daki öğrenci hareketleri etkilemiştir. 1968 Ocak ayında Doğu Bloku içinde yer alan Çekoslovakya'da toplumsal yenileşme hareketi başlamış ve Sovyetler Birliği tarafından bastırılmıştı. 1968 Mayıs'ında Fransa'daki öğrenci hareketleri patlak verdi. Bu arada Küba Devrimi ve bu devrimin efsanevi lideri olan **Fidel Castro** ile **Ernesto Che Guevara**, dünya gençliğini etkileyen liderlerdi. Türkiye'de 68 gençlik hareketleri, dünyadaki bu gelişmelerle bağlantılı olarak ortaya çıkmasına rağmen, aynı nitelikleri taşıdığı veya aynı nedenlere dayandığı söylenemez. Avrupa gençliği refah toplumunun, bizim gençlik ise geri kalmış toplumun bunalmalarını yaşıyordu. 12 Haziran 1968 günü İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencileri sınavları boykot ettiler. Bu eylem tüm üniversiteye yayıldı ve 28 Haziran'da hem hükümetin hem de üniversite yönetiminin bazı iyileştirme vaatleri uyarınca sona erdirildi.

Bizdeki hareketlerin çıkış noktası: Öğretim üyelerinin tam gün çalışması, öğrenci yurtlarının arttırılması, burs ve kredi olanaklarının iyileştirilmesi, sözlü sınavların kaldırılması, yemekhanelerin daha çok öğrencinin faydalanacağı şekilde arttırılması, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, öğrencilerin üniversite yönetiminde temsil edilmesi, teksir halindeki ders notlarının kitap haline getirilmesi gibi makul ve haklı nedenlere dayanıyordu. Bu makul istekler için tüm öğrencilerin birlikte hareket etmesi gerekirken, sekiz ay önceki 6. Filo direnişlerini tek başına solcu gençliğin yürütmesi, makul ve müşterek taleplerin de sol tarafından sahiplenilmesi sonucunu doğurdu. Meydan sola kalınca bir zaman sonra solcu gençlik, üniversite içi sorun-

ların, ülke sorunlarından soyutlanamayacağını, aslında bunların ülke sorunları bütününe birer parçası olduğunu savunarak, eylemlerinin kapsamını ve niteliğini değiştirdi. Masum üniversite boykot ve işgal-leri yerini düzene dönük eylemlere bıraktı (Koca 2018).

Fransa'daki öğrenci olaylarından sekiz ay önce 7 Ekim 1967'de Amerikan 6. Filo İstanbul'a geldi. 6. Filo direnişleri ve karşı eylemler gençlik grupları arasındaki bölünme ve ayrışmanın da rengini belli eden bir nevi "turnusol kâğıdı" işlevi gördü. Bu direnişlerin tamamını solcu gençlik üstlenirken karşı eylemleri devletin de desteğiyle İslamcı kesim ve komünizmle mücadele dernekleri yürüttüler. 6. Filo'nun iki gelişi arasındaki dönemi adeta karşı eylemler için hazırlık dönemi olarak değerlendirdiler (Ek-1). Milliyetçi kesim ise olayların dışında kaldı.

Gençlik yıllarımızda okumak öğrenmek zahmetine girmek yerine, bağlı olduğumuz gruplar içinde kalmak kolayımıza geliyordu. Birey kimliklerimizi topluluk ya da bağlandığımız örgüt/grup kimliklerine kurban ediyorduk. Karşımızdakinin ne dediğini merak bile etmiyorduk. Merak etmediğimizde gerçekleri nasıl öğrenecektik? Karşı grupta mizacımıza uygun arkadaşlık yapabileceğimiz ne kadar çok insan olduğunu anlamamız için yol arkadaşlarımız içinde epeyce yanlış adam olduğunu öğrenmemiz mi gerekirdi? Bizim neslin sağ-sol karşıtlığı "soğuk savaş" döneminin bize dayattığı bir karşıtlıktı.

Milliyetçiler, komünizmle mücadeleyi yurtsever solcularla kavga etmeğe indirgediler. Solcular da milliyetçileri "faşist"e indirgediler. Evrensel doğruları geçerli kılmak için önce ulusal doğruları bilmek; bunun için de ulusal geçmişi iyi öğrenmek zorunluluğu vardır. Her iki grup da bunu biraz ıskaladı galiba. Milliyetçisiyle solcusuyla 68 Kuşağı, karşısındakinin ne düşündüğünü öğrenene kadar görüşünü saklayıp ona göre vaziyet alan riyakâr bir kuşak değildi. Sonuçta bu kuşak gerçekleri, önceden görerek değil, yaşayarak öğrenen samimi, fedakâr ve vatansever bir kuşaktı.

"Yankee Go Home"

6. Filo'nun İstanbul'a gelişinden önce Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), İstanbul'da İstanbul Teknik Üniver-

sitesi (İTÜ) ile Yıldız Üniversitesi (YÜ) öğrencileri protestolara başladılar. Bu protestolar halk tarafından da sempatiyle karşılandı. Zira Kıbrıs konusunda ABD'nin tutumu, ABD Başkanı Johnson'un mektubu, İsrail'in 1967'deki "Altı Gün Savaşı" gibi arka planı vardı. Filo Dolmabahçe açıklarına demirledikten sonra da yoğun protestolar nedeniyle karaya çıkamadılar. Filo Komutanı Amiral, helikopterle ABD Konsolosluğuna gidip döndü, o kadar. 12 Ekim 1967'de FKF mensupları Dolmabahçe rıhtımında açlık grevi yaptılar. 16 Ekim'de Taksim'de ABD Bayrağı yakıldı. 17 Ekim'de 6. Filo demir alıp, gitti. Daha önce değindiğim gibi, 1968 Haziran'ında üniversitelerde boykot ve işgaller başladı. Gerek devlet ve gerekse üniversite yönetimleri Temmuzda bazı iyileştirme vaatlerinde bulundu. Ortalık biraz duruldu derken, yangına benzin dökercesine 6. Filo Temmuzda İstanbul'a tekrar geldi. Genelevler badana edildi. Solcu gençlik Dolmabahçe'den Taksim'e yürüdü, liderleri tutuklandı. 17 Temmuz'da polis İTÜ'ye baskın yaptı, bir öğrenci öldürüldü (pencereden atılarak öldürüldüğü iddia edildi). 47 öğrenci hastanelik oldu, 30 kişi tutuklandı. Öfkeli gençlik "Conileri" Dolmabahçe rıhtımından denize attılar. Beyoğlu'nda eğlenen "Conilerin" bir kısmı dövüldü, bir kısmının üzerine boya döküldü, bir kısmının elbiseleri yırtıldı. Polis olayların tamamına engel olamadı. Çemberlitaş kız öğrenci yurdundaki kızlar da 6. Filo'yu protesto ettiler. Ekim ayında Ankara'da ODTÜ boykotu başladı. 6 Ocak 1969'da ABD büyükelçisi **Robert W. Komer**'in aracı öğrenciler tarafından üniversite kampüsü içinde ters çevrilerek yakıldı (Bulut 2011) (Resim 6).

6. Filo protestoları, bizdeki sağ-sol çatışmalarının miladıdır; ondan sonra giderek yaygınlaşmıştır. 6. Filo 29 Ağustos 1968'de bu kez İzmir'e demirledi. İslamcılar, protestocu gençlere polisle beraber saldırdılar. İki genç bıçaklandı, kalabalığa molotof kokteyli atıldı.

Kanlı Pazar (16 Şubat 1969)

Her gelişinde gençler arasındaki ayrışmayı derinleştirme görevini kararlılıkla sürdüren 6. Filo, 10 Şubat 1969'da gene İstanbul'dadır. Amaçlandığı üzere olaylar artık net bir şekilde sağ-sol çatışmasına dönüşmüştür. 16 Şubat 1969 Pazar günü, 76 gençlik örgütü Beyazıt'tan Taksim'e yürümek için toplandı. Karşı grup ise on beş gün

Resim 6: Sola karşı protestoları organize eden İslamcı basından kışkırtıcı bir manşet.

önceden başlayarak karşı eyleme hazırlanmıştı. Sopalar ve mavi kurdeleler dağıtılmıştır¹. Karşı gurubun lokomotif örgütü komünizmle mücadele dernekleriydi. Diğerlerinin başlıcaları, Milli Türk Talebe Birliği [(MTTB) -Talebe derneklerinin çatı örgütü] ve Milli Türk Talebe Federasyonu [(MTTF) -Talebe cemiyetlerinin çatı örgütü] gibileriydi. Basında başını **Mehmet Şevket Eydi**'nin çektiği İslamcı yazarlar yazılarında: "...Büyük savaş başlamak üzeredir. Müslümanlarla kızıl kafirler topyekûn bir savaşa gireceklerdir... Sen de cihada katıl... Cihad eden zelil olmaz. ABD ehven-i şerdir, ehli kitaptır." benzeri çağrılar yapmışlardır.

Tarihe geçen 16 Şubat Pazar günü sol grup Gümüşsuyu'ndan Taksim'e girdiğinde orada bekleyen yakalarında mavi kurdele bağlı, elleri sopalı sağ grup saldırdı. İki işçi partili vatandaş (Ali Turgut Aytaç, Duran Erdoğan) bıçaklanarak öldürüldü. Yüz kişi de yaralandı. Ertesi gün çıkan Hürriyet gazetesinin manşeti; "*Bu miting değil kardeş kavgasıdır*". 12 Eylül 1980'e kadar uzanan kardeş kavgası başlatılmıştı. Eskiden halkın tamamı Kıbrıs, Johnson'un Mektubu, İsrail-Arap savaşı gibi konularda ABD'ye karşı ortak tavır alırken şimdi,

¹ Sağ grubun sopalarının TCDD'nin Adapazarı'ndaki vagon fabrikasında üretilerek, iki kamyonla İstanbul'a getirilip, MTTB'de dağıtıldığını, sonraları Çalışma Bakanlığı da yapan sağ gruptan Yaşar Okuyan TV programlarında defalarca anlatmıştır.

halkın bir kısmı “komünizm karşıtlığı” blokunda yer alarak, farkında olmadan dün karşı olduğu ABD’yi destekler konuma düşürülmüştü. ABD varılan sonuçla yetinmedi, tahriklerine devam etti. 19 Aralık 1969’da 6. Filo ikinci kez İzmir’e geldi. Üniversite gençliği, ABD askerlerini karaya çıkarmamak için yemin ettiler. Atatürk Anıtına çelenk koymayı programlayan Amiral **Downey**’i karaya çıkarmadılar. 6. Filo 28 Ocak 1971’de İzmir’e gene geldi. Bu ziyaret ülkemize yaptığı altıncı, İzmir’e yaptığı üçüncü ve son ziyaretidir. Görevini tamamlamıştı.

Biraz gerilere giderek, 6. Filo ile ilişkili bir olayı daha hatırlatmak isterim. 1946 yılında Türkiye’nin ABD büyükelçisi **Münir Erteğün** ABD’de öldü. **Erteğün**’ün naaşı ABD’nin en büyük gemisi Missouri’yle İstanbul’a getirildi. Bu bir güç gösterisi ve Türk halkının ABD’ye ısındırılması hamlesiydi. ABD askerleri için o zaman da genelevler boyatılmıştı. Hatta duvarlarına “*Hoş geldin denizci*” (Welcome navy) yazdırılmıştı. II. Dünya Savaşı sonrasındaki “Yalta Konferansı”nda dünya paylaşılmış, soğuk savaş dönemi başlamıştı. Türkiye artık ABD’nin etki alanındadır. Gerekleri adım adım yerine getirildi. Daha sonra Kore Savaşı’na da Türk askeri gönderildi ve NATO’ya alındık.

O dönemlerde bu olayları basit bir sağ-sol çatışması olarak görürken bugün şunu anlıyorum ki Missouri ve 6. Filo ziyaretleri gibi girişimler büyük güçlerin, genel politika amaçlarına yönelik hamlelerdir. Özellikle 6. Filo ziyaretleri ile ABD Türkiye’de toplumun öncelikle de gençliğin bölünmesini sağlayarak, onları birbiriyle çarpışarak enerjilerini tüketen iki düşman olarak konumlandırmıştır. Sonrasında ABD amaçlarına hizmet eden darbelerin de yolunu açmıştır.

İkinci sınıfımızın sonunda 9 Mayıs 1967 günü milliyetçi, devrimci ve sosyal demokrat tüm Orman Fakültesi öğrencilerinin birlikte katıldığı bir direniş yaptık. 2021 yılında Boğaziçi öğrencilerinin rektör atamasına direnişleri vesilesiyle, o direnişimizi hatırlatarak sizlere, 2021’in “Yeni Türkiye”si ile 1967’nin “Eski Türkiye”sini karşılaştırma olanağı sunarak, ikinci sınıf anılarımı da sonlandırmış olayım.

Sağ ve Sol Gençlik ile Hocalarımızın Ortak Direnişi

1967 yılı Nisan’ında hükümet Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne 6831 sayılı Orman Kanunu’nun bazı maddelerini değiştiren bir kanun tasarısı sevk etti. Başbakan **Süleyman Demirel**, Tarım Bakanı **Bahri Dağdaş**, Orman Genel Müdürü **Hakkı Süha Karamızrak**’tı. Tasarı meclise sunulunca Orman Genel Müdürü, Orman Fakültesi’ne (O dönem ülkemizin tek orman fakültesiydi) gelerek tasarı hakkında bilgi sundu. Fakülte yönetimi tasarıyı beş hocadan oluşan bir komisyona inceletti ve Profesörler Kurulunda görüşüldü. Profesörler Kurulu’nun bildirisi 3 Mayıs 1967 tarihinde Türkiye Radyolarında okundu. Bildirinin özeti: **“Bu tasarı orman sınırlarının daraltılmasıyla orman azalmasına neden olacağı için 1961 Anayasasının 131’inci maddesindeki, ‘Devlet ormanlık sahaların genişletilmesi için kanunlar koyar ve tedbirler alır’ hükmüne aykırıdır”**. Peşinden Ankara ve Atatürk Üniversiteleri Ziraat Fakülteleri de tasarıya karşı çıkan bildiriler yayınladılar. Bu arada Ankara’daki meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları ayrı ayrı ve hepsi birlikte bildiriler yayınlarak tasarıya karşı olduklarını belirttiler. Bu meslek örgütleri şunlardır: Orman Mühendisleri Odası, Orman Mühendisleri Sendikası (Yevmiyeli orman mühendislerinin sendikası) Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği, Türkiye Ormancılar Cemiyeti, Türkiye Tabahtını Koruma Cemiyeti...

8 Mayıs 1967’de Ankara’da bu örgütlerin düzenlediği bir yürüyüşle tasarıya tepki gösterildi. 9 Mayıs’ta ise İstanbul’da Orman Fakültesi Talebe Cemiyet’inin tertiplelediği büyük bir protesto yürüyüşü yapıldı. Bizim Fakültenin Dekan ve öğretim üyeleri Fakültenin resmi otobüsüyle, benim de içinde bulunduğum Orman Fakültesi öğrencileri ise İstanbul Orman Başmüdürlüğüne ait otobüslerle Bahçeköy’den Beyazıt Meydanı’na gelerek, üniversite merkez yerleşkesinde toplandık. Atatürk Anıtına ve Orman Fakültesi öğrencisi iken 1960 öğrenci hareketlerinde şehit olan **Turan Emeksiz** anıtına çelenk koyup, saygı duruşunda bulunduk. Diğer fakültelerden öğrencilerin de katılımıyla iki bin kişilik bir topluluk Sultanahmet Meydanı’na kadar sloganlar atarak yürüdük. Taşdığımız pankartlardaki yazılardan bazıları:

“Petroller, madenler, sahiller... Bu kez ormanlar mı?”,

“Hükümetler geçici, ormanlar daimidir”,

“Toprak hürriyet gibidir, kaybolmadıkça kıymeti bilinmez”,

“Siyasetin hilesi, katliamın böylesi”,

“Oy için orman vermek yok!”

Yürüyüş öncesinde hocalarımız tarafından “*Hakaret içeren sloganlar atmamamız*” konusunda uyarıldık ama diğer fakültelerden aramıza katılanlar, bu uyarıdan haberdar olmadıkları için hocalarımızın tasvip etmediği bazı sloganlar da atıldı. Bir örnek: “*Morrison Süleyman, vatan satan kahraman*”

Resim 7: Önde hocalarımız yürüyorlar. Bayrağa sarılı arkadaşımız **Kadir Dalak.** (10.5.1967 tarihli Milliyet Gaz.)

Yürüyüşümüzden bir gün önce el ilanlarını dağıtan fakültemizin yayın kolu başkanı dönem arkadaşım **Temel Yılmaz**, Taksim Meydanında **Yaşar Kemal**’e rastlayınca yürüyüşümüze katılma sözü aldı. Topluluğumuz Çarşı Kapıdan geçerken **Yaşar Kemal** de söz verdiği gibi birkaç gazeteciyle birlikte topluluğun ön kısmındaki hocalarımızın arasına katıldılar. Bu arada bir hatırlatma yapayım. Sağ kesimin çok itibar ettiği **Fethi Gemuhluoğlu**, “Dostluk Üzerine” isimli kitabında **Yaşar Kemal**’in bu yürüyüşe katılmasından övgüyle söz eder.

Yürüyüşe Fakülte Dekanımız Pof. Dr. **Kemal Erkin** ve 7 profesör, 5 doçent ve 15 asistan katıldı. Burada gene bir parantez açmam gerekiyor: Yürüyüşe katılan profesörlerden biri 4 yıl sonra **Nihat Erim**'in "Beyin takımı" namıyla anılan kabinesinde Orman Bakanı olan "Ormancılık Politikası" hocamız **Selahattin İnal**'dı. Hocamız 1971 yılında "Türkiye'de Anayasa-Ormancılık İlişkileri" isimli bir kitap yayınladı. Bu kitabın 29-35'inci sayfalarında bu tasarı ile ilgili gelişmelere ve bu yürüyüşe yer verilir (İnal 1971).

Sultanahmet Meydanı'na varıldığında, laf kalabalığına boğulmadan tek bir konuşma yapıldı. Öğrencileri temsilen rahmetli **İsmet Yılmaz** arkadaşımız konuştu. Sembolik olarak Orman Kanunu Tasarısı yakıldı. Ormanları korumak için hep bir ağızdan yemin ettikten sonra dağıldık.

O zamanki bir gazete haberi tasarının Meclisten geçerek 22 Mayıs'ta Cumhuriyet Senatosu'na geldiğini yazıyor. Muhtemelen kabul edilmemiş ve prosedür gereği, bir kere daha görüşülmek üzere Meclise geri gönderilmiştir. Sonuç olarak hükümet tepkileri dikkate alarak peşine düşmedi ve tasarı kadük oldu.

Bu olay üzerinden kısa bir değerlendirme yapmak gerekirse;

Hükümeti protesto eden Orman Fakültesi öğrencilerinin %99'u Orman Genel Müdürlüğüne yüklenme senedi vermiş, burslu öğrencilerdi. Bursun kesilmesi şöyle dursun, her ay on gün gecikmeli verilseydi, çoğumuz perişan olurduk, ama yapılmadı.

Yurdumuzun olduğu Bahçeköy'den yürüyüşün başlayacağı 30 km uzaktaki Beyazıt Meydanına gitmek için, protesto edeceğimiz kurumdan otobüs istedik ve verildi.

Beyazıt'tan Sultanahmet'e kadar yüzlerce "toplum polisi" (ki biz öğrenciler onlara iki yanı açık meşrubat kamyonları gibi araçlarla sevk edildikleri için "Fruko" ismini takmıştık) iki tarafımızda güvenliğimizi sağlayarak bizimle yürüdüler. Başbakan, Tarım Bakanı ve Orman Genel Müdürü aleyhinde slogan atıldığında da müdahale etmediler (Resim 7 ve 8).

Çok değil elli dört yıl önceki bir olay, şimdi bize çok uzakmış gibi geliyor. O dönemle günümüzün farkını anlayabilmek için yapı-

lan eylemler, ödenen bedellere ve alınan sonuca baktığınızda; birinde tek bir eylem ve profesörler kurulu bildirisiyle hükümete geri adım atılmıştır. Bu sağlanırken de kimsenin kılına bile dokunulmamıştır. 2021 yılındaki Boğaziçi Üniversitesi direnişinde altı ay sürekli eylem yapılmış, dayak, tutuklama, gözaltı ve şiddetin her türlüsüne maruz kalınmış, buna rağmen intihalcı olduğu sabit bir rektörün atanmasından altı ay sonra ancak geri dönmüştür.

İki dönem arasındaki fark özellikle özgürlükçü 1961 Anayasasından kaynaklansa da bu direnişimiz, günümüzde özgürlükler anlamında elli yıl öncesinden daha geride olduğumuzu göstermekteydi.

Resim 8: Hocalarımızın arkasında öğrenciler yürüyor. Öndeki arkadaşlarımız **Bahar Öktem** ve **Sema Gülen** (10.5.1967 tarihli Milliyet Gaz. Kupürleri meslektaşımız Halit Doğan'ın arşivinden alınmıştır)

Fakülte'nin ikinci sınıfından üçe geçtiğimiz yaz mevsiminde, ilk mecburi stajımı sınıf arkadaşlarım **Memduh Neşeliler**, **Ali Dinçer** ve **İsmail Özkahraman** ile Mersin Devlet Orman İşletmesinin Çamlıyayla (Namrun) merkezli Cehennemdere Orman Bölge Şefliğinde yaptım.

Orman Fakültesi Gençliğinin Bölünmesi

Orman Fakültesi gençliğini genelinden soyutlamak mümkün olmasa da buradaki durum, biz ormancıların bundan sonraki özel hayatlarını ve ormancılığımızı da etkilediğinden, bu konunun biraz daha üzerinde durmak istiyorum.

Orman Fakültesi öğrencileri genelde toplumun orta ve alt gelir grubu içindeki muhafazakâr ailelerden gelmektedir. Özellikle sağ kesimin çoğunluğu da Demokrat Partili ailelerin çocukları olup CHP'ye karşı bir duruşları vardı. Sınıf bilinciyle değil, din gibi değerler üzerinden ideolojik tercihlerini yapmışlardı. Baskın endişeleri komünizm tehdidi ve ülkenin Sovyetler Birliği'nin uydusu olma riskiydi (!). Onlara göre komünizm “dinsizlik (!)” demekti. ABD konusunda sağın iki grubu ayrılmıştı. Milliyetçiler ABD emperyalizmine de karşı iken İslamcı kesim ABD'yi “ehli kitap” olarak görürdü. İslamcı kesim Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığını o günlerde fazla öne çıkarmazdı. Kanlı Pazar'dan beş altı gün önce o zamanki milliyetçi parti olan CKMP'nin Gençlik Kolları yayınladığı bildiride “*Amerika'ya da Rusya'ya da karşıyız, biz bu eylemlerde taraf olmayacağız*” demişlerdi² (Ek-1).

İkinci sınıfta fakültemizde ideolojik bölünme uç vermişti ama henüz çok keskin değildi. O yıla kadar bölgecilik üzerinden ayrışarak Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı'nı seçen Orman Fakülteliler, ilk kez o yıl sanki bir geçiş yılı gibi bunun dışına çıkarak Samsunlu bir başkan (**Muharrem Özkan**) ile Gaziantep'li bir başkan yardımcısı (**Kubilay Oğuz**) seçtiler. Üçüncü sınıfa geldiğimizde ha-

2 Ek-1:CKMP bildirisi. O zamanki CKMP Gençlik Kolları Başkanı **Mehmet Kocabaş** 1983 seçimlerinde Mersin milletvekili oldu ve Mersin günlerimden beri yakın dostumdur. Ek-1'deki bildiriyi anılarımı yazarken arşivinden verdi.

reketli bir ders yılına başladık. 6. Filo 7 Ekim’de ikinci kez İstanbul’daydı. Tüm ülkede öğrenciler arasındaki bölünme derinleşiyordu. Kaldığımız yurdun giriş katındaki öğrenci kantininde sağ taraf sağcılara, sol taraf da solculara aitti. Yaşananları siyah beyaz karşıtlığı içinde keskin çizgilerle ayırıyorduk. Kendimizi ne kadar dar bir alana hapsettiğimizin farkında değildik. **Andre Gide**’in “*Gerçeğin rengi gridir.*” sözünü doğrularcasına, hayat bize ileriki yıllarda gerçeklerin bu karşıt dar alanlar içinde değil, çok daha geniş olan gri alanlar içinde aranması gerektiğini öğretecekti.

Sonuç olarak Orman Fakültesi öğrencilerinin özel durumları nedeniyle bu ayrışma ileriki yıllarda bizlere çok sıkıntı yaşatacaktı. Bizler aynı kurumda çalışacaktık, aynı sitelerde oturacaktık, eşlerimiz ve çocuklarımız arkadaşlık yapacaklardı. Belki aynı araçla araziye çıkacaktık, orman yangınlarıyla omuz omuza mücadele edecektik (Resim 9 ve 10).

O bölünmeyi sonraki yıllarda meslek yaşamımıza ve meslek odası seçimlerine de taşıdık. Siyasal iktidara göre gücü eline alan grup, diğerine kıyım yaptı, birçok arkadaşımız mesleğini terk etmek zorunda kaldı. Sürgün nitelikli atamalar yapılarak, ailelerimize de bedeller ödettiler. Yetmedi, her iki grup da ideolojisini örmancılığının önüne koydu. Meslekteki çatışmamız ve örmancılık ortak paydasında buluşmamamız, siyaset kurumuna geniş bir alan açtı ve bundan örmancılığımız olumsuz etkilendi.

Fakültedeki bölünmeler önceleri fikir münakaşalarıyla başladı. Sol daha donanımlı ve güçlü argümanlara sahipken, sağ donanımsız ve reaksiyonardı. İkinci aşamada karşılıklı taciz ve kavgalar başladı. Bir grup karşı gruptan olanı sıkıştırıp dövüyor, diğer grup fırsatını bulunca misilleme yapıyordu. Bu kavgaların hiçbirine katılmamış olmama rağmen kendimi en önemli bir kavganın içinde buldum. Belgrad Ormanında Dr. **Tolgay Odabaşı** yönetiminde silvikültür tatbikatındaydık, bir söz dalaşı ve sürüşme oldu. Peşinden kavga başladı. Sağ görüşlü **Ali Sırtlı** tabanca çekti. Vahim bir olay olmaması için **Kadir Öner** ile ben **Ali**’nin tabancasını almaya çalıştık. Biraz uğraştıktan sonra Kadir tabancayı alabildi. Otobüslerle fakülteye döndük. Ali Sırtlı yurdun anons cihazından tahrir edici bir çağrı yaptı. Aşağı-

ya inenler solcuları dövdüler. Birçok kimse yaralandı.³ Bu kavgadan sonra solcuların yurttan tamamen atılacağı süreç başladı. Fakültemizdeki ayrışma doruğa ulaşmıştı.

1982 öncesinde üniversitelerimiz 2000’li yılların aksine çok ileri bir anlayışla bilimsel ve yönetsel özerkliğe sahipti. Rektörler, üniversite bünyesinde yer alan fakültelerin profesörleri tarafından iki yıl için seçiliyordu. 68 olaylarında Tıp Fakültesi’nden Prof. Dr. **Ekrem Şerif Egeli** rektörümüzdü. Önceki dönemlerden 1955-57 döneminde ise bizim Fakültenin İşletme İktisadı Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. **Fehim Fırat** rektörlük görevini yürütmüştü. Rektör, fakülteler a rasında dönüşümlü olarak seçiliyordu. Fakülte Dekanları ise her fakültenin profesörler kurulu tarafından seçiliyordu.

Üniversite özerkliğinin biz öğrenciler açısından en önemli çıktısı, yerleşkeler içindeki eylemlerimizde devletin güvenlik güçlerinin müdahalesine maruz kalmamamızdı. O dönemde günümüzdeki gibi üniversite içinde özel güvenlik birimleri de yoktu. Rektör veya dekan davet etmedikçe güvenlik güçleri yerleşkelere giremezdi. Fakültemiz Jandarma görev alanındaydı. Bizim öğrencilik hayatımız boyunca Dekanlığımız hiçbir olayda Jandarmayı kampüse davet etmedi. Meydana gelen eylemleri polisiye tedbirlerle bastırmak yerine, yönetsel tedbirlerle çözmeyi tercih etti.

O dönemdeki Fakültemizin akademik kadrosunun Ülkemizin akademik camiası içinde önemli bir yere sahip olduğunu da hatırlatmadan geçemeyeceğim. Prof. Dr. **Fikret Saatçioğlu** ve Prof. Dr. **Fehim Fırat** hocalarımız TÜBİTAK danışma kurulunda görev almışlardır. Prof. Dr. Muharrem Miraboğlu ise TÜBİTAK Genel Sekreterliği görevinde bulunmuştu. Prof. Dr. **Fikret Saatçioğlu** 1980 yılı TÜBİTAK hizmet ödülüne layık görülmüştür

3 *Belgrad Ormandaki olayların içinde olduğum için açılan soruşturmada beni, Doç. Dr. Necmettin Çepel hocamız sorguladı. Kavgaya edenlerden olmadığım için sohbeti tercih etti. Bizim kesimin olaylara nasıl baktığını öğrenmeye çalıştım. Bana “milliyetçilikten ne anladığımı” sordu. Ders notlarımı öğrenci bürosundan almış ve önünde duruyordu. Uzunca bir sohbetten sonra bana; -“Bütün derslerin iyi, pekiyi muhtemelen bu Haziran döneminde de mezun olacaksın. Senin bu kavgacı grupların içinde ne işin var? Mezun olunca, seni bizim kürsüde teknik asistan yapalım” dedi.*

Üniversite gençliği arasında bir bölünme yaratıldı. Çatışmalar sosyal kavgalardan silahlı çatışmalara evrildi. Bir mermisini dahi alacak parası olmayan her iki taraf gençlerinden bazılarına aynı güç odaklarınca silahlar verildi. Bazı okullar ve sağ veya solun hâkimiyetine girdi. Her iki grup zaman zaman bindirilmiş kıtalar halinde kavgalara götürüldü.

Resim 9: Tahsin Tokmanoğlu hocamızla Dershaneler Binası merdivenlerindeyiz. Önde ortada oturan Bahtiyar Ergen, sağ arkasında Yücel Alım, arkasında Ömer Eşen, arkasında Cengiz Akkölâh, solunda Zafer Mutlu, arkasında ben, benim yanımda Zafer Erdi ve Mustafa Pastacı ve diğer sınıf arkadaşlarımız.

Resim 10: Besalet Pamay hocamızla üçüncü sınıfta silvikültür tatbikatındayız. En sağda testereyi paylaşamayan ben ve Yalçın Eren, arkadakiler İsmail Özkahraman, Halil Yalçın, Zafer Erdi, Sefer Çavuşoğlu

Son Sınıfta Orman Fakültesi'ne Özgü İki Boykot ve Mezuniyet

1968-69 ders yılı başında Fakültemizde “Park Bahçe ve Peyzaj Mimarlığı Kürsüsü” kurularak 7. yarıyla peyzaj dersi konuldu. Önceki yılda silvikültür derslerimize gelen Prof. Dr. **Besalet Pamay** kürsü başkanı olmuş ve dersi de kendisi vereceklerdi. Son sınıf öğrencileri olarak kendi aramızda bir toplantı yaparak, dersi boykot etme kararı aldık. Eylemimizden çok incinen hocamız bizleri ikna etmek için toplantılar yaptı. Sonuçta, o yıl için devam ve sınav şartı kaldırılarak boykot sonlandırıldı. Meslek hayatımızda bize çok katkısı olacak bu dersi boykot etmemiz akıl dışı bir eylemdi. Eylemimizden çok incinen hocamızı üzerek ayıp etmiştik.

Sekizinci yarıyılın sonuna doğru Fakülte Yönetimi bazı olaylar nedeniyle soldan ve sağdan iki arkadaşımıza bir süre okuldan uzaklaştırma cezası vermişti. Boykot kararı alındı. Boykot sürerken yaklaşan Haziran sınavları Eylül ayına ertelendi. Güz sınavları da Ekimde yapılacaktı. Cezalar kaldırıldı. Boykot sona erdi. Yaz tatilimiz erken başlamış oldu.

Fakülte hayatımızın sonuna yaklaşmıştık. Alttan kalan dersim olmadığı için son yarıyılın beş dersini verince mezun olacaktım. Yazı boş geçirmeyip gönüllü staj yapmak düşüncesiyle Osmaniye Devlet Orman İşletme Müdürlüğü'ne staj için başvurdum. İşletme Müdürü **Hamit Altaç** yakın ilgi gösterdi. Öğrenci hareketleri hakkında birinci ağızdan bilgi almak istiyordu. Bana mühendis muamelesi yaptı. Hasanbeyli Orman Bölge Şefliğindeki damgayı yapmamı istedi. Bölgenin "Kaypak" mevkiindeki üretim sahasına gittim. Daha önce üretime açılmış yerde Tahtacılar çalışıyordu. İki yıl önce Göksun Ağoluk'dakine benzer bir burukluk da burada yaşayacaktım. Tahtacı üretim işçileri küçük çocuklarıyla birlikte canhıraş çalışıyorlardı. Bir işçi ölçme kesim memuruna yaklaşmış, fiskos şeklinde konuşuyorlardı. Kesim memuru bana bakınca ne olduğunu sordum:

"Efendim davar keseceklermiş de mühendis bey acaba bizim kestiğimizi yer mi?" diye soruyormuş, eğer yemezsem başkasına kesti-receklermiş. Meğer bazı sünni yobazlar, alevinin kestiğini yemeyiz derlermiş, garibim ondan tereddüt etmiş, içim burkuldu.

"Böyle bir şey düşünmeyin, üzülürüm, tabii ki kendi kessin" dedim.

Çağdışı "Vahid-i Fiyat" tüm çirkinliğiyle burada da karşıma çıkmıştı.

Keyifli bir staj sonrasında sınavların tamamını geçip Haziran dönemi yerine Eylülde mezun olmuşum. 26 Eylül 1969 günü öğrenci bürosundan çıkış belgesini alarak Fatih Ormanı'ndaki İstanbul Devlet Orman İşletmesi'nde işe başladım.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AMASYA VE ÇORUM YILLARI

İstanbul Orman İşletmesi'nde 1 Ekim 1969 da 439 TL olarak “Mühendis Namzeti” maaşımı aldım. Görev yeri kurasını çektim: Amasya Orman İşletme Müdürlüğü. 15 günlük mehil müddeti sonunda gittiğim Amasya’da İşletme Müdürü Ekrem Tekin Cıkla, beş ay sonra askere gitmek istediğimi söyleyince, beni boş olan bölge şefliklerinden birine vermek istemedi. İşletmedeki üç tecrübeli orman bölge şefi zaten boş bölgeye vekâleten bakıyorlardı. Sanırım iki kere devir teslim zorunluluğu olmasını istemedi. Tecrübeli Orman Bölge Şefleri **Utku Önsel**, **Fevzi Kaleli** ve **İsmail Çakmak**’tı. İki ay Bölge Müdürlüğü merkezinde etrafı gözlemlemeye ve her yaştan meslektaşları tanımaya çalıştım. Bölge Müdür Yardımcısı **Mecit Orhan Tüter**’i Gaziantep’ten tanıyordum. 12 Ekim 1969’da yapılan genel seçimlerde Gaziantep CHP milletvekili aday olmuştı. Bir gün beni çağırdı ve dedi ki:

*“Seni başka bir işletmeye verelim daha iyi yetişirsin. Hem gideceğin Çorum İşletmesi’nin müdürü **İzamettin Karşılığ** hemşerimizdir.”*

Çorum Osmancık’taki Çampınar Orman Bölge Şefliği görevini tedvir etmek üzere Osmancık Orman Bölge Şefi refikliğine görevlendirildim. Elimdeki görevlendirme belgesindeki tedvir etmenin, yürütmek, idare etmek anlamına geldiğini de kimseye sormadığım için sözlüğe bakarak öğrenecektim.

Refikliğine atandığım Osmancık Orman Bölge Şefi **Necati Özdemir** tecrübeli ve renkli bir kişilikti. Futbol oynuyordu. Lise öğrencilerinden kurulu Osmancık Spor Kulübü’nün de hem kaptanı hem yöneticisiydi. İdealimizdeki yevmiye kadrosunda çalışıyordu, özel arabası olan ve Osmancık’ta en fazla maaş alan kamu görevlisiydi. Bu arada teknik personelin özlük hakları ile ilgili bir şey daha öğrenmiştim: Yevmiye kadrosunda olmayan arazide çalışan orman mühendislerinin ekstra bir özlük hakları vardı. Maaşlarının yarısı ka-

dar ek görev tazminatı alıyorlardı. Bu nedenle Osmancık'ta maaşım gene de diğer kamu görevlilerinin birçoğundan fazlaydı ve %50 artarak 749 TL olmuştu.

1968 yılında çıkarılan bir kararname uyarınca üniversite öğrencilerine yaptıkları mecburi stajları süresince aylık 900 TL ücret verilmesi gerekiyordu. Arazide görev yapan bir orman mühendisi 749 TL aylık almaktaydı. OGM'nin Orman Fakültesi öğrencilerinin yapacağı gönüllü stajlarda da aynı ücretin verilmesi emri üzerine, stajyerler, işveren bazı orman bölge şeflerinden daha fazla ücret almaya başlamıştı. Bu durum mezun olamayarak öğrencilik hayatını uzatan arkadaşlarımızın işine gelmişti. Hatta özellikle öğrencilik hayatını uzatan arkadaşlarımız dahi olmuştu. Dört ay güzel günler geçirdikten sonra 1970 Mart ayında askere gitmek üzere Osmancık'tan ayrıldım.

Beslenme ve barınma zorlukları içinde çırpınan ve mezun olduklarında da iş bulma umudu taşımayan günümüz gençliğinin hayal bile edemeyeceği bir gençlik dönemi yaşadığımızı anlatan yukarıdaki satırları içim burkularak ve torunlarımıza ne kadar kötü bir gelecek hazırlamış olduğumuzun üzüntüsüyle yazdım.

ASKERLİK YILLARI

Osmancık'tan askerlik hizmeti için ayrılıp, İstanbul-Tuzla Piyade Okulu'nda yedek subay eğitime başladım. İlk kez o dönem kontenjanlar beş yüzlerden bin beş yüz kişiye çıkarılmıştı. Alt yapı çok yetersiz kalmıştı. Yüz kişilik yatakhanelerde kalıyorduk. Gerek öğrenci sayısının fazlalığı ve gerekse öğrencilerin direnişçi 68 kuşağından oluşu, okul yönetimini olağanüstü disiplinli olmaya yöneltmişti. Dönemin ortasına geldiğimizde 15-16 Haziran 1970 işçi direnişleri patlak verdi. Gebze tarafından gelip Kadıköy'e gitmekte olan işçiler okulun önünden geçerken içimizden bir grup, tel çitlere yaklaşıp onları destekleyen sloganlar atmışlardı. Ertesi gün sabah içtimasında Okul Komutanı Tuğg. **Fahri Burkay** bir konuşma yaparak bundan böyle bu tip hareketleri yapanların en ağır şekilde cezalandırılacağını, bu okuldan asteğmen değil, er olarak çıkacaklarını, çok sert bir dille anlattı. Öğrenci Tabur Komutanı Yarbay da bir fırça attı. Sıra cezaya gelmişti. Toplandığımız yerin sağ tarafı "Bozalanı Düzü" olarak anı-

lan ve Tuzla'dan Bayramoğlu'na kadar uzanan gevenler ve dikenlerin olduğu, yürüdüğünüzde toz kalkan kumlu topraklı bir düzlüktü. Bize Bozalanı Düzü istikametine bir marş marş komutu verildi. Düzlüğe vardığımızda verilen komutlarla birkaç kere yere yattık, süründük, havaya toz bulutu kaldırdık. Bölüklerden biri bu cezaya bir tepki olarak öğlen yemeğini boykot etme kararı almışlar, ancak bunu da okul yönetimi öğrenmişti. Yemekhanenin kapısına geldiğimizde Öğrenci Alay Komutanı **Enis Karayel** bir konuşma yaparak, özetle:

“Yemekte uygun olmayan malzeme kullanıldığı için yenmesini mahzurlu gördük. Kantinden ihtiyacınızı giderebilirsiniz,” dedi.

Böylece yönetim hem bir başkaldırıyı engellemiş ve hem de bir açlık cezası vermişti. Okul yönetimi 68 kuşağına burasının üniversite olmadığını net bir şekilde göstermişti. Öğrenci Alay Komutanının bu hamlesi, önalın (proaktif) bir karar olarak hafızama yerleşti ve hiç unutmadım.

Dönem sonunda kuralar çekildi. Ben askerliğimin bundan sonraki bir yılını, Çanakkale'deki 2. Jandarma Er Eğitim Tugayı Karargâhında geçirecektim. Çanakkale'de Boğaz Komutanlığı'na bağlı olarak denizcilerin yönetimindeki ordu evinde bekâr subaylar için ayrılmış bölümde kalıyorduk. Kent o zaman 26 bin nüfuslu ve çevresinde birçok askeri birlik olan adeta bir garnizon kenti durumundaydı. Karargâhta 4 şube vardı: G1-Personel, G2-İstihbarat, G3-Harekât, G4-Lojistik şube. Bu şubelerden G2 ve G3'ü bir albay, diğerlerini de birer albay olmak üzere üç şube müdürü albay yürütüyordu. Her birinin yardımcısı olarak biz asteğmenler atanmıştık. O kış bir plan tatbikatı ve harp oyunu yapılacaktı, harita bilgisi olan bir asteğmene ihtiyaç duyulduğundan beni G2-G3'e görevlendirdiler. Şube müdürüm ile uyum içinde çalışmaya başlamıştık. Ancak şube müdürüm Albay **Haluk Aydın**'ın 1971 Şubat'ında istifasıyla tek başıma şubeyi yürütmek zorunda kaldım. Haluk Albay ile çok iyi anlaştığımız için gitmesine üzülmüştüm. İstifa edince bu sıfatla aldığı görevler de bana kalmıştı. Öğretmen okulunun “Milli Güvenlik Bilgisi” derslerine bundan sonra ben girecektim. Bu görev sayesinde üç ay süre ile haftada bir saat öğretmenlik deneyimi de yaşamıştım.

Artık tugay komutanı Tuğg. **Haydar Soygeniş**'le ile çok sık muhatap oluyordum. Bir gün komutan beni makamına çağırdı ve içerdeki sivil misafirine hitaben:

“İşte size bahsettiğim ormancı Aziz Asteğmen,” dedi.

Bana dönerek de:

*“Beyefendi, Orman Başmüdürümüz **Musa Kesici**,”*

dedi. Böylece Orman Başmüdürümüz ile tanışmış oldum. Daha sonraları **Musa Kesici**'nin ziyaretine gittiğimde,

“Paşa senden sitayişle bahsetti, bir meslektaşım olarak çok mutlu oldum. Eğer askerliğin bittiğinde burada kalmak istersen seni istediğin işletmede görevlendirebilirim.” dedi.

Ben bu tekliften mutlu olmuştum ancak mesleğimin ilk yıllarında aileme yakın olmak istediğim için kendisine teşekkür edip Adana, Maraş gibi yerlerde çalışmak istediğimi söyledim.

Bu arada Fakültedeyken karşıt gruplarda bulunduğumuz **Bahar Öktem** ve **Kaya Karahan** arkadaşlarımız da evlenmişlerdi ve ilk görev yerleri olarak Başmüdürlük merkezinde çalışıyorlardı. Askerliğim süresince birkaç kez görüştük.

Çanakkale günlerimde siyasi hayatımızda önemli bir yeri olan 12 Mart 1971 muhtırası verildi. Yeni hükümeti kuracak başbakanın arandığı günlerdi. Komutana imza kartonu götürmüştüm. O sırada komutanı bir başka general aradı. Komutanımız telefondaki muhatabına; “Hükümeti galiba bizim ‘Şalcı Nihat’ kuracak.” diyordu. Odandan çıkar çıkmaz o anda anlam veremediğim “şalcı” tanımlamasını araştırdım. Meğer bir konuşmasında Nihat Erim “*Demokrasinin üzerine bazen bir şal örtmek gerekebilir.*” demişti. Demek ki askerler demokrasiye ara verilen bir dönemde zamanın ruhuna uygun başbakanı bulmuşlardı.

Asker dönüşü kurada Kastamonu’yu çekince, Çanakkale’de kalmadığıma pişman olmuştum. Bunu bana hatırlatırcasına akşamında Türkiye Ormancılar Cemiyetinin Tuna Caddesindeki lokalinde **Musa Kesici** ile karşılaştım. Kurada Kastamonu’yu çektiğimi söyleyince:

“Hayırlı olsun!”

demekle yetindi. Çanakkale’de kalmadığımdan duyduğum pişmanlığımı o da anlamış gibiydi.

KASTAMONU YILLARI

1971 Ekim’inde, askerden dönen 1963-64 ve 65 girişlilerden oluşan 16 kişilik en büyük grup içinde kurada Kastamonu’yu çekmiştim. Başmüdür **Rasim Bolca’yı** şahsen tanıyordum. Fakültedeyken işletme iktisadı dersinde bize bir konferans vermişti. Beni kabul etti, boş olan orman bölge şefliklerini söyledi. Ben de uygun görürlerse bir süre Başmüdürlük merkezinde kalmak istediğimi söyledim. Beni yol planlama grup müdürlüğü emrine görevlendirdiler. Yol grubunda grup müdürü ve benden başka üç tecrübeli meslektaşımız daha vardı. Bekâr birisi için lokali, misafirhanesi ve diğer olanakları oldukça iyiydi. Gruptan iki meslektaşımız Kastamonu Türk Sanat Musikisi Cemiyeti’nin aktif üyesiydiler. **Erol Ezbiderli** keman, **Müslim Gökhan** da kanun çalıyorlardı. Ben de ara sıra onlarla Cemiyet’e gidiyordum.

Bu arada Başmüdürlüğün tüm yeni teknik elemanları ve bölge şefleri için Tosya İşletmesinde bir “Orman Yolları Yapım ve Bakımı” semineri düzenlendi. Grubun bir elemanı olarak yol ile ilgili her şeyi süratle öğrenerek seminerde görev aldım. Katılımcılara diğer birçok konu yanında, yeni bir konu olarak, yol inşaatlarında maliyeti düşürmek için salt dinamit yerine %90 “Trinitrotoluen” (TNT) kullanılması anlatıldı. Böylece kayada açılan her deliğe toz halindeki bu madde dolduruluyor ve başlatıcı olarak içine elektrikli kapsül yerleştirilen bir küçük dinamit lokumu konuyor ve kompresörün açtığı tüm delikler birbirine paralel bağlanarak, manyetoya bir basma ile ne kadar delik varsa aynı anda patlatılıyordu. Bu metodu daha sonra Azdavay’da bölgemdeki kayalık bir yol olan “Sarnıç-Yazıtarla” yolu inşaatında başarı ile bizzat uyguladım.

Kastamonu Başmüdürlüğü, Sinop henüz ayrılmadığı için büyük bir başmüdürlüktü. O dönemde 141 mühendis⁴, çok sayıda orman

4 Bu sayıyı OMO Genel Kurul Toplantısı için 141 mühendis adına özel bir otobüs ile Ankara’ya gelirken belirlemiştik.

mühendis muavini ile orman teknikeri görev yapıyordu. Burada görev alanların çoğu bir veya iki kademe üst görev de yaptıktan sonra başmüdürlük dışına gittiklerinden burada uzun süre çalışan birçok meslektaşımız vardı. Kastamonu’da ya çok kalınıyor veya çabuk terkediliyordu. Diğer yandan büyüklüğün üretilen odun miktarıyla ölçüldüğü o yıllarda, bir milyon m³ üretimi ile de Kastamonu Başmüdürlüğü en büyüklerden sayılıyordu. Burada çalışmanın bir ayrıcalık olduğu ve burada çalışanlarca Kastamonu’nun ormancılık yönünden bir “Ekol” olduğu övünülerek anlatılıyordu.

Kastamonu’nun ulaşım olanakları oldukça sınırlıydı. Kastamonu-Çankırı yolu dahil, merkezin ilçelerle bağlantı yollarının hemen hiçbirisi asfalt değildi. Gruptaki fazla görülen teknik elemanların işletmelerin yol işlerine görevlendirme düşüncesiyle beni de Daday-Azdavay-Cide grubu için düşünmüşler ve Azdavay’a tayin etmek istediler. Ben de “Azdavay’a gideceksem bölge şefi olarak giderim” dedim ve beni Azdavay Sarnıç Orman Bölge Şefliğine atadılar.

Azdavay Devlet Orman İşletmesindeyim

Azdavay İşletmesi on bir bölge şefliği ve 73 bin m³ üretimiyle oldukça büyük bir işletmeydi. Bölgelerden üçünün merkezi Pınarbaşı Nahiyesindeydi. Burası “Zarı Pazarı” olarak anılırdı. Daha sonraki yıllarda ilçe yapıldı ve işletme müdürlüğü kuruldu ve benim bölgem “Sarnıç” da Pınarbaşı Devlet Orman İşletmesine bağlandı.

Sarnıç Bölgesi, Azdavay-Cide ilçeleri arasında İsfendiyyar (Küre) Dağları’nın üst bölümünde kayın ve karaçam işletme sınıflarından oluşan 16 bin hektarlık bir bölgeydi. Bölge merkezi Azdavay-Cide karayolu üzerinde ve Azdavay’a 24 km uzaklıktaki Kırkpınar mevkiindeydi. Bir köy bile değildi. Kırkpınar ve Sarnıç orman bölge şefliklerinin merkezi aynı yerdeydi. Ben bazen buradaki bir lojmanda bazen de Azdavay’daki misafirhanede kalıyordum. Azdavay’a gelinceye kadar hayatımda hep geçicilikler hâkimdi. Artık önümde uzun ve süresini kestiremediğim bir dönem başlamıştı. Azdavay’da lojmanda kalan ve evli olan 4-5 meslektaşım vardı. Onlar müdür yardımcılığı beklentisi içindeydiler. Bu meslektaşlarımızı fazla etkilemese bile mahrumiyet ve zorlu kış şartları, bekâr olanları çok

olumsuz etkiliyordu. Ben gelmeden önce birkaç bekâr meslektaşımız olumsuz şartlardan psikolojik olarak etkilendikleri için tayin edilmişlerdi. Ben o meslektaşlarımdan Gaziantep Lisesi yıllarından beri tanıdığım “Silo” lakaplı **Mustafa Arıkan**’ın yerine Sarnıç Orman Bölge Şefliğine atanmıştım. Peşimden başka atamalar da yapılacaktı, deyim yerindeyse 68 kuşağı sökün edecekti. Bu arada yevmiye kadroları iptal edildi, herkes personel kanununa tabi oldu. Bu durum bizim hayal kırıklığı yaşamamıza sebep olmuştu. Bekâr bir orman mühendisi maaşı 1147,05 TL’ydi.

İçinde bulunduğum şartlar beni bir tercih yapma zorunda bıraktı ve bir karar verdim: Mademki burada kalıp bu zorlu şartlara katlanacaktım, o halde buradan bunalıma düşmüş biri olarak değil, görevini başarıyla yapmış biri olarak ayrılmalıyım. Hemen işe koyuldum. Bölgenin silvikültür planları yoktu. Hem planlama ve hem de kayın gençleştirmesi hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmalıyım. Prof. Dr. **Fikret Saatçioğlu** ve Prof. Dr. **Besalet Pamay** hocalarımızın iki yayını temin ettim, inceledim ve başvuru kaynağı olarak masama koydum (Saatçioğlu, 1970) ve (Pamay, 1966). O dönemde OGM bu tip yayınların her orman bölge şefliğinin kütüphanesinde bulunmasını sağlıyordu. Bölge işlerini yürütmekte hiç zorluk çekmiyordum. Tereddüt ettiğim konuları bölge merkezini ve hizmet aracını müştereken kullandığımız 1965 mezunu tecrübeli **Mehmet Üzengi**’ye sorma şansına sahiptim.

1972 yılı başında ve yaz aylarında işletmeye bir grup arkadaşımız daha atandılar. **Bilgin Benli, Savaş Ayberk, Ömer Yüksel, Hasan Baydar, Hürdoğan Çelik** ve **Ünal Duruöz** ataması yapılan meslektaşlarımdı. Ünal ayrıca yurttan oda arkadaşımdı. Fakültedeyken birbirine mesafeli duran belki de tartışmış veya kavga etmiş olan kişiler olsak da meslek hayatlarımızda birbirimizle saygı çerçevesi ve uyum içinde çalışmak zorunda olduğumuzu hepimiz yaşayarak öğrenmeye başlamıştık. Hepimiz bekârdık, aynı misafirhanede kalıp ilçenin tek lokantasında birlikte yemek yiyorduk. İşletme müdürümüz **Fikret Doğan** İstanbul’da yetişmiş nazik bir insandı. Otoriter değildi. İşletmede disiplin sağlamakta zorlanıyordu. Bir gün bizden eski olan bölge şeflerinden birine;

“Sağdan, soldan ne kadar anarşist varsa işletmeye doldu. Keşke boş bölgelere ısrarla teknik eleman talep etmeseydim. Boş bölgeleri vekâleten sizler yürütüyordunuz” diye yakınmıştı (Resim 11,12 ve 13).

Resim 11: Azdavay İşletmesi bahçesinde soldan sağa Savaş Ayberk, Hasan Baydar, Md. Yard. Abdullah Altıparmak, Mehmet Üzengi, ben ve Ünal Duruöz.

Resim 12: Bir kış günü bölge merkezindeyim. Tek katlı idare binasının çatısını yükselterek meslektaşlarla toplanabilmek için bir lokal yapmıştık. Açılışını yaptığımız günde şömineden yangın çıkmıştı. Neyse ki çabuk söndürüldü.

Resim 13: Kırkpınar-Sarnıç Bölgeleri merkezinde bir grup meslektaş. Önde soldan sağa Mehmet Üzengi, ben, Ünal Duruöz, arkada sağdan sola Müslim Gökhan, Hürdoğan Çelik, Namık Öztürkoglu

O yıllarda genelde Kastamonu'nun tamamı bir mahrumiyet bölgesi, Azdavay ise daha da geri kalmış ilçelerinden biriydi. Yoksulluk Kastamonu'nun Azdavay ve Cide başta olmak üzere birçok ilçesinde başka tür bir sosyal değişime de yol açmıştı. Hemen her evden kadın veya erkek bir kişi İstanbul'da çalışıyordu. İstanbul'da özel iş bulma ve irtibat büroları bile vardı. Kadınlar ev işlerinde çalışıyor, erkeklerse aşçılık, garsonluk, bahçıvanlık gibi işler yapıyorlardı. Dışişleri Bakanlığımızın bazı büyükelçiliklerinde kadrolu aşçılık yapanlar vardı. Bu durum yöre halkının ekonomik geri kalmışlığına rağmen kültürel yönden oldukça gelişmesini, davranış yönünden de kent kültürüne sahip olmasını sağlamıştı. Bölge halkı bir bakıma köklerinden kopmadan İstanbullu olmuştu. Bu olgu çalışmalarımıza bir başka şekilde şöyle yansıyordu:

Dışişleri Bakanlığında aşçılık kadrosunda görev alanlar, yakınlarının Azdavay'ın en uç noktasındaki olaylara ilişkin şikâyetlerini (veya ihbarlarını) bulundukları ülkedeki Büyükelçiliğimiz aracılığıyla

la gönderiyorlardı. Böylece asılsız ve önemsiz olsa da mutlaka işlem yapılarak, Bakanlığımız aracılığıyla Dışişleri Bakanlığı'na bilgi veriliyordu.

Ulaşım olanaklarının kısıtlı olduğu o dönemde, Cide ilçesinin Şenpazar kasabasından İstanbul'a haftada üç gün direkt otobüs seferleri yapılıyordu. Bu otobüsler Azdavay, Araç üzerinden Gerede'ye vardıklarında yolcuların mahalli kıyafetlerini İstanbul'a uygun kıyafetleriyle değiştirdiği, İstanbul'dan dönerken de aynı yerde tersinin yapıldığı hep söylenirdi. Kendine münhasır dile sahip olan Kastamonu ağzı, paradoksal olarak Kastamonu'dan yoksul ve uzak bölgelerine doğru etkisini kaybederdi. Memurlarımız da çağdaş düşünceli insanlardı.

Ali isminde bir ölçme-kesim memurum vardı. 1973 Şubat ayında bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Hayırlı olsun dileklerimden sonra adını ne koyduğunu sordum:

“Bahadır,” dedi. O yörede yaygın bir isim olmadığı için,

“Bir aile büyüğünün ismi mi?” dedim.

“Hayır, Amerika'da Ermenilerce şehit edilen genç konsolosumuz ‘Bahadır Demir’in⁵ ismini verdim,” dedi.

Memurumun bu duyarlılığı beni çok duygulandırmıştı.

Bölgem Cide İşletmesi'ne sınır komşusu olduğu için üretilen kayın tomruklarının büyük bir kısmı, doğrudan rampadan (orman içi istif yerinden) Cide Devlet Kereste Fabrikası'na naklediliyordu. Dolayısıyla ayda bir defa Cide'ye mutabakat yapmaya gidiyorduk. Cide'ye arkadaşlarla gidip bir gece kalmak en büyük lüksümüz idi. Bazen Amasra'ya kadar uzanmamıza da tolerans gösterilirdi.

Azdavay'da karışık yapraklı ormana sahip olan benim bölgede asli orman ürünleri üç türlü pazarlanıyordu. Bincisi herkesin bildiği

5 27 Ocak 1973 tarihinde ABD' de Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve Konsolos Bahadır Demir bir Ermeni Asala örgütü militanı tarafından şehit edilmişti.

son depodan ihale ile satış yöntemi idi. Diğeri özellikle kayının ke-
reste fabrikalarına tahsisli satışlarıydı. Bir diğer satış yöntemini de ilk
kez burada duyuyordum: “Alivrelî Satış”.

Meşe Alivrelî Satışları: Cide’nin Kapısıyü Köyü’nde o dönemde
birkaç tekne imalathanesi vardı. Bunlar ahşap tekne gövdelerinde tek
parça eğri meşeler kullanıyorlardı. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için
amenajman planlarına uygun olmak kaydıyla isteklerini karşılamaya
yönelik özel damga yapıyorduk. Üretim doğrudan rampadan (orman
içi depodan) satılıyordu.

Gürgen alivrelî satışları: Bilindiği gibi Gürgen daha çok kayınla
karışma giriyordu. Gürgen odunu kolayca liflenmediği (liflerine ay-
rılmadığı) için tekstil sanayiinde mekik yapımında kullanılıyordu. O
dönemde tekstilin merkezi durumundaki Adana’da bir mekik fabrika-
sına yukarıda anlatılan şekilde gürgen odunu (tomruk, maden direk,
sanayi odunu olarak) alivrelî satışı yapıyorduk. Sonraki yıllarda sert
plastikten mekik imal edilince bu ihtiyaç ortadan kalktı.

Bir Direniş Öyküsü

1973’ün başıydı. Fikir kimden çıktı, nasıl oluştu tam olarak ha-
tırlamıyorum ama bir gün diğer işletmelerdeki arkadaşlar, beni Kas-
tamonu’ya çağırdılar. Her işletmeden bir kişi gelmişti. Bölge şefleri
olarak özlük haklarımızın iyileştirilmesi için bir pasif direniş yapa-
caktık. Kimse açıkça dile getirmese de bizi eyleme iten en önemli
neden yevmiye kadrolarının kaldırılmasıyla yaşadığımız burukluktu.
Mesleğimizin en önemli avantajını kaybetmiştik. Bunca iş yüküne
karşılık bu maaşlar yetersizdi. Eylem amacımızın özeti:

*“Bizler hiçbir ek ödeme, fazla mesai ücreti veya yıpranma zam-
mı gibi bir avantaj sağlanmadan yalnız maaşımızın karşılığı olarak
gerektiğinde mesai saatleri dışında çok fazla hizmetler yürütüyorduk.
Sesimizi duyurmak için bundan böyle sadece mesai saatleri içinde
çalışarak, önceki miktarda hizmetin yapılmadığını yönetime ve dev-
lete gösterecektik.”*

Her birimiz direnişimizin işletmelerimizde ödünsüz uygulanmasını sağlamaya çalışacaktık. Direnişimizi ülkemizin tamamına yaygınlaştırmak için diğer başmüdürlükleri de haberdar edecek ve hazırladığımız duyuruyu onlara da gönderecektik. Ben Adana ve Maraş Başmüdürlüklerindeki arkadaşlarıma duyurma görevini üstlendim. Diğer arkadaşlar da öteki başmüdürlüklerdeki arkadaşlarına duyuracaklardı. Bazı başmüdürlüklere haber ulaşmamıştı.

Azdavay’da direnişimiz etkisini en fazla benim bölgemde gösteriyordu. Çünkü 08.00-17.00 saatleri arasındaki mesainin uygulanması benim bölgeden Cide Kereste Fabrikasına nakliyatı yarı yarıya düşürdüğü için kamyoncular mağdur oluyorlardı. İlk sefer rampadan sabah saat 04.00 te yüklenmeye başlıyor, kamyon Cide’ye gidip dönüyor ve ikinci seferi de saat 15.00-16.00 sularında yapıp gece yarısı dönüyorlardı. Ölçme kesim memurunu sevk pusulası kesmek için sabah saat 08.00’de ormana gönderince direniş neticeye ulaşmış oluyordu. Bu sebeple kamyoncular siyasilere, Orman Genel Müdürlüğü’ne şikâyet telgrafları çekiyorlardı.

Direnişimizin Sinop-Ayancık cephesini ise Ayancık temsilcimiz **Arif Saraçoğlu**’na 2021 yılında doğrulatmak istedim. Arif olayları sanki 49 yıl önce değil de dün olmuş gibi heyecanla anlattı. Bundan sonrasını onun verdiği bilgilerden yararlanarak derledim.

Başmüdürlüğün kapsadığı Kastamonu’yla Sinop illerinin çalışma şartları birbirinden farklıydı. Kastamonu’da mesai saatleri 08.00-17.00 arasıyken, Sinop’ta yaz saati mesaisi uygulanması nedeniyle mesai saatleri 07.00-14.00 arasındaydı. Ayrıca Sinop’ta sıkıyönetim uygulaması vardı ve Diyarbakır Sıkıyönetim Bölge Komutanlığı’nın sorumluluk alanındaydı. Sinop’taki arkadaşlarımız saat 14.00’ten sonra hizmet vermeyince işler diğer yerlerden çok daha fazla aksamıştı. Vatandaşlar hem Orman Genel Müdürlüğü’ne ve hem de Sinop Sıkıyönetim Komutanlığı’na şikâyetle bulunmuşlardı. Orman Genel Müdürlüğü Sinop’ta teftişte olan müfettiş **Osman Fevzi Gökten**’ı görevlendirerek Ayancık’taki arkadaşlar hakkında soruşturma açmış ve arkadaşlara birer kınama cezası verilmişti. Müfettişin yürürlükteki personel kanununa göre bir ceza önermek yerine Osmanlıca bir mevzuattaki “*Ormancılar, zaptiyeler ve çobanlar mesaiye tabi değildir.*” hükmüne göre ceza önermesi de bu eylemin başka bir rengiydi.

Diğer taraftan Sıkıyönetim Komutanlığı da harekete geçmişti. Komutan, Orman Başmüdürü **Mesut Özbil**'in arkadaşı veya hemşerisiydi. Sıkıyönetim Komutanı Başmüdüre;

“Bölge şefleriniz hakkında soruşturma başlatırsam, mecburen Diyarbakır’a sevk edileceklerdir. O nedenle bunları acilen geçici görevle Kastamonu’ya alın.”

demişti. Başmüdürlükten gönderilen bir araçla Çatalzeytin’den başlanarak yol üstündeki işletmelerden direnişe katılanların hepsi Kastamonu’ya toplanmış; ceza olarak da Kastamonu İşletmesi Merkez Orman Bölge Şefliğinin on yıllık nakliye teskerelerini kontrol görevi verilmişti. Bu görevi sesi güzel olan meslektaşımız **Erol Turan**’ın şarkıları eşliğinde yürütmüşlerdi.

14 Temmuz 1973’te **Ömer Özen** Orman Genel Müdürlüğü görevine başlamıştı. Sinoplu hemşerileri bu kez Genel Müdüre;

“Buradaki şefler sizin göreve gelişinizi protesto ediyorlar.”

içerikli tahrik edici telgraflar çekmişti. Genel Müdürün bu direnişi hiç hoş görmediği, hepsini cezalandıracağı yönünde haberler yayılmıştı.

Arkadaşlarımızın bir kısmı başmüdürlük merkezinde toplanınca diğer işletme müdürlerine de talimat verilmiş olacak ki Azdavay İşletme Müdürü **Fikret Doğan** beni çağırdı:

“Diğer işletmelerdeki arkadaşların bir kısmını geçici görevle Kastamonu’ya almışlar. Eğer direnişi sürdürürsen seni de merkeze alacaklar. İşletmenin önünde hazır bekleyen bir araç seni hemen Kastamonu’ya götürecektir” dedi. Düşünmek için biraz süre istedim ve direnişi destekleyen Müdür Yardımcımız **Abdullah Altıparmak**’la görüştüm. Durumu anlattım, düşüncesini sordum ve bu direnişi sürdüremeyeceğimizi anladım. Müdüre vazgeçtiğimi bildirdim. Hüsrana biten bu direnişimiz bize şunları öğretmişti:

- Sadece Orman Bakanlığı’nda çalışma olanağı bulabiliyorsanız ona karşı direnişiniz Don Kişot’un yel değirmenlerine açtığı savaşa benliyordu.

- Bir eyleme girerirken dışarıdan size; “*Arkanızdayız, gönümüz sizlerle, bu hizmetiniz meslek tarihine yazılacak*” ...benzeri sözler söyleyenler zoru görünce ortalarda görünmez oluyorlar, hatta yönetime şirin gözükme için eylem kırılcılığı bile yapıyorlardı.

1973 Haziran ayında yıllık iznimin bir kısmını geçirmek üzere Gaziantep’e gittim. Daha önce Gaziantep Ağaç Yetiştirme Derneğinde adı geçen 1943 mezunu **Mahmut Tüzün** ile kardeşim Yakup bir otomotiv firmasında ortak olmuşlardı. Daha sonraları 1979 yılında Antalya AGM Bölge Müdürlüğünden emekli olacak olan 1951 mezunu Muhterem Okutur da Mahmut Ağabey tarafından aynı şirketin ortakları arasına alındı. Burası bu iki değerli meslektaşımızdan dolayı tüm ormancılardan uğrak yeri haline gelmişti. O yıllarda Adana ve Gaziantep dışında başka havalimanı olmadığı için Ankara’dan gelen her ormancı yetkili bu şirkete uğradı. Kahramanmaraş’taki ana tamirhanemizin ve Bölge Müdürlüğünün ihtiyaçlarının karşılanmasına da yardımcı olurlardı. Ama kendi şirketlerinin teşkilatımız birimleriyle alveriş yapmamasına özen gösterirlerdi. Benim de kardeşim vasıtasıyla tüm bu görüşmelerden haberim olurdu. Mahmut ağabey bana;

“Bizlerden çok uzaktasın, Ömer’e (Genel Müdür Ömer Özen) rica edeyim seni yakın bir yere versin” dedi. Bunun üzerine henüz Kastamonu’ya dönmeden, Adana Başmüdürlüğü, Pozantı İşletmesi Çiftahan Orman Bölge Şefliğine tayinim çıktı. Başmüdürlüğümüz **Mesut Özbil**, Genel Müdüre itiraz ederek tayini durdurmak istemiş ama etkili olamamıştı. Genel müdür, ona kıramayacağı bir arkadaşının ricası olduğunu söylemişti.

Devir teslim çalışmaları yapılırken Başmüdür Azdavay’a gelerek beni vazgeçirmeye çalıştı.

“Başarılı bulduğum bir arkadaşımın, eğer kalırsan burada vaktinden önce kademe alırsın. Güneyde aynı imkânları bulamazsın, burada çalışmak bir ayrıcalıktır...” gibi şeyler söyledi. O günkü sosyal hayatım için bunu bir kurtuluş gibi gördüğümünden, Başmüdürden affımı istedim. Kayın ağırlıklı ormancılıktan, kızılçam ağırlıklı ormancılığa geçiyordum.

ADANA YILLARI

Yangın mevsiminin içinde Pozantı'da göreve başladım. Çiftehan Orman Bölge Şefliği, Pozantı ile Ulukışla arasındaki İç Anadolu'ya doğru son kızılçam ormanlarını kapsıyordu. Bölge merkezi de ünlü kaplıcalarının bulunduğu Niğde'nin Ulukışla İlçesinin Çiftehan köyündeydi. Bölge Şefi lojmanında orman teknikeri bir arkadaşımız oturduğu için ben Pozantı'daki misafirhanede kalıyordum. Bölgenin üretimi 1.000 m³ kadardı. Niğde tarafına doğru odun kaçakçılığı vardı. Buraya tayinim, sanki bana sosyal imkânları iyi bir yer bulmak için zorlama yapılmış bir tayin gibi görünüyordu.

Pozantı Çukurova ile Güneydoğu Anadolu'yu Batıya bağlayan kara ve demiryolu üzerinde önemli bir uğrak noktasıydı. Tüm otobüsler buradaki lokantalarda mola verirdi. Ayrıca önemli yaylalardan Tekir ve Bürücek buradaydı. Bölge merkezindeki Çiftehan Kaplıcalarına çok fazla Gaziantep'li geliyordu. Azdavay'a kıyasla hareketli ve renkli bir hayat vardı. Tüm bunlar ailemle ve arkadaşlarımla ilişki kurmamı kolaylaştırdığı için mutluydum. İşletmede iyi bir arkadaşlık ortamı vardı (Resim 14). Karayolu trafiği çok yoğun olduğundan Ülkemizin Pozantı-Tekir Yaylası arasındaki 16 Km'lik ilk otoyolu inşaatı o yıl başlamıştı.

*Resim 14: Pozantı İşletmesinde bir grup meslektaş.
Ben, İsmet Ursavuş, Hanifi Örümecek ve Mustafa Altan*

Bölgeadaki yangınların tamamına yakını demiryolu kaynaklıydı. Pozantı Ulukışla demiryolu 5-6 km boyunca ormanların içinden geçiyordu. O yıllarda yolcu trenlerinde dizel lokomotifler, yük katarlarında buharlı lokomotifler kullanılıyordu. Günde bir veya iki kere geçen yük katarı çingı (fındık veya ceviz büyüklüğünde kor ateş) atarak ormandaki örtüyü tutuşturuyordu. Biz de her gün mutlaka aynı saatte başlayan bu yangınları söndürüyorduk. Bir süre sonra yangın ihbarı beklemeden tren Pozantı'dan hareket edince biz de ekibi çıkarmaya başlamıştık.

Yangın mevsiminden önce Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) Adana Bölge Müdürlüğü ile Orman Başmüdürlüğü orman yangınları söndürmede iş birliği protokolü imzalamışlardı. Bu protokolün iki maddesi, o güne kadar hiç duymadığım ve daha sonraları da örneğine rastlamadığım için bana ilginç gelmişti:

- 1- *“Orman yolu ile ulaşılamayan Pozantı-Belemedik (Pozantı'dan Seyhan Baraj Gölü'ne doğru Çakıt Çayı Vadisi) arasında yangın çıktığında yangın ekipleri TCDD'nin temin edeceği “pat-pat” ile sevk edileceklerdir.*
- 2- *Buharlı lokomotifler ormanlık alandan geçerken “çingılık” indireceklerdir.⁶”*

Pozantı'nın rakımı 780 metre, Ulukışla'nın rakımı ise 1427 metredir. Dolayısıyla tren Ulukışla'ya doğru 42 km yol alırken 647 metre yükselmek, yani oldukça meyilli bir rampa çıkmak zorundadır. Çingılık kapatıldığında lokomotifin çekişi azaldığı için makinistler protokole rağmen genellikle çingılığı açıyorlardı. Büyük bir yangın olmadı ama her gün gezici bir ekibimiz trenleri takip etmek zorunda kalıyordu.

6 *Pat-Pat: Demiryollarının bakım hizmetlerinde kullanılan kol gücü ile iki işçi tarafından tulumla basar gibi mekanik olarak hareket ettirilen bir işçi taşıma aracı.*

Çingılık: Buharlı lokomotiflerin bacalarını kapatan, makinist tarafından aşağıdan kumanda edilebilen ve örtüyü tutuşturarak yangına neden olan fındık-ceviz büyüklüğündeki çingıların fırlamasını önleyecek kadar delikleri küçük kapak.

Daha sonra 1976 yılında yürürlüğe konulan “Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkında Yönetmelik” in 29. Maddesiyle TCDD’nin ormanlardan geçen demiryolu güzergâhında önlemler alması hükmünü getirilerek, böyle ayrıntılı protokoller yapmak gereği ortadan kalkmış oldu.

Yangın mevsimi sonunda bölgem kapatılarak, Ulukışla Orman Bölge Şefliğiyle birleştirildi. Bence alınan karar doğruydı. Ben de bu sebeple “Osmaniye Kavakçılık İstasyon Müdürlüğü”ne geçmek için Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü’ne başvurdum. Araştırmacı olmayı düşünüyordum. Dilekçem Adana’dan geçince, Orman Başmüdürü **Abdullah Sofuoğlu** Pozantı’ya geldiğinde benimle görüştü. Osmaniye İşletmesinde bir bölgenin boş olduğunu, istersem beni orada değerlendirmek istediğini söyledi. Bense Osmaniye’yi sadece memleketime yakın olduğu için değil, araştırma kurumu olduğu için de istediğimi, bölge şefliği yapmak istemediğimi söyledim. Başmüdür,

“Ben yine de seni Osmaniye İşletmesi Ufacık Orman Bölge Şefliğine geçici görevle göndereyim, bu arada biraz daha düşünürsün.” dedi. Geçici görevle Osmaniye Ufacık Bölge Şefliğinde göreve başladım. Dört yıl önce staj yaptığım Osmaniye İşletmesinin teknik kadrosu tamamen değişmişti. İşletme Müdürü **Doğan Bozkurt**’tu. Kış şartlarında hiç araziye çıkmadım ama planlardan incelediğim kadarıyla, Amanos Dağlarının en güzel karışık ormanları bu bölgedeydi. Asli tür olmasa bile karışıma giren bir tür olarak kayınla yolum gene kesişmişti.

Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü tarafından Ankara’ya çağrıldım. Genel Müdür Yardımcısı **İbrahim Cireli**’yle görüştüm ve bana;

“Orman Genel Müdürlüğü sana muvafakat verdi ama bizim Kavakçılık’ta değil, ağaçlandırma mühendisliklerinde eleman ihtiyacımız var. Şu an o civarda Göksun Ağaçlandırma Mühendisliğindeki ihtiyaç biraz daha acil, oraya gidersen seni bir yıl içinde mutlaka Osmaniye veya İskenderun Ağaçlandırma Mühendisliğine alırsın.” dedi. Artık Orman Genel Müdürlüğü’ne dönmek istemedim. Orman Başmüdürüne söyledim;

“Bölge şefliği yapmak istemiyorum” sözümün de arkasında durmak mecburiyeti hissederek teklifi kabul ettim.

GÖKSUN YILLARI

Mart 1974 de Göksun’a gelmiştim. O dönemde “Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü”nün (AGM) taşra teşkilatı yoktu. Kahramanmaraş Orman Başmüdürlüğü bünyesinde bir “Ağaçlandırma Grup Müdürlüğü” vardı. (Maraş, 1973’ten sonra Kahraman unvanını aldı). Teknik yönden Ağaçlandırma Genel Müdürlüğüne, idari yönden Orman Başmüdürlüğüne bağlıydı. İşletmelerdeki ağaçlandırma mühendisleri de teknik yönden Grup Müdürüne, idari yönden ilgili İşletmeye bağlıydılar.

Göksun Devlet Orman İşletmesi, Kahramanmaraş’ın yüksek kesimlerinde ormanlarının hemen tamamı karaçam işletme sınıfından oluşan (Sedir, Ardiç ve Toros Göknaarının karışımına girdiği), Afşin ile Elbistan ilçelerini de içine alan bir işletmeydi. İki büyük sun’i gençleştirme projesi açıldığı için buraya gönderilmiştim. Birisi Tüllüce 374 ha diğeri Hacıkodal-B 150 ha. Fakültedeyken ağaçlandırma dersinden pekiyi almıştım ama pratikte plantuvarla iki fidan dikmek dışında bir deneyimim yoktu. Her zaman yaptığım gibi teknik yönden beni donatacak literatür arayışına girdim. Geçmişte ağaçlandırma ve erozyon kontrolü konusunda çok geniş katılımı bir sempozyum yapılmış ve mesleğimizin bu konudaki tüm birikimi tebliğler halinde iki kitapta toplanarak Orman Mühendisleri Odası tarafından yayınlanmıştı. Ağaçlandırma Grup Müdürüm, Genel Müdürümüz Ömer Özen’in dönem arkadaşı 1942 mezunu hemşerim Emin Gökçek’ti. Grup Müdürüm bana bunları okursam yeterli bilgiye sahip olacağımı söyledi. Bu tebliğleri okuyarak işe koyuldum. Gerçekten de gerekli temel bilgileri edinmiştim. Her iki sun’i gençleştirme projesinin ilkbahar dikimlerini yaptım. Bu projeler için (2-0) karaçam fidanları Kahramanmaraş’ın Tekir Fidanlığında üretilmişti. Fidanlık ile saha arasında şöyle bir uyumsuzluk vardı: Karlar eriyip saha ilkbahar dikimine uygun hale gelinceye kadar, fidanlıkta fidan çoktan uyanmış oluyordu. Bu nedenle fidanları uyanmadan fidanlıktan söküp proje alanında kuytu bir yerde kar gömüsüne alıyorduk.

AGM Genel Müdür yardımcısı **İbrahim Cireli** beni bir yıl sonra Göksun'dan alacakları sözünü unutmamıştı. Beni İskenderun Ağaçlandırma Mühendisliği'ne tayin etmek istediler. Ancak ben o zaman aralığında müstakbel eşim Feride'yle tanışmıştım ve evlenmek için Göksun'da kalmam gerekiyordu. 1974 Mayıs'ında nişanlandık (Resim 15). Böylece kısa süre için geldiğim Göksun'da ağaçlandırma mühendisliği kademesini tamamlayacaktım.

Resim 15: 1974 Haziran'ında eşim Feride ile nişanlandık.

Bu arada Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü'ne **Kemal Aşk** atandı. Orman Bakanlığı kuruluşundan altı yıl sonra Bakanlık oluruyla AGM'nin taşra teşkilatı kurulmuş oldu. 24 Orman Başmüdürlüğü olmasına karşılık 17 AGM Bölge Müdürlüğü kuruldu. Buna göre Mersin, Adana ve Kahramanmaraş orman başmüdürlüklerini kapsayan en büyük AGM Bölge Müdürlüğü Adana'da kuruldu. Kahramanmaraş Ağaçlandırma Grup Müdürlüğü, Kahramanmaraş ve Antakya AGM başmühendislikleri olarak Adana AGM Bölge müdürlüğüne bağlanmıştı. Buna göre atamalar yapıldı. **Yusuf Vurma** Adana Bölge Müdürü, **Yusuf İzzettin Tapçı** da Kahramanmaraş AGM Başmühendisi oldu. Emin Gökçek de emekliye ayrıldı. Adana Ağaçlandırma Grup Müdürü **Muhterem Okutur** da Antalya AGM Bölge Müdürü oldu.

17 Ağustos 1974 tarihinde Feride ile evlendik (17 Ağustos 1999'daki Marmara depremi olduktan sonra uzun süre evlenme yıldönümlerimizi kutlayamadık). 1974-75 ders yılında Ankara'da "Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi" ne çağırıldım. Ankara'da Türkiye Ormancılar Cemiyeti'nin (O zaman adı "dernek" değildi) Tuna Caddesi'ndeki eski binasında kalıyordum. Hafta sonları Göksun'a gidiyordum. Ben Ankara'dayken 12 Mayıs'ta kızım **Neslihan** doğdu.

AGM Kocatepe Camii'nin yanında kiralık bir binadaydı. Haftada bir gün oraya uğruyordum. Geçici görevle orada görüldüğümüz için hem özlük işlerimizi takip ediyor hem de meslektaşlarla sohbet olanağı buluyordum. Burası OGM gibi değildi, mühendis, şube müdürü, daire başkanı, genel müdür yardımcısının birbiriyle çok rahat görüştüğü samimi bir ortam vardı. Benim açımdan da ağaçlandırmacıları⁷ tanımak bakımından önemli bir deneyim oluyordu. Lisan okulunu bitirip Göksun'a döndüm. Temmuz ayında Genel Müdürlükten bir yıllık bir eğitim için Hollanda'ya gidip gitmeyeceğim soruldu (Telsiz operatörü Hollanda'yı Uganda olarak yazmıştı). İlk göz ağrımız Neslihan, daha yeni doğduğu için mazur görülmemi istedim. Genel Müdür **Kemal Aşk** bana kızmış ve **Mahmut Tüzün**'e beni şikâyet etmişti. 15 gün sonra da daha kısa bir eğitim programına gitmem bildirildi.

Ağustos-Eylül aylarında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) kapsamında FAO tarafından Macaristan'da gerçekleştirilecek "Orman Yetiştirme Muhiti Teşhis ve Tanımı (Forest Site Diagnosis)" seminerine katılacaktım.

7 Ağaçlandırma çalışanları kendilerini diğer genel müdürlüklerin çalışanlarından ayrı bir yere koyarlar ve AGM Teşkilatını da kendi aralarında "tarikat" olarak isimlendirirlerdi. Ayrıca ağaçlandırmaya geçmek isteyen biri için mutlaka başka bir ağaçlandırmacıdan referans alırlardı. Ağaçlandırmacılar, AGM'ye alınacaklara referans mektubu yazdıklarından dolayı "Mektupçular" olarak anılırlardı. Ben AGM'ne geçerken de Adana Ağaçlandırma Grup Müdürü Muhterem Okutur'a sormuşlardı. 1977 yılında Muhterem Okutur Antalya AGM Bölge Müdürü'yken, Alanya'da orman bölge şefi olan, Azdavay'dan yakından bildiğim Ünal Duruöz AGM'ye geçmek için Muhterem Bey'e dilekçesini verdiğinde: "Kefilin kim? diye sormuş, Aziz Bozatlı cevabını alınca da Antep şivesiyle; "Şimdi oldu ağam" demişti.

Macaristan Günlerim

Ankara’da Bakanlık Dış İlişkiler Daire Başkanlığı aracılığıyla pasaport ve vize işlemlerini tamamladım. İlk kez ve tek başıma yurt dışına çıkıyordum. O yıllarda THY’nin Budapeşte’ye uçuşu yoktu. Malev’in (Macaristan Havayolları) İstanbul’dan Budapeşte’ye Bükreş üzerinden Çarşamba ve Cumartesi olmak üzere haftada iki uçuşu vardı. Elimdeki yazılı program gereğince Budapeşte’deki Sabacak Otel’e vardığımda resepsiyon görevlisi saat 19.00’da grubun tanışma yemeği olduğu bilgisini verdi. Odaya çıktım. Biraz sonra kapı çalındı. Oda servisi filan sandım, kapıyı açtığımda elli yaşlarında birisi, kendini tanıttı:

“Ben Prof. **Elemer Csesznak** (*okunuşu Çesnak*), Mr. Saatçioğlu’nu tanıyor musunuz?” dedi. Ben de;

“Tabii ki hocamdı, yakın zamana kadar da Bakanımızdı.” dedim.

“Almanya’da beraber bulunduk. Çok seçkin bir bilim insanıdır.” dedi.

Akşam yemekte görüşmek üzere ayrıldı. Çesnak Macar teknik ekibinin başkanıydı. Orada olduğum sürece bana ayrı bir ilgi gösterdi. Fikret Saatçioğlu⁸ hocamızın Almanya’da kazanmış olduğu itibarından seminer süresince faydalanmış oldum. Akşam katılımcılarla tanıştık. Macarlar ve FAO temsilcileri dışında 16 ülkeden birer ormancı vardı. Kolaylık olması bakımından birbirimize isimlerimizle değil, ülkelerimizin isimleriyle hitap etmeye karar verdik. Gittiğimiz her yerde geceleri her birimiz tek kişilik odalarda kaldık. Ancak bir gece ikişer kişi aynı odada kalma zorunluğu oldu. FAO temsilcisi katılımcıları eşleştirirken;

“Mr. Turkey ile Mr. Greece’i aynı odaya verelim de belki ülkele-
rinin arasındaki barışa katkımız olur(!)” dedi. Yunanlı meslektaşım toprak ve ekoloji konusunda doktora yapmış benden yaşlı biriydi. İkimiz de tedirgin olmuştuk. Birbirimizle “iyi geceler” ve “günaydın” dışında çok fazla bir şey konuşmadık. Bir ara bana “Emperyalistler ülkelerimizi istedikleri gibi yönlendiriyorlar” dedi. Malumunuz o

8 Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, 17 Kasım 1974 ile 31 Mart 1975 tarihleri arasında Orman Bakanlığı görevinde bulunmuştur.

günlerde “Kıbrıs Barış Harekâtı”nın üzerinden henüz bir yıl geçmişti. Avrupa basını bizim “barış” dediğimiz harekâta hala “Türk İşgali” diyordu.

Macaristan 111 bin km² bizim İç Anadolu Bölgemiz kadar bir ülke. Macar Ovası geniş bir yer kaplıyor. Tuna ve ona paralel akan Tisza kolu ülkeyi kuzeyden güneye kat ediyor. Doğuda Karpat Dağları eteklerinde ve Kuzeybatıda Alplerin eteklerinde yapraklı ve karışık ormanları var. Macar Ovası’nda ise kavak ve yalancı akasya ağaçlandırmaları yapılmaktaydı. Kuzeybatıda Sopron kentinde Orman ve Orman Endüstrisi Fakültesi vardı. Tüm ülkeyi kent kent, köy köy dolaştık, her yerde toprak profilleri açılarak yetiştirme muhiti analizleri yapıldı ve ormansız alanlarda tür seçiminin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler verildi (Resim 16).

Resim 16: Macaristan’daki eğitim grubumuz. Sopron City’deki Orman ve Orman Endüstrisi Fakültesi ana binası önündeyiz. Ön sırada ortadaki benim. İkinci sırada sağ baştan birinci Prof. Csesznak.

Macarlar Türk kökenli oldukları için Türkleri seviyorlardı. Üniversite mezunu olanlar genelde Almanca biliyordu. Rusça zaten zorunlu olarak öğretiliyordu. O dönem İngilizce bilen azdı. Macarca Türkçeye çok benziyor, türev dil, kelimenin sonuna ek alıyor. Bir Macar bana üç ay burada kalırsam Macarcayı öğrenebileceğimi söylemişti. Bana Macarca “Cebimde çok elma var.” dediğinde ne söyle-

mek istediğini hemen anlamıştım. Kışla büyük ev demek, elma kelimesi Türkçe'ydi. Buna benzer birçok müşterek kelimemiz olduğunu öğrendim.

1956 Macar ihtilalinin kanlı şekilde bastırılması, o günleri yaşayan her Macar'da travmatik bir etki yaratmıştı ve haliyle Ruslardan hoşlanmıyorlardı. Varşova Paktı'nın en büyük üssü Tuna Nehrinin Tisza kolu kıyısındaki Szolnok kentindeydi. Üssün yanından otobüsle geçerken burada konuşlandırılmış füzelerin Avrupa'nın tüm başkentlerini vuracak güçte olduğunu söylemişlerdi. 2017 yılında Ankara'da dinlediğim bir konferansta Macar konuşmacı, o üssün tamamen kaldırıldıktan sonraki boş arazisinin resmini göstermişti.

Macaristan'da toprak profili yorumlaması ve oradan iklim verileriyle birlikte yetiştirme muhiti analizi ve tür seçimi yapma konularından başka öğrendiğim iki önemli konu daha vardı: Macar ovasında yapılan kavakçılık ve yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia*) plantasyonları. Bu iki konuda öğrendiklerim bana gelecekte, Elâzığ ve Konya'daki ağaçlandırma ve sosyal ormancılık projelerinde esin kaynağı olacaktı.

Macaristan'ı bundan 28 yıl sonra bu kez turistik amaçla ziyaret ettiğimde AB üyesi olmuştu. Diğer bir AB üyesi olan Avusturya'dan hiçbir farkı yoktu. Sosyal ve ekonomik açıdan AB'ne çok hızlı uyum sağlamıştı.

FAO Eğitim Programımız bitti, dönüşte Budapeşte Havalimanında gümrükten geçerken bir sorun yaşadım. Pasaportuma Ankara'daki Macaristan Büyükelçiliğinde "48 saatlik transit vize" damgası vurulmuş ve benim oraya bakmak hiç aklıma gelmemişti. "Transit vize ile geldin ülkemizde bu kadar uzun süre ne yaptın?" diye bana sakıncalı muamelesi yapmaya başladılar. El bagajımda programın tüm dokümanları, kaldığım yerlere ait bilgiler, Macarlarla çekilmiş resimler, orman fakültesi sertifikasını göstererek derdimi anlatmaya çalışıyordum. Ben bu arada soğuk terler döküyordum. Uçağı kaçırırsam dört gün sonraki uçakta yer bulabilecek miydim? Bu dört günde nerede kalabilirdim? Param yetecek miydi? Neyse ki uçağı kaçırmadan görevliler ikna oldular.

Gündelikle Çalışan Orman İşçileri Sosyal Sigorta Kapsamına Alınıyor

1975 yılında Orman ve Çalışma Bakanlıkları bir protokolle orman işçilerini sigorta kapsamına aldılar. Dikim ve bakım mevsimlerinde genellikle kadın işçiler, toprak işleme işlerinde de erkek işçiler çalışıyordu. Göksun ve diğer işletmelerin primleri yatırılıyor ama işletmeler hiçbir kayıt tutmuyorlardı. İşçilerin bu avantajlarının kayıt altına alınması gerektiğini düşünerek ciltli kalın bir deftere fotoğraflı kayıtlarını yaptım. Dikim ve bakımda çalışan kadınların hiçbirinin vesikalık resimleri yoktu. Göksun'dan 40 km uzaktaki Hacıkodan Köyündeki bu işçilerin bazılarının T.C vatandaşı olduklarına dair kimlikleri bile yoktu. İşçilerin köylerine bir fotoğrafçı götürdüm. İşçileri üçerli yan yana poz verdirerek 6x9 cm. ebadında resimlerini çekip, keserek vesikalık resimler haline getirdik. Bunları defterlere kaydettik. Her birine SSK kimliği aldık. Bir gün büroda bu işlerle uğraşırken İşletmede bulunan Kahramanmaraş Orman Başmüdürü **Sabahattin Taştan**, İşletme Müdürlüğünün alt katındaki odama uğradı masamdaki defteri ve resimleri görünce;

“Bunları bizim işletmelerde yapmıyorlar, dönünce biz de emirleyelim.” dedi ve beni bu konudaki duyarlılığımdan dolayı tebrik etti.

Proje Çeşidi ve Sayısı Artıyor

Özel hayatım düzene girmiş, çocuğum olmuş ve Göksun'daki görevime daha sıkı sarılmıştım. Sadece iki sun'i gençleştirme projesiyle yetinmem olmazdı. İlk iki yıl içinde iki küçük orman dışı, bir toprak muhafaza, iki mera ıslahı ve bir orman içi ağaçlandırma projesini daha uygulamaya başladım. Bu arada “İlisuluk Orman İçi Ağaçlandırma Projesi” hiç alışılmadık şekilde çalışma alanımız dışındaydı. Sanırım görev ve sorumluluk alanı dışında bir proje yürütülmesinin başka bir örneği de yoktu.

Malatya İli, Darende İlçesi İlisuluk Köyü Muhtarı AGM Genel Müdürlüğüne birçok dilekçe vererek köyleri civarındaki arazilerin ağaçlandırılmasını istemişti. Saha Elâzığ AGM Bölge Müdürlüğü sınırları içindeydi. Malatya'da o sırada AGM Mühendisliği yoktu. Ağaçlandırılması istenen saha Kayseri, Sivas, Malatya arasında hep-

sine uzak ücra bir yerde, Göksun'a ise 211 km mesafedeydi. Proje yapımı ve uygulaması için Göksun AGM Mühendisliği görevlendirildi. Proje için etüt yaparken sahada kalıntı (relikt) bodur bir sarıçam ferdine rastladım. Literatürde sarıçamın en güney sınırı Kayseri Melikgazi olarak geçiyordu. Bu saha daha da güneydeydi. Tür olarak sarıçam, karaçam ve meşeyi seçtim. Fidanlar Elâzığ'da üretildi. İlisuluk köyünden kadrolu bir bekçi atadık ve 1978 yılına kadar 300 hektar sahayı ağaçlandırdım (Resim 17, 18, 19, 20 ve 21).

Resim 17: Tülüce Sun'i Gençleştirme projesi 47 yaşında

Bakanlık Müfettişi **Ekrem Tanyel**, normal teftiş için Göksun'a gelip tüm sahaları gezdi. Göksun'a 24 km mesafedeki Büyük Çamurlu Orman Bölge Şefliğine, oradan da 15 km ötedeki Hacıkodul-B Serisi Sun'i Gençleştirme sahasına biraz araçla biraz yürüyerek ulaştık. Dikim mevsiminde fidanların Büyük Çamurlu köyünden sahaya at sırtında nakledildiğini ve sahanın başarısını dikkate alarak teftiş raporunda bana takdirname verilmesini teklif etmişti.

Bir dönem Göksun İşletmesindeki bölge şeflerinin birisi mühendis muavini diğerleri de teknikerdi. Müdür yardımcısı olmadığı dönemde Döner Sermaye Talimatnamesi uyarınca işletme müdürüne mutlaka bir mühendisin vekâlet etmesi gerektiğinden AGM'den izin alarak beni işletme müdür yardımcısı olarak da görevlendirdiler. Hem kendi teşkilatım ve hem de OGM kesiminde seviliyordum. Her şey yolundaydı. Bu arada 10 Mart 1978'de ikinci kızım **Duygu** doğdu.

Resim 18: Hacıkodal-B Sun'i Gençleştirme projesi 47 yaşında

Resim 19: Tahirbey köyü Karataş Sun'i Gençleştirme Projesi 45 yaşında. Diğer tüm projelerdeki gelişimi bu düzeydedir.

Resim 20: Afşin Eshab-ı Kefî Orman Dışı projesi 46 yaşında

Resim 21: Göksun Korkmaz Köyü Erozyon Kontrolü Projesi ve kuru duvar eşikler. 46 yaşında

Önce Üst Görev Teklifi ve Sonra Kıyım

1978 Mart'ında Adana AGM Bölge Müdürümüz **Yusuf Vurma** AGM Genel Müdürü oldu. Bir ay kadar sonra talimatla beni Ankara'ya çağırdı ve görüşmemizde bana:

“Benim en beğendiğim AGM mühendisisin, iki AGM başmühendisliği boş, oralara atama yapacağım, ilk olarak seni düşündüm. Gider misin?” dedi. Biri Erzincan diğeri Karadeniz Bölgesinde bir yerdi. Ben de:

“Efendim, bana uzak olur, izin verirseniz ben Göksun'da devam edeyim. İkinci çocuğum doğdu bir müddet eşimi Göksun'dan ayıramam” dedim. Bunun üzerine bana;

“Antakya Başmühendisi Celal'i (Erdoğan) de alacağım, oraya gider misin?” dedi.

“Orası bölgemiz içinde, eğer Celal Beyi mutlaka alacaksınız, giderim,” dedim.

Kahramanmaraş'a döndüm, **Celal Erdoğan**'a telefonda söyledim. O da;

“Beni nasıl olsa alacaktı, senin atanman beni memnun eder,” dedi. Göksun'a gittim beklemeye başladım. Bir ay geçti hala tayinim gelmedi. Birçok söylentiler de duyunca Gaziantep'e gittim. **Mahmut Tüzün, Yusuf Vurma**'yla birkaç gün içinde birçok kez görüştü. **Yusuf Vurma**'nın söylediklerinin özeti;

“Göksun'daki CHP'liler oradan alınmamı istemişlerdi. Kahramanmaraş'taki solcu meslektaşlar, bu dönemde bir faşist nasıl başmühendis yapılır, diye ayağa kalkmışlar. Orman Mühendisleri odasından verilen faşistler listesinde de varmışım. Hangi listeye baksam Aziz çıkıyor karşıma abi. Dolayısıyla, Diyarbakır Kavakçılık Araştırma Müdürlüğü emrine vereceğim,” şeklindeydi.

Ertesi gün **Yusuf Vurma** ile benim yanımda yaptığı telefon görüşmesinde Mahmut Ağabey kendisiyle kararlaştırdığımız aşağıdaki teklifleri sıraladı:

Mahmut Ağabey: *“Aziz Göksun'da kalsın.”*

Yusuf Vurma: “Mümkün değil.”

Mahmut Ağabey: “Aziz’i Kahramanmaraş’ta sıra mühendisi yap.”

Yusuf Vurma: “Orada istenmiyor.”

Mahmut Ağabey: “Adana’ya sıra mühendisi yap.”

Yusuf Vurma: “Olmaz.”

Mahmut Ağabey: “Diyarbakır’da can güvenliği yok Yusuf” diye öfkelenip tavır koyunca, lütfen “Erzincan Kavakçılık Araştırma Müdürlüğü” emrine mühendis olarak atandım.

Bugün geçmişe baktığımda Yusuf Vurma’nın o günün siyasi ortamında sözünü tutmayarak beni başmühendis yapamamasını, Gök-sun’dan almasını da anlayışla karşılıyorum. Bu kadarı 1975 yılından beri sağ iktidarların bazı solcu arkadaşlarımıza yaptığı kıyımların rövanşı olarak da belki kabul edilebilirdi. Ama bir genel müdür senelerce çok iyi sicil verip üst göreve atamak istediği bir mühendisi, Kahramanmaraş’ta veya Adana’da sıra mühendisi olarak tutabilme-liydi. Evet, ben milliyetçi-ydim veya kendilerinin tanımlaması ile “fa-şisttim(!)” ama ben aynı zamanda kendisinin de iki ay önce söylediği gibi işini iyi yapan, başmühendisliğe layık bir mühendistim.

Bu tayin üzerinde bu kadar ayrıntılı durmamın nedeni ise 8 yıl sonra Mersin’de bu olayın mesleki açıdan herkesin kendine ders çıkartması gereken ibretlik ikinci perdesini yaşayacak olmamızdı. Ka-der beni bir sınava tabi tutacak ve **Yusuf Vurma**’nın da yaptığı bu yanlış yüzüne vuracaktı.

Biri üç aylık, diğeri üç yaşında iki çocuğumla öğretmen olan eşi-mi, Erzincan gibi istemediğim bir yere götüremezdim. Gök-sun’da bir ev kiralayıp lojmanı boşalttım ve Erzincan’ın yolunu tuttum. Bu arada Kahramanmaraş’a da AGM Bölge Müdürlüğü kuruldu.

ERZİNCAN YILLARI

Erzincan’da bir kavak fidanlığı vardı ama müstakil olarak yürü-tülen hiçbir araştırma projesi yoktu. Türkiye genelinde yürütülen bazı araştırmalar için periyodik ölçmeler yapılıyordu. Bu bağlamda bir iki kere Tunceli Türüşmek kavak plantasyonuna gidip ölçme yaptım.

Bir müdürlük için bile çok küçük bir fidanlık. Dolayısıyla benim hizmetime pek de ihtiyaç duyulmuyordu. Müdür **Kadir Şenlik**, bana yapılan haksızlığın farkında olarak çok toleranslı davrandı. Meslektaşları arasında “Uzun Kadir” lakabıyla anılan Kadir Bey’le yan yana geldiğimizde “nokta ile virgül” misali tezat bir görüntü oluşturduk.

Göksun’dan Erzincan’a gitmek oldukça zahmetliydi. Önce 200 km uzaklıktaki Kayseri’ye, oradan başka bir otobüsle 170 km uzaklıktaki Sivas’a, oradan da Ankara’dan gelip, Erzurum’a gitmekte olan otobüslerle aktarmalı olarak ve genelde en arkadaki koltuklarda zoraki yer bularak 270 km ötedeki Erzincan’a ulaşabiliyordum. Özetle, 640 km’lik yolu 18-20 saatte ancak gidebiliyordum.

Ben bir buçuk yıl süre içinde oldukça zahmetli olan bu yolculuğu defalarca yapmak zorunda kaldım. Bu yolculuklar sırasında yaşananları değerlendirmek için bir hayli zamanım oldu. Öfkeyle dolduğum zamanlar olduğu gibi empati yaptığım zamanlar da oldu. Demek ki iki üç yıl önceki sağ iktidarlar (Milliyetçi Cephe (MC)) döneminde bazı solcu arkadaşlarımız da aynı çilelere katlanmak zorunda kalmışlardı. Aslında **Yusuf Vurma** bir araçtı. Dün Orman Genel Müdürü **Cavit Dinçel**’in solculara yaptığını şimdi **Yusuf Vurma** bana yapıyordu. Birbirine kıyan, aslında fakülteden beri kavga eden bizim kuşağı. Biz izin vermeseydik, her iki kesimin yaşlı yönetici kuşağı bize kıymayı düşünmezdi. Nitekim sonraki AGM Genel Müdürü **Erol Bülent Yalçinkaya**’ya kıyımların yanlış olduğunu ısrarla söyleyecektim.

1979 Aralık ayında hükümet değiştiği için aynı genel müdür beni Kahramanmaraş’ta o zamana kadar teşkilat şemasında bulunmayan ve hiçbir örneği de olmayan AGM Bölge Müdürlüğü “Kısım Müdürlüğü” ne atadı. Daha önce benden esirgediği pasif görevi şimdi yoktan var etmişti. Hangi kısım olduğu da belirtilmemişti. Diğer kısım müdürü de **Ömer Dedeoğlu**’ydu.

KAHRAMANMARAŞ YILLARI

Ocak 1980’de kış ortasında bir ev kiraladım ve evimi otuz cm kar altındaki Göksun’dan Kahramanmaraş’a taşıdım. Birkaç ay böyle boş oturduktan sonra AGM Genel Müdürlüğüne **Erol Bülent Yalçinkaya** atandı. **Selahattin Baysal** da danışmanı olmuştu. Genel

Müdür Lüleburgaz Fidanlık Müdürlüğü görevinde bulunmuş, sonra belediye başkanlığı yapmış, dolayısıyla örgütü tanıımıyordu. Beni Ankara'ya çağırdı. Bakanlığın taş binasında bir odada buluştuk. Genel Müdürün elinde 429 AGM teknik personelinin kayıtlı olduğu kalın bir defter vardı. Bana AGM teşkilatı hakkındaki değerlendirmemi ve çalışanlar hakkında tek tek birkaç kelime ile o defterde görüşümü belirtmemi istedi. Uzun uzun görüştük. Genel değerlendirmem şu şekilde özetlenebilir:

“AGM teşkilatı, politikanın en az girdiği başarılı bir teşkilattir. Çalışanlarının geneli solcudur. Bir kısmı politik ortamdan etkilenecek OGM'den buraya sığınan arkadaşlardır. Bir kısmı da daha teknik ağırlıklı hizmeti sevdiği için buradadır. Kendi aralarındaki dayanışma diğer genel müdürlüklerde olduğundan çok fazladır. Aralarındaki sıkı dayanışma duygusuna atıfla kendilerini “tarikat” olarak isimlendirirler. Bu nedenle birine dokunursanız birçok kimse gücü yettiğince o kişinin arkasında durmaya çalışır. Açıktan siyasete bulaşmayan hiçbir kimseye dünya görüşünden dolayı dokunmamalısınız. Ben iki yıla yakın zamandır bunun acısını yaşamış biriyim. Liyakat ve hizmet geçmişini dikkate almadan salt politik ölçütle atama yapılmamalıdır.”

Somut atama konularına gelince; İlk etapta, **“Yusuf Vurma’nın** mağdur ettiklerine itibarlarını iade etmelisiniz”, dedim. **Yusuf İzzettin Tapçı’nın** Adana, **Ömer Dedeoğlu’nu** Kahramanmaraş AGM Bölge Müdürü olmaları gerektiğini söyledim. Beni de bölge müdürü yapmak istediğinde;

“Benim bu aşamada Kahramanmaraş Başmühendisi olmam gerekir. Benim yaşım ve kıdemim bölge müdürlüğüne yetmez. Gelenekleri bozar. Ben kendime güveniyorum, ileride her görevi yaparım. Ama beni şimdi bölge müdürü yaparsanız, bundan sonra hak ederek geldiğim görevler bile tartışmalı hale gelir. Ben ailemi Kahramanmaraş’a taşıdım, eşimin tayinini yaptırdım. Benim iki yıl önce başmühendislik hakkım gasp edildi. Önce iğne battığı yerden çıkarılmalıdır,” dedim.

Kahramanmaraş’a döndükten bir hafta sonra tayinler geldi. Beni Bölge müdür yardımcısı olarak atayıp Kahramanmaraş Başmühendisliğini de boşaltmışlardı. Güya bir üst kadro verilerek bana jest

yapılmıştı ama bu atama benim için çok da anlamlı değildi (Başmühendis kadrosu 4. derece, Bölge Müdür Yardımcısı kadrosu 3. derece idi). Üst görevden bir alt göreve vekâlet etme gibi çok yaygın olmayan bir uygulama söz konusuydu. Neyse ki bu durum bir yıl sürdü. Başmühendisliğe dönem arkadaşım **Mahmut Karşlı**’nın atanmasıyla bölge müdür yardımcılığı görevine AGM genel müdürlüğünün taşra teşkilatının kaldırıldığı Ocak 1982’ye kadar devam ettim.

12 Eylül Darbesi

Darbe olduğu gün, Kahramanmaraş’taki üç bölge müdürlüğüne Müsteşar Fahri Şentürk imzasıyla şöyle bir emir geldi (AGM Bölge Müdürü Antakya’da olduğundan telsiz servisinde emir bana getirilmişti):

“Bölgenizdeki Sıkıyönetim Komutanları, “Orman Bakanı” yetkisindedir. Hemen ilişki kurarak, emirlerinde olduğunuzu bildiriniz.” Bu emir adeta darbe rejiminin çok kısa bir özeti idi.

Kahramanmaraş’taki Bölge Müdürlerinden birinin Komutanlık tarafından belediye başkanı yapılmak istendiği duyuldu. Birçoğu kulis yaptı ama DSİ Bölge Müdürü, Belediye Başkanı yapıldı. Daha sonra gideceğim Elâzığ’da ise Orman Bölge Müdürü **Orhan Gökçe** Elâzığ Belediye Başkanı yapılmıştı. Kahramanmaraş Sıkıyönetim Komutanı, tüm askerler gibi ağaçlandırma çalışmalarına özel bir ilgi gösteriyordu. Diğer birçok olumsuzluğuna rağmen ara rejim bizim çalışmalarımızın önünü açmıştı. Birçok proje yanında bugün Kahramanmaraş’tan Türkoğlu ilçesine kadar uzanan ağaçlandırmalar, komutanın özel ilgisiyle mevcut sosyal engellerin kaldırılmasıyla gerçekleştirilebilmişti.

12 Eylül Darbesine ilişkin bugüne kadar binlerce yorum yapıldı, yazılı belge üretildi. O günleri de kapsayan anılarım içinde etkileri günümüze ulaşan bu önemli olayla ilgili kısa bir değerlendirmenin bulunmasının da uygun olacağını düşündüm.

12 Eylül Darbesine Dair

70’li yılların özellikle ikinci yarısı Türk toplumunun bölünerek kendi evlatlarını yediği, gök ekini biçer gibi gençlerin birbirini öldür-

düğü cinnet yıllarıdır. Bu yıllarda Kıbrıs Barış Harekâtı yapılmış, bu milli tavır bizi ABD ambargosuna maruz bırakmış, adeta Türkiye'nin gırtlacağı sıkılmıştı. Ülke 70 cente muhtaç hale getirilirken iç barış bozulmuş, çoğu gençler olmak üzere beş bin insanımızı teröre kurban vermiştik. 12 Eylül şartları özenle oluşturulan, bir toplum mühendisliği ürünüydü.

12 Eylül Darbesi, bir yandan akan kanı durdurarak, diğer yandan ekonomide yoklukları giderip, göreceli bir rahatlama sağlayarak topluma bir nefes aldırılmıştı. Gerçekteyse toplumun boğazına bir tıkaç gibi oturmuştu. Etkisi yıllarca sürecek birçok olumsuzluğun miladıdır bu darbe. Tıpkı şiddetli bir depreme maruz kalan bir toplumun deprem çadırı ihtiyacı gibi, akan kan durduğu için önceleri kabul görmüş ama uzun dönemde yaptığı tahribat, birçok yönden 70'li yılları aratmıştır.

Darbeciler, toplumu depolitize ederek düşünmeyi, heyecanı, dava arkadaşlığını, idealleri cezalandırdılar. Toplumu acılara, hüzne, çaresizliğe, umutsuzluğa, susmaya, sürüklediler. Ülkenin geleceğini düşünmekten günü yaşamayı unutan idealist gençlik, ödedikleri ağır bedeller nedeniyle önceki aidiyetlerini sorgulamaya başladılar. Birçoğu aidiyetlerinden kurtulmak için darbeyi bahane ederek başka yerlere savruldu. Birçoğunun hayata tutunmak için dermanı kalmadı. Darbeciler, rejimi düzeltme bahanesiyle Türk Milletinin sağlam yerlerini tamir etmeye kalkışarak, bizi millet yapan tüm değerleri aşındırdılar. Milletin milli refleksini kırarken, cemaat ve tarikat yapılanmaları, yolsuzluk, vurgunculuk, iş bitiricilik, banker faciaları, yankesicilik, kapkaççılık, dolandırıcılık, mafya ve derin devlet ilişkileri, yeni kavramlar olarak toplumun gündemine bu dönemde girmeye başladı.

Darbe, bu satırların yazıldığı yıllarda toplumu kemiren tüm olumsuzlukların filizlendiği bir dönemi başlattı. Sivil toplum örgütlenmesinin, sendikalaşmanın yollarını kapattı. Sorumsuz, nemelazımcı, apolitik bir gençlik yetişmesinin yolunu açtı. Yaptığı anayasa ile üniversiteleri YÖK gibi bir otoriteye bağlayarak bilimsel özgürlüğü törpüledi. Sonraki dönemde onlarca anayasa değişikliği yapıldığı halde toplumun önüne konan bu tıkaç, hala yerinde durmaktadır. Yine o dönemde çıkarılan Siyasi Partiler Kanunuyla, yönetimde istikrar sağlamak için konulan %10'luk seçim barajı, demokratik temsilin önünü kesen bir kural olarak yerli yerinde durmaktadır.

Darbecilerin örselediği ve yıllar sonra Cumhuriyet değerleri ortak paydasında bir araya gelen milliyetçiler ve solcular 12 Eylül’de aynı felakete uğrayan akrabalar gibiydiler. Aynı felaket her zaman güçlü grubun kanatları altında kendilerini korumayı beceren Siyasal İslamcılar, teğet geçmişti. 2000’li yıllardaki AKP iktidarına, ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesine (BOP) ve Cumhuriyetin olabildiğince aşındırılma sürecine kadar giden yola taş döşenmesine, 12 Eylül’de başlanmıştır.

24 Ocak kararları ile ülke ekonomisi küresel kapitalizme eklenmiş ama sistemin gerektirdiği kontrol mekanizmaları kurulmadığı için ekonomi vahşi kapitalizmin kucağına itilmişti. İletişim teknolojilerinde meydana gelen inanılmaz değişim ve yenilikler halkın önüne kondukça tüketim çılgınlığı baş göstermişti. Halk olmayan parası ile kısıtlı bütçesiyle tüketim çılgınlığına kapılmış, sorumlu yurttaşın yerini küresel kapitalizmin tüketici aygıtı almıştı.

Özet olarak, 12 Eylül gelişmekte olan, önü açık olan, belki de nice bilim adamı yetiştirecek olan bir ülkenin önünü kesen, zamanın ABD Başkanı’nın “Bizim Çocuklar” dediği ekibin ürünüdür.

Reorganizasyon ve Orman Bakanlığının Anahtarı

Darbeden sonra kurulan **Bülent Ulusu** Hükümeti’nde Prof. Dr. **Sabahattin Özbek**, Tarım Bakanı yapıldı. Rivayet olunur ki Özbek;

- *“Eğer Orman Bakanlığı’nın anahtarını da bana verirseniz bu görevi kabul ederim”* demişti. Böylece Bakanlığımız Tarım ve Orman Bakanlığı olmuş, genel müdürlükler ile taşra örgütleri 1982 yılına kadar aynı düzeniyle devam etmişti.

Bu dönemde ağaçlandırma örgütü harcamalarının büyük bir kısmını döner sermaye bütçesinden yapıyordu. Kendi döner sermaye muhasebe örgütlenmesini yapınca, AGM başmühendisleri döner sermaye yönünden orman işletme müdürü yetkilerini kullanıyorlar ve harcamalar OGM döner sermaye bütçesi içinde birleştiriliyordu. Bunun için döner sermaye yönetmeliği gereğince AGM başmühendislerinin OGM tarafından da “Ağaçlandırma İşletme Müdürü” olarak ikinci bir ataması yapılarak yetkilendiriliyordu. Bu durumda Türki-

ye'nin herhangi bir orman işletmesi, arkadaşlık ve dostluk ilişkileri bağlamında yine herhangi bir AGM başmühendisliğine nakit transferi yapabiliyordu.

Orman Genel Müdürü, taşranın kendi içindeki nakit akışını durdurarak kendi yetkisine aldı. Bu durum yerel olarak çözülebilen nakit sorununu genel bir sorun haline getirildi. Orman Genel Müdürü **Musa Kesici** ile Ağaçlandırma Genel Müdürü **Erol Bülent Yalçınkaya** kavgalı duruma düştüler. Ben konumum itibarıyla AGM cephesini biliyordum. Bakanlık gerginliği fırsat bilerek OGM ve ORÜS dışındaki genel müdürlükleri kapattı. AGM bölge müdürlükleri ağaçlandırma ve silvikültür grup müdürlüklerine dönüştürüldü, başmühendislikler kapatıldı ve ağaçlandırma mühendislikleri de ağaçlandırma bölge şefliklerine dönüştürüldü. Ben de Kahramanmaraş Orman Başmüdürlüğü Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürü olarak görevlendirildim. O güne kadar ağaçlandırma bölge müdürlüğünün yaptığı tüm hizmetler ile orman işletmelerinin yürüttüğü silvikültür yatırımlarının tamamının teknik yönetimi grup müdürlüklerine verilmişti.

AGM-DSİ Ağaçlandırma İş Birliği Protokolü

AGM kapatılmadan önce Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü ile bir "Ağaçlandırma İş birliği Protokolü" yapmıştı. Yapılan protokole göre AGM Atatürk Barajı kret (baraj gövdesi) çevresinde, Urfa Tüneli çıkış ağzında ve Keban Barajı kret çevresinde ağaçlandırmalar yapılacaktı. Projelendirmeden bakıma kadar tüm işlemler AGM tarafından yapılacaktı. DSİ istendiğinde makinalı toprak işleme için iş makinası temin edecekti. Birim maliyet üzerinden hesaplanan ödenek DSİ tarafından, Kahramanmaraş ve Elâzığ AGM taşra örgütünün emrine, ilgili defterdarlıklara gönderilecekti. Reorganizasyon sonrasında ödeneklerin harcamasında ita amiri olarak Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürleri yetkilendirildi. Tahakkuk memuru Birecik Fidanlık Müdürü'ydü. Urfa Bozova'daki Atatürk Barajı henüz inşa halindeydi. Urfa DSİ Bölge Müdürü'yle görüşerek toprak işleme için dozer istedim. Dozerlerinin hiçbirinde ripper (dipkazan) olmadığı için Urfa Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü'nden ripperli bir dozeri karşılıklı değiştirerek bize verdiler. Dozeri sahaya koyduk ve toprak işleme başladı. Ben bir daha sahaya gidemedim. 834 hektarlık kızıl-

çam ağaçlandırması iki yıl içinde Grup Müdürlüğü ve Birecik Fidanlık Müdürlüğüne tamamlanmış ve bugün içinde piknik yapılan bir mesire yeri haline gelmiştir (Resim 22).

Resim 22: Atatürk Barajı sol sahil kret çevresi ağaçlandırması

Ağaçlandırmada kızılçam türü önerilmişti ancak orijin konusunda bir netlik yoktu. Daha önceleri Urfa Gölpinar mevkiinde tesis edilen ağaçlandırma alanında 1976 yılında Ankara Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nden Dr. **Salih Aslan**'ın "Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İyi Gelişim Gösteren Bazı İğne yapraklı Ağaç Türlerinin Seçimi" konulu bir araştırma yaptığını biliyordum. Bu araştırmanın 1980 yılı ölçme sonuçları Enstitü'nün 103 nolu bülteninde yayınlanmıştı. Araştırmanın bu ilk sonuçlarına göre Urfa'da denenilen kızılçamın altı orijininin en iyi gelişmeyi Bafra-Alaçam, ikinci iyi gelişmeyi Silifke-Şehitler orijinli fidanlar yapmıştı. Bu bilgiye dayanarak Ankara'da Birecik Fidanlığı Ekim Programı görüşülürken proje için ısrarla Bafra-Alaçam orijinli tohumların ekimini önerdim. İsrarım Fidanlık Daire Başkanı **Kemal Hamidi** tarafından takdirle karşılandı ve stokların elverdiği ölçüde bu orijin kullanıldı. Aynı araştırmanın 1983 ölçümleri 1984 yılında 125 nolu bülten olarak ve 1988 ölçümleri 1991 yılında 216 nolu bülten olarak yayınlandı.

Anılarımı yazarken 1991 bültenini okuyunca gördüm ki sonuç değişmemiş on üç yıllık verilere göre en iyi boy gelişimini 513 cm'yle Bafra-Alaçam orijini yaparken, 342 cm boy yapan altıncı sıradaki Adana-Pos orijinine nazaran 171 cm boy üstünlüğü sağlamıştı. Buradan dikkate değer iki sonuç çıkmıştı: Coğrafi bölge olarak en uzaktaki Karadeniz bölgesi orijini en uygun orijin olarak öne çıkarken, yakın bölgedeki Adana-Pos orijini son sırayı almıştı. Diğer şaşırtıcı sonuç ise, Urfa'da birinci sırada olan Bafra-Alaçam orijininin aynı coğrafik bölgede tesis edilen Gaziantep-Dülükbaa ağaçlandırmasında altıncı ve son sırada yer almasıydı. Bu da gösteriyor ki ağaçlandırma yatırımlarında dikilecek fidanın orijin seçimi çok iyi bir tohum transfer rejyonlamasına veya varsa burada olduğu gibi bilimsel araştırmaya dayanmalıdır.

Anılarımı yazdığım sırada 1970 yılında Ülkemizdeki Kızılçam tohum meşçerelerinin ön seçimini yapan, daha sonra Orman Bakanlığı Müsteşarlığı görevinde de bulunan **Necati Uyar**, Bafra Alaçam tohum meşçeresindeki türün kızılçamın bir varyetesi (*Pinus brutia* (Steven) Kırım Kızılçamı) olduğunu, Ülkemize gelen Fransız araştırmacı Arbez'in kendisine aktardığını söyledi. Fransız ormancı kızılçamın bu varyetesinin sadece Kırım ve Bafra'da bulunduğunu da kaydetmiş.

OGM'nin çıkardığı yeni tayin yönetmeliği (3. kez Orman Genel Müdürü olan Ömer Özen'in ismiyle bütünleşen yönetmelik) gereğince, bölge bazında hizmet veren teknik personel veya eşi bölge içindeki bir yerde doğmuş olmamalıydı. Eşim Kahramanmaraş ve ben Gaziantep doğumlu olduğumuz için iki nedenle Kahramanmaraş'ta bölgesel görevde kalamıyorduk. 1982 Haziranı'nda kitle halinde tayinler yapıldı. Elâzığ Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürlüğü görevine atandım.

ELÂZİĞ YILLARI

1982 yılı ortasında bundan sonra üç buçuk yıl görev yapacağım Elâzığ'dayım. Birkaç ay önce yapılan reorganizasyon gereğince ülkemizdeki orman başmüdürlüğü sayısı 27'den 24'e düşürülmüş, Diyarbakır Orman Başmüdürlüğü ve beraberinde AGM Bölge Müdürlüğü

kapatılmıştı. Böylece Elâzığ Orman Başmüdürlüğü 11 ili kapsayan, (sonraları Şırnak ve Batman'ın il yapılmasıyla il sayısı 13 oldu) alan itibarıyla en büyük başmüdürlük olmuştu. 8 orman işletme müdürlüğü, 3 fidanlıklar müdürlüğü ve 2 toprak muhafaza grup müdürlüğünün ağaçlandırma, erozyon kontrolü, fidan üretimi, baltalık yenileme ve bozuk baltalık imarı yatırımlarının tamamının başmüdürlük düzeyindeki teknik sorumlusu durumundaydım. Bunlar başmüdürlüğün toplam yatırımının parasal olarak %80'ini oluşturuyordu.

Kapatılan Elâzığ AGM Bölge Müdürlüğüne ait binaya yerleştik (iki yıl sonra bu binaya işletme müdürlüğü taşındı). Grup müdürlüğü, birçok yönüyle AGM'den devralınan düzende araç-gereç, personel bakımından müstakil bir birim gibiydi. Göksun'dayken erozyon kontrolü ve mera ıslah projelerinin hem projelendirilmesi hem de uygulaması hakkında deneyimim vardı. Kavakçılık konusunda da Erzincan yıllarımdan biraz bilgi sahibiydim fakat meşe türü ve imar ihyası konusunda hiçbir bilgim yoktu. Ayrıca buradaki işletme şekli olan baltalık uygulamasıyla da ilk kez karşılaşılıyordum. Göksun'da çalışırken buradaki bir seminere katılmıştım. Elâzığ, Malatya ve Bingöl'deki çalışmalar hakkında kabaca bir bilgim olmasına karşın, bölge hakkında başka şey bilmiyordum. İlk iş olarak meşe türü ve baltalık işletmesi hakkında bilgi edinmeye çalıştım. Bu konuda iki kaynağı inceledim:

1. Doç. Dr. **Tolgay Odabaşı**'nın (1976) “Türkiye’de Baltalık ve Korulu-baltalık Ormanları ve Bunların Koruya Dönüştürülmesi İmkânları Üzerine Araştırmalar
2. Eski Orman Genel Müdürlerinden Arif Sanver'in (1948) “Baltalık Ormanları ve İşletilmeleri”

Elâzığ'da çalıştığım yıllarda henüz terör ortamı yoktu. İlk terör saldırısı iki yıl sonra 1984'te Eruh ve Şemdinli'de oldu. 90'lı yıllardan itibaren terörün yaygınlaşmasıyla örgütümüzün arazi çalışmalarının oldukça kısıtlandığı bilinmektedir.

Ormanlar ve Orman Köylüsü Feodal Sistemin Kısacasında

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki feodal egemenliğin kendisini en fazla gösterdiği alanlardan biri de ormancılık sektörüydü. Köy

kesim düzenine göre hudutları içinde üretim yapılacak köylerdeki köylüler, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 40. maddesi gereğince üretim yapıyorlardı. Ancak hem hak edişlerini alırken hem de “köylü pazar satışı” odun haklarını kullanırken kazanımlarını feodal ağalarla paylaşmak zorunda kalıyorlardı. Zaten daha işin başında feodalin (ağanın, şeyhin) izni olmadan köylü sahaya giremiyordu. Yani birçok yerde devlet ormanında bir çeşit feodal egemenlik vardı. 12 Eylül nedeniyle bu durum ortadan kalmış gibi görünse de giderek feodaller etkilerini arttırmaya başlamışlardı. Orman işletme müdürleri toplantılarında müdür arkadaşlar: “Şeyhin iznini aldık, o sahada üretime girebileceğiz (!)” şeklinde espriler yapıyorlardı.

Biz ormancıların yurdumuzun diğer bölgelerindeki bir ağaçlandırmaya veya üretim sahasında uygulamaya başlarken “sosyal engel” olarak tanımladığımız yerel halkın muhalefeti, burada feodaller tarafından yürürlüğe konuyor veya kaldırılıyordu.

Orman Tahribatının Boyutları

Baltalıklarda yenileme ve iyileştirme çalışmaları en basit silvi-kültürel tekniklerin uygulanmasını gerektirir. Bu çalışmalar koru ormanlarındaki gibi doğal gençleştirme için bir sahada zamanlama yapılması ve birkaç çeşit müdahaleyi (bol tohum yılı takibi, hazırlama, tohumlama, ışık kesimleri gibi) gerektirmez ve gençliği getirmek uzunca bir zaman almaz.

Müdahale edilen sahalar korunmadığı için her üretim sahası bozuk ormana dönüşmüştü. Bunun sonucunda da “1972 yılında yapılan orman envanterine göre mevcut olan ve kesim düzeninde yer alan baltalık ormanların %89,5'i 10 yıl içinde yok edilmiş ve bozuk baltalık orman formuna dönüşmüştü. Geriye kalan çok küçük orman parçaları da mezarlıklar, yöre halkının kutsal saydığı ziyaret yerleri, köy koruları ve yolu olmayan sarp kesimlerde kalmıştı” (Bozatlı 1985a).

Bölgedeki orman tahribatının iki önemli nedeni vardı:

- 1- Ağır kış şartlarında odun ana yakıt maddesi olarak kullanılıyordu. O dönemdeki tespitlerimize göre; ülkemizde üretilen odunun yakacak olarak kullanılma oranı %71,1 iken bu oran bölgede daha yüksekti (Bozatlı 1985a).

- 2- Bölge ekonomisinde önemli bir yere sahip olan, buraya özgü hayvancılıktı. Hayvancılık, geleneksel yayılım hayvancılığı şeklinde sürdürülmekteydi. O dönemde bölgede yaklaşık 11 milyon baş hayvan mevcuttu ve bunun 4,3 milyon başı kıl keçisiydi. Kış şartlarının uzun sürmesi hayvancılık sektöründeki yem ihtiyacının büyük bir kısmının meşe yaprağından sağlanmasını zorunlu hale getiriyordu. Bu yolla yapılan orman tahribatı, otlatmayla ormana verilen zararın çok üzerindeydi. Yapılan bir tespite göre bir kıl keçisi yılda 150-200 kg dal ve yaprak yemekteydi. Yani bölgede keçilere yedirilmek için her yıl yaklaşık 1 milyon ton (2 milyon ster) dal ve yaprak kesilmekteydi (Bozatlı 1985a).

70’li yıllardaki orman tahribatı 80’li yılların başındaki sıkıyönetim uygulaması nedeniyle hız kesmişti. “Baltalık Yenilemesi” veya “Bozuk Meşe Baltalığı İmar İhyası” için müdahale ettiğimiz yerlerin korunmasında bölgenin sıkıyönetim makamları duyarlılık gösteriyor ve örgütümüzü destekliyorlardı. Buna bağlı olarak 1982 yılında 3.000 ha olan “Bozuk Meşe Baltalığı İmar İhyası” programı üç yıl içinde yıllık 25.000 ha’ı geçmişti.

Bozuk Meşe Baltalıklarının İmar ve İhyası

Bölgedeki baltalık ormanların neredeyse tamamı bozuk baltalık formuna dönüşmüştü. Buraların imar ve ihyası (şimdilerde buna rehabilitasyon deniliyor) için önce saha emniyetini sağlıyorduk. Mevcut kökleri baltalı kazmayla kısmen açığa çıkararak yaralıyor ve sürgün vermeye zorluyorduk. Birkaç yerde örtü tamamen tıraşlandıktan sonra paletli iş makinası yürüterek sürgüne tahrik etmeyi de denedik. Boş alanlarda da belirli aralıklarla açılan çukurlara üç meşe tohumu ekmek suretiyle tamamlama yapıyorduk. O günlerde meşe tohumu kaynağı olarak değerlendirebileceğimiz çok az sayıda orman parçası kalmıştı. Bunlar hatırladığım kadarıyla Tunceli Geyiksuyu, Bingöl Solhan ve Malatya Pötürge’deydi.

O günün şartlarında meşe tohumunun saklama süresi altı aydı. Sürenin arttırılması olanaklarını araştırmak üzere Elâzığ Ormancılık Araştırma Müdürlüğü bir araştırma projesi yürütüyordu. Meşe tohu-

munun nakliyatı da sorunlu idi. Yığın halinde naklederseniz kızışarak tohumun zarar görme riski vardı. Bu koşullar bizi meşe tohumlarını çok dikkatli ve tasarruflu kullanmaya zorluyordu.

Bölgede Kavakçılık

Türk çiftçisinin yakından tanıdığı kavak konusuna örgütümüz İzmit'te bir Kavakçılık Enstitüsü kurarak el atmıştı. Böylece 1957 yılında 300.000 m³ olan toplam kavak odunu üretimi 80'li yıllarda 2 milyon m³'e yaklaşmıştı. Ancak yurdumuzun diğer bölgelerindeki bu üretim artışı Elâzığ Bölge Müdürlüğü görev alanına aynı oranda yansımamıştı. Bölgede Tunceli-Trüşmek kavak ağaçlandırması dışında bizim bir tesisimiz yoktu. Halk kavakçılığı olarak Mardin Savur, Nusaybin-Çağçağ, Şeyh Şehmuz ve Malatya'da plantasyonlar vardı. Bu plantasyonlarda 0,5 m ile 1,0 m aralık mesafede köklü fidan kullanmadan, dal çeliği kullanılarak tesis kurulmakta 7-8 cm göğüs çapına geldiğinde sırik olarak hasat edilmekteydi. Bu konuda Mardin'in Savur ilçesinde çok yoğun olarak kavakçılık yapılmakta, hemen her ailenin savur çayı kenarında bir kavak tesisi bulunmaktaydı. Özellikle kavak sırikları Ortadoğu ülkelerine ihraç edilmekteydi. Çadır kazığı olarak ve inşatlarda kullanıldığı söylenirdi.

O dönem yazdığım bir makalede belirttiğim gibi GAP Projesi ürün deseni tablosunda kavakçılık şöyle yer alıyordu:

“Kahta Barajı (Adıyaman) sulama alanının %1'inde, Araban Barajı (Gaziantep) sulama alanının %1,8'inde, Dicle (Diyarbakır), Kralkızı, (Siirt) – Batman (Siirt) Silvan (Diyarbakır) Barajları sulama alanlarının %2'sinde kavak kültürüne yer verilmişti. Buralardan yıllık toplam 223.000 m³ kavak odunu üretimi öngörülmüştü” (Bozath, 1986c).

Yine Bölgenin kavakçılık potansiyelini incelediğim bir başka makalede GAP'ın Elâzığ Bölge Müdürlüğü alanında 149.000 m³ kavak odunu üretimi öngörüldüğü belirtilmişti. Potansiyelinin altında bir kavakçılık öngörülse de bu miktara ulaşmak için bile kaliteli fidan ihtiyacının örgütümüzce karşılanması gerekmekteydi. Halkın geleneksel olarak yaptığı kavakçılığın sulanan alanlar artıkça gelişebileceği öngörüsüyle örgütümüz de uygun kavak fidanı üretimini arttırarak destek olmalıydı.

Biz Diyarbakır ve Muş Fidanlık Müdürlüklerimizde yerli kavak klonu fidanları ürettiyorduk (yıllar sonra aklımda sadece 56/52 numaralı klon kalmış). Zaman içinde halkın bu fidanları kullanarak daha iyi kavaklıklar kurmasına hazır olmalıydık, onların önünü açmalıydık. Kavakçılık potansiyelini araştırmak üzere Dicle, Botan, Batman Çayları vadilerini dolaştım. Daha sonra bu bölgelerin video filmlerini çekttirdim. O yıllarda video çekimi amatörce yapılacak bir iş olmadığı için profesyonel bir kameramanla potansiyel kavak ağaçlandırmaları sahalarında çekimler yapıp, sahalarla ilgili bilgiler vererek Grup Müdürlüğü arşivine aldık (bu tip hizmetleri DSİ'nin her harcama kalemine uygun olan çok esnek ödenekleriyle yapabiliyordum).

Keban Barajı DSİ Ağaçlandırması

Elâzığ'a geldiğimde tıpkı Kahramanmaraş'ta olduğu gibi Keban Barajı Kret çevresinde de bir ağaçlandırma yapılması projelendirilmişti. Atatürk Barajı'nın aksine Keban'da tesisten bakıma kadar tamamını yapacak kadar zamanım oldu. Keban yakın olduğu için bu ağaçlandırmanın tesis ve bakımı Kahramanmaraş'takinden daha kolaydı. Tesis günümüzde piknik alanı olarak kullanılmaktadır. Keban Barajı çevresinde bu küçük tesisle yetinilmeyip, baraj çevresindeki geniş bir alanda ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmaları yapmak üzere Bölge Müdürlüğü bünyesinde merkezi Elâzığ olan "Keban Toprak Muhafaza Grup Müdürlüğü" kuruldu. Eş zamanlı olarak Malatya eski AGM Başmühendisliğinin çalışmalarının çok büyük bir bölümünü kapsayan Pötürge'de de bir Toprak Muhafaza Grup Müdürlüğü kuruldu. Anılarımı yazmaya karar verdiğimde, özellikle Elâzığ, Kahramanmaraş ve Mersin orman teşkilatındaki meslektaşlarımla görüşerek bilgi ve belgeler istedim. Elâzığ Orman Bölge Müdürü **Mehmet Salih Çetiner**'den Keban Barajı kret çevresindeki dolu savağa bitişik ağaçlandırmanın resimlerini istediğimde bana;

"Ben o ağaçlandırmayı DSİ'nin yaptığını sanıyordum," dedi.

Ben de tesisin 1983 ilkbaharında 2-0 karaçam ve sedir fidanları dikilerek, tamamlamaların da aynı yılın sonbaharında aynı türlerin 2+1 tüplü fidanlarıyla yapıldığını söyledim. 1985 sonunda oradan ayrıldığımda tesis DSİ'ye teslim edilecek duruma gelmişti. Atatürk Ba-

raji ile Keban Barajı çevresindeki şimdilerde mesire yeri olarak halka hizmet veren 40 yaşındaki bu ormanların DSİ tarafından yapıldığının sanılması yanlışını düzeltmek ve tarihe not düşmek için bu konuyu ayrıntılı yazma gereği duydum (Resim 23).

Resim 23: Keban Barajı sol sahil kret çevresi ağaçlandırması

Fırat Nehri, Barajlar ve Erozyon

DSİ ağaçlandırmaları vesilesiyle DSİ yetkilileriyle yakın iş birliği içinde olduk. Akarsular konusuna ilgi duymaya başladım. Özellikle Keban DSİ Başmühendisi **Mustafa Gökçe**'den barajlar hakkında çok şey öğrendim. Bölgedeki Dicle, Botan, Batman Çayları ve Zap Suyunu biraz daha bilinçli izlemeye çalıştım. Gittiğim her yabancı ülkede akarsulara başka gözle bakmaya başladım (ABD'de Trinity, Çin'de Yangzi ve Sarı Irmak, Avrupa'da Tuna ve Ren, Tayland'da Mekong Nehirleri). Ankara'ya geldikten sonra Fırat-Dicle ve Ortadoğu suları konusunda makaleler yazdım.

Keban Barajı, ülkemizin acil enerji ihtiyacını karşılamak üzere 1974 yılında işletmeye alınmıştır. Baraj su tutmaya başladıktan sonra da Fırat'ın dört kolu üzerinden (Kemaliye'den gelen Fırat ana kolu, Murat Suyu, Peri Suyu, Munzur Suyu) taşınan süspanse malzemeye dolmaya başlamıştır. Ülkemizin acil enerji ihtiyacı yanlış bir uygulamaya neden olmuştu. Normalde bir nehrin önce yukarı havzasındaki kolları üzerindeki küçük barajlar (Bunlara fedai barajlar da deniyor)

inşa edildikten sonra ana kol üzerindeki büyük barajlar yapılmalıydı. O takdirde büyük barajın (burada söz konusu Keban'ın) ömrü çok daha uzun olacaktı.

Benzer durum Karakaya Barajı için de söz konusuydu. O bara-
ja akan ve çok fazla süspanse malzeme taşıyan Şiro Çayı ile Tohma
Suyu üzerinde fedai barajlar yapılmadan Karakaya Barajı inşa edildi-
ği için bu barajın ömrü de oldukça kısalmıştır. Bu iki büyük barajın
inşasından sonra fedai barajların birçoğunun inşa edilmesine rağmen
yapılan zamanlama hatası büyük barajlarımızın ömrünü kısaltmıştır.

Bölgede Yapılan Bir Seminer

Reorganizasyon sonrasında hem iki genel müdürlük birleştirilmiş
hem ağaçlandırma hem de silvikültür hizmetleri taşrada bir grup mü-
dürlüğü bünyesinde toplanmıştı. Bu durumda taşra birimlerinde çe-
şitli idari ve teknik sorunlar yaşanmaktaydı. Bu sorunların çözümüne
katkı sağlamak üzere OGM'nin bu tür hizmetlerinden sorumlu Genel
Müdür Yardımcısı **Doğan Eren** başkanlığında ilgili daire başkanları
ile şube müdürlerinin katılımıyla Elâzığ'da bir haftalık bir seminer
düzenlendi. Seminerin koordinasyonunu, nokta seçimlerini, toprak
profilleri açılması görevlerini ben üstlenmiştim. Seminere taşradan
Elâzığ, Kahramanmaraş, Amasya Başmüdürlüklerinden başmüdürler,
grup müdürleri ve ağaçlandırma şefleri katılmıştı. Semineri konuları
şunlardı:

“Baltalık işletmesi, bozuk meşe baltalıkları imar ve ihyası, ağaç-
landırma, erozyon kontrolü”

Seminer süresince Elâzığ, Malatya, Bingöl ve Diyarbakır ille-
rindeki birçok uygulamayı inceledik. Tereddüt edilen birçok konuda
mutabakat sağlandı, bilgiler paylaşıldı. Çok başarılı bulunan bu semi-
ner sonrasında Genel Müdürlük bir teşekkür yazısı göndermişti.

Yatırımları Toparlama ve Sadeleştirme

Elâzığ ve Diyarbakır gibi iki AGM Bölge Müdürlüğünün çok
dağınık çalışmalarını devralmıştım. Yukarıda sözü edilen semineri
bölgenin sorunlarını OGM yetkililerine anlatmak için fırsat olarak

değerlendirdim. Bu kadar dağınık projeyi sürdürmek gerekli miydi? Yatırımları daha uygun yetiştirme ortamı olan, daha kolay yönetilebilir alanlara toplamak gerekmez miydi? Bu soruların cevabını bulmakta **Yücel Çağlar**'ın (1983), "Kimi ormancılık yatırımlarına ilişkin bölgesel önceliklerinin belirlenmesi" yayını bana yol gösterdi.⁹ Bu çerçevede bir değerlendirme yaparak, sürdürülemeyecek veya sürdürülmesinde yarar olmayan bazı projeleri tespit ettim. Bunları yerinde görüp karar vermek üzere Orman Genel Müdür Yardımcısı Doğan Eren iki şube müdürü ile tekrar Elâzığ'a geldiler. Ödenek almak için açılmış projeleri, burada da bir fidanlığımız olsun, anlayışı ile açılmış fidanlıkları kapattık. Tüm bölgeyi bir haftada dolaştıktan sonra aldığımız kararlardan bazıları şunlardı:

- Van'da zamanın Başbakanı Ferit Melen hatırına açılmış Van Fidanlığını kapattık. Toprak çok kötü, ıslahı da mümkün değildi, aynı coğrafik şartlara sahip Muş Fidanlığında yeteri kadar kavak fidanı zaten üretiliyordu.
- Siirt'in yakınındaki Başur Fidanlığını kapattık. Siirt Orman İşletmesi'nin tüm fidan ihtiyacı zaten Diyarbakır Fidanlığı tarafından karşılanabiliyordu.
- Van ili Gevaş ilçesinde yapılan bir ağaçlandırma projesini kapattık. Bitlis Orman İşletmesi hudutları içinde kalan bu proje, koruma ve kontrolü mümkün olmayan bir projeydi. Bakım ödenekleri programa alınıyor, harcanıyor ama hiçbir teknik işlem yapılmıyordu.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde tüm diğer kamu kurumlarında geçerli olan "gereksiz kuruluş yapılması" ile "adama göre iş bulunması" anlayışı bizim örgütümüzü de etkilemişti. Adama iş bulma anlayışı, birimlerimizi çok zor durumda bırakıyordu. Bizim tüm ödeneklerimiz birim alanda yapılacak iş bazında verildiği için ödenekler harcanıyor ama karşılığında programlanan iş yapılamıyordu. Bu nedenle birçok meslektaşımız soruşturmaya maruz kalıyordu.

⁹ Ben o yıllarda Öz Türkçeye mesafeliydim, kelime dağarcığım da yetersizdi. Yücel'in yazdıklarını anlamak için bir Öz Türkçe sözlük edinmiştim. Yıllar sonra Yücel'e "Bana epeyce eziyet çektirdin," demiştim.

Genel Müdür Yardımcısıyla yatırımları sadeleştirme amacıyla yaptığımız gezi sırasında benim çalışma alanımda olmayan bazı sorunlarla da karşılaşmıştık. Örneğin, Siirt Milletvekili bir meslektaşımız **Zeki Çeliker** Siirt'e otuz civarında aşçı kadrosuyla atama yaptırmıştı. Bir traktörün beş sürücü kadrosu vardı. Bunlar mecburen diğer bölgelere dağıtıldı.

Böylece Elâzığ'da görev yaptığım birinci yılın sonunda tüm programları yönetilebilen ve verimli projelerde toplamış olduk. 1984 ve 1985 yılı programları olması gereken yerlerde yoğunlaştı. Elâzığ civarında Baskil, Çakmak ve Keban çevresinde çalışmalara başladık (Resim 24). Malatya'da ise Pötürge erozyon kontrolü ve orman içi ağaçlandırma programlarını artırarak sürdürdük.

Resim 24: Elazığ Çakmak Ağaçlandırması

İşletmelerde, bozuk meşe sahalarının imar ve ihyası çalışmaları-na hız verildi. 1982 de 3.000 ha kadar olan yıllık programlar, 1985'te 25.000 ha'ı geçmişti. Zaman geçtikçe, uygulamalar yaptıkça benim de bilgi ve deneyimim artıyordu. Deneyimlerimi meslek kamuoyuyla paylaşmak için kavakçılık ve meşe imar ihyası konularında yazdığım makaleler, OGM yayınlarında ve Orman Mühendisliği Dergisinde yer alıyordu (Bozatlı 1984, Bozatlı 1985a, Bozatlı 1985b, Bozatlı 1986).

Orman Mühendisliği Dergisi'nde yazdığım "Baltalıklarda Yenileme ve İyileştirme (imar ve ihyâ) Çalışmalarının Teknik ve Pratik Esasları" başlıklı makalem üzerine Silvikültür Daire Başkanı'nın

telefonda beni tebrik ederek: “Yazının kapsamlı bir tamim gibi olduğunu ve uygulamacı arkadaşlara okumalarını tavsiye ettiklerini” söylemesi beni çok mutlu etmişti.

AGM Avan Proje Çalışmaları

1969 yılında Orman Bakanlığı ve AGM’nin kurulmasıyla birlikte, **Vedat Yönelli**’nin çatısını kurduğu çok önemli bir yetiştirme ortamı envanteri niteliğindeki “AGM Avan Proje Çalışmaları” da hızlanmıştı. DSI’nin belirlediği 450’den fazla su havzası baz alınarak ülkemizin tamamının kabaca yetiştirme ortamı envanteri çıkarılacaktı. Her bölge müdürlüğünde bir etüt-proje başmühendisi ve iki üç etüt proje mühendisinden oluşan gruplar oluşturuldu. 80’lere kadar çalışma büyük ölçüde tamamlanmıştı. 1982 yılına gelindiğinde “Avan Projesi” tamamlanmayan sadece Elâzığ kalmıştı. Teknik personel yetersizliği nedeniyle bitirilemeyen Avan projeler diğer bölgelerden görevlendirmelerle sonuçlandırıldı. Zap Suyu Havzası Avan Projesi’yle bu önemli envanter çalışması Türkiye genelinde sonuçlandırılmış oldu. Büyük emek verilerek 12-13 yılda bitirilebilen bu önemli çalışma, sonraki yıllarda maalesef tozlu raflara terk edildi.

“Ağaçlandırma İhale Sistemi” (Taahhüt Sistemi) Çalışmalarım

1985 yılının ortalarında OGM, ağaçlandırma yatırımlarını ihaleyle yaptırmak için gereken alt yapıyı hazırlamak üzere sanırım **Hasan Turan** başkanlığında bir komisyon kurmuş, fakat bir sonuca bağlanamamış olacak ki beni Ankara’ya çağırdılar. Genel Müdür **M. Ali Karadeniz**, Genel Müdür Yardımcısı **Cemal Akın** ve Ağaçlandırma Daire Başkanı **İsmail Özkahraman**’la görüştüm. Bayındırlık Bakanlığı’nın ihale sistemine benzer bir sistemin kurulup kurulamayacağını sordular. Ben de “Elimizde İzmit Kavak ve Hızlı Gelişen Orman Ağaçları Araştırma Enstitüsü’nün ‘ağaçlandırma işleri birim zaman analizleri’ olduğunu, buna dayanarak bir sistem kurulabileceğini” söyledim. Böyle bir sistemi hazırlayarak tamim haline getirme görevi verildi. Zaman zaman Ankara’ya gelerek çalışmalarım hakkında bilgi vermemi, bu çalışmayı bitirdikten sonra beni ağaçlandırma yatırımı fazla olan bir bölgeye “bölge müdürü” olarak atamaydı düşündüklerini söylediler.

Yapılmak istenenin özü ağaçlandırma hizmetlerinin yürürlükteki 2886 sayılı İhale Kanununa uygun olarak taahhülle yapılabilmesini sağlamaktı. Çalışmaya başlamadan önce Bayındırlık Bakanlığı'nda bu sistemin nasıl işlediğini inceledim. Tüm cetvel ve metinlerin klasik daktiloyla yazıldığı, hatalı yazımda tüm sayfanın değiştirildiği o günün koşullarında hiç yoktan yüz sayfalık bir belge üretmek yaklaşık üç ay zamanımı aldı. Bu süreçte iki kez Ankara'ya gidip yetkililere çalışmalarım hakkında bilgi verdim. Sistemi kurdum. Bir kitapçık halinde basıldı. Uygulamada teşkilatın tereddütlerini gidermek için sistemi birer günlük seminerler halinde taşraya tanıtmamın uygun olacağına karar verildi. Toplantı yaptığım bölge müdürlüklerinde bölge müdürü, ağaçlandırma ve silvikültür grup müdürü, işletme müdürleri ve ağaçlandırma şeflerine sistemi anlatım. Tereddüt edilen konuları tartıştık.

Görevlendirilen bir araçla Ankara'dan yola çıkarak, belirlenen program uyarınca sırasıyla; Adapazarı, İstanbul, Çanakkale, İzmir, Muğla, Denizli, Adana Bölge Müdürlükleri merkezlerinde, civar bölgelerin de katıldığı bir seri toplantı yaptım. Bu toplantılarda farklı tepkilerle karşılaştım. Çalışmamı bazı meslektaşlarım beğenirken, bir kısmım meslektaşım ise tedbirli yaklaştı. Belli ki bazı şüpheleri vardı. Zamanın Çanakkale Bölge Müdürü ise "Böyle bir sistemi bizim teşkilatın uygulayamayacağını" iddia etti. Genel Müdürlük ve Ağaçlandırma Daire Başkanlığı yaptığım toplantılara katılımı ve ilgi gösterilmesini çok ciddi olarak takip ettiler.

Konuyu açıklamak için yazdığım makale hem Orman Mühendisliği Dergisi'nde hem de OGM'nin "Ağaçlandırma" kitabında yayınlandı. Toplantılar sonunda en çok sorulan sorularla cevaplarının yer aldığı bir makale daha yazdım (Bozatlı 1986a, Bozatlı 1986b). Bu yazılar yayınlandığında ben artık Mersin'e tayin olmuşum ama konuya ilğim devam ediyordu. Kurulan sistemin ana hatları özet halinde eklerde yer almaktadır.

Ek-9'da özetini verdiğim sistemin öğelerinden ilk beşi yüz sayfayı aşan bir klasör halinde birer nüsha olarak Genel Müdür **M. Ali Karadeniz**, Genel Müdür Yardımcısı **Cemal Akın** ve Ağaçlandırma Daire Başkanı **İsmail Özkahraman**'a gereken açıklamalar yapılarak tarafımdan teslim edildi. O haliyle de basılıp tamim haline getirildi.

“Ağaçlandırma İhale Sistemi” zaman içinde bazı poz numaralarının eklenmesine ve mevzuata uygun bazı değişiklikler yapılmasına rağmen, hala geçerli olan sistemin omurgasıdır. O dönemde 30-40 kalem olan poz numarası, bugün dere ıslahından çığ kontrolüne, tıbbi bitki kokteyli üretiminden mera ıslahı çalışmasına kadar yüzlerce iş kalemiyle zenginleştirilerek çok kapsamlı bir sistem haline gelmiştir. Bu sistemi ağaçlandırmada kazandığım deneyimlerle hiç kimsenin fikri katkısı olmadan, teknik ve hukuki koşulları enine boyuna irdelleyerek kendim hazırladım. Meslek hayatımda gurur duyduğum bir hizmetim olarak anılarımda yer almaktadır. Bu hizmetim nedeniyle Genel Müdür tarafından bana 05-11-1985 tarihli bir yazıyla teşekkür edilmişti (Ek-3).

1985 Kasım’ında Mersin’in Konya’yı da kapsayacak şekilde eski haliyle Bölge müdürlüğüne dönüşeceği kesinleşmişti. Beni de Mersin Bölge Müdürü olarak düşündüklerini söylediler. Mevsim nedeniyle yapacak hiçbir arazi işi de olmayınca teknik yönden Mersin ve özellikle de Konya için literatür taramasına başladım. Prof. Dr. **Selman Uslu** hocamızın ve Dr. **Hakkı Aydemir**’in yayınlarını inceledim (Uslu 1959, Uslu 1970, Aydemir 1975).

12 Ocak 1986 gününü Elâzığ Bölge Müdürü **Şahin Çavuldak**’la birlikte Ankara’ya gittik. Ben niçin gittiğimi biliyordum ama Bölge Müdürü beni niçin götürdüğünü bilmiyordu. Uzun süredir aramız soğuktu, o nedenle konuyu açmadım. Ona beni de getirmesini söylemişlerdi. Bölge Müdürü benim yine “Ağaçlandırma İhale Sistemi” çalışması için gittiğimi sanıyordu. Ertesi gün şimdiki Cumhurbaşkanlığı Sarayının yerindeki OGM yerleşkesinin havuzlu lokalinde toplandık. Toplantıya görevde kalan bölge müdürleri ile yeni görevlendirilen altı bölge müdürü katılıyordu. Her birimizin önüne konan zarfta görevlendirme emirlerimiz vardı. Bakan **Hüsnü Doğan** ve Genel Müdür **Mehmet Ali Karadeniz** birer konuşma yaptılar. Öğleden sonra Genel Müdür, her bölge müdürüyle özellikle personel konusunda bir görüşme yaptı. Bu görüşmede aynı bölgeden alınan bölge müdürü başka bir bölge müdürlüğüne atandıysa o da katılıyordu. Bu nedenle Kahramanmaraş’a atanan **Yusuf İzzettin Tapcı** da görüşmemize katılmıştı.

Tapçı, Genel Müdür’e personel hakkında bilgi verirken bir ara “Tarsus İşletmemizdeki **Oktay Özpınecı**’nin kaza geçirmiş olduğunu, tekerlekli sandalyeye bağlı yaşadığını, malulen emekli edilmesi gerektiğini” söyledi. Söylediklerine müdahale ederek:

“Sayın Genel Müdürüm, söz konusu arkadaş benim ortaokuldan sınıf arkadaşım, izin verirsiniz şimdilik bir işlem yapmayalım. Ben gidip durumu göreyim, size daha sonra bilgi sunarım,” dedim.

Oktay, Tarsus Orman İşletmesinde mühendis kadrosunda çalışıyordu, sekiz yıldan beri felçliydi ve tekerlekli sandalyeye bağımlıydı. Lojmanda oturuyor ve eşi Oktay’la ilgilendiği için herhangi bir işte çalışmıyordu. İki çocukları Tarsus Amerikan Koleji’nde okuyordu. Emekli edilip lojmandan çıkarılırsa iki çocuğunun özel bir okulda okuması mümkün olmayacaktı. Ben görevde olduğum süre içerisinde Oktay’ın emekli edilmesine izin vermedim. Oktay meslektan ve meslektaştan kopmadığı için hayata bağlandı. Davultepe Eğitim Merkezi’nde ailece yaptığımız periyodik eğlence gecelerine şarkılar söyleyerek renk katardı. O günden sonra tıp otoritelerinin görüşlerinin aksine 25 sene daha yaşadı. Çocuklarının ikisi de Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nden (ODTÜ) mezun oldu. Birisi elektrik mühendisi olarak ABD’de çalışıyor, diğeri ODTÜ Fizik Bölümü’nde Profesör oldu. Benim bölge müdürlüğüm, Oktay ve çocukları için adeta bir şans olmuştu.

MERSİN YILLARI

Mersin yıllarım, Ocak 1986’dan Şubat 1992’ye kadar altı yıl dolu dolu görev yapabildiğim, meslek yaşamımda özel bir yeri olan dönemdir. Bu dönem Mersin özelinden hareketle ormancılığımızın geneline ilişkin birçok teknik konuyu ve anekdotu da içerdiğinden anılarım içinde önemli bir yer tutmaktadır.

O dönemin Mersin Orman Bölge Müdürlüğü, günümüzdeki Konya Orman Bölge Müdürlüğünü de (Beyşehir Orman İşletmesi hariç) kapsamaktaydı. Alan olarak Elâzığ ve Amasya’dan sonra ülkemizin üçüncü büyük bölge müdürlüğüydü. Anamur Orman İşletmesi, Mersin’e o günün yol şartlarında dört saatte gidilebilen 230 km uzaklıktaydı. Konya İşletme müdürlüğü 357 km, Akşehir Toprak Muhafaza

Grup Müdürlüğü ise 493 km uzaklıktaydı. Bölgemize Konya üzerinden gelen Bakanlarımızı karşılamak için Mersin’den 520 km uzaklıktaki Kulu Kavşağına gidiyordum. Bölgenin birinci derecede yangına hassas işletmeleri Mersin ili hudutlarında olduğundan Konya’daki birimlere gidiş gelişlerimde Mersin’i fazla boşlamamak için yolculuğumun büyük bir kısmını geceleri yapmak zorunda kalıyordum.

1983 seçimlerinden sonra kurulan Birinci Özal Hükümeti bakanlık sayılarını azaltınca Orman Genel Müdürlüğü, “Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı”na bağlandı. Daha önceki “Tarım ve Orman Bakanlığı” bünyesindeki orman, ağaçlandırma ve milli park hizmetleri, Orman Genel Müdürlüğü çatısı altında toplandı. Taşrada orman bölge müdürlükleri tüm ormancılık hizmetlerini üstlenmiş oldular. Sadece ORKÖY hizmetleri Tarım İl Müdürlüklerinin, orman yolları hizmetleri de Köy Hizmetleri İl Müdürlüklerinin görev alanı içinde kaldı. Bu arada önceleri “Orman Başmüdürlüğü” olan taşra birimlerinin ismi “Orman Bölge Müdürlüğü” olarak değiştirilmiş oldu. İsim değişikliği DSİ ve Karayolları ile benzeştirmek için yapıldığı gibi, bu sayede görevden alınan başmüdürlerin yargıya başvurmalarının da önü kesilmiş oluyordu. Bu değişiklikle birlikte ilk kez orman bölge müdürlüklerinin bulunduğu ilin valileri, bölge müdürlerinin birinci sicil amirleri oldular. Bölge sınırları içindeki diğer illerin valileri de eğer isterlerse, bölge müdürleri için sicil varakası doldurup ikinci sicil amiri olan Orman Genel Müdürlüğü’ne doğrudan gönderebileceklerdi. Bu durum, OGM’nin 1952’den beri başka hiçbir otorite ile ilişkisi olmadan görev yapan taşra örgütünün o günden günümüze kadar devam eden, görev alanı daraltılması ve yetki aşınmasının ilk küçük adımıydı.

“Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı” kurulunca inşaat mühendisi **Hüsnü Doğan** Bakan, Ekonomist **Mustafa Keten** de Müsteşar oldular. Orman Genel Müdürlüğü’nün merkez örgütü yukarıdaki şekilde reorganize edilirken bölge müdürlüklerini de Karayolları ile Devlet Su İşleri gibi kuruluşların taşra örgütlerinin bulunduğu illerle örtüştürmek istediler. Yapılan düzenlemeyle Kayseri, Konya, Diyarbakır ve Van illerinde orman bölge müdürlükleri kurulurken Mersin, Kahramanmaraş, Zonguldak, Adapazarı, Muğla, Eskişehir, Isparta, Denizli gibi bölge müdürlükleri de kapatılıyordu. Kapatılan bölge

müdürlüklerinin bulunduğu illerin milletvekilleri bu duruma deyim yerindeyse kazan kaldırdılar. Bakanlığımızda gizli bir bürokratik savaş veriliyordu. Bakan ve müsteşar kararda direnirken, merkezdeki orman bürokrasisi ve meslek odamız el altından milletvekillerinin hükümet üzerinde baskı kurmasını sağlıyorlardı. Bu yeni taşra örgütlenmesi, orman varlığına göre örgütlenmek durumunda olan bizim sektörümüze hiç de uygun değildi. Durum netleşmediği için de bölge müdürlüklerine atama yapılmıyordu. Sonunda güçlü görünen **Turgut Özal** hükümeti ilk defa geri adım atarak eskiye dönülen bir kararname yayınlamak zorunda kalmıştı. Bu konu benim Mersin Orman Bölge Müdürlüğü'ne atanmamla da yakından ilgiliydi. Daha sonra öğrendiğime göre iptal edilen kararnameyle kurulan Konya Orman Bölge Müdürlüğü için Müsteşar, Genel Müdürümüze ağaçlandırma kökenli bir bölge müdürü düşünmesini söylemişti. Eskiye dönülmeseydi muhtemelen Konya Orman Bölge Müdürlüğü'ne atanacaktım. Konya Orman Bölge Müdürlüğü kurulamayınca Konya'yı kapsayan Mersin'e atanmış oldum.

"Elâzığ Yılları" başlığında belirttiğim gibi ben birkaç ay süren bu belirsizlik dönemini "Ağaçlandırma İhale Sistemi"ni hazırlamak ve taşra örgütüne tanıtmakla geçirmiştim. Geriye kalan zamanda Konya'ya ilişkin literatür taraması yapmıştım.

Mersin'de Göreve Başlıyorum

14 Ocak 1986 günü sabah Ankara'dan ayrılıp öğleden sonra yeni görevime başladım. 1966 yılında yaptığım stajdan sonra Mersin'e ikinci gelişimdi. Bu 20 yıllık zaman içinde sadece iki kez Mersin'den transit geçmiştim. Konya'ya hiç gitmemiştim. İlk üç gün şube müdürü arkadaşlarımdan kendi konularında Bölge Müdürlüğü hakkında bilgiler aldım. Genel bir bilgi sahibi olduktan sonra Mersin Valisi **Sabahattin Çakmakoglu**'nu ziyaret ettim. Görevime başladığım bilgisini verdim. Hemen anladım ki benden önceki bölge müdürüyle üç ayda bir yapılan İl Koordinasyon Toplantıları dışında hiç görüşmemişlerdi. Daha önce birçok ilde valilik yapmış tecrübeli ve olgun bir insandı. Mersin'in orman varlığı, yatırımlarımız, sektörümüzün Mersin ekonomisindeki yeri hakkında kısa bir bilgi verdim. Orman yangınları konusunu ayrıca kapsamlı olarak sunmayı düşündüğüm için bu konuya hiç değinmedim.

Büyük Bölge, Yetersiz Altyapı

Bölge müdürlüğü bünyesinde müdürlük seviyesinde 9 orman işletme müdürlüğü (Daha sonra Erdemli, Ilgın, Bozyazı ve Çamlıyayla işletmeleri kuruldu), Ereğli’de 1 fidanlık müdürlüğü, Akşehir’de 1 toprak muhafaza grup müdürlüğü, Mersin’de 1 ana tamirhane müdürlüğü, 1 orman kadastro komisyonları koordinatörlüğü ve 11 orman kadastro komisyonu vardı. Doğrudan Genel Müdürlüğe bağlı “Okaliptus Araştırma Müdürlüğü” (şimdilerde Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü) ise Tarsus’taydı. Ana Tamirhane Müdürlüğümüz ve kadastro komisyonlarımız Mersin’den başka Adana, Kahramanmaraş ve Elâzığ Bölge Müdürlüklerine de hizmet veriyordu. Hemen tüm birimleri dolaşarak Bölge Müdürlüğü hakkında genel bir bilgi sahibi oldum. Birim amirlerinin çoğu tanıdığım meslektaşlarımdı. Fakat bina tesis yönünden tam bir hayal kırıklığı yaşadım. O güne kadar mevcut 24 bölge müdürlüğünden Giresun, Trabzon, Artvin ve Isparta haricinde 20 bölge müdürlüğünün fiziki altyapısı hakkında bilgi sahibiydim. Ama Mersin hepsinden daha kötüydü. Mersin 1952’de kurulan ilk 8 başmüdürlükten biriydi. Kendisinden ayrılan Adana’nın altyapısı daha iyiydi. Kahramanmaraş beş yıl önce Mersin’dekinin üç katı büyüklüğünde bir bölge müdürlüğü hizmet binasına sahip olmuştu. Son görev yerim Elâzığ bölgesi, mahrumiyet bölgesi sanılmasına rağmen, altyapı yönünden çok daha iyi durumdaydı. Yetersizlik sadece bizim sektöre özgü bir durum da değildi. Genel olarak her konuda Mersin sahipsiz kalmış bir ildi. Susuz köy sayısı Doğu’nun tüm illerinden çok çok fazlaydı. Sanki ormancılık alt yapısı da bu yetersizlikten nasibini almış gibiydi. Mersin Orman Bölge Müdürlüğü hala 50’li yıllardaki binasında hizmet veriyordu. Bölge müdürlüğü karşısında inşa edilen 7 katlı lojmanın bir bloğu ek hizmet binası olarak kullanılıyordu. Kadastro komisyonları tamirhane müdürlüğündeki bir binada büro hizmetlerini yürütüyorlardı. Tarsus Orman İşletmesi haricinde tüm işletmelerin idare binaları küçük ve yetersizdi. Konya Orman İşletmesi 21 dairesi bir hizmet evi bloğunun 11 dairesini idare binası olarak kullanıyordu. Bölge müdürlüğü dışında hiçbir birimde öğle yemeği verilmiyordu. Birçoğunda yeterli bir lokal, misafirhane, yemekhane veya satış salonu yoktu. Bölge müdürlüğü merkezindeki bir yemekhane, aynı zamanda teknik ve idari tüm personelin lokali olarak da hizmet veriyordu.

Garip Bir Rastlantı ve Bir Hayat Dersi

Mersin büyük kentlerimiz dışında en fazla emekli meslektaşımızın yaşadığı bir kentti. Hem teknik hem idari personel yemekhaneyi lokal olarak kullandığından emekliler için de küçük bir mekân lokal olarak tanzim edilmişti. Emekli meslektaşlarımızdan kimlerin olduğunu sorduğumda en başta eski AGM Genel Müdürü **Yusuf Vurma**'yı söylediler. Bu arada Bölge Müdürlüğü yerleşkesine bitişik bir evi olduğunu, damadının merkez işletmemiz muhasebecisi, kızının da muhasebede memur olarak çalıştığını öğrendim. Hem bu kadar iç içe olduğumuzdan hem de emeklilerin önderi durumundayken bana hayırlı olsun ziyaretine gelmesini bekliyordum. Yusuf Vurma oldukça zorlanmış olacak ki ancak yaklaşık on beş gün sonra altı emekli meslektaşımızla birlikte ziyaretime geldiler. Genel olarak emeklilerimize minnettarlığımızı belirten bir konuşma yaptım. Daha önce de söz ettiğim gibi **Yusuf Vurma** hayatımın iki yılını bana ve aileme zindan eden kişi olarak çok tedirgin görünüyordu. Ama ben kararlıydım, bana yapılan kötülüğü unutmaya hazırdım. Bir meslek büyüğümlle husumet gütmemin bana hiçbir yararı olmayacağı gibi burada benim yapacağım olumlu hizmetleri de gölgeleyecekti. Geçmişteki ilişkimizin Mersin'deki meslektaşlarımız tarafından bilinmesini de istemedim. Emekli bir genel müdüründen intikam almayı düşünmediğime göre kendisinin, kızının ve damadının da tedirgin yaşamasının benim için hiçbir anlamı yoktu. Kendisine ileteceğini bildiğim bir emekli meslektaşına şunları söyledim:

*“Meslek hayatımda en büyük haksızlığı ve zulmü **Yusuf Vurma**'dan gördüm ama unutmaya karar verdim. Burada damadının ve kızının huzurunun güvencesi benim, tedirgin olmasınlar.”*

Bir bahane ile damadını çağırdım. Sempatik biriydi, hatırını sordum. Memleketi Çorum Osmancık'mış. Benim de Osmancık'ta görev yaptığımı, bir bakıma hemşeri sayılacağımızı, bir sıkıntısı olduğunda bana gelmesini söyleyerek, kendileriyle ilgili düşüncelerimin olumlu olduğunu hissettirdim.

Yusuf Bey ben Mersin'e tayin oluncaya kadar evine bitişik Bölge Müdürlüğüne hemen her gün uğarmış. Yazları ise Çamlıyayla'ya (Namrun) gittiğinde oradaki bölge şefliğimize sık sık uğrayarak diğer

emekli meslektaşlarımızla bahçedeki kamelyada sohbet ederlermiş. Ben Mersin’de olduğum sürece Yusuf Bey’in bir daha ne Bölge Müdürlüğüne ne lokale ne de Namrun OBS’ye uğradığını duydum.

Benden önce hiçbir bölge müdürü iki yıldan fazla Mersin’de görev yapmamışken ben altı yılı aşkın bir süre Mersin’de kaldım. Bu kadar uzun süre, Yusuf Bey’e yıllarca başarılı bir şekilde hizmet verdiği örgütünü ve meslektaşlarını adeta unutturdu. Benim Mersin’e atanmam sanki kaderin ona verdiği bir cezaydı. Sürenin altı yılı aşması ise bu cezayı katmerli hale getirmişti. Kendisi ne düşündü bilemem ama ben bu olaydan çok önemli bir hayat dersi çıkarmıştım: *“Bir gün geliyor hayat, insanları iyi veya kötü eylemleriyle yüzleştiriyordu.”*

Çalışma Düzenimi Kuruyorum

Şubat yarıyıl tatilinde Elâzığ’dan ailemi getirinceye kadar çalışma düzenimi kurup icraata başlamam gerekiyordu. Bina ve tesis altyapısının yetersizliğine karşın Mersin Bölge Müdürlüğü’nün çok iyi bir teknik kadrosu vardı. Özellikle şube müdürlerinin her biri, konusunun uzmanı ve meslek kamuoyunun takdirini kazanmış kişilerdi. Bağlı birimlerde ise dinamik ve görev aşkıyla çalışan bir kadro vardı. Ocak ayı verilerine göre önceki yılın program gerçekleştirmeleri başarılı idi. En önemli ve uzun vadeli başarı kriteri olan, amenajman planlarının gençleştirme hedeflerindeki gerçekleştirme %80’lerdeydi. Birçok bölge müdürlüğünde bu oranın %20-30’larda olduğunu biliyordum. Bu da Mersin’de benden önce de çok iyi teknik kadronun ve yöneticilerin görev yaptığının göstergesiydi. Daha önceleri civar bölge müdürlüklerinde çalışmış biri olarak meslek kamuoyunun bu doğrultudaki olumlu kanısından ben de az çok bilgi sahibiydim.

Önceki meslek yaşamımda kısa bir süre Amasya ve Kastamonu’da daha sonra uzun süre Kahramanmaraş ve Elâzığ bölge müdürlükleri merkezindeki deneyimlerim ve gözlemlerim, bana yetenekli personelden oluşan ve uyum içinde çalışan bir karargâhın, bölge müdürlüğünün toplam başarısında en etkili faktör olduğunu yaşayarak göstermişti. Diğer taraftan 12 Eylül’ün depolitizasyon ortamı etkisini oldukça kaybetmiş ve günlük siyaset kamu kurumları üzerinde etkin olmaya başlamıştı. Böyle bir ortamda siyaseten veya ideolojik olarak

beni kendisine yakın görenlerin konumlarının iyileştirilmesini beklediğini ve kendisine uzak görenlerin de tedirgin olduğunu, iş ve aile düzenlerinin bozulacağı endişesini taşıdıklarını hissedebiliyordum. Bunun için tüm personelin kafasındaki soru işaretlerini gidermem ve çalışma prensiplerim hakkında net mesajlar vermem gerekiyordu. Görev yaptığım altı yıl boyunca hemen her ay yaptığım bağlı birim amirleri toplantısının ilkinin yaptım. Bu toplantıya, işletme müdürleri, fidanlık müdürü, tamirhane müdürü, toprak muhafaza grup müdürleri, kadaströ komisyonları koordinatörü, 9 şube müdürü ve bölge müdür yardımcılarında oluşan 24 kişi katılırdı. Gerekli görüldüğünde hukuk müşavirleri ve ilgili kadaströ komisyon başkanları da bu toplantılara çağırılırdı. (Resim 25, 26 ve 27)

***Resim 25:** Bölge Müdürlüğü Merkezinde yapılan bağlı birim amirleri ve şube müdürleri toplantılarından bir görünüş*

İkinci toplantıyı, bölge müdürlüğü merkezindeki şube müdürleri, tüm ormancı teknik personel, makine, inşaat, elektrik, ziraat mühendisleri, avukatlar, kadaströ komisyonları, tamirhane şefleri ve muhasebeciler ile yaptım. Bu toplantıda karargâh hizmet disiplini ile ilgili prensiplerimi belirttim. Daha önce bağlı birim amirleriyle yaptığım toplantıda kararlaştırdığımız, şube bazı bir karargâh anlayışını onlara da anlattım. Hangi kademede olursa olsun her personelimizin sağlık sorunları, diğer kurumlardaki eş ve çocuklarının tayinleri gibi özel sorunlarıyla ilgili olarak gereken her şeyin yapılacağını belirttim. Bundan sonra bu kapsamda bir toplantı yapmaya ihtiyaç duymadım.

Resim 26: Karaman’da yaptığımız birim amirleri toplantımıza Karaman Valisi Ergun Özakman da bir süre katılarak sohbet ediyor.

Bu iki toplantıdan ilkinde tüm birimlerin adeta röntgenini çekerek, tüm teknik konuların çerçevesini çizdik. Bina tesis ve alt yapı noksanlarını tek tek görüşerek gerekli proje ve keşif evrakının hazırlanması için düğmeye bastık. Bu toplantıda bir de görevde olduğum sürece sadık kaldığım bağlı birimler ile aramızdaki teknik ilişki düzenini belirtmiş oldum. Üç kez Orman Genel Müdürlüğümüzü yapan rahmetli **Ömer Özen**’in bir sözü vardı: “Kısım (Eskiden şube değildi) müdürlüğü kızak görev değildir, konusunda işletmenin müdürünün amiridir.” derdi. Ben de ilk toplantıda bu konudaki kararlılığımı vurgulayarak şube müdürlerimizi kendi konusunda bağlı birimlerin amiri konumuna getirerek şube bazlı bir çalışma düzeni kurdum. Ben ancak birim amiri ile şube müdürünün anlaşmazlığında devreye girecektim. Ben eskiden beri bu düzene inanırdım ama böyle yetenekli şube müdürü kadrosunun bulunması, uygulamayı daha rasyonel hale getirdi. Tüm personeli ve hizmet vasıtalarını şube müdürleri emrine verdim. Bölge Müdürü emrinde sekreter ile şoförden başka kimseyi bırakmadım. Mesai takibi için kullanılan imza kartonu uygulamasını kaldırdım. Personelin mesaisini, izinlerini şube müdürlerinin inisiyatifine bıraktım. Bu kararım, zaten konusunun uzmanı olan şube müdürlerini hem memnun hem de motive etti. Hizmetleri hızlandırarak toplam başarıya büyük katkı yaptı.

Resim 27: Konya Olcay Fidanlığında yaptığımız bir toplantımıza Vali Necati Çetinkaya da katılıyor. Şube müdürü ve birim amirlerini Vali ile tanıştıyorum. Sol baştan işletme müdürlerimizden Hikmet Sönmez, Hasan Polat, Ömer Dölek, Hüseyin Hacıoğlu.

Şube bazlı çalışma düzenlemesinden bölge müdür yardımcılarının hoşnut olmadığını altı yıl boyunca hep sezdim ama hiç geri adım atmadım. Bir diğer memnun olmayan grup ise hiçbir birime bağlı olmayan bölge müdürlüğü emrindeki teknik personeldi. Onlar da şubelerin emrine girmekten hoşnut olmadılar. Görevde kaldığım süre içinde bölge müdürlüğü emrine yapılan hiçbir tayine uymadım ve hemen bir şube emrine görevlendirmesini yaptım.¹⁰

Her iki toplantıda da arkadaşlarıma net ve kararlı mesajlar vererek hizmet anlayışımın ve istediğim görev disiplininin çerçevesini çizdim. Özellikle teknik kadroya verdiğim ve önümüze çıkan yeni durumlarda zaman zaman da yinelediğim mesajımı, bir nevi “Görev ve Hizmet Manifestom”u şöyle özetleyebilirim:

“Çok yetkin bir teknik kadroyu yönettiğimin ve içinde benim görevimi de benden daha iyi yapabilecek arkadaşlarımdan olduğunun bilincindeyim. Bu göreve gelmemde geçmiş 17 yıllık mesleki perfor-

¹⁰ Kahramanmaraş'tayken başmüdürüm olan ve eski Mersin Orman Başmüdürü Yaşar Çelik'in Bölge Müdürlüğü emrine atanmasıyla bu konuda bir ayrıcalık yapmak zorunda kaldım. Yaşar Ağabeyle bir iki kez de birimlerimize nostaljik ziyaretler yaptık. Çalışmalarımızdan hep övgüyle söz ederdi.

mansımın ne kadar etkisi olduğunu bilemem. Ancak ne kadar başarılı olursanız olunuz, siyasi gücünüz olmadan da bu dönemde benim görüşüme gelmenin biraz zor olduğu da bilinir. Bu gücümü ve bölge müdürlüğünün tüm olanaklarını mesleğime ve meslektaşlarıma hizmet ederek kullanmak ve buradan ayrılırken ormancılık adına iyi bir isim bırakmak istiyorum. Bu bağlamda bulunduğum konumu ormancılık amaçları dışındaki bir amaç için sıçrama tahtası yapmak gibi bir niyetim de yoktur (O dönemde ve ondan sonraki dönemlerde de birçok meslektaşımızın bürokratik pozisyonunu politikaya geçiş için kullandığı hatırlardadır). Kaderin bana verdiği bu şansı kötüye kullanacağım da düşünülemez. Bu amaca hizmet edecek ve katkı yapacak mesai arkadaşlarımdan dünya görüşü ve ideolojisi ne olursa olsun, mevcut konumunun, aile düzeninin ve huzurunun teminatı ben olacağım. Herkesi hizmetine göre değerlendiririm. Benim tek ölçüm budur. Hiç kimse siyasi düşüncesinden ve ideolojisinden vazgeçmez, vazgeçmesi de istenemez. Ancak ben siyasi görüş ve ideolojimin, ormancılığımı ve hizmet anlayışımı gölgelemesine izin vermeyeceğimi burada net bir şekilde belirtirken, sizlerin de bu çerçeve içinde kalmasını istemek hakkımdır sanırım. Ben birçok bölge müdürlüğünün teknik kadrosu hakkında az veya çok bilgi sahibiyim. Memnuniyetle görüyorum ki Mersin teknik kadro itibarıyla en iyi bölgelerden biridir. Bu açıdan kendimi şanslı kabul ediyorum ve bundan mutluluk duyuyorum. O nedenle mümkün olduğunca en az personel hareketiyle, yani hazır bulduğum kadro ile yoluma devam edeceğim. Ben kadromuzun tamamını büyük bir aile olarak görüyorum. Herkes huzurlu ve rahat olsun. Bu durumun istisnası şudur: Çalışmayan, koyduğum hizmet disiplinine uymayan, çalışma ahengini bozan kim olursa olsun bu gibileri de ailemizin dışına çıkartmakta hiç tereddüt etmem.”

Her iki toplantıda söylediklerime ben altı yıl boyunca sadık kaldığım gibi belirlediğim ilkelerin dışına çıkılmasına da izin vermedim. Kurduğum sıkı disiplin amaçsız, kuru bir disiplin olmayıp hizmete yönelikti. Bu anlayışı sürdürmek için zaman zaman bu ilkelerin dışına çıkan birkaç kişiyi ibret alınması maksadıyla, cezalandırmaktan da kaçınmadım. Görev yaptığım süre içinde tüm personelimizin eş ve yakınlarının tayinlerinin en uygun yerlere yapılmasını sağladım. Her türlü sağlık sorularıyla yakından ilgilendim. Bunun canlı örneklerinin görülmesi her kademedeki personelin örgütümüzdeki aidiyet duygusunu pekiştiriyordu.

Bölge müdürlüğü olarak büyük bir aile olduğumuz düşüncesini yerleştirmek için yılbaşı, kadastro komisyonlarının çalışma mevsimi başında araziye çıkışları, ağaç bayramı gibi özel günler vesilesiyle eğlence geceleri tertipliyorduk. Mesai bitiminde mutlaka kısa bir süre de olsa lokale gidip, bir kahve içerek birçok arkadaşımı bir arada görüyordum. Kurduğum disiplin anlayışının oyun masasında aşınması için ilk bir yıl lokalde oyun oynamadım. Disiplin anlayışım tam olarak yerleştiğinde zaman zaman bir grubun oyunlarına iştirak ettim.

Ailemi Mersin'e Taşıyorum

Yaklaşık 20 gün kadar sürede işleri yoluna koyduktan sonra yarılı tatilinin de başlamasıyla ailemi getirmek üzere Elâzığ'a gittim. İlkokula giden üç evladımın kayıtlarını ve öğretmen olan eşimin tayinini Bölge Müdürlüğü merkezine yakın olan 3 Ocak İlkokulu'na yaptırdım.

Bölge müdürlüğü görevine başladıktan bir hafta sonra verdiğim bir karar gereği sıradan bir lojmana yerleştik. Bölge müdürü ve yardımcısının yıllardır hizmet evi olarak kullandığı 200 m² iki katlı binanın tadilatla biraz da genişletilerek alt katının teknik personel lokali, üst katının da 6 odalı bir misafirhane yapılmasına karar vermiştim. Evimi taşıdığım sırada iki katlı bu lojmanın bir katı boş idi. Üç çocuklu birisi olarak dört yatak odalı büyük bir hizmet evinden vazgeçip iki yatak odalı bir hizmet evine taşınmak, benim kişisel olarak yapabileceğim önemli bir fedakârlıktı. Altı yıl aynı hizmet evinde oturdum. Birçok bölge müdürünün yaptığı gibi iki evi birleştirerek kendime büyük bir hizmet evi yapmayı da hiç düşünmedim. Yönetici kendisi için ayrıcalık peşinde olmamalıydı. Bu durumu eşim anlayışla karşıladı ama benimle aynı günlerde oraya tayin olan ve büyük bir hizmet evinde oturacağını düşünen bölge müdür yardımcısı hiç memnun olmamıştı.

Atama Kararnamemin Cumhurbaşkanlığı'ndan Dönmesi

Bakan oluruyla göreve başlamıştım ama sonradan sevk edilen atama kararnamem birkaç başka bölge müdürüyle birlikte Cumhur-

başkanlığı'ndan geri dönmüştü. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcısının ifadesiyle gerekçe; “Bunlar aşırı milliyetçidir.” Bu karar beni hiç etkilemedi, asaleten veya vekâleten ne kadar süre görev yapabilirsem hangi hizmetleri yapacağım konusunda kafamda net bir program oluşmuştu. Bir işe soyunmuştum. Tıpkı **Cevat Fehmi Başkurt**'un “Buzlar Çözülmeden” oyunundaki “Deli Kaymakam”ın tüm düşündüklerini buzlar çözülmeden yaptığı gibi, bulabildiğim zaman içinde ormancılık adına düşündüklerimi hayata geçirmek istiyordum. Yapmayı düşündüklerimin alt yapısını oluşturmak üzere Ankara'ya gidip bazı yetkililerle yüz yüze görüşmem gerekiyordu. Her gün merkezden birçok yetkili ile yaptığım telefon görüşmeleri bunun için yeterli değildi.

Göreve başladığımdan bu yana Konya'da bir kez görüştüğümüz Müsteşarımız, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı ve tüm daire başkanlarımız ile görüştüm. Müsteşar bölgemizdendi, Genel Müdür **M. Ali Karadeniz** Tarsus işletmesi Çamalan ve Namrun (Çamlıyayla) orman bölge şefliklerinde görev yapmış, buralar ile duygusal bağı ve unutamadığı anıları olan biriydi. O dönem yakın arkadaşım ve Ermenekli olduğu için bölgemizle yakın ilgisi olan **Selahattin Baysal**, Genel Müdür'ün de çok yakın arkadaşıydı. Tüm bu avantajların üzerine geçmişin ihmal edilmiş iki bölge müdürlüğünü (Mersin, Konya) temsil ettiğimi çok iyi vurguladım. Görüşmelerimde Mersin'in yukarıdaki belirttiğim özelliklerini her bir muhatabıma farklı tonlarda yansıttım ve bunu iki yıl boyunca canlı tuttum. Karşılığında her konuda çok miktarda ödenek sağlayarak bölgenin hizmet açığını ilk iki yılda büyük ölçüde tamamladım. Birinci yılın sonunda tüm birimlerimizin satış salonu, misafirhane, yemekhane, lokal gibi mekanları ya yeni bina yapılarak ya da tadilatlarla tamamlandı ve her birinde personele öğle yemeği verilmeye başlandı. Şartların iyileşmesi Bölge Müdürlüğü teknik kadrosunun birimlere daha sık gitmesini özendirerek teknik hizmetin birimlere akışını hızlandırdı.

Anılarımı yazmaya karar verdiğim 2021'de görevden ayrılmamın üstünden tam otuz yıl geçmesine rağmen kurduğum alt yapının o günkü haliyle hala hizmet verdiğini gördüm. Bu durum bana o dönemin şartları içinde aldığım kararların ne kadar yerinde olduğunu bir kez daha gösteriyordu. Mersin yerleşkesi o günkü haliyle günümüzde de

hizmet vermektedir (Resim 28 ve 29). Konya İşletme Müdürlüğü olarak yapılan bina halen Bölge Müdürlüğü olarak hizmet vermektedir.

Resim 28: İdare binasındaki tadilatla yeniden düzenlenen Bölge Müdürü ofisinde Müsteşar Mustafa Keten'e bilgi sunuyorum. Diğerleri Vali Teoman Ünüsan ve milletvekilleri. Arka planda ağaç kabuklarından yapılarak bana hediye edilen Atatürk'ün Kocatepe'deki kabartma silueti ve vecizesi

Resim 29: 2022 yılında Bölge Müdürü Kenan Akduman. Benden otuz yıl sonra aynı Atatürk kabartması ve vecizesinin hala duruyor olması beni çok mutlu etti

Müsteşarımızla doğrudan görüşebilmenin avantajıyla Konya'ya ilişkin sorunları Genel Müdürlüğümüzü de rencide etmemeye özen göstererek onunla çözüyordum. Bazı ihtiyaçlarımızı Genel Müdür-

lûge doğrudan kendisi söylüyordu. Konya’da 70’li yıllarda orman bölge başmüdürlüğü kurulmuş ve kapatılmıştı. Sonra ağaçlandırma bölge müdürlüğü kurulmuş, o da kapatılmış ve son Ağaçlandırma Bölge Müdürü **Alptuğ Tekeli** o günden beri işletme müdürlüğü görevini yürütüyordu. Alptuğ Bey’in kızının Çukurova Üniversitesini kazanmasıyla memleketi olan Adana’ya tayin edildi ve yerine Müdür Yardımcısı **Nurettin Özkan** atandı. Beş buçuk sene birlikte çalıştık.

Bu arada göreve başladıktan üç ay sonra atama kararnamem 12 Nisan 1986 tarih ve 19076 sayılı Resmî Gazetede yayınlandı.

Yetki Devri ve Kendime Zaman Ayırma

Yoğun bir iş yükü altında olduğumdan, bir yandan Genel Müdürlük ve vilayetlerle (Mersin, Konya ve sonraları Karaman eklendi) ilişkilere zaman ayırabilmek, politikacılarla ilişkileri dengede tutup teşkilatımızın rahat çalışmasını sağlamak, öte yandan okuma ve yazma için kendime zaman ayırmak gerekiyordu. Bunun için hem işlerin gidişatından haberdar olmam hem de iş içinde boğulmamam gerekiyordu. Bu amaçla kendime bir çalışma düzeni kurmaya karar verim. Kontrol elimde olmak ve sınırlarını net olarak belirtmek kaydıyla yetkilerimin büyük bölümünü devrettim. Arkadaşlarımin yapabilecekleri işlerin hiçbirine karışmadım. Benim bilgilendirilmem gereken konuları her şube müdürlüğü için ayrı ayrı net olarak belirttim.

Ormancılıkta usta çırak ilişkisi diğer sektörlerden çok daha önemlidir. Meslek hayatımın her döneminde yolumun kesiştiği her meslektaşımın çok şeyler öğrendim ama bu ilişkiyi en etkin değerlendirdiğim dönem Bölge Müdürlüğü dönemim oldu. O güne kadar yakından tanıdığım bölge müdürlerinin olumlu ve olumsuz bulduğum birçok işlem ve eylemini hep dikkate aldım. Daha az rastladığım ve sakındığım olumsuz örnekler, benim için olumlular kadar öğretici oldu.

Bir yöneticinin düşebileceği hatalardan biri de uzmanı olduğu konuya fazlaca müdahil olmasıdır. Bu tuzağa düşmekten özellikle kaçındım. Ağaçlandırma ve silvikültür şubesinin işlerine hemen hemen hiç müdahale etmedim. Zaten orada **Şevket Ayhan, Sırrı Koçak** gibi çok liyakatli arkadaşlarımız vardı.

Haftalık Program Toplantılarımız ve “Katılmalı Yönetim”

Bölge Müdürlüğü’nün giriş katındaki iki odayı birleştirip toplantı salonu ve kütüphane haline getirerek “U” masa düzeni kurduk. Duvarlarını çepçevre kitaplık şeklinde düzenledik. Karteks sistemini, vilayetin kütüphane müdürüne tanzim ettirdik. Her pazartesi saat 11.00’de bölge müdürlüğünün haftalık iş programını burada şube müdürleriyle görüşerek karara bağlıyorduk. Bu toplantılarda;

- Her şube rutin işlerinin gidişatı hakkında kısaca bilgi veriyordu. Şube müdürlerinin tamamı diğer şubelerin de iş durumu hakkında bilgi sahibi oluyordu. Şubeler arası anlayış beraberliği sağlanıyordu. Acil bir durum olmadıkça bu programdan sapma olmazdı.
- Hangi personelin, haftanın hangi günü, hangi araçla, hangi birimimize gideceğini kararlaştırarak hizmetleri birleştiriyorduk. Araç tasarrufu sağlıyorduk. Benim kesinleşmiş programım var ise belirtip, uygun ise şube müdürlerimizden bir birimimize yapacağı seyahati benim programımla birleştirebiliyorduk.
- Sorunları olan personelimizden hepimiz haberdar oluyorduk, böylece büyük bir aile olduğumuz düşüncesi yerleşiyordu.
- Bölge karargâhında her sorunu tartıştıktan sonra emir haline getiriyordum. Kararları herkesin düşüncesini alarak, karara katkısını sağlayarak aldığımız için her karar tereddütsüz sahiplenilerek uygulanıyordu. Bu bir “katılmacı yönetim” anlayışıydı. Böylece kararın oluşma sürecine katılan kişi kararı sahiplenerek kararın uygulanmasına gönüllü katılıyordu. Bu yönetim anlayışım beni verdiğim hiçbir emirden dönmek mecburiyetinde bırakmadı. Şunu biliyordum ki her zaman ve her yerde ekip yönetimi daima tek adam yönetiminden daha iyi sonuçlar vermişti.

Yöneticinin yakınında aykırı konuşabilen bir dostunun olması önemlidir

Celal Erdoğan, 1964 mezunu bir meslektaşımı. Üç yıl önce (2018) Antakya’da toprağa verdik. Meslekte dört ayrı yerde beraber çalışmış olduğumuz için birbirimizi çok yakından tanıyorduk. Ben Kastamonu Başmüdürlük merkezinde yol grubundayken o merkez işletmesi ağaçlandırma mühendisiydi. Azdavay’dayken yaptığımız direnişte bizi destekleyenlerdendi. Ben Gökşun AGM mühendisiyken Celal Erdoğan, aynı AGM bölge müdürlüğünde Antakya AGM Başmühendisiydi. Ben Elâzığ Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürüyken de o Orman Başmüdürlüğü İnceleme Kurulu Başkanıydı. Ofislerimiz bitişikti. Ben Mersin’e gelince o da benimle gelerek Mersin’de Kadastro ve Mülkiyet Şube Müdürü oldu. Özel hukukumuz herkesçe bilindiği için bazen benden çekinenler derdini ona anlatırdı. Resmi ilişkilerimiz dışında hep ağabey olarak bildiğim birisiydi.

Celal Erdoğan beni ikaz ettiğinde durumu irdelerdik. Ben onu ikna edersem kararımı sürdürür, o beni ikna ederse kararımı yenilerdim.

Bir gün olumsuz ve sert bir tavır aldığım şeflerden biri Celal Erdoğan’a yakınmıştı. Celal bey bana gelerek şöyle dedi;

“Belki haklısın ama sana seni hatırlatacağım. Sen Azdavay’da bölge şefiyken başmüdürlük merkezine gelip diğer arkadaşlarının direniş organize ediyordun. Bu şefin yaptığı seninkinin yanında çok daha hafif kalıyor mu?”

Söylediklerine hak verdim, şefin gönlünü aldım.

Bir yönetici yakınında aykırıları seslendirmek cesareti gösterenlerden rahatsız olmamalı, tam tersine korumalıdır. Celal Erdoğan şube müdürü görüntüsünün arkasında, uyarılarını hep dikkate aldığım bir dost, bir arkadaş, bir ağabeydi.

Vilayetler ve Diğer Kurumlarla İlişkiler

Şimdiye kadar çalıştığım yerlerde gerek bölge müdürlüğünün gerekse bağlı birimlerinin diğer kamu kurumları nezdindeki itibarının büyük ölçüde Bölge Müdürü’nün Vilayetlerle ilişkilerine bağlı olduğunu hep gözlemiştir.

Mersin Valisi **Sabahattin Çakmakoglu** nezdinde büyük bir prestij sağlamıştım. O kadar ki birçok konuda bana vali yardımcılarından daha fazla itibar ediyordu. Mersin'den sonra atandığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Müsteşarlığı görevlerindeyken Mersin veya Konya'ya geldiğinde benim de kendisine eşlik etmemi isterdi, bizim birimlerimize uğrardı. Yıllar sonra Milli Savunma bakanı olduğunda da beni Makina Kimya Endüstrisi-Kapsül-san A.Ş. Yönetim Kuruluna atadı. Sonraki Valiler **Teoman Ünüsan, Muharrem Gök-tayoğlu** ve **Özdemir Hanoğlu** ile iyi ilişkimiz aynı şekilde devam etti. Anılarımı yazdığım 2021 de aradan otuz yılı aşkın zaman geçmesine rağmen, dördü de hayatta olan ve Ankara'da yaşayan valilerle ve diğer daire müdürleriyle irtibatımız devam etmektedir. Çakmakoglu, Ünüsan bana takdimname vermişlerdi. Karaman Valisi **Ergun Özakman** da 12.12.1990 tarihinde bir takdimname vermiş ama o günlerde bana ulaşmayıp dosyama girmiş olan bu takdimnameden 2002 yılında bakanlıktan aldığım sicil özetinde farkına vardım (Ek-3 ve Ek-4).

Benzer şekilde Konya ve Karaman valileri nezdinde de itibarımız yüksekti. Karaman'ın ilk valisi **Ergun Özakman**'ın eşi kurumumuz avukatıydı. Tüm valiler ve diğer daire müdürleriyle çok iyi ilişkiler içinde olmamızın yararını ben ve arkadaşlarım birçok olayda yaşayarak gördük. Mersin'deki diğer kamu ve özel kuruluşların tüm etkinliklerine katılırdım. Haftada bir gün Mersin Orduvinde yapılan "Happy Hour" toplantısı, Tenis kulübü, sanat kulübü toplantıları bunlardan bazılarıydı. Valilerin teşkilatımıza güvenini gösteren bir anıma yer vermek isterim:

Gülınar Şehir Kulübünde, Kaymakamın briç oyununa davetini Orman İşletme Müdürü Rıfat Kural reddedince Kaymakam ile araları biraz gerilir. Kaymakam muhtemelen başka bazı nedenleri ileri sürerek Valiye şikâyet etmiş olacak ki bir ziyaretimde Vali Çakmakoglu bana;

"Gülınar Kaymakamımız ile sizin işletme müdürünüzün arası biraz ısınmış galiba, bir inceler misin?" dedi. Ben de;

"Arkadaşım en iyi işletme müdürüm, bir yanlışlık yapacağına ihtimal vermem ama inceleyeyim efendim," dedim. Rıfat'tan olayı öğrendim. Bir sonraki görüşmemizde;

“Dediğim konuyla ilgilendin mi, kanaatin nedir?” dedi. Ben de;

“İnceledim efendim, İşletme müdürümüz haklı,” dedim. Bize duyduğu güven nedeniyle, başka hiçbir ayrıntı sormadı ve konu kapandı.

O dönemde valilerin şimdiki valiler gibi ayrıca bir arazi araçları yoktu. Örgütümüze Toyota arazi araçları alınınca birini kendime arazi aracı olarak ayırdım. Araca takılabilir “vali plakası” koyup, tamponuna bayrak direği monte ederek aracı gerektiğinde Mersin Valisi’nin de kullanabileceği hale getirdik. Valiler aracı istediklerinde beni de davet ediyorlardı. Ben de iş programım müsaitse kendilerine eşlik ediyordum. Valilerle en çok beraber olan kurum amiriydim. Bu durum kurumumuzun ve bağlı birimlerimizin diğer kurum ve kuruluşlar nezdinde daha etkin görünmesine neden oluyordu.

Mersin valiler yönünden şanslıydı, çok dirayetli valiler görev yaptılar. **Çakmakoglu** ve **Ünüsân** İçişleri Bakanlığı Müsteşarıyken 1991 ve 1995 seçim dönemlerinde kısa süreli İçişleri Bakanlığı da yaptılar. Çakmakoglu daha sonra Milletvekili seçilerek 1999’ da Milli Savunma Bakanı oldu.

Aile Hayatım ve Eşimin Desteği

Çalıştığım her yerde sevgili eşim **Feride**, örgütümüzdeki ast ve üstlerimin eşleriyle daima iyi ilişkiler içinde oldu. Özellikle Mersin’de tüm meslektaşlarımızın eşleriyle hiyerarşiyi öne çıkarmadan tamamen ayrı düzlemde bir ilişki kurması, beni çok rahatlattığı gibi çalışanlarımızı da çok mutlu etmişti. Eşim ormancı eşlerini bir aile olarak görür, hiçbirinin eşinin resmi konumu veya hiyerarşideki yerini bilmezdi, bildiğini de dikkate almazdı. Resmi işlerimizle kendi arkadaşlıklarını asla ilişkilendirmezdi. Eşim ve çocuklarım benim tutumumu destekleyerek hiçbir zaman ve hiçbir yerde ayrıcalık peşinde olmadılar.

Benim valiler ve diğer daire amirleri ile çok iyi ilişkiler içinde olmamda eşimin onların eşleriyle uyumlu olmasının ve her sosyal etkinlikte yer almasının çok büyük katkısı oldu. Eşim hem öğretmenlik mesleğini yürütüp hem üç çocuk yetiştirip hem de her sosyal etkinlikte yer alarak benim çalışma hayatımı çok kolaylaştırdı (Resim 30).

Resim 30: Vali Çakmakoglu ve eşlerimizle bir sosyal etkinlikteyiz

Benden önceki bölge müdürleri yazları Gözne'deki lojmanda oturmayı tercih ederlermiş. Benim çocuklarım deniz kenarında kalmayı istedikleri için yazları Davultepe Eğitim Merkezi'nde kalmayı tercih ettim. Üç çocuğumla birlikte "Mersin Tenis Kulübü" hocalarından ders alarak tenis oynamaya başladık. Davultepe'de ve Erdemli Çamlığı içinde aynı zamanda kozalak pisti olarak hizmet verecek olan iki tenis kortu yaptırdım. Mersin'de aktif bir tenis kulübü vardı. Bu vesileyle tenis camiasıyla da ilişki kurmuş olduk. Ben tenis oynamayı Ankara'da da beş altı yıl daha sürdürdüm (Resim 31). Vali **Muharrem Göktaoğlu** da Davultepe'de tenis kortumuzun olduğunu öğrenince gözden uzak olduğu için orada tenis oynamayı istediye de uzun süre devam etmediler. Tenis oynarken en önemli partnerim personel şube müdürümüz **Cengiz Küçükaltı**ydı. Cengiz bu sporu sürdürerek hakemlik ve eğitmenlik sertifikası da aldı.

***Resim 31:** Davultepe Eğitim Merkezinde çocuklarımla tenis dersi aldığımız günler. Kızlarım Neslihan ve Duygu tenise devam etmediler. Ben 1996'ya kadar, Oğlum Nevres ise 2012'ye kadar Ankara'da tenis oynamayı sürdürdük.*

Eşimle ben Mersin'deki tüm sosyal etkinlikler katılıyorduk. Özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerine Bölge Müdürlüğümüzün araç gereç ve tesislerinden yararlandırarak katkı sağlıyorduk. Böylece kurumumuz Mersin'in en popüler kamu kurumu haline gelmişti. Çocuklarım İçel Anadolu Lisesi'nde okuduklarından Müdür **Kudret Ünal**'ın ricası üzerine okulun Koruma Derneği Başkanlığını üç yıl yürüttüm. Bu görev çocukları orada eğitim gören birçok aile ve öğretmen camiası ile yakın ilişki kurmama neden oldu.

Orman Yangınları

Mersin'e geldiğimde daha önce Adana ve Kahramanmaraş'ta yedi yıl çalışmışlığım nedeniyle yangın konusunda epeyce bilgi sahibiydim. 1986 Mart'ında yangın mevsimi hazırlıkları bağlamında işletmelerimiz yangın kuleleri, ilk müdahale ekipleri ve hazır kuvvet ekibini araç, gereç ve donanım olarak gözden geçirdiler. Daha önce hazırlanmış olan "Yangın Söndürme Planı"nı yenileyerek Mersin Valisi'ne götürdüm. Kendilerine 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 69 maddesi uyarınca hazırlanan "Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkında Yönetmelik" hakkında bilgi verdim. Teorik bilgilerin yeterli olmayacağını,

kendileriyle bir gün yangın hizmetlerimize ilişkin bir gezi yapmayı önerdim. Kendisi bu teklifimi memnuniyetle karşıladı. Kararlaştırduğumuz günde sabahleyin Valiyle birlikte Torosların en yüksek yerlerindeki iki yangın gözetleme kulesine aracımızın yaklaşabileceği noktaya kadar gittik. Ben kendilerine araçta gereken bilgileri verirken vardığımız her noktada ilgili işletme müdürü, bölge şefi veya ilk müdahale ekip şefi de kendisine bilgi verdiler. Böylece yangında görev alacak her kademedeki görevliyi de somut olarak görmüş olduk. Burada Mersin'in diğer işletmelerindeki kulelerimiz, "role" istasyonumuz ve yangın gözetleme ağıımız hakkında bilgi verdim. Oradan "Yangına İlk Müdahale Ekibi"ne uğradık. Kulelerin ekiplerle telsiz konuşmalarını dinlediler. Müdahale ekibinin birinde işçilerle öğle kumanyası yedik. Sonra Mersin Orman İşletmesi, Davultepe Bölge Şefliğinin Kuyuluk mevkiindeki Bölge Müdürlüğü'nün en büyük "Hazır Kuvvet Ekibi"ni ziyaret ettik. Askeri disiplin içindeki 55 kişilik hazır kuvvet ekibimizle, araç ve gereçlerini gördüler. O yıllarda henüz hava araçları ve arazözler kullanılmıyordu. Son olarak Bölge Müdürlüğü'ndeki "Yangın Harekât Merkezi"ni ziyaret ettiler.

Muhtemel büyük bir yangında hemen her mülki amirin aklına gelen "Yangına askeri birlik sevk etme" düşüncesine sıcak bakmadığımı, geçen yıl (6 Eylül 1985'te) Aydın Kuşadası'ndaki yangında 14 askerimizi kaybettiğimizi hatırlattım. Mersin'de Deniz Kuvvetlerine ait birliklerin olduğunu, bunların genelde ormanı tanımayan şehirli gençlerden teşkil edildiğini, o nedenle yangına müdahalede düşünülmemesi gerektiğini söyledim. Müdahale edilen bir yangında kendi ekiplerimizin yetersiz kalması halinde, takviye güçlerin yine orman köylüsü mükellefler olması gerektiğini vurguladım. Kaymakam ve kolluk güçlerinin bize mükellef toplama, gerektiğinde geceleyin fırın çalıştırma, iase temini ve güvenliğin sağlanması gibi konularda yardımcı olmalarını, belediyelerin arazöz sağlayabileceklerini bunu dışında hiçbir kurum ve kuruluşun yangın söndürme faaliyetine katkı yapamayacağını belirttim.

Yangın amirinin esas olarak ilk müdahaleyi yapan orman bölge şefi olduğunu, işletme müdürü müdahaleye katılırsa onun yangın amiri olacağını, adı geçen yönetmeliğin 22. maddesi uyarınca daha üst düzey bir ormancı yöneticinin yangına gitmesi durumunda "en büyük orman amiri" sıfatıyla yangın amirliğini devralması gerektiğini, yangın amiri değişikliğinin sürdürülen çalışmayı aksatabileceğini an-

lattım. İşletme müdürlerimin hepsinin yangında deneyimli oldukları, araziyi benden daha iyi bildikleri için normal şartlarda benim hiçbir yangına gidip yönetimi almayı düşünmediğimi söyledim. Muhtemel büyük yangında genel müdür, vali veya ilgili bakanın yangın mahalline gelmesinin yangınla mücadeleye hiçbir olumlu katkı yapmayacağı gibi sorumluların da dikkatinin dağılmasına neden olacağını vurguladım. “Söylenenlerin azı, gösterilenlerin çoğu akılda kalır” özdeyişi uyarınca orman yangınları konusunda somut olarak birçok bilgi edindikleri ve memnun kaldıkları bir gezi olmuştu (Resim 32 ve 33).

Resim 32: Vali Çakmakoğlu, ben ve Namrun Orman Bölge Şefi Nazım Avcı Papazın Bağ mevkiindeyiz. Örgütümüze ait makam aracı da görünüyor

Resim 33: Vali Çakmakoğlu, Tarsus İşletme Müdürü, Namrun bölge şefi ve ailelerimizle birlikte Berdan Çayı yukarı havzasındaki Mersin'in en önemli anıt ağacı "Ana Ardıç" in önündeyiz.

Yangınlar konusunda daha sonraki valileri de aynı şekilde bilgilendirdim. Örgütümüzün orman yangınlarına hazırlıklı olduğunu, gelişecek her duruma göre tüm tedbirlerin alınmış olduğundan emin oldukları için valilerimiz bundan sonraki yangınlarda hiç telaşa kalmadılar.

Yangın İstatistikleri

Mersin Orman Bölge Müdürlüğü'nün yangına birinci derecede hassas 7 İşletme müdürlüğünde (Şimdi Bozyazı ve Çamlıyayla eklendi, sayı 9 oldu) 2021 yılında temin ettiğim 6 yıllık yangın istatistiklerine bakınca (Ek-2), 338 adet yangın çıktığı, toplam 1.435 hektar orman alanının yandığı ve her yangına ortalama 4,24 hektar yanan orman alanı düştüğü görülmektedir. Bu rakamların gerek benden önceki gerek benden sonraki dönemlerin ortalama rakamlarının altında olduğu hemen görülecektir. Bu rakamlar haliyle Türkiye ortalamasının da çok çok altındadır.

Yangınla Mücadele Anlayışımız

O günkü anlayışımıza göre orman yangınlarıyla mücadelenin iki ayağı vardı:

- Birincisi, önleme faaliyetleri
- İkincisi, söndürme faaliyetleri

Burada öncelikle şunu belirtmek isterim ki anılarım bağlamında hiçbir yangına gitmemiş bir bölge müdürü olarak burada yangın söndürmeden söz edecek değilim. Daha önceki görevlerimde yangınlara müdahale ve söndürme çalışmalarında bulundum. Bir yöneticinin orman yangınları bağlamında yapacağı en önemli şey, örgütünü ve ormanları yangın mevsimine hazırlamaktır.

Ormanların ve Örgütün Yangın Mevsimine Hazırlanması

Ormanları yangın mevsimine hazırlanması bağlamında yapılacakların başında “temiz işletmecilik” olarak tanımlanabilecek yanıcı

materyalin, özellikle üretim artıklarının, devriklerin ormandan uzaklaştırılması gelmektedir. Bir diğer önlem tabii gençleştirmeye oluşan ormanlarda ve diğer gençleştirme ve bakım bloklarında yangın emniyet yol ve şeritleri ile¹¹ iç taksimat şebekesi oluşturmaktır. Bu işlem ağaçlandırma sahalarında zaten tesis sırasında gerçekleştirilmektedir. Her alanda olduğu gibi yangın emniyet yol ve şerit tesisi için de her yıl oldukça yüklü programlar olarak ormanları olası yangınlardan en az zarar görecektir konuma getirmeye çalıştık.

Buradan günümüze bir parantez açmak gereği duyuyorum. Anılarımı yazdığım 2021 yazında 27 Temmuz 2021’de başlayıp on gün kadar süren ve Antalya, Muğla ağırlıklı olmak üzere 132.000 ha orman alanını etkileyen büyük yangınlar meydana geldi. Ben 20 yıldan beri yazları Bodrum’da geçiriyorum. Muğla’nın Yılanlı Orman İşletmesi hariç tüm işletmelerinin birçok alanını biraz biliyorum. Görebildiğim kadarıyla Muğla’da geçmişte yangın gören birçok alan başarıyla gençleştirilmiş ama yangın emniyet yolları çok yetersiz. Keza yangın görmeyen yerlerde de iç taksimat şebekesi yok gibi. Özellikle Muğla’da ilk yapılacak iş hiç zaman kaybetmeden yangın emniyet yollarının açılması olmalıdır. Bu yapılmadan istediğiniz kadar uçağınız olsun yangınların büyümesini önleyemezsiniz.

Bu yangınlarla birlikte kamuoyumuzda tartışılan iki konuya da aıklık getirmek gereği duyuyorum:

Yangınların nedeninin kundaklama veya küresel ısınma olması ihtimali yangın söndürmedeki zafiyetinizi mazur göstermez. Nedeni ne olursa olsun, yangını önleme ve söndürmek OGM’nin asli görevidir. Yangınların farklı nedenlerle çıkışı, farklı önlemlerin alınmasını gerektirir ama söndürme şeklinizi etkilemez. Örneğin; kundaklama ihtimaline karşı OGM, devletin istihbarat örgütleriyle iş birliği yapar, gerekirse kritik yerlerde gezici ilk müdahale ekipleri kurar ve benzeri önlemleri alır.

Orman yangınlarından etkilenen yerleşim alanlarındaki müdahale görevinin ilgili belediyelere ait olduğu iddiası yasal temelden yoksun-

11 Yangın emniyet yolu: Bu sahalarda 10 m genişliğinde açılan yollardır. Yangın emniyet şeridi; açılan bu yolların iki tarafında onar metre genişliğinde bir alanda yanıcı madde temizliği, alt dalların budanması, yangına dayanıklı türlerle dikim yapılması gibi işlemlerden bir veya birkaçı ile geliştirilmiş halidir.

dur. Yangınla mücadele görevi 6831 sayılı kanuna göre OGM'nindir. Değişen şartlara göre kurumları koordine etmek ve ona göre "Yangın söndürme planları" hazırlamak, gene bu kanuna göre çıkarılan yönetmelik gereğince OGM'nin görevidir. Farklı bir tutum almak "topu taca atmak" anlamını taşır ki bu da devlet ciddiyetiyle bağdaşmaz. Orman yangınlarının önlenmesi ve söndürülmesine dair temel mantığın daha iyi anlaşılması için ormancı olmayanların bile anlayabileceği şöyle bir benzetme yapılabilir: Nasıl ki sağlık sektöründe "Koruyucu Hekimlik Hizmetleri", yataklı ve operasyonel sağlık hizmetlerinden daha az riskli, daha az maliyetliyse, orman yangınlarında da "önleme faaliyetleri" daima söndürme faaliyetinden daha az maliyetlidir. Bu bakımdan orman yangınlarıyla mücadele, yangın mevsimi dışındaki çalışmalarla yangın mevsimi başlamadan kazanılır.

Sağlık sektöründen benzetmeye devam edelim: Nasıl ki tüm koruyucu önlemlere rağmen hasta olunuyorsa, tüm önlemlerin alınmasına rağmen yangınlar da çıkacaktır. Böyle bir durumda "kanserde erken teşhisin hayat kurtarması" mantığıyla yangınlara da erken müdahalenin, yangınların büyümesini önleyeceği kesindir. Hava araçlarınız ne olursa olsun siz yerden çabuk müdahale kabiliyetinizi daima canlı tutmalı ve geliştirmelisiniz.

Yangınları önleme amacıyla çeşitli iletişim araçlarıyla halkın bilinçlendirilmesi, okullarda konferanslar verilerek öğrencilerin duyarlılıklarının artırılması gibi faaliyetler yapılsa da bunların hemen sonuç vermeyeceği bilinen bir gerçektir. Önleme faaliyeti olarak yaptığımız ve altı yıllık zaman diliminde sonucunu somut olarak aldığımız yöntem, orman köylüsüne güven veren yakın iş birliğimizdi. Köylü kendileriyle iş birliği içinde olduğumuz için örgütümüzce yapılan tüm uyarılara uyuyordu. Bizden habersiz anız yakılmıyordu. Gerektiğinde anız yakılırken bizim ekiplerimiz orada hazır bulunup, gözetliyor hatta köylüye yardım ediyordu. Köylünün anız yakması orman yangınına neden olduğunda, örgütümüz oraya çok daha fazla personel, araç ve gereçle müdahale edip üstelik bedeller ödüyorsa, önceden oraya gidip anız yakılmasını gözetlemek hatta bizzat anızı yakmak bizim için çok daha akılcı ve orman halk ilişkileri bakımından daha olumlu bir hareketti. 1994'te anız ateşinden çıktığı belirlenen Gelibolu Yangını sonrasında anız yakmaya çeşitli cezalar getiren

yasal düzenleme yapılması, orman halk ilişkilerini olumsuz etkileyen, yasakçı bir yaklaşımdı.

Orman köylüsüyle iş birliğinin somut göstergesiye yangın gözetleme kuleleri, ilk müdahale ve hazır kuvvet ekiplerinin oluşturulmasında gösterdiğimiz duyarlılıktı. Bu hizmetlerin hiçbirinde yakın orman köyünden olmayan hiçbir kimseyi işlendirmedik. Yangın hizmetindeki kimseyi işten çıkarmadığımız gibi daima daha fazla ilk müdahale merkezi açarak işlendirmeyi arttırdık. Üretim, ağaçlandırma, yol gibi yatırımlarda da onlara öncelik vererek ormana yabancılaşmalarını önledik. Bir anlamda yangınla mücadele ödenekleri başta olmak üzere ödeneklerimizin çok büyük bir bölümünü köylümüze aktardık. Bu tutumumuzun hayata yansımaları özellikle Mut Orman İşletmesinde defalarca yaşadık. Bazı yangınlara bizim ilk müdahale ekibinden önce köylü özel araçlarıyla giderek müdahale etti. Çünkü müdahale ekibindeki çalışanlar zaten ya oğlu ya kardeşi veya akrabasıydı. *“Ben daha yakınsam ben söndürürüm.”* mantığıyla köylü bizim işimizi yapmıştı. Nitekim Mut Orman İşletmesinde altı yılda 43 yangın çıkmış, toplam 9,1 hektar ve her yangında ortalama sadece 0,21 hektar orman yanmıştı. Bu her yangına çok kısa zamanda müdahale edildiğinin göstergesiydi. Altı yıllık bir zaman dilimi, bu sonucun tesadüfle açıklanamayacağını gösterecek kadar geniş bir zamandır. Bu sonuç müdahalede ve söndürmede sağlanan bir başarıymış gibi görünse de örgütümüz ile orman köylüsünün iş birliğinin sonucunda gerçekleşen yangın önleme faaliyetinin bir çıktısıydı.

O yıllarda hava aracı kullanmadığımız gibi örgütümüzde arazözler de yaygın olarak kullanılmıyordu. Örgütümüze ilk defa 1988 yılında Fransa’dan Acmat marka askeri amaçlar için üretilip, sonradan arazöze dönüştürülmüş çok kullanışsız, verimsiz, manevra kabiliyeti yetersiz arazözler satın alındı. Çok kısa sürede hurdaya çıktılar. Çok hantal oldukları için hemen hiçbir yangına ilk müdahalede kullanamadık. Ancak bazı soğutma işlemlerinde kullandık. İlk müdahale ekiplerimiz genelde çift kabinli arazi araçlarıyla tahra, tırmık, kürek ve balta gibi aletlerle yangına müdahale ediyorlardı.

Bölge müdürlüğünden ayrıldıktan otuz yıl sonra bunları yazarken günümüzde özellikle yangın ekologları (dönem arkadaşım Prof.Dr. **Tuncay Neyişçi** gibi) tarafından geliştirilen yeni anlayış ve yaklaşım-

ların o günlerde bilinmediğini hatırlatmak isterim. Örneğin “Yangınla mücadele değil, yangını yönetme” veya “Denetimli yakma ile işgalci türlerin sahadan kovulması” veya “Ekosistemle yangın arasındaki bağın tamamen koparılmasının doğru olmayacağı” gibi konulardan o günlerde hiç söz edilmezdi bile.

Ben Bölge Müdürlüğünden ayrıldıktan iki yıl sonra 7 Ağustos 1993 tarihinde Silifke’de büyük bir yangın çıktı. O sırada Silifke Erdemli arasında Tırtar mevkiindeki yazlığında tatilideydim. Yakın olduğu için yangından sonra görmeye gittim. Kayıtlara göre 307 hektar orman yanmıştı ama herkes yanan alanın çok daha büyük olduğunda hemfikir idi. Nitekim ertesi yıl aynı yerdeki doğal ve yapay gençleştirme ile ağaçlandırılan alan, ağaçlandırmayı yapan arkadaşlardan aldığı bilgiye göre 450 ha büyüklüğündeydi. Yanan alanlar iki ay önce göreve gelen orman mühendisi olan Bakanın (**Hasan Ekinci**) emriyle her yerde olduğu gibi Mersin’de de eksik gösterilmeye başlanmıştı. Basında çıkan haberler de bunu doğruluyordu. Sonraki yıllarda yangın sayısı ve yanan alan miktarındaki artışın, büyük ölçüde orman köylüsü ile ilişkilerin eskisi gibi olmaması ve adım adım köylünün ormana yabancılaşmasıyla yakından ilgili olduğunu düşünüyorum.

Orman Köylüsünün Ormana Yabancılaşması

Orman yangınlarını önlemek amacıyla orman köylüsüyle geliştirdiğimiz çok iyi ilişkilerin, sonraki dönemlerde her yıl daha geriye gittiğini gözledim. Bunda benim ödün vermeyen tutumumdan uzaklaşılmasından bağımsız olarak Bakanlığın genel politikalarının da etkisi olduğunu belirtmek isterim.

1994 yılında OGM dikili satış uygulamasını başlattı. Orman köylüsü 6831 sayılı kanunun 40. Maddesinden doğan haklarını büyük ölçüde kaybetti. Dikili satışı alan tüccar dışarıdan işçi getirebiliyordu. Ağaçlandırma, erozyon kontrolü, her tür orman bakımı çalışmaları vb. birçok hizmet özelleştirilince zaten ülkemizin en alt gelir gurubunda bulunan orman köylüsü, hane halkı gelirinin büyük bir bölümünü kaybetti. Son olarak 2014 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasayla otuz il büyükşehir yapıldı. Bu illerde belediye mücavir alanlarıyla il sınırları örtüştürüldü. Örneğin, Çankaya’nın bir mahallesi ile Kızılcas-

hamam'ın bir orman köyünün aynı statüye bağlanması birçok yönetsel kargaşa yarattı. Orman köylüsünün, orman kendisi için bir ekmek kapısı olduğunda nasıl kendi traktörüyle bizden önce yangına gidip söndürüyorsa, ormana yabancılaştığında, orman ekmek kapısı olmaktan çıktığında da başka türlü davranması hayatın akışına uygundur.

Yangın Söndürmede Uçak ve Helikopter Kullanımı

Örgütümüzde hava aracı kullanımı ilk olarak 1988 yılında yedi helikopterin satın alınmasıyla başladı. Sonraki yıllarda kiralanan helikopter ve uçaklarla yangınla mücadele devam etti. Mersin'de benim dönemimde orman yangınlarında helikopter ve uçak hiç kullanılmadı. Bir kez Anamur'da karda mahsur kalan işçilere ulaşmak için, bir kez de keşif ve gözlem için helikopter kullandık. Bu helikopterler yangın mevsiminde Muğla, Antalya ve İzmir'de görevlendirildi. Helikopterlerden biri Başbakan Özal için Ankara'dan Antalya'ya giderken Polatlı yakınlarında düştü. Mürettebatın tamamı şehit oldu. Diğer helikopterler zaman içinde hizmet dışı kaldı. Sonunda ekonomik ömürleri azaldığında işletme ve bakım giderleri çok arttığından terkin edildi. Helikopter işletme düşüncesinden böylece vazgeçildi. Biz helikopter kullanıcısıyız. Her kullanıcının helikopter işletmecisi olmaması gerektiğini döner sermayeden yüklü bir fatura ödedikten sonra öğrenmiş olduk. Aynı düşünce uçak için de geçerlidir.

Helikopter özellikle yolu olmayan ya da zor ulaşılan noktalara ilk müdahale ekibi indirmede çok faydalı olabilen bir araçtır. Bunun dışında devam eden yangınlarda yangının ilerleme istikametinde alanı ıslatarak yangının yayılmasını önlemede nokta atışı yaparak uçaktan daha etkili olabilir. Helikopter keşif ve gözetleme de yapabilir ama bizim zaten çok iyi bir sabit gözetleme ağıımız, yangın gözetleme kulelerimiz vardır. Ancak OGM'nin son aldığı kararla bunlardan da vazgeçildi. Artık İHA denilen “insansız hava araçlarından” faydalanyorlarmış.

Uçak kullanımı helikopter kadar da verimli olmayabilir. Yangın söndürmede faydasının ne kadar olduğu ölçülemeyen, tartışmalı ve çok pahalı olan bu araçların yangınla mücadelenin temel bir ögesi olarak düşünülmesinin ve tartışmaların buna indirgenmesinin doğru

olmadığına inananlardanım. Diğer taraftan bizim gibi kırık topoğrafyaya sahip ülkelerde özellikle büyük uçakların manevra kabiliyeti azalacağı için etkinliği de azalır.

Uçak ve helikopter kullanımı, örgütümüzü yangınla mücadelede önleme odaklı değil de söndürme odaklı bir politikaya yönlendirme hatasına düşürmemelidir.

Kullanıcı kurumların ayrı ayrı uçak ve helikopter edinmeleri ve/veya kiralamalarının kamuya daima daha pahalıya mal olduğunu yaşıyarak öğrendik. Kamunun orman yangınlarında, tarımsal ilaçlamada, sağlık, sel, deprem, arama kurtarma vb. hizmetlerde kullanacağı helikopter ve uçaklar ile gerektiğinde üst yöneticilerin kullanacağı hava taksileri Türk Hava Kurumu (THK) veya benzeri tek bir kamu kurumunda toplanmalıdır. Bu kuruma ihtiyaç duyulan hizmetlere uygun hava araçları bir teknik kurul tarafından tespit edilerek satın alınmalıdır. İhtiyacı olan kurum uygun hava aracını o kurumdan devletin her yıl belirleyeceği fiyatlar üzerinden kiralamalıdır. Böylece personel, işletme ve bakım giderleri en aza ineceği gibi her yıl uçuş ekiplerinin daha fazla deneyim kazanmasıyla her konuda çok daha güvenli ve etkin hizmet verilecektir. Her hizmetin ve bu arada orman yangınının uzman pilotları yetiştirecektir. Aksi takdirde, önce ateş edip sonra nişan alınmasına benzer bir yaklaşımla, hava aracı kiralayan kurumlarımızı, önceden belirlenen firmaların elindeki uçaklara göre şartnameler hazırlanması şaibesinden kurtaramazsınız. Her yıl farklı kiralamalar yapılması personel ve hava aracı farklılığı nedeniyle, orman yangınları açısından yerden yapılan müdahalelerle koordine edilmesi gereken söndürme hizmetinin verimliliğini çok azaltacaktır. Her hizmette olduğu gibi yangınla mücadelede de bu araçları kullanan insan faktörü dikkate alınmak zorundadır.

Uçak ve helikopterler tek başına orman yangını söndürmez ancak yangın söndürmenin bir aracıdır. Bunların yangın söndürmede ne kadar etkin olabilecekleri ne kadar uygun hava aracının kullanıldığına, yer hizmetleriyle ne kadar iyi koordine edildiğine ve nasıl sevk ve idare edildiğine bağlıdır. “Zafer piyadenin süngüsünün ucundadır” şeklindeki askeri söyleme uygun olarak orman yangınlarına ilk müdahale edecek olan da son noktayı koyacak olan da alandaki yangın işçisidir, orman köylüsüdür. Havadaki bir uçağın maliyetiyle yerde

çok daha fazla yangın işçisi işlendirerek, yangına müdahale süresini kısaltabilirsiniz. Bu bakımdan çoğu kez yerdeki yangın işçisi sayısı havadaki uçak sayısından daha anlamlı olabilir.

Görev Disiplininin Gevşemesine İzin Vermedim, Yangında Asla!

Benim bölge dışında olduğum bir günde Silifke Orman İşletmesi Güzeloluk Orman Bölge Şefliği (şimdilerde Erdemli Orman İşletmesindedir) yakınında bir yangın çıkmıştı. Yangın Güzeloluk son deposuna sıçramış, sterlenmiş odunların bir kısmı da yanmıştı. Mersin’e geldiğimde bana yangın hakkında etraflıca bilgi verildi. Verilen bilgilerle yetinmeyip Güzeloluk Orman Bölge Şefliğine giderek konuyu inceledim. Orman Bölge Şefliği merkezindeki ilk müdahale aracıyla Orman Bölge Şefi Silifke’ye toplantıya gittiği için müdahalede geç kalınmıştı. Şef tecrübesiz ve psikolojik sorunları olan bir arkadaşımızdı. İşletme Müdürünün o civardaki tek ilk müdahale aracının kullanılmasına izin vermemesi gerekirdi. Yangında gösterilen bu zafiyeti cezalandırarak, fakülteden devre arkadaşım olan İşletme Müdürü **Ali Dinçer**’in Bölge Müdürlüğü dışına tayinini teklif ettim. Rize’ye atandı. O zamana kadar her toplantıda “Yangına ilişkin hatayı hoş görmeyeceğimi” belirtmiş olmam, beni bu tasarrufu yapmaya mecbur etmişti. Bu cezada amacım başkalarının ibret almasıydı. Ceza amacına ulaşmıştı, bundan sonra beş yıl benzeri hiçbir hata yapılmadı ama **Ali Dinçer** cephesinden bakınca kantarın topuzu biraz kaçmıştı. İşletme müdürlüğünden alınması yeterli olabilirdi. Hatırladıkça üzüldüğüm bir tasarrufumdu. “Her yanlış bir nakış” halk deyişine uygun olarak, yaşanmış yanlışlarımız da nakış misali, anılarımızın ders çıkarılacak önemli bir parçasıdır.

Orman Yangınlarında Benim Davranışım

Çıkan her yangının gidişatını, görevlilerin neler yaptıklarını, tel-siz muhaberatını ya ofisimden ya da seyir halindeysem aracın telsizinden dikkatle takip ederdim. İlk zamanlar bir soru sorarak veya çok kısa emirler vererek “dinlemede” olduğumu örgüte hissettirir, bunun dışında bir müdahalede bulunmazdım. İlerleyen yıllarda ise astları-

mın benim kadar iyi yapabileceği hiçbir işi kendim yapmadığım gibi, hiçbir orman yangınına da gitmedim. Sizlere istemeyerek katıldığım bir yangından söz etmek isterim. Bir gün Mersin'den Anamur'a giderken Silifke Orman İşletmesinde yola yakın bir yerde yangın çıktı. Müdahale edildi. İşletme Müdürü ve ekipler sahadaydı. Benim araçla yangına çok yakın olduğum bilindiğinden, yangın mahallindeki İşletme Müdürü **Mehmet Aksoy**'un yanına gittim.

- "Kolay gelsin." diyerek çalışmalarını bir müddet hiç müdahale etmeden izledim.¹² Yangın kısa sürede kontrol altına alındı. Başarılar dileyerek yoluma devam ettim. Bu benim Mersin'de ilk ve son olarak bir orman yangınında alanda bulunuşumdu.

İki Yangın Anekdodu

- 1- Tarsus Cehennemdere'de çıkan bir yangına müdahale için giden Orman Bölge Şefimiz **Refik Ulusoy**'la telsiz irtibatı uzun süre kesilince İşletme Müdürü **Hikmet Sönmez** biraz telaşlı bir sesle beni aradı. Akşama birkaç saat vardı. İrtibat kurulamazsa gece arazide kalması tehlikeli olacaktı. O dönem örgütümüzde helikopterin olmadığı yıllardı. Durumu Vali Çakmakoglu'na bildirince hemen Konya 2. Ordu Komutanı'na aradı. Biraz sonra Vali bana: "Akşam yakın olduğu için Konya'dan helikopter çıkarılamadığını, yarın sabah bir helikopterin Mersin Orduevi helikopter pistinde hazır olacağını" söyledi. Bu haber bizi biraz rahatlatmış olsa da endişemiz devam ediyordu. Neyse ki korkulan olmadı, birkaç saat sonra bölge şefimizle telsiz bağlantısı sağlanabilmişti.

¹² *Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecikleri İşler Hakkında Yönetmeliğin 22. Maddesindeki; "Orman yangınları, yangın söndürülmesine iştirak eden 'en büyük orman amiri' tarafından sevk ve idare olunur." hükmüne göre ben, yangını yöneten İşletme Müdürünün yanına gittiğimde, devreye girip yangın yönetimini üstlenebilirdim. Bu durum ancak ilgili müdürün yeni atanmış, bölgeyi tanımayan veya yangında hiç deneyimi olmayan biri olması halinde uygulanabilecek bir hükümdür. Ya da bir yangının kötü yönetildiği kanısındaysanız amir sıfatıyla bu hüküm uyarınca yönetimi üstlenebilirsiniz.*

- 2- 1988 yazındaydı, Gülnar Orman İşletmesinin sınırları içinde Mersin-Antalya karayolunun iki yanında akşam saatlerinde çıkan bir yangında karayolu güvenlik nedeniyle trafiğe kapatılmış, iki tarafta da uzun araç kuyrukları oluşmuştu. Ben yangının gidişatını Davultepe kampımızda telsizden takip ediyordum. Vali **Teoman Ünüsan** aradı, Davultepe’de olduğumu söyleyince oraya geldiler.

“Yangın mahalline gidelim.” deyince,

“Sayın valim, biz gidinceye kadar muhtemelen yol trafiğe açılacaktır. Bulunduğumuz yerden ben birimlerimizle siz de kaymakam ve kolluk kuvvetlerimizle daha kolay haberleşebiliyoruz. Gitmemizin amaca yönelik bir yararı olmaz” dedim. Her şey dediğim gibi gelişti, yol trafiğe açıldı, yangın kontrol altına alındı. Vali’nin örgütümüze güveni biraz daha artmıştı.

Kızılçam Çalışmalarımız ve Model Plan

Mersin’de göreve başladığımda Türk Ormancılığı kızılçamın gençleştirilmesi sorununu tamamen çözmüştü. Mersin de bu çözümü eksiksiz hayata geçiren bölgelerdendi. Kızılçam için sadece Gazipaşa ve bizim Mut İşletmesinde “Model Plan” adıyla biraz farklı bir amejman planı başarıyla uygulanmaktaydı.

Sedir Çalışmalarımız

Tohum ekimiyle ağaçlandırma yöntemini Elâzığ’da kısmen uygulamıştık. Orada bozuk meşe baltalığı imar ihyasında, kök sisteminin zayıf olduğu boşluklarda meşe tohumu ekimleriyle bir çeşit tamamlama yapıyorduk. Sedir tohumu ekimlerini ilk kez Mersin’e geldiğimde duymuştum.

Sedir tohumu ekimiyle ağaçlandırma ilk olarak benden iki yıl önce Anamur Armutkırı’nda 300 hektarlık bir alanda uygulanmıştı. İlk sonuçları olumlu olan ekimle ağaçlandırma düşüncesinin fikir babası Prof. Dr. **Melih Boydak**’tır. Hocamız Temmuz 1986’da Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi’nde konuyu meslek kamuoyuna tanıtan bir de makale yayınlamıştı.

Sedir konusunu 1987 yılında yazdığım makaleden özetleyerek aktarıyorum: (Bozatlı 1987a)

“Esas yayılışını Köyceğiz Kahramanmaraş hattı üzerinde yapan 110.000 hektarlık sedir ormanlarımızın 12662 hektarı Mersin Orman Bölge Müdürlüğündeydi. Bunun 4378 hektarı normal kuruluşta saf sedir ormanı, 8284 hektarı bozuk sedir ormanıydı. Ayrıca 67570 hektar sedir ağırlıklı bozuk ibreli karışık orman vardı.

*Toroslarda kalkerli formasyonlarda genellikle rendzina, Terra Rossa ve Terra Fusca toprak tiplerinin litosolik formları (bu toprakların %75 taş ve iskelet ihtiva eden formları) üzerine yetişen sedir ormanlarının tahribat görmesiyle çıplak karstik alanlar meydana gelmiştir. İşte bu gibi karstik alanları üretime kazandırmak maksadıyla Mersin Orman Bölge Müdürlüğünde ekim methodologyla ağaçlandırma uygulaması başlatılmıştı. Uygulamayı başlatan ve araştırma desenini kuran Prof. Dr. **Melih Boydak**, ekim ölçme ve gözlemleri yapanlar ise Anamur İşletmesi teknik kadrosudur.”*

Ekimle ağaçlandırma birçok yönden avantajlıydı:

- Ağaçlandırma giderleri içinde en büyük paya sahip olan “toprak işleme” yapılmıyordu. Toprağın su depolama kapasitesini arttırmak ve yağışı fidan çevresinde depolamak için yapılan toprak işlemlerini karstik yapılar veya litosolik toprakların tamamında yapmıyorduk (bu alanların içindeki keçeleşmiş yerlerde ise tekli dipkazanla toprak işlemleri yapmak iyi sonuç veriyordu). Karstik yapılardaki cepler ve yarıklar Prof. Dr. **Melih Boydak**’ın tanımlamasıyla görünmeyen toprak denizleridir. Güneyin ormancıları cep topraklarındaki bu fidanlar için “kendi pişirip kendi yiyor” özdeyişini üretmişlerdir.
- Çapalama ot alma gibi bakım giderleri en az düzeydedir.
- Dikimle yapılan ağaçlandırmalarda tohum kaynağı ile ağaçlandırma sahası arasında az veya çok bir orijin sapması olabilirken sahanın çok yakınından toplanan tohumla yapılan bu ağaçlandırmalarda tam bir orijin uyumu vardır.
- Birim alan maliyeti dikimle yapılan ağaçlandırmaya göre oldukça azdır.

Pek çok avantajı olan bu metodu uygun yetiştirme ortamlarına taşımamız gerektiğine inanarak Gülnar, Silifke, Erdemli ve Mersin orman işletmelerindeki ağaçlandırma projelerini yenileyerek uygulamayı yaygınlaştırdık. Kozalak toplama ve tohum çıkarma işini bölge bazında Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürlüğü organize etmeye başladı. Tohum kaynağının uzak olduğu uygulama noktalarına tohum taşınırken “tohum transfer rejyonlaması” kurallarına uyulmasını Grup Müdürlüğü sağlıyordu. İşletmelerin araçları dışında tamirhane- nin damperli kamyonlarını da kozalak taşıma işine görevlendirdik. İlk iki sene içinde Mersin Orman Bölge Müdürlüğü bu konuda adeta hizmet içi eğitim merkezi haline geldi. Diğer bölge müdürlüklerinden Anamur’a ziyaretler yapıldı. Benden önce 300 hektarla başlayan uygulama, iki bol tohum yılı (1986 ve 1990) değerlendirilerek beş bin hektara ulaşmıştı. 1995 yılında ise 7 bin hektara ulaştığı kaydediliyor. (Koçak 1995).

Uluslararası Sedir Sempozyumu

Türk ormancılığı sedirin gençleştirilmesindeki birçok sorunu çözmüş olmanın öz güveniyle ile 22-27 Ekim 1990 tarihinde Antalya’da benim de hazırlık komitesinde yer aldığım “Uluslararası Sedir Sempozyumu” nu gerçekleştirmiştir. Sempozyumda Türk ormancıları dünya ormancılarının övgüsünü kazanmıştır (Resim 34). Burada Melih hocamızla birlikte bir tebliğ sunduk (Boydak, M. Bozatlı, A. Ayhan, Ş. 1990).

Resim 34: *Anamur Armutkırı’nda Prof. Dr. Chadwick D. Oliver ve Prof. Dr. Melih Boydak*

Daha sonra sedirde kazanılan tüm teknik birikim Prof. Dr. **M. Boydak** tarafından T.C. Orman Bakanlığı yayını olarak bir kitapta toplandı. Artık Türk ormancıları Muğla'dan Kahramanmaraş'a kadar 3-4 yılda bir tekerrür eden her bol tohum yılında ekim yoluyla ağaçlandırmalar yapıyorlardı.

Bu arada Orman Mühendisleri Odası 22-23 Şubat 1989'da Mersin'de "Doğu Akdeniz Ormancılığı Sempozyumu" düzenledi. Mersin Valisi Ünüsan, Orman Genel Müdür Yardımcısı **Aytekin Mesci**, Adana Bölge Müdürü **Durmuş Uğur** ve Kahramanmaraş Bölge Müdürü **Hüseyin Mülazımoğlu** ile birçok meslektaşımız katıldılar. Ben de bir tebliğ sundum (Resim 35).

Resim 35: Doğu Akdeniz Ormancılığı sempozyumunda tebliğ sunuyorum

Bir Anekdot

Ekimle sedir ağaçlandırmaları meslek kamuoyunda çok konuşulunca Orman genel Müdür Yardımcısı **Cemal Akın** bu çalışmaları görmek istedi. Ailesini Anamur Yoğunduvaz Eğitim Merkezi'ne göndererek kendisi de hafta sonları Mut, Gülnar ve Anamur işletmelerimizi inceleme fırsatı yarattı. Sedir ekimlerinin olduğu ilk sahaya gittiğimizde kendisine teknik bilgi vermeye başladım;

“Torosların kalker anayapıları üzerinde karstik alanlarda, Akdeniz tipi terra-rossa ve terra-fuska topraklarının litosolik formları üzerinde...” diye devam ederken sözümü kesti;

“Aziz, Aziz, orman fakültesinde ders verir gibi anlatıyorsun. Ben bu dediklerinin hiçbirini anlamam. Bana benim anlayacağım şekilde anlat,” dedi, hepimiz gülüştük.

Bu ziyaretlerinin sonunda çok memnun kalan **Cemal Akın** Bölge’den ayrılırken özetle şunları söyledi (Resim 36);

“Bölge müdürleri ve daire başkanlarını tespit ederken iki kişiyi tanıımıyordum ve başarılı olacaklarından emin değildim; biri sendin, diğeri İşletme Pazarlama Daire Başkanı **Mustafa Akgün**’dü, ikiniz de beni mahcup ettiniz. Birçok bölge müdürlüğünü gezdim senin kadar işine, personeline hâkim ve disiplinli bölge müdürü görmedim.”

Resim 36: Mersin Bölge Müdürlüğüne Genel Müd. Yard. ve Müsteşar Yard. olarak birçok kez gelen Cemal Akın ile Konya işletmesi Akyokuş Orman İçi Dinlenme yerindeyim (şimdilerde Tabiat parkı). Ayaktakiler İşletme Müdürü Nurettin Özkan ve bölge şefi.

Helikopterden Sedir Tohumu Savrulması

2004 yılına geldiğimizde Mersin’de helikopterden tohum atılarak ekim yapıldığına dair bir posteri bakanlık binasında görünce durumu irdeleyen bir yazı yazmıştım. Hiç uygun görmediğim bu uygulama hakkındaki düşüncelerimi o günlerde ‘Orman ve Av’ Dergisinde yazdığım yazıdan (Bozatl 2005a) özetleyerek aktarmak istiyorum:

“Ankara’da yaşayanlar 2004 yılı boyunca ormancılarının “Taş Bina” olarak andığı Çevre ve Orman Bakanlığı binasında “Toroslara Hayat Veriyoruz” sloganı ile dev bir sedir ormanı posterini seyretiltiler. Ben de her gördüğümde bu çorbada birazcık tuzumun bulunmasının hazzını yaşamıştım. Ancak Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yayınlarında bunun ‘Türk ormancılık tarihinin en görkemli projelerinden biri’ olarak sunulduğunu ve hele tohum ekimlerinin helikopterden atılarak gerçekleştirildiğini okuyunca hayretler içinde kaldım. Ekimle ağaçlandırma bir proje değil, bir metottur. Yeni değildir o gün itibarıyla en az yirmi yıllık bir geçmişi vardır.

Ekimle ağaçlandırmada beher hektara 130 kg karpelli veya 13 kg karpelsiz tohum atılır. Sedir 3–4 yılda bir bol tohum verir. Bol reçineli kozalaklardan tohum çıkarılması oldukça zahmetli bir iştir.

Helikopterden tohum atılması neden uygun değildir;

- *Tohum kıt kaynaktır. Helikopterden atılması savurganlıktır.*
- *Hava şartları ne kadar uygun olursa olsun, tohumların atılan alanda homojen dağılması mümkün değildir. Ağaçlandırma amaçlarına uygun düşmez. Fazladan ayıklama ve tamamlama zorunluğu ortaya çıkar.*
- *Helikopter bizim için yabancı teknolojidir. Dış kaynaktır. Ekonomik değildir.*
- *İşsizliğin büyük boyutlarda olduğu ülkemizde kırsal alanda, özellikle kadın işçilerin istihdam edildiği ekim işinde, tüm diğer olumsuzluklar giderilse bile, helikopter kullanılması tercih edilemez bir seçenektir.”*

Sedirde Gelinek Son Nokta

1981 yılında ülkemizdeki sedir yayılma alanlarındaki gözlemlerle başladığı bilimsel çalışmalarını aralıksız sürdürerek “Sedirin Babası” unvanına layık görülen Prof. Dr. **Melih Boydak** sedirde ulaştığımız son noktayı şöyle özetlemektedir;

“Mersin’de 1984-2015 döneminde ekimle 57.000 ha, dikimle 43.000 ha sedir ormanı kurulmuştur.. Aynı dönemde Ülkemizde

ekimle kurulan sedir ormanı 206.000 ha'a ulaşmıştır... Dikimle ve ekimle yapılan tüm sedir ağaçlandırmalarıyla Ülkemizin 110.000 ha'lık sedir ormanı otuz yılda 578.000 ha'a yükselmiştir... Bu Türk ormancısı için önemli bir başarı öyküsüdür (Boydak, 2020)."

Orman Genel Müdürleri

Mersin yıllarımda uzun süreli olarak iki genel müdürle çalıştım. 1991'de Bakanlığın kurulmasıyla Genel Müdürlüğe atanan Mehmet Yılmaz üç ay görevde kaldı. 1991 genel seçimlerinden sonra göreve gelen dördüncü Genel Müdür beni görevden aldı.

Mehmet Ali Karadeniz: Kendisiyle daha önce hiç tanışmamıştık. Memleketi olan Giresun'dan siyasete girmeyi düşündüğünden olacak ki güneyin ormancılığına fazla ilgi duymazdı. Biri eşiyle olmak üzere bölgemizi üç dört kez ziyaret etti. Tarsus İşletmesinin Namrun ve Çamalan bölgelerinde görevde bulunduğu için sadece oraya ve oradaki eski arkadaşlarına ilgi duyardı. Mersin ziyareti onun için eski günlerini anmak anlamına geliyordu. Teknik konuları pek konuşmazdık. Beraber çalıştığımız iki yıl süresince hiçbir zorlukla karşılaşmadan yardımcısı **Cemal Akın** ve daire başkanlarından her sorunumu çözüyordum. Herkes müsteşardan aldığım desteğin farkındaydı. Daha önce de bahsettiğim gibi bu iki yılda Mersin'de altı yılda yaptıklarımın %90'ını gerçekleştirmiştım. **Mehmet Ali Karadeniz** 27 Kasım 1987 genel seçimlerinde milletvekili seçildi.

Ülkemizde 1980'lerden sonra kamu kurumlarının kaynaklarıyla kurulup ilgili bürokratların daha sonraki hayatlarında imkânlarını kullandıkları vakıf furyasına OGM'nin de katılması, **Mehmet Ali Karadeniz**'le aramızda gergin bir diyalogun geçmesine neden olmuştu.

Bölge Müdürlüğündeki ilk yılda yapılan yeni inşaatlar ve tadilatla genişletilen birçok binamızın tefrişinde fazlaca demirbaş ödeneğine ihtiyacımız vardı. Ancak 1987 yılı bütçesiyle verilen ödenekler yetersiz kalınca ek kaynak aramaya başladım. Aklıma T.C. Ziraat Bankasından promosyon istemek geldi. Zira Bölge Müdürlüğümüzün parasını çok düşük bir faizle kullanmaktaydılar. Başka bir kamu bankasıyla çalışma seçeneğimiz olduğunu ima ederek, Ziraat Bankası Mersin Merkez Şube Müdürü'nden idare binamızın tüm perdelerini

yaptırmasını istedim. Olumlu karşılayarak genel müdürlükten izin alacağını söyledi. Birkaç gün sonra şube müdürü beni arayarak genel müdürlüklerince ormancıların kurduğu bir vakfa yüklü bir promosyon verildiğini, bu nedenle Mersin için ayrıca bir promosyon veremeyeceklerini söyledi. Ben talebimde ısrar edince, iki genel müdürlük arasında görüşmeler yapılmış olacak ki **Mehmet Ali Karadeniz** beni arayarak;

“Bir vakıf kurduklarını ve o vakfa Ziraat Bankasından promosyon aldıklarını, taşrada hiçbir birimizin münferiden bir talepte bulunmaması gerektiğini,” söyledi. Sonra öğrendim ki **Mehmet Ali Karadeniz, Nevzat Durukan** ve Ankara’da görevli bir grup meslektaşımız bir vakıf kurmuşlardı (Resim 37).

Resim 37: Genel Müdür Mehmet Ali Karadeniz’in Bölge Şefliği yaptığı Tarsus İşletmesi Çamalan Bölge Şefliğinde inşa edilen idare binasının açılışında gençlik arkadaşları tarafından kurban kesilerek karşılanıyor.

Nevşat Özer: Genel Müdür olma sürecinde Cemal Akın ile birkaç ay süren bir yarışın içine girdiler. Ben bu süreçte Cemal Akın’dan taraf göründüm. Nevşat Özer, Genel Müdür olduktan sonra da bu karşı duruşumuzu ideolojik bağlantılarımız nedeniyle o gün beraber olduğumuz sağ görüşlü küçük bir grup arkadaşımızla sürdürmeye devam ettik. Bu tutumumuz hukuki olmadığı gibi meslek geleneklerimize de

uygun değildi. Bu tutumum meslek hayatımın önemli bir hatasıydı. Zaten bu konuda beraber hareket ettiğim arkadaşlarımla yollarımı ileriki yıllarda bir daha bir araya gelmemek üzere ayırdım.

Nevşat Bey ilk ziyaretini eşi ile yaptı (Resim 38). Sonraki iki ziyaretini bakanlarımız eşliğinde gerçekleştirdiler (Resim 39).

Resim 38: Nevşat Özer'in Mersin'e ilk gelişinde kendisine brifing veriyorum. Yanındaki Personel Daire Başkanı Zeki Ayaz

İlk başlarda bana destek olan kişiler dönemin Bakanı ve Müsteşarıydı. Sonra **Lütfullah Kayalar** bakan oldu (Resim 40). Yeni müsteşar ise daha önceden tanıdığım **Hüsnü Poyraz**'dı. Bu dönemde kardeşim İktidar partisinin Gaziantep'li Devlet Bakan'ı **Mustafa Taşar**'ın yakın arkadaşı, il başkan yardımcısı ve Büyükşehir Belediye Meclisi üyesiydi.

Nevşat Özer'le dört yıl deyim yerindeyse gizli bir sürtüşme ortamında görev yaptım. Bu sürdürülebilir değildi ama o günün şartlarında devam etmişti.

Önceki iki yılda hiçbir teklifi geri çevrilmeyen bir Bölge Müdürü olarak Genel Müdürlük merkezindeki bazı kimselerin bundan hoşnut olmadıklarını seziyordum. Bunların Genel Müdürle aramızın soğuk olmasını değerlendirmek isteyeceklerini bekliyordum. Benimle ilk sürtüşen de geçmişte en fazla destek verdiğim Ağaçalandırma Daire Başkanı oldu.

Resim 39: Nevşat Özer'in bir başka ziyaretinde Anamur'dayız. Masanın başındaki Bakanımız Hüsnü Doğan, solundaki Vali Teoman Ünüsan sağındakiler milletvekili Rüştü Kazım Yücelen, Nevşat Özer, Müsteşarımız Hüsnü Poyraz ve ben.

Bir gün Ağaçlandırma Daire Başkanı **İsmail Özkahraman** imzasıyla bir emir geldi. Emrin ekinde Konya Orman İşletme Müdürü **Nurettin Özkan**'ı suçlayan bir şikâyet mektubu vardı. Emirde bu şikâyetin Konya Orman İşletmesi emrindeki mühendis **Saim Gelici**, tarafından incelenmesi isteniyordu. Yani bir ast, kendisinin sicil amiri olan birinin ifadesini alacaktı.

Resim 40: Bakanımız Lütfullah Kayalar, Devlet Bakanı Şaffet Sert ve Konya Valisi Necati Çetinkaya'ya Akyokuş orman içi dinlenme yeri tesislerinde bilgi veriyorum

Konya Orman İşletme Müdürlüğü'nde İşletme Müdürü'nden beş on yıl daha eski olan ve Konya Üniversitesi'nde çocukları eğitimde olduğu için orada görev alan birkaç meslektaşımız vardı. **Saim Gelici** de onlardan biriydi. Genel Müdürle Muğla'da beraber olmuşlardı. Göksun'da beraber olduğumuz için ben de kendisini eskiden beri tanıyordum. İşletme müdüründen 8-10 yıl daha eski olan bu meslektaşlarımız, işletme müdürünün otoritesini zoraki kabulleniyorlardı.

Konya İşletmesi yoğun ağaçlandırma yatırımları ve sosyal ormancılık uygulamaları ile popülerdi ve bunu en iyi Ağaçlandırma Daire Başkanlığı biliyordu. Müsteşar değişmişti bu durum benim ve İşletme Müdürü'nün Konya'da desteğinin azaldığı izlenimini veriyordu. Ağaçlandırma dairesinden gelen söz konusu emir hiçbir ölçüye sığmazdı ama burada Konya İşletme Müdürlüğü ve Mersin Orman Bölge Müdürlüğünü karıştırmaya yönelik bir hamle olduğunu sezdim. Eğer o emri Konya'ya iletseydim, **Saim Gelici** İşletme Müdürü'nün ifadesini büyük bir keyifle almak isteyecekti ve bu alışılmadık durumu iki gün içinde tüm ormancılık örgütü duyacaktı. Bu durum hem benim hem de Konya Orman İşletme Müdürü'nün otoritesinin sarsılmasına ve itibarımızın aşınmasına neden olacaktı.

Yazıyı “Genel Müdürlüğe ilişik nottaki karşı yazı ile iade edilecektir.” şeklinde bir derkenar ve not ilişitirerek şubesine havale ettim. Uzunca notun yumuşatılmış özeti şöyleydi:

“Yürürlükteki... Yasalarla, teamüllerle ve meslek geleneklerimizle bağdaşmayan ilgi emrinizin gereği Bölge Müdürlüğümüzce yerine getirilmeyerek iade edilmiştir.”

Ertesi gün Ağaçlandırma ve Silvikültür Şube Müdürü **Şevket Ayhan** elinde emir ve yazdığım notla bana gelerek bu yazının ağır olduğunu, biraz yumuşatılmasının uygun olacağını söyledi. Ben kendisine konunun dışında kalmasını ve paraf etmemesini anlayışla karşılayacağımı söyledim. Yazı notuma uygun olarak Genel Müdürlüğe gönderildi.

Genel Müdürle makamındaki bir görüşmemizde bana Ağaçlandırma Daire Başkanı'na hakaret ettiğimi söyledi. Konunun nasıl olsa açılacağını bildiğimden hazırlıklı gitmiştim. Çantamdan Daire Başkanlığı'nın emri ile karşı yazımın fotokopilerini çıkarıp kendisine sundum.

“Herhalde daireden verilen şu emre karşılık yazdığım bu yazıyı kastetmişlerdir” dedim. İki yazıyı da inceledikten sonra hiçbir şey demeden konuyu kapattı. Eminim ki özgeçmişinde iyi bir bölge müdürlüğü kariyeri olan Genel Müdür de belki benimki kadar sert olmasa bile böyle bir olayda mutlaka tepki gösterirdi.

Tahmin ettiğim gibi Daire Başkanı kendisini zora sokacak o emri gündeme getirmemek için benim ağır yazımdan da Genel Müdür’e söz etmeden bir şekilde beni şikâyet etmişti.

Neşat Özer, dört yıllık genel müdürlüğü döneminin ilk yılında bir kez Mersin’e geldi. İki gün inceleme yaparak Konya üzerinden Ankara’ya döndü. Bölge Müdürlüğü lokalinde tüm şube müdürlerinin de katıldığı bir toplantıda kendisine teknik ağırlıklı bir sunum yaptım. İçinde araç, personel, ödenek istekleri yer almıyordu. Sedir, sosyal ormancılık konularını işledim. Kızılçamda Mut’ta uygulanan “Model Plan”ın tüm kızılçam işletmelerine yaygınlaştırılmasının önemine değindim. Genel Müdür gerektiğinde şube müdürlerinin de düşüncelerini alıyordu. Sanırım diğer bölgelerde sürekli isteklerle karşılaşan Genel Müdür bu tarz bir sunumdan memnun kalmıştı. Daha sonra Bakan Hüsnü Doğan ile Gelip Anamur üzerinden Antalya’ya geçtiler.

Orman Mühendisleri Odası

1990 yılında Orman Mühendisleri Odamızın (OMO) Başkanı rahmetli hocamız Prof. Dr. **Tahsin Tokmanoğlu**, Genel Sekreteri **Yücel Çağlar**’dı. Şubat ayı başında Yücel telefonla beni arayarak taşrada üyeleriyle toplantılar yapmak istediklerini, bu bağlamda Mersin’de de bir toplantı yapmayı düşündüklerini söyledi. Ben hiç tereddüt etmeden ne zaman isterseniz tüm üyelerinizle toplanmanızı sağlarım, deyince bu kez Yücel duraksadı. Nedeni konuşmamızın sonraki kısmında anlaşıldı ki birçok bölge müdürü bu teklifi hemen kabul etmeyerek Genel Müdürlüğe sorma ihtiyacı duymuştu. 13 Şubat günü Davultepe Eğitim Merkezi’nde isteyen her üyenin katıldığı bir toplantı yapıldı. Ben açılış konuşmasını yaptıktan sonra meslektaşlarımla Odamız Genel Sekreteriyle rahatça konuşabilmesi için salondan ayrıldım. Toplantı gün boyu sürdü. Bölge müdürlüğüm süresince her görüşten orman mühendisi çalışanımızın o zaman Ankara’da yapılan

seçimlere hiçbir kısıtlama ve yönlendirme olmadan özgürce gidebilmelerini sağladım (Resim 41).

Resim 41: OMO bölge toplantısında açılış konuşması yapıyorum. Resimde görünmüyor ama masada sağ tarafımda Yücel Çağlar vardı.

Meslek Odamızdan söz etmişken bu konudaki düşüncelerimi bu başlık altında tamamlamak isterim. Meslek odamızla ilgili duruşumu, Bölge Müdürlüğü yıllarımdan itibaren hep muhafaza etmişimdir. Orman ve Av Dergimizin 2006 Mayıs-Haziran sayısında yayınlanan “Ormancılar ve OMO” başlıklı (Bozatl 2006b) makalemden yapacağım özet bir alıntı bunu doğrulayacaktır sanırım:

“Siyasal iktidarlar birçok konuda olduğu gibi ormancılık uygulamalarında da yanlışlar yapabilirler. Siyasi endişelerle ormancılık gerçeklerine ters düşen icraatlar yapabilirler. Bugüne kadar hemen hepsi de az veya çok yapmışlardır da. Bu yanlışlara karşı çıkacak ve kamuoyunu doğru bilgilendirilecek olan en önemli kurum ise, Orman Mühendisleri Odası (OMO)’dır.

1970’li yılların ortalarında 68 kuşağının tamamının sektörde çalışmaya başlamasıyla birlikte, Üniversitelerdeki keskin bölünme ve ayrışma sektöre taşınmıştır. Odamız genel kurulları, meslek odasından ziyade, iki grubun dünya görüşlerinin çarpıştığı bir arenaya dönüşmüştü.

Odanın meslek ve meslektaş sorunları ile ilgili mücadelesi ilkeli ve rasyonel olmak ve medeni bir üslup içinde yapılmak zorundadır.

*Burada Sayın **Tokmanoğlu** hocamızın seçilmesi ile ilgili bir değerlendirme yapıp, oda seçimleriyle ilgili orman mühendislerinin son 30-35 yıllık dönemdeki davranış biçimini dikkatlerinize sunmak isterim.*

*Orman mühendisleri arasındaki siyasal düşünce ayrılığı ve bölünmüşlüğü'nün geçmişi, İstanbul Orman Fakültesi'ndeki 1960'ların ikinci yarısındaki öğrenci olaylarına dayanır. Bu dönemde sağ-sol grupların arasına girebilen ve her iki grubun kişiliğine, tarafsızlığına itiraz edemeyeceği ender hocalarımızdan biri de "Baba Tahsin" olarak tanımladığımız, Sn. **Tokmanoğlu** hocamızdı. 1990 OMO seçimlerinde solcuların adayı olan hocamıza, bendeniz de dahil, sağ kesimden hiçbirimiz oy vermedik. Ancak, hocamız sağcıların adayı olsaydı, o durumda muhtemeldir ki hiçbir solcu meslektaşım da hocamıza oy vermeyecekti. Ben şahsen bu tercihimin hesabını vicdanımda kendime verebilmiş değilim. Bu, odamıza ve onun yönetiminin oluşmasına hepimizin ne kadar irrasyonel ve politik yaklaştığımızı gösteren tipik bir örnektir.*

Odamızın kamuoyundaki gücünün, itibarının, etkisinin, sorun çözüme kabiliyetinin azalmasının temelinde bu çarpık yaklaşımımız yatmaktadır. Bu anlayışla seçtiğimiz oda yönetimlerine muhalif grup sahip çıkmamış ve odamız da muhaliflerini yok saymıştır. Neticede, oda yönetimleri tüm mühendisleri değil, sadece kendini seçen grupları temsil eder konuma düşmüştür."

Orman Alanı İşgallerine Farklı Bir Yaklaşım

Mersin'e gelinceye kadar 6831 sayılı Kanunun 2. Maddesinin B bendiyle bire bir ilgilenecek konumda olmamıştım.

1986 yılı yaz başlarında bir sabah oturduğum hizmet evinin kapısından çıktığımda kapının önüne bir kasa şeftali bırakılmış olduğunu gördüm. Eşimi bilgilendirdim, dokunulmamasını söyledim. Daireye gidince Mersin İşletme Müdürü **Hüsnü Buzluk** durumu açıkladı: Mersin İşletmesi Gözne Orman Bölge Şefliği sınırları içinde

bir vatandaş ormandan açtığı bir alana şeftali bahçesi tesis etmiştir. Yargı süreci sonunda alanın orman olduğuna karar verilerek şeftali bahçesine el konulmuş, kapının önündeki şeftaliler o bahçenin mahsulüymüş. Bu arada benden başkalarının da kapısına şeftali kasası konulduğunu öğrenmiş oldum. Sadece orman ürünü değil, şeftali de ürettiğimizi(!) öğrenmenin şaşkınlığıyla diğer birimlerimizi ziyaret ettiğimde bu açıdan gözlem ve incelemede bulundum. Benzer yargı sürecinden geçerek orman olduğuna karar verilmiş seralar ve yayla evleri vardı. Ancak bir kısmı işgalcileri tarafından kullanılıyordu, bir kısmına da mükerrer yasal işlem yapılmıştı. Yargı süreci bitmiş bina ve tesisleri yıkmak veya el koymak gibi bir işlem geçmişten beri yapılmıyordu. Bunların bir kısmı 1981 yılından önce açıldığı/inşa edildiği için 2/B'ye konu idi, sonrakiler de muhtemel 2/B alanları olacaktı. Bu tip 2/B stoklarının oluşma nedeni başlangıçta zabıt tutup yargıya intikal ettirilmekle yetinilmesi, sonrasında da yapının veya tesisin tamamlanmasına seyirci kalınmasıydı. Yargı idare lehine sonuçlansa da tamamlanmış bir tesis veya yapıyı yıkmak birçok nedenle mümkün olmamaktaydı. İşin garibi her işletmede hatta bir işletmenin farklı bölge şefliklerinde farklı uygulamalar söz konusuydu.

1988 yılı ilkbaharında Silifke İşletmesinde Taşucu Kasabası ile Boğsak Köyü arasındaki orman rejimindeki bir alanda 10-15 kadar deniz evi amaçlı bina temeli (subasman seviyesinde) atılmış, işletme tarafından suç zaptı tanzim edilerek konu yargıya intikal ettirilmişti. Kısa bir süre sonra temellerin üzerine hızla duvarlar örülmeye başlandığı yetkili arkadaşlarımızca tespit edildi. Geçmişten o günlere kadar süregelen ve içime hiç sinmeyen bu uygulamanın kötü bir örneğinin daha oluşmaması ve 6831 sayılı yasayı tam uygulamak için bir fırsat doğduğunu düşündüm. Deyim yerindeyse “*Yılanın başı küçükken ezilmeliydi*”. İşletme Müdürü **Mehmet Aksoy**'la bir durum değerlendirmesi yaptık. Vilayet ve İl Jandarma Alay Komutanı'yla görüşüp her türlü güvenlik önlemleri alınarak binalar yıkıldı. Binaları yıkılan insanlar Vilayet, Jandarma ve orman teşkilatı olarak devleti bütünüyle karşısında bulunca hiçbir direniş göstermediler ancak bir şikâyetle bulundular. Yıkılan binalardan ayrı olarak karayolunun deniz tarafında kıyı kenar çizgisi üzerinde yaklaşık 35 m² alana sahip

tek katlı bir bina daha vardı. Bu bina için birkaç yıl önce işlem yapılmış ancak yıkılmamıştı. İnşaatları yıkılan vatandaşlar ünlü gazeteci **Ömer Sami Coşar**'a ait olan bu binaya ayrıcalık tanındığını, bunun da yıkılması gerektiğini söylüyorlardı. O tarihte binanın sahibi gazeteci ölmüştü ama içinde eşyaları vardı, arkadaşları tarafından zaman zaman kullanıldığını öğrendik. Binanın boşaltılması için uyarılar yapıldı, yıkılacağı tebliğ edildi. Bu gelişmelerden sonra Orman Genel Müdürü **Nevşat Özer** telefonla beni aradı. Yanında Milliyet Gazetesi köşe yazarı ve Ankara temsilcisi **Orhan Tokatlı** olduğunu söyledi.

Orhan Tokatlı Genel Müdür'den özetle;

“Ömer Sami Coşar'ın Kıbrıs Barış Harekâtından beri Kıbrıs haberleri yapan, Akdeniz tutkunu bir meslektaşları olduğunu, Boğsak'a yerleştiğini, ailesi olmadığı için arkadaşlarının anısını yaşatmak adına zaman zaman bu binayı kullandıkları için yıkılmamasını” istiyordu. Genel Müdür yasaya aykırı bir emir vermekten özenle kaçınarak, *“Uygun bir çözüm bulmamızı”* istedi. Ben de *“Merak etmeyin Sayın Genel Müdürüm, mevzuata uygun bir çözüm bulmaya çalışacağım”* dedim. Bulduğumuz çözüm uyarınca, işletmemiz yetkilileri binayı bir tutanakla teslim aldılar. Sabit kıymetler hesabına kaydettiler. Aynı işletmenin Erdemli çadırılı kamp alanında uygulanan fiyatlar üzerinden bir süreliğine kira bedeli tahsil ederek, anahtarları kullanıcılarına teslim ettiler.

O günden sonra o bölgede hiçbir işgal olmadı. 2022 yılı Ocak ayında o dönemin Silifke İşletmesi Müdür Yardımcısı **İbrahim Erdoğrul**'dan aldığım bilgiye göre;

Bina bir müddet sonra **Ömer Sami Coşar**'ın arkadaşları tarafından kiralamaktan vazgeçilmiştir. Yeni karayolu daha yukarıdan geçtiği için adı geçen bina ile yıkılan inşaatların bulunduğu karayolu ile deniz arasındaki 45 dekarlık bir alan “Turizm Gelişme Alanı” ilan edilmiş ve Silifke Orman İşletmesince ilgili kuruma teslim edilme aşamasındaymış.

Sonuç olarak, bundan 34 yıl önceki idaremizin kararlı tutumu bu alanın işgal edilmeden ve çirkin yapılarla dolmadan bu günlere kalmasını sağlamıştı (Resim 42 ve 43).

Resim 42: Ömer Sami Coşar kullanırken idaremiz kayıtlarına alınan binanın 2021 durumu

Resim 43: 1988'de yıkılan binaların 2021 durumu

Mersin Yıllarımdaki Yurt Dışı Seyahatlerim

Mersin yıllarımda dört yurt dışı seyahatim oldu. Burada kısaca bahsederek geçeceğim. Örgütümüzün genel olarak yurt dışı teknik gezilerine yaklaşımını irdelemeyi ise görev alanımda kalması nede-

niyle “Ankara Yıllarım” başlığı altında 1997’de “Bakanlık Araştırma, Planlama ve Koordinasyon (APK) Kurulu Başkanlığı” görevini yürüttüğüm dönemde anlatmamın daha uygun olacağını düşündüm.

Almanya seyahatimiz, Genel Müdür Yardımcısı **Cemal Akın** başkanlığında yedi akademisyen, yedi bölge müdürü ve on kadar işletme müdürünün katıldığı kalabalık bir geziydi. Almanya’nın Bavyera bölgesindeki asit yağmurları ve orman ölümleri konusunda teknik yönden doyurucu bir konuydu. Ancak katılımcıların çok fazla ilgisini çekmemişti.

Hollanda seyahatimize, Genel Müdür **Mehmet Ali Karadeniz** başkanlığında ben, personel ve işletme pazarlama daire başkanları katılıyorduk. Hollanda’ya gidene kadar niçin gittiğimizi anlayamamıştım. Zira diğer gezilerde olduğu gibi bir program yoktu. 1987 Ocak ayında sıcaklığın -15°C olduğu kanalların buz tuttuğu soğuk bir günde Amsterdam’a gittik. Oraya varınca “Tescon Holding” isminde bir özel sektör kuruluşunun misafiri olduğumuzu anladım. Meğer konu benim hazırladığım ağaçlandırma ihale sistemiyle ilişkiliymiş. Bu firma yüzlerce dozerle OGM’nin tüm ağaçlandırmalarını tek bir ihale ile alabilmeyi düşünerek Orman Genel Müdürlüğüne başvurmuş ve yetkilileri davet etmişti. Firma bu işi baraj veya yol yapımı gibi tek bir ihaleyle yapılacak toplu bir iş gibi algılamıştı. Olacak gibi değildi. Gezdiğimizle kaldık. Bu arada denizden doldurulan alanları, dünyanın sekizinci harikası dedikleri “Delta Projesini” ve **Vincent van Gogh**’un müzesini gezmiş olduk. Ormancılıkla hiçbir ilişkisi olmayan bir gezi yapmıştık.

Tayland seyahatim, Konya’daki sosyal ormancılık uygulamaları-mız nedeniyle Müsteşarımızın önerisiyle özellikle gönderildiğim bir teknik geziydi. Ankara Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü’nden **Burhanettin Umut** ile gitmiştik (Resim 44). Döndüğümde orada gördüklerimi ülkemiz açısından değerlendiren üç makalede meslek kamuoyumuzla paylaştım (Bozatlı 1989a, Bozatlı 1989b, Bozatlı 1989c)

Taylan’da FAO tarafından desteklenen bir proje sahasında bizim Türk olduğumuzu öğrendiklerinde bu projede bir Türk mühendisin de çalıştığını söylediler. Bu meslek büyüğümüz, 1943 mezunu **Talat Eren**’di.

Resim 44: Tayland’da Burhanettin Umut ile kısa bir fil gezintisi. Kendimizi yüklü bir kamyon karoserinin tepesinde gider gibi hissettik.

1987 yılı Sonbaharında İspanya’nın Zaragoza kentinde yapılacak olan “Akdeniz Ormancılık Sorunları Konferansı” için Orman Genel Müdürlüğü’ne yapılan çağrı üzerine Genel Müdür **Mehmet Ali Karadeniz** ile tercüman olarak APK dairesi şube müdürlerinden **Mehmet Çakır**’ın katılacakları bildirilmişti. Erken seçim kararı alınıp Genel Müdür seçimlere katılmak için istifa edince, yerine toplantıya benim gitmemi uygun görmüşlerdi. Genel Müdür bir haftalık uzun bir konferanstan sıkılacağını düşünerek ikinci günden itibaren Barcelona üzerinden Paris’e geçmeyi öngörmüş, orada bir fidanlıkta doku kültürü hakkında inceleme programlanmıştı. Ben de aynı programı yürüterek yarı ormancılık yarı turistik bir gezi yapmış oldum.

Mersin’de Üniversite Kurulmasının Önünü Açıyorum

Mersin İli Merkez İlçesi Küçük Çiftlik Köyü 2/B çalışması yapılmak üzere 1988 kadaströ programındaydı. Kentin kenar semtlerine bitişik 1122 dekar devlet ormanının çok büyük bir kısmı orman niteli-

ğini kaybettiği için 2/B çalışması tamamlanmış olarak dosya yılın son aylarında Kadastro Komisyonları Koordinatörü **Çetin Balcı** tarafından bana imza için getirildi. O zamanki mevzuata göre imzalayıp Valinin onayına sunduğum takdirde, bu alanlarla hiçbir ilgimiz kalmadığı gibi aradaki çok küçük orman parçalarını da korumak mümkün olmayacaktı. Dosyayı imzalamadan alıkoydum. O zaman Mersin'de Çukurova Üniversitesi'ne bağlı bir Yüksekokul vardı. Mersin'de bir üniversite kurulabileceği o gün için aklıma gelmedi. Söz konusu arazi ortaöğretim kurumları için çok büyüktü. Mersin'de atçılığa ilgi duyuluyordu ve Atlı Spor Kulübü de olduğu için hipodrom olabilir diye düşündüm. Tam arayış içinde olduğum günlerde Vali **Teoman Ünüsan** beni arayarak kahve içmeye geleceğini söyledi. Jandarma komutanıyla birlikte geldiler. Benimle paylaştıkları konunun özeti:

“İrak Halepçe’de 6 Mart 1988’de hükümet kendi halkına kimyasal silah kullanmış ve yaklaşık üç yüz bin kişi sınırlarımızdan içeri girmişti. Bu insanlar yaz aylarını Mardin ve Şırnak illerimizin kırsalında geçirmişlerdi. Kış ayları yaklaştığından Hükümet bunları daha sıcak Akdeniz Bölgesine nakletmeyi düşünmüştü. Yayın organlarında da yer aldığı üzere Antalya halkı ve turizmcileri, turizmin olumsuz etkileneceği gerekçesiyle bu insanların Antalya’ya getirilmelerine karşı çıkmıştı. Vali’den Mersin’e nakil imkânlarının araştırılması istenmişti.”

“Mersin Belediyesi’nin mücavir alanı içine 2/B çalışması yapılan 1.000 dekardan fazla bir arazi var. Ben o araziye sizinle görüşüp bir kamu kuruluşuna izinle vermek istiyordum. Sığınmacıların yerleştirilebileceği en uygun yer şimdilik orası,” dedim.

“Gidip bir de yerinde görelim,” dediler

Üçümüz Kadastro haritalarını alarak araziye çıktık. İçinde yer yer çadırlı yerleşimlerin, küçük ilkel seraların olduğu, gettolaşmanın başlangıcında bir araziydi. Arazide sohbet ederken ben ve Alay Komutanı Vali’ye;

“Antalya turizmi bahane ederek sığınmacıları istememiş, Mersin olarak biz de terörü bahane ederek istemeyelim. Bu insanlar kendi coğrafyalarından çok uzaklaşmazlarsa ülkelerine dönmeleri kolaylaşır. Buralara gelirlerse kalıcı olurlar daha büyük sorunlar çı-

kar,” dedik. Vali teklifimizi uygun gördü. Çukurova Üniversitesi’nin yeni bir yüksekokul için yer aradığını, burasının onlara verilmesinin uygun olacağını söyledi (Resim 45).

Araziden tekrar Bölge Müdürlüğüne döndük. Vali buradan Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Mithat Özsan**’ı arayarak:

“Hocam sen yüksekokul için arsa arıyordun, sana istediğinden çok büyük bir arsa buldum. Sadece başlıklı bir kâğıt al gel. Tüm diğer işlemler Orman Bölge Müdürlüğümüzde tamamlanacak,” dedi.

Vali makamına geçtikten sonra İçişleri Bakanı’nı arayarak sığınmacıların Mersin’e nakledilmemesi konusunu kabul ettirmiş olacak ki bu insanlar o civarda kışı geçirdikten sonra 1989’da Irak’a döndüler.

İzin işlemleri tamamlandıktan sonra 7 Mart 1989 tarihinde benim onayladığım teklifi elden Genel Müdürlüğe götürdüm (Ek-5 ve Ek-6). Genel Müdür Nevşat Özer;

“Bu kadar büyük bir sahaya izin verilir mi?” diye itiraz edince, ben de;

Resim 45: Mersin Üniversitesi Yerleşkesinin genel görünüşü.

“Efendim burası örgütümüzün yıllardan beri koruyamadığı, 1981’den önce orman niteliğini kaybettiği için 6831/2/B gereğince orman rejimi dışına çıkarılması kesinleşmek üzere iken müdahale ettiğim bir sahadır. 2/B çalışmasını işleme koymadan saha henüz orman rejiminde iken izin konusu yaparak sahayı bir eğitim kurumuna kazandırmak istiyorum,” dedim. İkna oldular ama yine de izini onaylamaları 15 Ağustos 1989 tarihinde ancak gerçekleşti.

Mersin’e Yapılan Bazı Önemli Ziyaretler

Mersin’de havalimanı olmamasına rağmen gene de oldukça fazla sayılabilecek üst düzey ziyaret yapıldı. Önemli olan birkaçına değinmek isterim

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** Mersin’i iki kez ziyaret etti. Bunun birinde Karayolu ile Antalya istikametinden doğrudan Silifke’ye geldiler. Orada “Kıbrıs Barış Harekâtı Şehitleri Hatıra Ormanını” ziyaret ettiler (Resim 46 ve 47). Ben ayaküstü bilgi sundum ve Mersin’de başka hiçbir yere uğramadan Konya’ya geçtiler. Bu arada Cumhurbaşkanımıza Çin Halk Cumhuriyeti seyahatinde hediye edilen Pekin örnekleri yetiştirme şartları uygun olduğu için Tarsus’a gönderildi. Burada fazlaca üreyince yurdumuzun birçok yerine dağıtılmıştı.

Resim 46: Kıbrıs barış Harekâtı Şehitleri Hatıra Ormanı ve Müzesinde Silifke İşletme Müdürü Mehmet Aksoy’la Cumhurbaşkanı Kenan Evren’i karşılıyorum. Arka Planda her biri bir şehidimizin hatırasını temsil eden servi ağaçları görülüyor.

*Resim 47: Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e Tesis hakkında bilgi veriyorum.
Solumdaki Devlet Bakanı Sudi Türel*

Başbakan **Turgut Özal** iki kez ziyaret ettiler birincisi Karaman'ın İl olması törenleri için gelmişlerdi (Resim 48). İkincisinde Helikopterle Mut'a geldiler oradan karayolu ile Silifke, Erdemli Mersin üzerinden her ilçede konuşmalar yaparak Adana'ya geçtiler. Bu seyahatinde eşlik eden bakanlar arasında Tarım Orman Köyişleri Bakanı **Hüsnü Doğan** da bulunuyordu. Bakanın aracında Mersin Milletvekili arkadaşım **Mehmet Kocabaş** ve ben birlikte seyahat ettik. Bakan yol boyunca ve her durduğumuz yerde benden sürekli bilgi aldı. Çok memnun kalmış olacak ki;

“*Sen Adana'ya da gel sana soracaklarım olabilir,*” dedi. Adana'ya gittim. ABD tohum firması Cargill'in Adana depolarının açılışı yapıldı. O gün ne yazık ki, tohumda dışa bağımlılığımızın ve Türk şeker sanayinin yok edilmesinin ilk adımlarının atıldığının farkında bile değildik.

Bakan **Hüsnü Doğan** Konya'ya birkaç kez geldi. Mersin'e **Özal**'la birlikte gelmesinden sonra bir kez daha gelerek Anamur'a kadar gitti, seracıların sorunlarını dinledi ve birçok noktada mola vererek benden bilgi aldı (Resim 49).

Resim 48: İl olması törenleri için Karaman'a gelen Başbakan Turgut Özal'ı karşılıyorum.

Resim 49: Mersin'e bir gelişinde Bakan Hüsnü Doğan'a arazide bilgi veriyorum. Yanımdaki gözlüklü Vali Teoman Ünüsan.

Daha sonraki Bakan **Lütfullah Kayalar** iki kez Konya'ya, iki kez de Mersin'e geldiler. Mersin'de 22 köye su verecek olan "Ak-sıvat Sulaması"nın temel atma törenine OGM'nin helikopterleri ile Torosların üst kesimlerine gideceğinden, gezi öncesinde helikopter-

lerimizle Mersin ormanlarını havadan ilgili arkadaşlarımla ikinci kez inceleme fırsatım olmuştu.

Fakültedeyken “Ormancılık Politikası” derslerini veren ve 1971’de Bakanlığımızı da yürüten Prof. Dr. **Selahattin İnal**, bazen memleketi olan Tarsus’a gelirdi. Karabucak Orman Bölge Şefliğinde sohbet ederdik (Resim 50).

Yine fakültedeki hocalarımızdan Prof. Dr. **İlhan Gülen** eşi ile bir haftalık bir ziyaret yaptı. Torosları fazla bilmiyordu, kısa kısa teknik geziler yaptık. Dönüşünde çok memnun kaldığını belirten bir teşekkür mektubu göndermişti.

Prof. Dr. **Melih Boydak** Hocamız 1981 yılında başladığı kızılçam ve sedir çalışmaları nedeniyle hemen her yıl Bölge Müdürlüğümüz orman alanlarını dolaştı. Araştırmalar yaptı. 1988 yılında ABD Washington Üniversitesi, Orman Kaynakları Koleji öğretim üyesi Prof. Dr. **Chadwick Dearing Oliver** ve 1989 yılında Washington Üniversitesi, Orman Kaynakları Koleji öğretim üyesi Prof. Dr. **Reinhard Stettler**’le Bölge Müdürlüğümüzü ziyaret ederek kızılçam ve sedir sahalarında inceleme ve gözlemler yaptılar (Resim 34).

Resim 50: Hocamız Prof. Dr. Selahattin İnal ile Karabucak’tayız. Soldan sağa Gani Gülbaba, Araş. Müd. Ergun Avcıoğlu, hocamız, ben ve Mehmet Deniz.

Akademisyen uygulamacı iş birliğini yoğun olarak hayata geçirdiğimiz ve bu mütevazı kitabıma bir sunuş yazısı yazmak inceliğini gösteren Boydak hocamızın, bu ziyaretlerinden sonra Mr. Stettler ile aralarında geçen bir anekdotu kendi kaleminden bu-
raya alıyorum:

“Stettler bana Türkiye’ye geldiğimden beri birkaç resmi daire dolaştık. Aziz Bozatlı masasının üzerinde mesleki kitaplar gördüğüm ilk ormancı yönetici oldu dedi. Bende kendisine; Aziz Beyin okuyan, yayınları izleyen ve yayın yapan yönetici meslektaşlar arasında olduğunu belirttim. Uygulamada çalışan birçok meslektaşımızın da Aziz Bey gibi okuduğunu ve yayın yaptığını açıkladım. Ancak tüm mesleklerde olduğu gibi, ormancılıkta da mesleki okuma alışkanlığının genelde arzu edilir düzeyde olmadığını da ekledim.”

Başlarında eski genel müdürümüz **Ömer Özen**’in bulunduğu Fakültemizin 1942 mezunları Mersin’e geldiler. Akşam yemeğinden sonra feribotla Kıbrıs’a uğurlayacaktık. Mersin Limanına gitmek üzere tüm grubu otobüse bindirdikten sonra, **Ömer Özen** otobüsün ön kapısından girip bir yoklama yaptı. Uğurlamakta olan bizler gülümseyince, bizlere dönüp;

- *“Bunların hepsi bana teslim edildi. Otobüsün her hareketinden önce mutlaka sayarım”* diyerek kendine özgü disiplini ve baskın karakterini burada da göstermişti.

İçlerinde hukuk hocamız Prof. Dr. **Hayri Bayraktaroğlu**, Tayland’da ismini duyduğum **Talat Eren**, hemşerim **Mahmut Tüzün** ağabeylerimizin olduğu 1943 mezunları da Mersin’i ziyaret ettiler (Resim 51).

Mersin’e önemli yabancı konuk olarak o zaman Japon Prensi olan **Tomohito Mikasa** geldiler. Türk dostu ve Türk-Japon Dostluk Derneği Onursal Başkanı da olan Prens’e zamanın Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek eşlik etti. Valiliğin isteği üzerine ziyaretin organizasyonunda görev aldım.

Bir anekdot: Japon ciddiyeti

Prensin programını zaman ve mekân olarak düzenleyecektik. Ankara’dan Japon Büyükelçiliği’nden bir görevli gelmişti. Prensin

***Resim 51:** Fakültemiz 1943 Mezunlarının Mersin’i ziyaretleri. Davultepe Eğitim merkezindeki öğle yemeği anısı. Yanımdaki kitabın başlarında ismi fazlaca geçen **Mahmut Tüzün**.*

Mersin’e 75 km mesafedeki Kanlıdivane Ören Yeri’ne gidip gelmesi programlanacaktı. Yolda geçecek süre için yaklaşık bir zaman yazmak istedik. Japon yetkili kabul etmedi. Oraya bir araç ve polis eskortu eşliğinde gidip geldi ve süreyi ondan sonra belirledik.

Mersin İli Çevre Koruma Vakfı’nda Görevim

Hükümet 9 Kasım 1989 tarihinde çıkardığı 389 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle Başbakanlığa bağlı bir “Çevre Müsteşarlığı” kurdu. Taşra örgütü yoktu ama ileride olması öngörülüyordu. Vali **Özdemir Hanoğlu** beni çağırdı ve özetle şunları söyledi:

“Başbakanlıktan aldığımız talimat gereğince her ilde valilerin başkanlığında bir “Çevre Koruma Vakfı” kurulacak. Vakıf kurucuları valinin uygun gördüğü daire müdürleri, STK başkanları, halktan öne çıkan kişiler olabilecektir. Bu vakıf ileride il çevre müdürlüğünün alt yapısını oluşturacaktır. Ben bu vakfın ikinci başkanının senin olmanı ve her işini senin yürütmeni istiyorum”

Vakıf kuruldu, Adliye’nin karşısında iki katlı müstakil bir bina tahsis edildi. Vakıf Müdürü Olarak Orman Bölge Müdürlüğü Milli Parklar Şube Müdürü **İsmail Şaylan**’ı, yazışmalar için aynı şubeden

bir kâtip görevlendirdik. Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı'ndan gelen her emir valilikçe vakfa havale ediliyordu.

Vakıf çevre ile ilgili tüm sivil toplum örgütlerinin çatı kuruluşu haline geldi. Mersin'deki tüm çevre etkinliklerini ben yönetmeye başlamıştım. Vali'nin çevreyle ilgili yaptığı tüm toplantılarına ben de katılıyordum ve toplantıların sekreteryasını da vakıf müdürü yürütüyordu.

Tipik Bir 6831/57. Madde Talebi

Tarsus Orman İşletmesi Karabucak Orman Bölge Şefliği hudutları içindeki Berdan Çayı Deltasında yer alan kumul sahası, ağaçlandırılmak üzere Hazinece yıllar önce örgütümüze tahsis edilmişti. Burada kurulan ormana, 1960 öğrenci olaylarında şehit olan Orman Fakültesi öğrencisi **Turan Emeksiz**'in adı verilmişti. Alanın denize yakın birkaç hektarlık bir bölümünde başarısız olunmuş, yapılan inceleme sonunda tuzluluk nedeniyle ağaçlandırılmasının imkânsız olduğuna dair bir rapor da dosyasına konulmuştu.

Bu boşluk alan için Tarsus'tan **Suphi Macit** isimli bir avukat 6831/57. madde uyarınca özel ağaçlandırma müracaatında bulundu. Müracaat eden kişi, o dönemde Devlet Bakanı ve hemşerim olan **Mustafa Taşar**'ın Tarsuslu eşinin yakınıydı. İşin bir tarafında tanıdığım bir bakan olunca sahaya gittim. İlgiliye:

“Burası ağaçlandırılabilir bir yer olsa zaten biz yapabilirdik,” dedim. Amacının ağaçlandırmak değil bir iki konteyner koyup veya yapabilirse bina yapıp denizden faydalanmak olduğunu saklamıyordu bile. Prosedür gereği Bölge Müdür Yardımcısı, Kadastro ve Mülkiyet Şube Müdürü, Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürü ile Tarsus İşletme Müdürü'nden oluşan heyet konuyu inceledi ve olumsuz rapor yaptılar. Genel Müdürlüğe sunduk. Bakan **Mustafa Taşar**'a Genel Müdürlükten, Bölgesi olumsuz görüş bildirmeseydi biz olumlu bakabilirdik denmiş (Bakanın bana ifadesi ama kimin dediğini belirtmedi). Kabak benim başıma patladı. Hem Bakan hem de aynı partinin İl Başkan Yardımcısı ve Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisi üyesi olan kardeşimle aram açıldı. Ben yerden göğ'e kadar haklıydım ama daha önce sahaya gidip görüş bildirmemeliydim. Önce komisyon gi-

dip raporu hazırlamalıydı. Benim müracaatçıya görüş bildirmem hukuki tabirle “ihzas-ı rey” anlamına geliyordu. Meslekte yaptığım ve kişisel olarak bedel ödediğim önemli hatalardan biridir.

Genel olarak 6831/57. madde ve özel ormancılıkla ilgili irdelememi birbiriyle ilişkisi nedeniyle “Ankara Yılları” bölümünde “Saip Molla Özel Ormanı” başlığı altında birlikte yapacağım.

Sosyal Ormancılık

“Sosyal ormancılık” dünyada o yıllarda popüler olan ve benim Bölgemiz şartlarında önüme gelen sorunlara çözüm üretme bağlamında ülkemizde ilk örnek olarak hayata geçirdiğim bir uygulamadır. Bu konuda bazı tercüme ağırlıklı yazılar da meslek dergilerinde yer almasına rağmen, uygulama için somut hiçbir öneriye de rastlamak mümkün değildi. Nitekim, Prof. Dr. **Ahmet Tolunay**; “*Tercüme ağırlıklı bu yazılardan sonra, kişisel gayret ve çabalarla yapılan ilk uygulama örneklerinin başında Mersin-Konya’daki uygulamalarımızın geldiğini*” belirtmiştir (Tolunay 1989).

Konuyu bugüne kadar çeşitli makalelerde, bildiri ve konferanslarda işledim ama madem konuya anılarımız bağlamında girdik, o zaman nasıl başladığımıza dair anımı aktarayım:

1986 ilkbahar aylarında Müsteşarımız **Mustafa Ketan**, o zamanki iktidar partisi ANAP’ın 5-6 milletvekili, Selçuk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Halil Cin**¹³ ile Üniversite yerleşkesini geziyorduk. Arazisinin kamulaştırılması yapıp etrafı çit ve duvarla çevrilmesine rağmen içinde koyun sürüleri otliyordu. Rektör, ağaçlandırılmasını istiyor ama sürülerin zorla çıkarılmasını ne rektör ve ne de politikacılar göze alabiliyorlardı.

Bir çözüm önerdim:

13 Rektör Halil Cin ile Diyarbakır rektörlüğü günlerinden tanışırız. Elâzığ Ağaçlandırma ve silvikültür grup müdürü iken üniversitenin ağaçlandırma işlerinden sorumlu müdürü meslektaşımız Ersan Pamir tarafından tanıştırılmıştım. Üniversitenin fidan ihtiyacına yönelik iş birliği içindeydik.

“Akasya ağırlıklı olmak üzere, yapraklı türlerle seyrek (6x6 m. Aralık mesafe ile) ağaçlandırma yapalım, arasına korunga ekelim. İlk yıllarda köylüler korungayı biçerek kullanırlar. Böylece geçiş döneminde yem bitkisi ihtiyacı karşılanırken, ileriki yıllarda kapallık oluşunca, akasya çiçeklerinden arıcılıkta faydalanabilirler. Yerleşke de boşaltılmış olur.”

Üniversitenin sorununa çözüm ararken, benzer sosyal engelleri olan proje sahalarımızda da aynı düşüncüyü hayata geçirmeye karar verdik. Böylece Üniversite Yerleşkesi’nde, Dokuzköy ve Keçimuh-sine köylerinde orman dışı ve orman içi ağaçlandırma program öde-neklerimizle uygulamaya giriştik. Sahalara levhaları diktik: “Sosyal Ormancılık Projesi” ve konuyu meslek kamuoyuna tanıtan ilk makalemi yazdım (Bozatlı 1987). İşletme Müdürü **Nurettin Özkan**, Ağaç-landırma Şefi Şahabettin Özkarakaya ve Fidanlık Şefi **Salih Aydemir** uyumlu bir kadro olarak bu projeleri başarıyla uyguladılar.

Bir ziyaretinde Müsteşarımız, “‘sosyal’ kelimesi, başka şeyleri çağırıştırıyor, bunun yerine farklı bir isim bulun” dedi. Zaten bir karma sistem uygulamasıydı, mecburen “karma ormancılık” dedim.

Olayın arka planını bilmeyen ve yazılarımda hem sosyal ve hem de karma kelimelerinin bulunduğunu, kimisi sosyal ormancılığa yeni bir boyut kazandırdığımı, kimisi de bunun araziden faydalanmada bir karma sistem uygulaması olduğuna dikkat çekiyordu. (Tolunay 1989, Ok 2019)

Konya’daki uygulamalarımız yabancı uzmanların da dikkatini çekmiş, **Kate Forester**¹⁴ sosyal ormancılık çalışmalarımıza aşağıdaki atıfta bulunmuştu (Resim 52 ve 53):

“Bozatlı’ya (1991) göre sosyal ormancılık, köylünün ormancılık çalışmalarına katılmasını sağlayarak, ormanları ve yöre halkını birlikte geliştirip kalkındırmaktır... Son zamanlarda başlıca Konya ve Kozak’ta olmak üzere birkaç tarımsal ormancılık projesi başla-

¹⁴ Kate Forester halen Tanzanya’da Bir kırsal kalkınma projesinde gönüllü olarak çalışmaktadır. CONCERN P. 0 BOX 701 Iringa- TANZANYA şu atıfta bulunmuştur.[Forester K. Çev: Fikret Işık dipnot 15-Orman Yüksek Mühendisi. Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü P.K. 261 ANTALYA-1996]

Resim 52: Konya Dokuz köyü yalancı akasya ağaçlandırması

Resim 53: Konya Selçuk Üniversitesi yerleşkesi Ağaçlandırması

ılmıştır... Konya'da köylünün daha önce serbestçe hayvan otlattığı, verimliliği tamamen kaybolmuş sahalarda ağaçlandırma, yapılmış, fakat sahalar korunamamıştır. Halk bu sahalarda hayvan otlatmaya devam etmiştir. Yetkililer bu durum karşısında halkla diyaloga girerek isteklerini de göz önüne almışlar. Arıcılık için yalancı akasya, meyve ağaçları, yakacak ve yapacak odun eldesi, rüzgâr perdeleri gibi birden fazla amaçlı türlerle ağaçlandırmalar yapılmış. Köylüye ağaçlandırma alanlarında çeşitli tarımsal ürünler yetiştirilmesine izin verilmiştir. Belli bir yaştan sonra da bu sahalar otlatmaya

açılmıştır. Halk bu sahaları koruma işini gönüllü olarak üstlenmişti. Başlangıçta projeye şüphe ile bakılmasına rağmen daha sonra aynı çalışmaların yaygınlaştırılması istenmiştir. Bugün bu sahalar çevre köylülerce yönetilmektedir. Halk-Orman ilişkileri ve iş birliği iyi bir durumdadır (Bozatlı 1987). Bu uygulama, geleneksel ağaçlandırmanın sosyal nedenlerle başarısızlığa uğradığında değişik çözümlerin bulunabileceğine iyi bir örnektir...”

Her ne kadar isteyerek yapmadığımız bir isimlendirme olsa da “sosyal ormancılık” tanımının bir çerçeve kavram ve “karma ormancılık” tanımının ise o çerçevede uygulanabilecek birçok “araziden faydalanmada karma sistem” kombinasyonlarından birisi (silvo-pastoral sistem / ormancılık-hayvancılık) olarak kabul edilmesini düşünürüm. Benzer kombinasyonların, ormancılık literatürümüzde yer alan yurt dışı örneklerini daha önce incelemiştim (Geray ve Görceli-oğlu, 1983) Daha sonra gittiğim Tayland’da birçok sosyal ormancılık uygulamasını inceleme şansını buldum ve dönüşte üç makale halinde meslek kamuoyu ile paylaştım (Bozatlı 1989a, Bozatlı 1989b, Bozatlı 1989c).

1989 yılından sonra meslekte çok kimse ya doğrudan ya da kırsal kalkınma bağlamında sosyal ormancılıkla ilgilenmeye başladı. Bu konuda seminerler ve çalıştaylar yapıldı. Konu geliştirildi, orman fakültelerinde ders haline geldi, ders notları, kitaplar yazıldı. Birçok akademisyen konuyla ilgilendi ama konuyu en çok sahiplenen sanırım Prof. Dr. **Ahmet Tolunay** oldu. Kendisi konuyla Orman Teşkilatında çalıştığı ilk yıllarından beri ilgilenmiş ve daha sonra görev yaptığı Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde konu ile ilgili bir uygulama ve araştırma merkezi kurulmasına kadar geliştirmiş ve derinlik kazandırmıştır.

Prof. Dr. Sezgin Özden’in Prof. Dr. Uçkun Geray danışmanlığında hazırladığı “Orman İçi Otlatmacılık Sisteminin Ekonomik Analizi” başlıklı doktora tezinde, Yörük kültürünü yaşatmaya yönelik sosyal ormancılık faaliyetleri önerilmiş ve ilk defa keçiyi ormanın en büyük düşmanı sayan geleneksel ormancı görüşünün aksini savunarak, kontrollü otlatmanın hem yerel topluma hem de ormana fayda sağlayacağını söylemiştir (Özden 2000).

Konu bu kadar gelişip üzerinde bunca bilim insanı çalışınca, benim bundan sonra yazacaklarım sadece anı değeri taşır. Bir de eksiğiyle fazlasıyla Konya'daki meslektaşlarımla birlikte ilk uygulayan ve yazan olmanın mutluluğunu taşıyorum.

Türkçemizdeki “Dinleyen söyleyenden arif gerek” sözüne uygun olarak ben de “okuyan yazandan ariftir” diyerek, benim 1987’de “Sosyal ormancılık”tan ne anladığımı, **Ahmet Tolunay**’ın kendi makalesinde yaptığı atıftan aktarıyorum: (Bozatl 1987, Tolunay 1989):

“Sayın Aziz Bozatl’ın irdelemesiyle ‘sosyal ormancılık’ deyimi daha da şekillendirildi ve yeni bir terim daha ortaya atılarak, ‘sosyal ormancılık’ terimi, ‘karma ormancılık’ terimi ile eş anlamlı kılındı. Sayın Bozatl’ın ‘karma ormancılık’ ifadesini kullanarak, ve ‘sosyal ormancılık’ olarak niteledikleri uygulamalara da yer vererek hazırladıkları makalelerinde ‘yanlış arazi kullanımı’ nedeniyle yeterli bitkisel ve hayvansal üretimi sağlayamadığımızı belirterek ülkemizdeki bitkisel, hayvansal besin maddeleri ve yapacak-yakacak odun üretimini arttırmak, diğer yandan yanlış arazi kullanımı ve arazi degradasyonunu önlemek için Türk ormancılık politikasında bazı yeni yaklaşımlar zaruretine işaret ediyor; ağaçlandırma yapılacak 11,3 milyon ha bozuk vasıflı orman alanının, 7 milyon ha’nda sosyal baskı olduğunu, orman açmacılığının devam ettiğini, orman yetiştirme faaliyetlerini orman köylüsünün tasvip etmediğini, aslında orman toprağı olan ve açmacılıkla orman köylüsünün mülkiyetine konu olabilmış ve tarımsal üretim için kullanılan arazilerde verimin düşük olduğunu; ormanlarımızın %75’inin hayvancılık sektörünün tasallutu altında olduğunu, Orman Kanunu ile ormanları korumanın mümkün olmadığını ifade ediyorlar; Türk ormancısının tüm bu durumları ortadan kaldıracak ülkenin sosyo ekonomik gerçeklerine uygun ormancılık politikaları uygulamasının gerçekçi olacağını, FAO’nun sosyal ormancılık projeleri adı altında bu tip uygulamaların finansmanını sağladığını vurgulayarak, Konya’daki sosyal ormancılık faaliyetlerini örnek gösteriyorlar; Bu yörede ağaçlandırmalara tepki gösteren hayvancılıkla uğraşan kişilerin tepkilerinin bu uygulamalarla sakinleştirildiğini; tarım hayvancılık ve ormancılık sektörleri arasındaki sürtüşmenin bu gün ülkemiz topraklarının iyi kullanılmaması sonucunu doğurduğunu; ülkemizdeki tarım ve hayvancılığın özel kesim

tarafından, ormancılığın ise devlet sektörünce yürütüldüğünü; yıllarca katı devletçilik zihniyetiyle sosyal yaklaşımdan yoksun ormancılık sektörünün tarım ve hayvancılık sektörü karşısında zorlandığını, gerilediğini ve orman sahalarının daraldığını; artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal ormancılık (karma ormancılık) çalışmalarına yer verilmesi, ayrıca tarım ve hayvancılık sektörlerini destekleyici ormancılık politikalarının uygulanması gerektiğini; sosyal ormancılık projelerinin giderek özel ormanlar ve köy koruluklarının kurulmasına öncülük edeceğini” kaydetmekteydiler (Bozatlı 1987).

Çalışmalara başladığımız 1987 yılında bölge müdürlüğü görevinden ayrıldığım 1992 yılına kadar, konu meslek kamuoyunda birçok platformda tartışıldı, olgunlaştı. Bunlardan ikisini anacağım.

Orman Genel Müdürlüğü 11-12 Mart 1991’de Ankara Hilton Oteli’nde bir seminer düzenledi. Bu seminerde uzunca bir konuşma yaparak konuyu anlatmaya çalıştım (Bozatlı 1991).

4 Kasım 1991 günü dönem arkadaşım Prof. Dr. **Cemil Ata**’nın daveti üzerine KTÜ Orman Fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencilerine bir konferans verdim. Katıldığım her platformda izleyenlerin istekleri doğrultusunda konuya farklı açılardan da yaklaşıp, farklı kombinasyonları tartışabiliyorduk.

Şurası unutulmamalı ki ben bir akademisyen değil bir uygulamacıyım. 34 yıl sonra benim burada söylediklerim, o günlerde yaptığım tanımlar ve kullandığım kavramların bazıları, geçen zaman içinde bu konuyu derinlemesine inceleyen akademisyenler tarafından sorgulanabilir hatta yanlışlanabilir de. Ama ben bunu iyi niyetle, çözüm üretmek adına ve mesleğime hizmet aşkıyla yaptım. Yanlışıyla ve doğrusuyla tüm bunların benim için nostaljik bir değeri vardır. Ancak ormancılık tarihimiz açısından da önemli olduğunu değerlendiriyorum. 12 Mart 1991 Ankara Hilton Oteli’ndeki seminerde konuşmamı bağladığım sözlerimle konuyu sonlandırıyorum:

“Sosyal Ormancılık, herhangi bir ormancılık faaliyeti yürütülürken fayda ve refah kaybına uğrayan insanlara bu kayıpların herhangi bir şekilde geri verilmesidir. Bir başka deyişle ormancılık faaliyeti içine sosyal bir varlık olarak insanın dahil edilmesidir.

*Ormancılık terminolojimize son yıllarda giren sosyal ormancılık kavramını dar bir kalıp içine oturtmak mümkün olmayıp, yörenin ekolojik ve sosyo-ekonomik şartlarına uygun, sınırsız kombinasyonlar söz konusudur. Sosyal ormancılık konusunda birçok değişik yaklaşımları deneyen, başarı sağlayan ve yerinde inceleme olanağı bulduğum **Tayland**'da bu kavrama hangi anlamların yüklendiği ve nasıl yaklaşıldığı şöyle özetlenebilir:*

Sosyal ormancılık; fert ve devlet iş birliği ile mahalli halkın kalkınması ve ormancılığın gelişmesi için yeni bir yaklaşımdır.

Sosyal ormancılık; öncelikle mahalli halkın genel eğilimleri ve kırsal ihtiyaçları ile marjinal ve submarjinal arazilerde ormanları genişletme stratejisini bağdaştıran bir yaklaşımdır.

Sosyal ormancılık; optimal faydaları mahalli halk için değiştirilmiş devlet ormanları ile yanındaki arazileri beraber yöneten ve geliştiren bir alternatiftir.

Sosyal ormancılık; halkın ortaklığının artması ve gelişmesi anlamına kullanılan bir terimdir. Bu basit bir katılımdan başlayarak araziden faydalanmada karma sistemlerin tüm çeşitlerini içeren entegre projelere kadar uzanan bir serüvendir”

Konya'daki Diğer Çalışmalarımız

Mersin yıllarım içinde sosyal ormancılıktan başka Konya'ya özel birkaç çalışmamız için bir ayrı başlık açıp, Mersin geneline dönmek istiyorum.

Yaban Koyunu Üretim Alanı

Bilindiği gibi Konya Bozdağ, ülkemiz için endemik bir tür olan ve evcil koyunların atası olarak bilinen Anadolu Yaban Koyununun yegâne doğal yaşam alanıdır. 1966 yılında Orman Genel Müdürlüğü tarafından “Yaban Hayatı Koruma Alanı” olarak ayrılmış ama etkin bir koruma yapılamıyordu. Yaban hayatı uzmanı meslektaşlarımızla görüşerek koyunların yaşam alanlarını tam kapatmadan yarım ay şeklinde kısmi çevirmeye koruması gerektiğine karar verdik. O günün şartlarında yaban hayatı için ayrılan ödeneklerle bunun yapıl-

ması mümkün değildi. Müsteşarımız Mustafa Keten'in girişimiyle DPT'den özel bir ödenek çıkarıldı ve saha yarım ay şeklinde çevrildi. Kışın beslenmeleri için altyapı hazırlandı. Bu hizmetler sonrasında 700 olan koyun sayısı 3200'e ulaştı. Av turizmine açıldı. Bu arada genelde tüm ülkemizde ve özelde Konya'da av ve yaban hayatı hizmetlerini üstün bir gayretle sürdürmüş ve bölgemize yol göstermiş olan dönem arkadaşım **Sabit Tarhan**'ı rahmetle anıyorum.

Fidanlık Hizmetleri

Göreve başladığımda Konya'da Olcay ve Altınapa Orman Fidanlıkları vardı. Hemen buraların kapasitelerini arttırdık ve yapraklı fidan üretimine hız verdik. Daha sonra tarım örgütünce "hara" olarak kullanılan kentin merkezindeki 120 hektarlık büyük bir alan fidanlık kurmak üzere Müsteşarımız Mustafa Keten'in talimatıyla örgütümüze devredildi. Bu alanın 26 hektarını fidan üretimi için geri kalanının da yeşil alan olarak planladık. Fidan üretimi öğrendiğim kadarıyla 2005 yılına kadar devam etmiştir. Bu alan şimdilerde Konya Adliye'sinin yerleşkesiydi.

Bu arada bir anekdotu aktarmak isterim:

Bir gün Fakülteden Orman Botaniği hocamız Prof. Dr. **Hayretin Kayacık** telefonla beni arayarak;

"Evladım Aziz, Konya'da yoğun ağaçlandırmalar yaptığınızı söylediler. İbrelilerden ve özellikle karaçamdan kaçının, başta meşe olmak üzere yapraklı türlere ağırlık verin," dedi. Ben de cevaben,

*"Sayın hocam, tam da buyurduğunuz gibi yapmaya çalışıyoruz. Prof. Dr. **Selman Uslu Hocamızın** bu bölge ile ilgili eserlerini okudum, mümkün olduğunca dikkate alıyoruz. Merak etmeyin, ellerinizden öperim," dedim.*

Akyokuş Orman İçi Dinlenme Yeri

Göreve başladığımda Beyşehir yolu çıkışındaki Akyokuş mevkiinde içinde yer yer ağaçlar olan boş bir arazi vardı. Burayı "Orman İçi Dinlenme Yeri" olarak tanzim ettik. İçine bir bina yaparak restoran olarak halkın hizmetine sunduk. Şimdilerde aynı bina ve çevresi

“Akyokuş Tabiat Parkı” adı altında hizmet vermektedir. Konya’yı ziyaret eden bakanlarımız ve müsteşarımız sık sık uğrayarak restoranın dışındaki bize ait olan bir odada dinlenirlerdi. Bu tesis birçok yerde olduğu gibi otuz yılına Konya Büyükşehir Belediyesi’ne devredilmiştir.

Konya’da Bölge Müdürlüğü Kurulması

Daha önce bahsettiğim gibi Konya, Kayseri, Van, Sivas gibi yerlerde bölge müdürlüğü kurulması kararından dönülmesi Konya Milletvekillerini hiç memnun etmemişti. Bakan **Hüsnü Doğan**’ın Konya’ya her gelişinde konu açılırdı ama ne kendisi ne de sonraki bakanlar 1991 seçimlerine kadar bu kararlarından döndüler.

20 Ekim 1991 Genel Seçimine üç ay kala muhalefet partilerinin Orman Bakanlığı kuracaklarını söylemesi üzerine iktidardaki Anavatan Partisi (ANAP) ani bir karar vererek 7 Ağustos 1991 gün ve 442 sayılı kanun hükmündeki kararname (KHK) ile Orman Bakanlığını kurdu. Seçimler nedeniyle yerini tarafsız bir bakana bırakan İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli** de Orman Bakanı oldu. Tarafsız İçişleri Bakanı ise İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, eski Mersin Valisi **Sabahattin Çakmakoglu** olmuştu.

20 Kasım 1991’de Konya Doğru Yol Partisi (DYP) milletvekili **Vefa Tanır**, Orman Bakanı olunca ilk icraatı Konya’nın Bölge Müdürlüğü yapılması oldu. Apar topar Ankara’ya çağırıldım. İlgili daire-sinde toplanarak kuruluşu gerçekleştirdik. Zaten hizmet binası hazır-dı. Böylece Konyalıların dinmeyen özlemleri de gerçekleşmiş oldu.

Ormancılık tarihinde ikinci kez “Orman Bakanlığı” kuruluyor.

Yukarıda söz ettiğim gibi Orman Bakanlığı Kurulunca 26 Ağustos 1991’de **Mustafa Kalemli** Bakan oldu. Cemal Akın Müsteşar, **Selahattin Turhal** Müsteşar Yardımcılığına eş zamanlı olarak atandılar. Birkaç gün sonra Müsteşar beni özel olarak Ankara’ya çağırdı. Bir Akşam Atatürk Orman Çiftliği’nde bir restoranda kendisi, **Selahattin Baysal** ve ben buluştuk. Bütün gece yaptığımız uzunca bir görüşmede bana söyledikleri şöyle özetlenebilir:

*“Altı yıldan beri bölge müdürlüğünü yakından bilirim ve beğenirim. İki müsteşar muavini kadrosu vardı, birine **Selahattin Turhal** atandı. O uzun süre Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü’nde çalıştığı için örgütümüzden uzak kaldı. Ben de siyasetçilere çok zaman ayırmak zorunda kalacağım. İkinci müsteşar muavini kadrosuna seni atayıp, Bakanlığın tüm teknik işlerini senin yürütmeni istiyorum”*

Ankara’da resmi görevle bulunmadığım için sabahleyin hemen Mersin’e döndüm. Müsteşar ertesi gün benim konuyu Bakana götürdüğünde “Ben o kadroyu başkasına söz verdim” cevabını almış. Söz verilen **Yavuz Yüksel**’di.

Daha sonra Cemal Akın biraz da mahcup olarak benim için Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü’nü düşündü, hiçbir engel de yoktu. Fakat o düşüncesinden de kendisinin vazgeçtiğini yıllar sonra öğrenecektim. Seçime iki ay kalmıştı. Seçimden sonraki olası Doğru Yol Partisi (DYP) iktidarının Orman Bakanı olacağını sanan **Hasan Ekinci, Cemal Akın**’a telefon ederek;

“Biz iktidara geliyoruz. Üst görevleri doldurarak bize problem çıkarmayın,” demiş. Böylece **Cemal Akın** da kendi müsteşar koltuğunu korumak için beni Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü’ne atamamış ve o genel müdürlüğü de seçim sonrasına kadar boş bırakmıştı. Kendisi de DYP iktidarının büyük bölümünde görevinde kalmıştı.

Bir Dönemin Sonu

20 Ekim 1991 tarihinde yapılan genel seçimlerden sonra kurulan koalisyon hükümetinde DYP’den **Vefa Tanır** 20 Kasım’da Orman Bakanı olmuştu. Seçimlerde 5.000 TL yatırarak DYP’den aday adayı olan herkes görev için bakanlığa koşmuştu. Bunlara meslek kamuoyumuzda “Beş binlikler” deniyordu. Mersin’de de bu günleri bekleyenler vardı. 90’lı yıllar boyunca siyasi düzlemde DYP, ANAP karşıtlığı şeklinde sürecek olan politik savaş başlıyordu. Bu savaşın bürokrasideki izdüşümü Bakanlığımızda da keskin bir şekilde yaşanacaktı.

DYP’nin Mersin Milletvekili **Fevzi Arıcı**’nın kendisi ve kardeşleri örgütümüzü yakından bilen, örgütümüz ve orman köylüsü üzerin-

den siyaset yapan kimselerdi. Bir kardeşi de emekli orman mühendis muaviniydi. Bu sırada Gaziantep Valiliği'nin fırıncılar için 1.000 ton odun talebi Genel Müdürlüğümüzce "İmkânlarınız ölçüsünce karşılayın" diyerek gönderildi. Gaziantep Valiliği'nin tayin ettiği mutemet (odun tüccarı) tahsis yazılarıyla bana geldi. Daha önce üretilen odunlar protokollerle ilgili vilayetlere tahsis edildiğinden verecek odun yoktu. Depolarımızda muhtemel soğuk kış şartlarında Mersin'in seralarında kullanılmak üzere ayrılmış 1.000 ton kadar bir odun stokumuz vardı. Bunun Gaziantep fırıncılarına verilmesi 230 km sahili boyunca binlerce seracının üretimini tehlikeye atmak olurdu. Odunu Gaziantep'e tahsis etmeyince Gaziantep oduncu esnafı beni memleketimde hain ilan ettiler. Gaziantep'li odun mutemedi **Fevzi Arıcı**'nın kardeşlerini buldu. Tahsisin takibini onlara havale etti. Yıl bitmeden beni görevden aldirmek için **Fevzi Arıcı** her gün Bakana gidiyor-muş. Bu haberleri düzenli olarak Genel Müdür **Mehmet Yılmaz**'dan alıyordum. Bir yandan hükümetin bir koalisyon oluşu diğer yandan Cumhurbaşkanı Özal'ın atama kararnamelerini hemen imzalamaması ihtimali benim kararnameyle görevden alınmamı zorlaştırıyordu. Geçici görevle alınmamı gündeme getirmişler.

Bir gün **Mehmet Yılmaz** beni aradı;

"Abi artık Bakan'a direnemiyorum, seni geçici görevle almak zorundayım, hemen rapor al," dedi. Mersin Devlet Hastanesi'nden iki aylık bir sağlık raporu aldım. Yerime muavini görevlendirdiler. O gün tüm depolardaki seracılara ayrılan 925 ton odun, Gaziantep fırıncılarına tahsis edildi.

Bu arada Mersin'den sonra Ankara'ya gitmeye karar verdik. Tüm birikimlerimizi toplayarak Ankara'da o zamanlar tek şeritli bir yolu olan Ümitköy'den bir ev alabildim. Halen orada yaşıyorum.

Görevden alma gerekçesi yaratmak için adını anmak istemediğim sağcı bir müfettiş görevlendirdiler. Bir ay tüm bölgeyi taramış beni soruşturuyor havası yaratmıştı. İşi uzatınca *"Solcudur, nasıl olsa bir kulp takar"* düşüncesiyle tecrübeli bir müfettiş olan ve Türkiye Ormancılar Derneği Başkanlığı da yapan Bakanlık Müfettişi **Ekrem Tanyel**'i bir diğer müfettişle birlikte görevlendirmişlerdi. Ben her gelişmeyi evden takip ediyorum. **Ekrem Tanyel** on gün kadar çalıştıktan sonra bir gün telefonla evimden beni aradı;

“Sayın Bozatl, bir sabah kahvesi içelim,” diyerek nezaketle çağırdı. Gittim, Bölge Müdür Yardımcısı’nın odasında çalışıyordu. Diğer iki müfettişi görüşmemize almamıştı. Karşılıklı iki saatten fazla konuştuk. Bana söylediklerinin özeti;

“Sizi Göksun’dan beri tanırım. O zaman da takdir etmiştim, bölge müdürlüğü döneminizi de gözledim. Burada da gördüm ki çok başarılı hizmetler vermişsiniz. Yönetim sizi görevden almak istiyor. Ama şunu da bilmeni isterim, daha önceki yönetim de sizi almak için üç kez bakanlığa teklifte bulunmuş, başaramamış... Benden önce görevlendirilen müfettiş arkadaş maalesef burada boşuna uzun müddet bir şeyler varmış havası yaratarak dolaşmış... Ben inceledim ve soruşturmaya gerek görmedim. Soruşturulacak bir şeyler olsaydı zaten diğer müfettiş bulurdu. Usulen şikâyet edilen tüm konulardaki soruları ben sormuş, siz cevaplamış gibi buraya yazdım. Lütfen okuyup imzalar mısınız?” diyerek bana iki sayfalık sorular ile benim adıma yazılmış iki sayfalık cevaplarını verdi.

Her şeyi kendi sorup, benim yerime de kendisinin cevaplaması, bir müfettişin soruşturduğu kişiye gösterebileceği nezaketin doruk noktasıydı. **Ekrem Tanyel**’i saygı ve rahmetle anıyorum. Bu arada görevden alınma kararnamem yayınlandı. Bir rapor daha alarak eşim ve üç evladım için ders yılının bitmesini bekledim. Yerime yukarıda bahsettiğim beş binlikler grubundan, DYP’den Kars aday adayı olmuş birini atadılar. Genel Müdürlük APK Daire Başkanlığı emrine mühendis olarak atandım. Bu satırları yazdığım 2021 yılında geçmişteki birçok olumsuzluğu unuttum veya üstüne sünger çektim ama o dönemde arkadaş görünümlü sağcıların sinsî düşmanlığını hiç unutmadım.

ANKARA YILLARI

1992 Haziran’ında evimi Ankara’ya taşıyarak, Eşimin tayinini ve üç evladımın Gazi Anadolu Lisesi’ne naklini yaptırđım. Kızım Neslihan lise iki, kızım Duygu orta üç, oğlum Nevres ise orta ikinci sınıfa burada başladılar. Ümitköy’deki evimiz o zamanlar kentin dışında sayıldığından çocuklar servisle okula gitmekte bile oldukça zorlanıyorlardı. OGM Beştepe yerleşkesine yakın olduğu için belki

lojmanda oturabiliriz diye bu okulu tercih etmiştim. Ankara’da hiç lojmanda oturmadım.

90’lı yıllar ülkenin genel siyasetinde sağın iki siyasi partisi DYP ve ANAP’ın birbirini karşıt olarak gördüğü yıllardı. Bu rekabet ormancılık örgütüne de aynen yansımıştı. Geçmişte bizimle görünen birçok meslektaşımız bürokratik çıkarları uğruna ormancılıkta da bir karşıtlık yaratıyorlardı. Kapalı kapılar ardında birbirlerine çirkin iftiralar atmaktan geri durmuyorlardı. Merkez örgütümüzü tanıdıkça burada bürokratik çıkar çatışmasının taşradan çok daha keskin olduğunu gözlemliyordum. Görev veya lojman talebim olmadığı için dik durarak bu dönemi geçirmem ve zamanımı iyi değerlendirmem gerekiyordu.

Bürokratik bir görevim olmadığı için İngilizceyi biraz geliştirmek için bir sömestir ODTÜ’nün kamu görevlileri için hafta sonları açtığı lisan kursuna gittim. Orta (İntermediate) seviyeden başlayarak Şubattan Mayıs’a kadar devam ettim. Daha çok kitap okumaya zaman bulabiliyordum.

Orman Bakanlıklarının Merkez ve Taşra Örgütlenmeleri

Ormancılık tarihinde iki kez “Orman Bakanlığı” kurulmuştu. Birincisi 1969-1980 yılları arasında on bir yıl sürdü. İkincisi 1991’de kuruldu bu da 2002 yılına kadar gene on bir yıl sürecekti. Bakanlığın her iki kuruluşundaki diğer benzerlik başlangıçta merkezde dört genel müdürlük olmasına rağmen taşrada Bakanlığın tüm hizmetlerinin OGM taşra örgütün tarafından yürütülmüş olmasıydı. OGM dışındaki genel müdürlüklerin taşra örgütlenmesi her iki bakanlık döneminde de sonraki yıllarda yapılabilmişti.

Orman Bakanlığı’nın ikinci kez kuruluşu, seçim kararı almış ve iktidardan gitmesi muhtemel olan bir siyasal iktidar (ANAP iktidarı) tarafından gerçekleştirilmiş, yasal olarak İçişleri Bakanlığı’ndan ayrılmak zorunda kalan bir bakan da mecburen Orman Bakanı yapılmıştı. Bakan kendisinin de hükümetin de geçici olduğunu bildiği halde gruplar halinde orman bölge müdürlerini kabul ederek taşra örgütlenmesinin nasıl olması gerektiğini sordu. Hepimiz görüşlerimizi

bildirdik. Ama taşra örgütlenmesi çok sonra 1994’te yeni gelen DYP iktidarı zamanında yapılabilirdi. Orman Bakanlığı’nın her iki dönemini ayrı ayrı kısaca değerlendirmekte fayda görürüm.

1969-1980 Dönemi

Bakanlığın OGM dışında merkezde Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM), Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY), Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü (MPGM) kuruluşları yer almıştı. Daha sonraları OGM bünyesindeki kereste fabrikaları yeni kurulan Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü’ne (ORÜS) bağlandı. İlk üç genel müdürlüğün taşra hizmetleri bir müddet OGM tarafından yürütüldükten sonra taşrada her genel müdürlüğe bağlı bölge müdürlükleri, başmühendislikler ve mühendislikler oluşturuldu.

OGM doğal olarak yeni kurulan genel müdürlüklerin teknik personel kaynağını teşkil ediyordu. Bu genel müdürlükler gönüllülük esasına göre mümkün olduğunca iyi bir kadrolaşma yaptılar. Oluşturdukları yeni kadrolarına çeşitli yurt içi ve yurt dışı eğitim programlarıyla hizmetin gerektirdiği teknik formasyonu kazandırdılar. Daha önce belirttiğim gibi AGM beni lisan okuluna, yurtdışı eğitime, yurt içi birçok seminere göndererek eğitti, teknik bir formasyon kazandırdı. İzmit Kavak ve Hızlı Gelişen Yabancı Tür Orman Ağacları Araştırma Enstitüsü’nden birçok kişi “TUR 71” projesi kapsamında yurt dışı eğitime gitti. Bu dönemin en önemli özelliği meslektaşlarımızın artık “her şeyi yapan orman mühendisi” yerine “İşletmeci”, “Ağaçlandırmacı”, “Orköycü”, “Milli parkçı” veya “Korunan alan uzmanı”, “Avcılık uzmanı” gibi sıfatlarla anılır olmasıdır. Bu dönemde yetişen konusunun uzmanı kişiler, çok uzun yıllar uzmanlıklarına ilişkin konularda sektörümüzü sırtlamışlardır.

12 Eylül 1980 darbesiyle daha önce de söz ettiğim gibi Orman Bakanlığı, kapatıldığında genel müdürlükler 1982 yılına kadar muhafaza edilmişti. Bu tarihten sonra tüm ormancılık hizmetleri merkezde ve taşrada OGM bünyesinde toplandı. 1969’dan beri on üç yılda yetişmiş tüm uzmanların burukluk yaşadığı bir döneme girilmişti. Yavaş yavaş uzmanlık alanlarından kaçış yaşandı.

Bu dönemde AGM Bölge Müdür Yardımcılığından, Orman Başmüdürlüğü Ağaçlandırma ve Silvikültür Grup Müdürlüğüne alınarak ben de burukluk yaşayanlardandım. Daha sonra da Orman Bölge Müdürlüğü görevinde bulundum. Deyim yerindeyse madalyonun iki yüzünü de görebilen biri olarak şu kanaatimi belirtmeliyim:

70’li yıllarda uzmanlaşma ve buna paralel olarak taşradaki iyi bir hizmet altyapısının oluşması gibi iki önemli kazanımın yanında, “çok başlı bir örgüt” görüntüsü ve bazı sürtüşmeler de yaşanıyordu. 80’li yıllarda taşrada sadece orman bölge müdürlüklerinin bırakılması bu sürtüşmeyi bitirdiği gibi hizmetlerin daha etkin ve daha ekonomik yürütülmesini de sağlamıştır. İstatistiki veriler incelendiğinde en fazla ağaçlandırmanın bu dönemde 1988’de yapıldığı görülecektir. Keza korunan alan sayısı arttırıldığı gibi buralardaki hizmet kalitesi de yükselmiştir. Özetle 1983-90 dönemi taşrada tek çatı altında, en etkin hizmet verilen bir dönem olarak ormancılık tarihindeki yerini almıştır.

Ormancılıkta Uzmanlığın Önemi

Bu başlık altında önce ormancılıkta uzmanlığın önemime daha önce yazdığım bir yazıdan alıntılar yaparak kısaca değinmek istiyorum (Bozatlı 2005b).

Ormancılık çok disiplinli bir meslektir. Botanik, zooloji, kimya, pedoloji, ekoloji, jeoloji, coğrafya, silvikültür, jeodezi-fotogrametri, meteoroloji, yaban hayatı, hukuk, ekonomi, ormancılık politikası, doğal kaynak ve havza yönetimi benzeri birçok disiplinde temel bilgilerin edinilmesiyle “Orman Mühendisi” unvanı kazanılır. Bu unvan, teknik ve aynı zamanda yasal bir unvandır. Bu unvanı almış olan bir kişi, temel ormancılık bilgilerine sahip, ayrıntılı bilgilere ulaşabilme ve onları yorumlama yeteneği kazanmış bir teknik kişidir, ancak “uzman” değildir. Uzmanlık, belli bir konuda ek olarak birçok teorik ve pratik bilginin edinme süreci sonunda kazanılan bir sıfattır.

Aynı yazıda iki değerli hocamızın bu konudaki görüşlerini de belirtmiştim:

Prof. Dr. **Ünal Eler** (1989): “*Orman Mühendisi değil mi? Her işi yapabilir’ Anlayışına son vermek gerekir... Her teknik eleman bir*

uzmanlık dalı seçip, orada kendini yetiştirmelidir... Oradan öbürüne dal değiştirerek yıllarını yitirmiş ve uzmanlaşmamış, belli bir yaşa gelmiş kişilere bu meslekte hoş bakılmamalıdır... İşletmecilikte uzmanlaşmış bir elemanı amenajmana... Kızılçamda yıllarca çalışarak kendini yetiştirmiş bir elemanı, ladin muntıkasına verirken konu iyi değerlendirilmelidir.

Bilinen bazı gerçekler de var. Ne gibi dersiniz? Meslek hayatında hiç uzmanlaşmamış, sırtında hiç yumurta küfesi taşımamış kişilere ne hikmetse çok değer verildiği, diğer taraftan konusunda sıvrilen meslektaşlarımızın ise gözden düşürülmesi için elden gelen her şeyin yapıldığı... gibi bir dizi gerçekler. Durum böyle olunca, uzmanlığın bir anlamı kalır mı?”

Prof. Dr. **Tahsin Tokmanoğlu** (1993): “Ülkemizde aspirin gibi her derde deva olabilecek insan aranıyor. Böyle elemanın sağlayabildiği fayda da ancak aspirininki kadar oluyor; onunla yetiniyoruz. Sonra da ağrılarımız niçin geçmiyor diye üzülüyoruz. Tedavi böyle kolay olsaydı, yani aspirinle yapılabilseydi, Amerikalılar uzmanlaşmaya giderler miydi?”

Yukarıda **Eler**’in de belirttiği gibi, bir ormancı teknik elemanın lisans eğitimiyle aldığı bilgiler, herhangi bir coğrafi bölgedeki “teknik ormancılık” uygulamalarını tam olarak yönetmeye yetmez. Ormancılıkta usta-çırak ilişkisi içinde tecrübenin aktarılması ve “bölgesel tecrübe” çok önemlidir. Birçok şey uzun zaman o ekosistemde yaşayarak öğrenilir. 70’li yıllarda ormancılık örgütü içinde konusunun uzmanı kişilerin öncülüğünde o kadar güzel hizmetler yapıldı ki, bu durum “*Tatbikatçıları orman fakültelerinin önüne geçti*” şeklinde ifade edilir olmuştur. Ancak Fakültenin ve tatbikatçının kulvarları ayrı olup bu açıdan karşılaştırılmaları doğru değildir.

Maalesef bu satırları yazdığım 2021 yılında “Yeni Türkiye” şartlarına baktığımızda uzman yetiştirme anlamında dünden gerideyiz. Bazı alanlarda gözlenen göreceli üstünlük, teknoloji kullanımından kaynaklanmaktadır. Ormancılık örgütü bu dönemde, ormanların ormancı teknik elemanlar için öğretici birer laboratuvar özelliği taşıdığını, birçok şeyin uzun zaman o ekosistemde yaşayarak öğrenildiği gerçeğini göz ardı ederek, ormancı teknik elemanın doğrudan istihda-

mı yerine, her konuda hizmet alımına yönelmiştir. Orman ekosistemini yeterince tanımayan, çoğu teşkilatta hiç çalışmamış “atanamayan mühendisler” konumundaki tecrübesiz kimselerden hizmet alınması, orman ekosistemlerinin yapısal özelliklerini hızla yitirmesine neden olacaktır.

Teşkilat içinde yeterince teknik adam istihdam edip uzmanlar yetiştirmez iseniz bir zaman gelir ki, teşkilatınızda satın aldığınız hizmeti ölçebilecek teknik adam bulamazsınız.

1991-2002 Dönemi

Daha önce belirttiğim gibi Orman Bakanlığı ikinci kez iktidarının son günlerini yaşayan ANAP hükümeti tarafından apar topar kurulmuştu. Ne gariptir ki iddialı bir şekilde iktidara gelen kadrolar (koalisyon hükümetinin DYP kanadı) üç yılda Bakanlığın taşra örgütünü oluşturmamışlardı. Sonunda Bakanlığa bağlı dokuz “Bakanlık Bölge Müdürlüğü” kurdular. AGM, ORKÖY ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün tüm taşra birimlerini bu bölge müdürlüklerine bağladılar. Taşrada 70’li yıllarda şikâyet edilen iki başlılık daha da karmaşık hale gelmişti. Bazı çelişkiler ve belirsizlikler taşıdığı için bir bakıma durum çok daha kötüydü. Bu genel müdürlüklerin bakanlık bölge müdürleri üzerinde hiçbir etkisi yoktu. Konularında uzman yetiştirme güçleri sıfırlanmıştı. Bakanlık bölge müdürleri merkezde müsteşar dışında kendilerini hiçbir yetkiliye bağlı hissetmiyorlardı. Taşrada vilayetler ve diğer kamu kurumları ormancılık konusunda Orman Bakanlığı’nın hangi birimini muhatap alacaklarını bilemiyorlardı. “Çatal kazık yere batmaz” misali taşradaki hizmetin kalitesi ve etkinliği azalmıştı.

Bu dönemde Türk toplumundaki sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik değişimlere uygun olarak ülkemiz ormancılığındaki değişim ihtiyacı istikrarsız yönetimler yüzünden hep ıskalanmıştır. İçi boş söylemler ve sloganlarla zaman kaybedilmiştir.

Değişim İhtiyacı Görmezden Gelindi!

Türk toplumu 80’li yıllarda başlayıp, 90’lı yıllarda hızlanan bir şekilde sosyal, ekonomik, kültürel ve demografik alanda köklü de-

ğişimler yaşarken, ormancılığımız bu değişimin gerektirdiği yasal, idari ve teknik değişimleri yerine getiremediği için patinaj yapmaya başlamıştı. 90'lı yıllarda müstakil bakanlık olmanın siyasal avantajlarını kullanarak gerekli dönüşümleri sağlamak şöyle dursun, tüm idari kararlar eskisinden daha gecikmeli alınır hale gelmişti. OGM döner sermayesi iflas etmiş, biriken borçlar nedeniyle OGM itibar kaybetmişti. Bu dönemin en önemli yasal değişikliği 4569 sayılı yasayla orman yangınlarıyla mücadele hizmetlerinin mali yükü döner sermayenin sırtından alınarak, benzetmek yerindeyse ormancıların daha önce kendi kalelerine attığı golün çıkarılması olmuştu¹⁵.

Bakanlık Yüksek Fen Kurulu Kuruluyor

1995 yılında Bakan oluruyla “Yüksek Fen Kurulu” teşkil edildi. Kurula görevlendirilen on kişiden biri de bendim. “Taş Bina”nın ikinci katında büyük bir odaya on tane küçük masa koydular. Oturacak bir yerimiz olmuştu. Haftada iki gün Müsteşarlıktan kurula havale edilen yönetmelik ve kuruluş raporlarını görüşüyorduk. Kurulun görüşlerinin dikkate alınıp alınmadığını pek bilmiyordum ama biz önümüze gelen her konuyu ciddiyetle tartışıyorduk.

“Yüksek Fen Kurulu” Bakanlığın kuruluş şemasında yer almayan, deyim yerindeyse “yama kuruluş” olduğundan tutmadı, bir süre sonra görev verilmediği için işlevsizleşti.

Bakanlık Araştırma, Planlama ve Koordinasyon (APK) Kurulu Başkanlığı Görevim

55. Cumhuriyet Hükümeti kurulmuştu. **Ersin Taranoğlu** Orman Bakanı olmuştu. Bakanı tanıyan bir yakınım beni ona tavsiye etmişti. Bakan bir tatil günü Beştepe Yerleşkesindeki havuzlu lokalde on beş kişilik bir meslektaş grubunu topladı. Bir çeşit beyin fırtınası toplantısıydı. Gün boyunca ormancılığın tüm konuları ana hatlarıyla masaya yatırıldı, herkes görüşünü söyledi. Kendisi de aynı gün Ba-

¹⁵ Yangınla mücadele giderleri 70'li yıllara kadar katma bütçeden yapılırdı. O yıllarda Döner Sermaye Bütçesi zaten fazla verdiği için harcamalardaki kolaylığı bakımından orman yangınlarıyla mücadele giderleri bir emirle

kanlar Kurulu Toplantısı olduğundan toplantıya aralıklarla katılıyordu. Toplantıyı Eski müsteşar **Mustafa Keten** yönetti, notlar aldı. **Mehmet Ali Karadeniz, Nevzat Durukan, Nevşat Özer, Cemal Akın, Yaşar Gülbay**, bir önceki dönemin halen görevde olan Orman Genel Müdürü ve bazı eski dönemde görev alan arkadaşlar vardı. Reorganizasyondan kadastroya, ağaçlandırmadan eğitim merkezlerinin özelleştirilmesine kadar birçok konu tartışıldı. En önemli tartışma konusu ise Bakanlığın tüm araçlarının satılarak, kiralık araçlarla yeni bir hizmet araçları filosu oluşturmaktı. Bu arada tüm araç bilgileri toplantı sürerken getirildi. Ayağı yere basmayan birçok düşünce ileri sürüldü. Bu tip görüşlerin hepsine karşı görüş belirttim. Her konuda görüşüm vardı ve konuştum. Yıllar sonra **Mustafa Keten**'in bu toplantı sonrasında Bakan'a beni Orman Genel Müdürlüğü'ne atamasını önerdiğini öğrenecektim.

Bu toplantıdan sonra ben APK Kurulu Başkanı olarak görevlendirildim. Diğerlerinin hiçbirine görev verilmedi. Ancak Müsteşar **Hayri Berk** görevden alındıktan sonra **Nevşat Özer** Müsteşarlığa atandı. Daha sonra Bakanı tanıdıkça, uygulamalarını gördükçe anladık ki o toplantı sadece bazı konularda meslek kamuoyunun ne düşündüğünü anlamak için yapılmıştı. Birçok şeye zaten karar vermiş, nabız yokluyormuş.

APK Kurulu Başkanlığı bünyesinde beş daire başkanlığı ve on altı şube müdürlüğü bulunan bakanlık yönetiminde etkin bir birimdi. Araştırma kurumları da doğrudan kurula bağlıydı. Araştırmayla ilgili dış kaynaklı projeler de doğrudan Kurul Başkanlığı tarafından yürütülüyordu.

Maalesef bu dönemde örgütümüz en mütevazı imkânlarını bile kaybetti. İlk olarak Beştepe Yerleşkesindeki havuzlu lokalin işletmesi özelleştirilerek herkesin kullanımına açıldı. Daha sonra eğitim merkezlerinin özelleştirilmesi başladı. Ormancı olmayan danışmanlarını APK Kurulu Başkanlığı kadrolarında altı ay tutarak ömür boyu 6400 ek göstergeden maaş almalarını, özel kalem müdürlüğüne yakınlarını atayarak memuriyete geçmelerini sağladı. Şiddetle karşı çıkılmasaydı araçlar satılıp kiralama yoluna gidilecekti. Kısaca söylemek gerekirse

2000’li yıllarda AKP iktidarının yaptıklarının ilk denemelerinin yürürlüğe konduğu bir dönem yaşamıştık.

Bakan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun aksayan yönlerinin değiştirilmesi için bir çalışma yapmamızı istedi. Her genel müdürlüğün görüşlerini aldık. Kanunun yirmiden fazla maddesinde değişiklik yapılması yaptık son şeklini verdik. Mevzuat gereği diğer bakanlıkların görüşüne sunduk. Konuyla hiç ilgisi olmayan Bakanlıklardan görüşler geç geldiği için değişiklik çok gecikti. Bakanlar kuruluna sunulduktan bir hafta sonra da seçim kararı alındı, hükümet düştü.

Antalya 11. Dünya Ormancılık Kongresi

Altı yılda bir yapılan Dünya Ormancılık Kongrelerinin 11’incisinin Antalya’da yapılması Türkiye’nin isteği üzerine bir önceki kongrede kararlaştırılmıştı. Kongrenin ana teması; **‘21. Yüzyıla Doğru Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ormancılık’**tı. Kongrenin organizasyonu için Bakanlıkta kurulan beş kişilik komisyonun bir üyesi de APK Kurulu başkanıydı. Ben de bu nedenle kurul üyesiydim. Fakat hazırlıkların son üç aylık aşamasına gelinmişti. Kongre için 1996 yılında temeli atılan Antalya’daki Cam Piramit ödenek yokluğundan yarım kalmış, kongreye yetişememe ihtimali belirmişti. Bir önceki Hükümetin Refah Partili Bakanı **Fehim Adak** ödenek vermekte direnmiş, kimse de müdahale edememişti. Bunun üzerine komisyondan iki kişi Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı **Sakıp Sabancı**’ya giderek, salona adının verilmesi kaydıyla salonu tamamlayacak kaynağı sağlamışlardı. Bu olay siyasi ve ideolojik karışıklık nedeniyle devlet kademelerinin çözemediği bir sorunu özel bir kişinin çözebilmesinin nadir örneklerinden biriydi.

Kongrede Müsteşar **Hayri Berk** organizasyon komitesi adına bir konuşma yapacaktı. Konuşmasını benim hazırlamamı istedi. Konuşmayı hazırlayıp kendisine verdim. Okudu beğendi, ancak sonundaki teşekkürü, “Şükranlarımı sunarım” şeklinde değiştirmemi istedi. Benim yazdığımın Türkçe, kendilerinin önerisinin Arapça olduğunu söyledim. Kongrede şükranlarını sundular.

Kongre’nin bildirileri daha sonra basılan sekiz kitapta toplandı. Ben burada gene Türkçe konusuna değineceğim. Kongrede Antalya

Valisi ile Cumhurbaşkanımız **Süleyman Demirel** konuşmalarını İngilizce yaptılar. Türkçe konusundaki yetkililerin duyarsızlığı karşısında şaşırılmış ve üzölmüşüm. Burası bağımsız bir öölke ve dili de dünyanın sayılı dilleri arasındaydı.

Her gittiğim yabancı öölkede yetkililerin kendi ana dillerine öözen gösterdiklerine tanık olmuşumdur. Bundan yedi yıl önce gene Antalya’da yaptığımız Sedir Sempozyumu’nda kullanılacak diller olarak Türkçe ve İngilizce dışında Akdeniz Bölgesi’nde yaygın olduğu için bir de Fransızca’yı eklemiştik. Sempozyumda bir Alman katılımcı bildirisini İngilizce olarak sundu. Ancak son paragrafını Almanca okudu. Almancanın sempozyum dilleri arasında yer almamasını kendince protesto ediyordu. Bizim devlet adamları kendi öölkelerindeki kendi organizasyonlarında, kendi dilini horlayınca, yedi yıl önce Alman akademisyenin Sedir Sempozyumundaki Almanca duyarlılığını hatırladım.

Salonda İngilizcesinin iyi olduğunu bildiğim meslektaşımız **Muzaffer Doğru**’ya;

“Benim İngilizcem iyi değil ama en azından konuşulanan iyi mi, kötü mü olduğunu fark edebilecek durumdayım. Bana göre bu konuşulan İngilizcelerdeki telaffuzlar pek de iyi görünmüyor ne dersin?” dedim. Yüzünü buruşturarak;

“Berbat,” dedi.

Kaldı ki mükemmel İngilizce konuşuyor olsanız bile kendi öölkenizde anadilinizle konuşmak zorundasınız. Bayrağınızı, İstiklal Marşınıza gösterdiğiniz saygıyı diliniz için de göstermelisiniz.

Kongre başarıyla sona erdi. Bakanlık, organizasyon komitesi üyelerine yazılı olarak teşekkür etti (Ek-3).

Tema Vakfı’nın

“Bir Milyar Meşe Tohumu Ekimi Projesi”

Bir gün Müsteşar Nevşat Özer beni çağırdı. Makamına gittiğimde Tema Vakfı 2. Başkanı Nihat Gökyiğit’le birlikteydiler. Anladığım kadarıyla Nihat Bey, önce Bakanla görüşüp Müsteşar’a yönlendirilmişti. Müsteşar bana özetle;

“Tema ‘Bir Milyar Meşe Tohumu’ projesiyle ilgili olarak Bakanlığımızla bir iş birliği protokolü yapmak istiyor. AGM ve OGM’den ilgili arkadaşlarla Tema yetkililerini bir araya getirerek bir çerçeve protokol hazırlayın. Sayın Bakan ve Nihat Bey bir basın toplantısıyla imza edecekler;” dedi. Ertesi gün AGM ve OGM’den ilgili daire başkanlarıyla Tema Vakfı’ndan Nihat Bey, Vakıf Genel Müdürü ile Tema’da görevli meslektaşlarımız **Mahir Yücel Keskin, Ali Erhan Özer, Turgut Çelikkol**’un katıldığı bir toplantı yaptık.

AGM ve OGM yetkilileri projenin birçok yönüyle hayata geçirilmesinin zorluklarına değinerek olumsuz tavır takındılar. Ben de Elâzığ yıllarımdan meşe tohumunun temini, saklanması, nakli ve çimlenme sonrasındaki bakımı ve korunmasıyla ilgili tüm zorlukları bildiğimi için arkadaşlarımıza hak veriyordum ama Tema’nın karşısında görünmemek için bu konuda iş birliği yapmamızı Sayın Bakan’ın istediğini belirttim.

Bir çerçeve protokol hazırladık. Buna paralel olarak OGM ve AGM de Tema ile ayrı ayrı protokoller hazırladılar. Ancak uygulamaya geçince zaman tüm çekincelerimizi doğruladı, proje amacına ulaşamadı. Tek kazancımız bu proje nedeniyle toprağa, erozyona, ağaçlandırmaya toplumun dikkatinin çekilmesi oldu.

Muğla’daki Rüzgâr Enerjisi Sempozyumu

Sanırım 1998 Mart’ında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Muğla’da bir rüzgâr enerjisi sempozyumu düzenlemiş ve Bakanlığımız adına müsteşar **Nevşat Özer**’in katılacağı bildirilmişti. Müsteşar bana beraber gideceğimizi ve beni sabah erken saatlerde makam aracıyla Ümitköy’deki evimden alacağını söyledi.

Muğla’ya kadar sohbet edip geçmiş yıllar hakkında da konuşup değerlendirmeler yaptık. Mersin yıllarında sözünü ettiğim Bölge Müdür-Genel Müdür ilişkimizin meslek hayatımın en önemli hatası olduğunun bilincinde olduğumu bildiği için, beni suçlayan değerlendirmeler yapmadı. Benim o günlerde sürüşmemize neden olan arkadaşlarla yollarımı ayırdığımı da biliyordu. O yolculuk sonunda Nevşat Bey’in kompleksiz ve toleranslı biri olduğu konusundaki kanaatim pekişmiş oldu.

Nevşat Bey ilk seçimlerde aday olmayı düşünüyordu. Çine ve Yatağan ilçeleri arasındaki Kafaca Köyünde kurban kesilerek karşılandık. O gün Yatağandaki Babaevini ve Muğla Devlet Hastanesi'nde yatan annesini ziyaret edip Marmaris'e geçip geceyi orada geçirdik. Ertesi gün sempozyum için Muğla'ya geldik. Sempozyum dönemin Başbakan Yardımcısı rahmetli **Bülent Ecevit**'in konuşmasıyla açıldı. Ecevit konuşmasında özetle:

“İskandinav ülkelerinde yaygın olarak bulunan rüzgâr santrallerini gördüğünde çok imrendiğini, ülkemizde olmamasına çok üzüldüğünü belirterek, böyle bir toplantıda siyasi kimliği ile değil, bir yurttaş olarak bu konuda ülkemizin teknik adamlarından bir şeyler öğrenmek için bulunduğunu,” söyledi. Gerçekten de sempozyumu sonuna kadar izledi. Nevşat Bey Bakanlığımız adına bir konuşma yaptı. Konuşmasının sonunda, Annesinin hastanede olduğu için ayrılacağını ancak Bakanlığımız adına Bakanlık APK Kurulu Başkanımızın salonda hazır bulunduğunu, bakanlık adına bilgi vermeye yetkili olduğunu belirterek Ecevit'ten izin istedi. Ben toplantıyı sonuna kadar izledim ve akşam Nevşat Bey'e bilgi verdim.

Saip Molla Özel Ormanı veya Beykoz Konakları

22 Mayıs 1987 tarihinde 3373 sayılı Kanunla 6831 sayılı Orman Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilirken kanunun 52. maddesindeki özel ormanlardaki yapılaşma oranı %2 den %6 ya çıkarıldı. İstanbul'un Beykoz İlçesindeki Saip Molla Özel Ormanı'nda bu yasadana yararlanarak bir site yapılmak istendi.

Yapılaşma oranının %6 değil de %80 kadar olan bir proje yapıldı. Projenin 6831 sayılı Orman Kanunun 52. maddesine aykırı olduğu bilindiği halde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce onaylandı. Buradan sonra çorap söküğü gibi sırasıyla İstanbul'daki Ormancılık örgütünün her kademesi, jandarma, yargı kurumları görevlerini savsaklayarak bu özel ormanın neredeyse tamamen yapılaşmasına adeta çanak tuttular. Bu arada çiğnenen sadece 6831 sayılı Orman Kanunu değil, diğer kurumların görevlerini düzenleyen kanunlar da çiğnenmişti. Bu arada eski Orman Bakanlarından Orman Mühendisi **Hasan Ekinci**'nin de adı geçen özel ormanın malikleri arasında olduğu için

inşa edilen sitede yedi villasının olduğu basına yansımış, kendisi tarafından da doğrulanmıştı.

1995 yılında başlayarak konu ülkemiz gündeminden hiç düşmediği için, bir gün Müsteşar **Nevşat Özer** Bakanlık Teftiş Kurulu'ndan bu konudaki bir klasör dolusu dosyayı getirtip bana vererek;

“Tüm dosyayı incele bana bilgi ver“ dedi. Hafta sonu klasörü eve götürüp iki gün aralıksız çalışarak on dokuz sayfalık bir not çıkardım. Ondan üç sayfalık bir özet daha çıkardım. Kendisine sunduğum özeti özetini bilgi şöyleydi:

“Biz kendi örgütümüzde görevini kötüye kullanan her sorumluya soruşturma açmalıyız, görevini yapmayan diğer kurumlar için savcılığa suç duyurusunda bulunurken, o kurumlara da İstanbul'daki birimlerinin görevlerini yapmadıklarını bildirmeliyiz.”

Yıllardır hukuk devleti olmanın özlemini çekeduralım, kanun devleti bile olamadığımızın ilginç bir örneğiyle karşı karşıyaydık. Devletin birçok kurumunun göz göre göre yasalara aykırı bir eylemi sürdürmesine seyirci kalınmıştı.

Batı ve Doğu Topluluklarının Mülkiyet Anlayışı ve Ormancılığımızla ilişkisi

6831 sayılı Orman Kanunu'nun özel ormanlarla ilgili 52. ve özel ağaçlandırmalarla ilgili 57. maddeleri hakkında genel bir değerlendirme yapmadan önce Doğu ve Batı toplumlarının mülkiyet anlayışlarının kısa bir karşılaştırmasını yapmak istiyorum. Önce Batıyı ele alalım (**Kemal Tahir**'den esinlenerek değerlendiriyorum):

Batıda Kilise Kurumu mülkiyeti bin seneden beri kutsallaştırmıştır. Batı'daki sıradan serfler (emekçiler), feodalın kendisine verdiği yiyeceğinin bir kısmını biriktirerek, yaptığı tasarruflarla beklemiştir. Sonraları İpek Yolu'ndan gelen ipek ve baharatları almak için feodalın paraya ihtiyacı olunca, biriktirdiği parayla önce özgürlüğünü satın almıştır. Sonra da gene parasıyla toprak sahibi olmuştur. Toprak sahipliği Kilise tarafından kutsanmıştır. Bu kutsama feodaliteyi de bağlamıştır. İşte bu nedenle Batıda tapu, bin yıllık kutsanmışlığa, benim yerindeyse bizdeki halk söylemine uygun olarak “delinmezliğe” sahip olmuştur.

Esir Şehrin İnsanları romanında **Kemal Tahir** bu düşüncesini 1919'da İstanbul işgal kuvvetlerinden bir İngiliz subayına şöyle söyler;

“İngiltere düşmanlarının bile mülkiyet haklarına saygılıdır.”

Gelelim Doğu'ya;

Doğu toplumlarında uzun süre mülk kralın, sultanın, kağanın, padişahın olmuştur. İslamiyet'ten sonra bazı toplumlarda mülkün Allah'ın olduğu kabul görmüştür. Doğudaki tarım alanlarında yüzyıllarca koruma önlemlerinin alınmayışı, erozyonun hüküm sürmesi ve sulama tesislerinin yapılmayışının arka planında, deyim yerindeyse mülkiyetin pamuk ipliğine bağlı olması gerçeği vardır.

Türk toplumunun genetik kodlarının oluşmasında önemli bir payı olan altı yüz yıllık Osmanlının mülkiyet anlayışında mülk padişahındır. Özellikle Fatih'ten sonra kurulan “İkta Sistemi” (Taşınmazın sadece faydalanma hakkını veren sistem) ile has, tımar, zeamet gibi isimler altında belirlenen arazilerden faydalanma hakkı belli kişilere veriliyordu. İstendiğinde Padişahın iki dudağı arasından çıkan bir sözle geri alınabiliyordu. Bugün çok zengin olan bir kişi, yarın tüm servetini kaybedebiliyordu.

Cumhuriyet'in getirdiği hukuk düzeni tapuyu hukuki güvenceye kavuşturmasına rağmen tapu kavramını Batı'daki gibi kutsal bir kavram haline getirememiştir. Bilindiği gibi tapunun iki önemli ögesi vardır biri alan, diğeri nitelikler (yasal deyimle vasıftır). Maalesef Cumhuriyet tarihi boyunca alan güvencesi sağlansa bile nitelikler hep oynanmıştır. Bugün “a” kişinin mülkü olarak yeşil alan olan bir arazi, yarın “b” kişiye geçince yüzlerce dairelik apartman olabiliyorsa, bu da yukarıdaki söyleme uygun olarak bir çeşit “tapunun delinmesidir”

Bu yüzden **Kemal Tahir** bizim köylünün toprak reformuna bile inanmadığını belirtir, adeta Türk Toplumunun genetik kodlarına atıf yaparak köylünün;

“Bugün bir iktidarın verdiği toprağı yarın ağadan yana başka bir iktidar geri alabilir,” düşüncesine sahip olduğunu savunur. Bu gö-rüş katılmayabilirsiniz ama ben taşrada görev yaparken gözlediğim kadarıyla köylümüzün gözünde devletin fikri her zaman değişebilir.

Bir orman köylüsünün gözünde devlet orman bölge şefi ile temsil edilir. Köylü bazen iki bölge şefinin tutumu arasında çok büyük farkların olabildiğini yaşayarak görmüştür. Örneğin şefin birisi otlatma için zabıt tutarken, diğeri göz yumabilmiştir. O nedenle devletin toprak reformu gibi kapsamlı kararlarına da şüphe ile yaklaşabilmiştir.

Bu arada son yıllarda tapunun delinmesi başka boyutlar kazanarak mahkeme kararlarıyla taşınmazlara el koyma, taşınmazların yönetimine kayyum atanması gibi uygulamalar tapu kavramına gölge düşürmüştür. Bu konudaki yozlaşmanın son noktası, mafyatik jargonla “otele, marinaya çekme” sürümü (versiyonu) olarak hayatımıza girmiştir.

Batı’da tapunun vasfı, alanı ve kullanım amacı devlet güvencesinden yoksun Doğu’da, devlet kendi mülkiyetindeki alanları da vatandaşın mülkiyetindeki alanları da kesin bir güvence altına alamamaktadır.

Buradan konumuza gelecek olursak;

Batı’da özel ormanlar yüzlerce yıldan beri kamu otoritesinin belirlediği kurallara göre işletilir. Onun vasfını değiştirmek veya plana aykırı faydalanmak kimsenin aklından bile geçmez.

Bizde özel ormancılığı savunanlar, toplumsal yapımızı ve toplumsal genetik kodlarımızı bilmeyen ve meslek pratiğinden habersiz, gördükleri birkaç Batı ülkesine özenen, ayağı yere basmayan, ormancılık pratiğinden habersiz kişilerdir.

6831 sayılı Orman Kanunun 57. maddesi uyarınca izin verilen özel kişilerin büyük bir kısmının adı geçen arazilerle ilgili olarak;

- İçine bir kulübe veya mümkün olursa daha büyük kalıcı bir bina yapıp çiftlik gibi kullanmak,
- Zaman içinde ağaçların tamamını meyve ağacına dönüştürerek orman vasfını değiştirmek,
- Devletin bir gün gelip bu arazileri kaynak sağlamak amacıyla kendilerine satabilmesi, düşüncelerinin olduğu,

hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Ben turizm amacıyla izin verilen yerlerin de (mevzuat aksini yazsa da) bir daha kamuya geri dönmeyeceği düşüncesindeyim. Bel-

ki bir kere daha süre uzatımı yapıldıktan sonra hatta belki de ilk 49 yıl bile dolmadan kaynak yaratılma bahanesiyle satılabileceğini düşünenlerdenim. Bunca özelleştirmenin yapıldığı ülkemizde bu durum çok da olağan görülecektir.

Mersin yıllarında anlattığım Tarsus'taki tuzluluk nedeniyle ağaçlandırılması mümkün olmadığı bilinen bir sahada 57. madde izin talebinde ısrar edilişi, yukarıdaki sakınca ve endişelerin hiç de yersiz olmadığını gösteren yaşadığım bir örnekti.

Özel mülk ormanlara gelince... Bunların 6831/52. madde hükmüne rağmen vasıflarının orman olarak devamını bile sağlayamadığımız ve Saip Molla Özel Ormanı örneğinde olduğu gibi birçok ormancı meslektaşımızın bile bu kanun hükmünün çiğnenmesine katkı yaptığı unutulmamalıdır. Orman kanununun özel ormanlarla ilgili hükmünü ormancıların dahi çiğnediğine tanık olduk.

Ankara Yıllarımdaki Yurt Dışı Seyahatlerim

APK Kurulu Başkanlığı bünyesindeki beş daire başkanlığından biri de Dış İlişkiler Daire Başkanlığıydı. Dış kaynaklı projelerden bazılarını ilgili genel müdürlükler yürütmekle birlikte, araştırmayla ilgili olanlarını APK Kurulu yürütüyordu. Bu projelerden birisi olan Türkiye Tarımsal Araştırma Projesi'nden (TARP) iki yurt dışı teknik gezisine gitmeyi programladık. Bunlardan birisi" Bazı Paulownia Türlerinin Türkiye'ye Adaptasyonu" konusunda Çin Halk Cumhuriyetine, diğeri de "Havza Yönetimi" ile ilgili olarak ABD'deydi.

Çin Halk Cumhuriyeti Seyahati

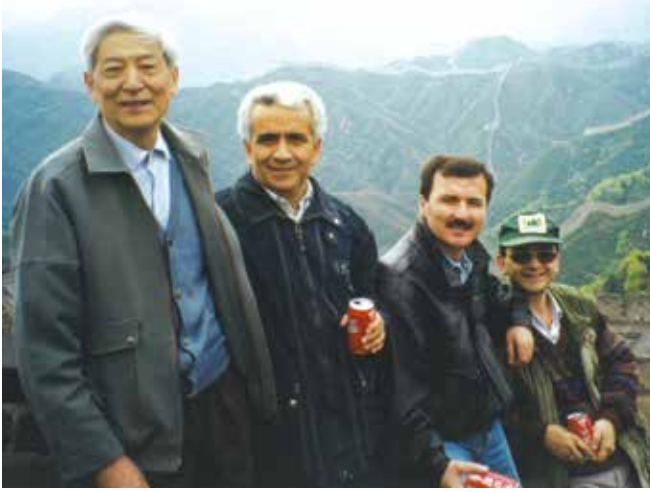
Çin seyahatini 20 Nisan-1 Mayıs 1997 tarihleri arasında, APK Kurulu Araştırma Şube Müdürü **Suat Türeyen** ve Ege Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı **Can Acar**'la beraber gerçekleştirdik. Bize tüm seyahat boyunca Pekin Üniversitesinden bir silvikültür profesörü ile onun bir Dr. asistanı eşlik ettiler. Hong Kong'da olduğumuz gün önemli bir tarihi olayı televizyonda izleme şansını yakaladık. Bilindiği gibi 1897 de İngiltere ile yapılan bir anlaşma gereği Hong Kong yüz yıl süreyle İngiliz kontrolünde özerk yönetime

sahip olacaktı. O gün süre bitmiş Hong Kong'un Çin Halk Cumhuriyeti'ne devir törenleri yapılıyordu.

Paulownia cinsinin yedi ayrı türünün çeşitli bölgelerdeki plantasyonlarını ve tarım alanlarında kullanılışlarına dair birçok örnek tesis gördük. Hangi türlerinin Türkiye'de nerelerde kullanılabileceğini değerlendirebilmek için her türün yetiştirme ortamı verilerini topladık. Dünyanın üçüncü, Asya'nın en uzun nehri olan, 6.300 km uzunluğundaki Yangtze Nehri ve Sarı Irmak'ı Nehri hiç olmazsa birer, ikişer noktasından görerek havza hakkında bilgi aldık. Bu arada 6.400 km uzunluğundaki Çin Seddini, dünyanın en büyük kent meydanı olan Tiananmen Meydanını, Yeraltı Sarayı'nı ziyaret ettik (Resim 54 ve 55). Dönüşte ayrıntılı teknik bilgileri bir makale yazarak meslek kamuoyumuzla paylaştım (Bozatlı 1998).

Resim 54: Ben, Çin'li doktor asistan, Suat ve Can, Yangtze Nehri üzerindeki asma köprüdeyiz.

Resim 55: Çin’li Profesör, ben, Suat ve Can, Çin Seddi’ndeiz.

ABD Seyahati

Bu seyahate Müsteşar Yardımcısı **Yavuz Yüksel**, Sakarya ve Eskişehir Orman Bölge Müdürleri, Bolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürü ve Tarsus Araştırma Müdür Yardımcısı arkadaşlarımızla birlikte yaptık. California Eyaleti’ndeki Trinity nehir havzasında havza yönetimi ile Stanford Üniversitesindeki araştırma çalışmaları hakkında inceleme gezisiydi.

Seyahatimizin başında **Yavuz Yüksel**’in pasaportunun vizesinin geçtiği anlaşıldığından Esenboğa Havalimanından geri döndü, dört gün sonra California’nın kuzeyindeki Eureka kentinde grubumuza katılabilirdi. Böylece heyetin tercümanlık işi de orta derecede İngilizceyle bana kalmıştı. New York’a vardık. Colorado’ya gideceğimiz uçuş iptal edilmiş, Las Vegas’a değiştirdik. Oradan California’nın başkenti Sacramento’ya uçtuk. Sabaha karşı saat 4.00’te varabildik. Ertesi gün saat 9.00’da yapacağımız bilgilendirme toplantısını saat 12.00’de yapabildik.

Toplantıda gideceğimiz yerler hakkında teorik bilgiler verildi. Ertesi gün karayoluyla ile kuzey California’daki dev sekoya ormanlarının bulunduğu Eureka kentine gittik. Orman içindeki bir açık ha-

pishane (bizdeki yarı açık cezaevleri benzeri) üretim, kereste imalatı, su ürünleri çalışmalarını inceledik. Mahkûmiyetlerinin sonuna yaklaşmış olan mahkûmlar burada her türlü ormancılık hizmetinde çalışarak hem para kazanıyor hem ceza indirimi alıyor hem de özgür hayata hazırlanıyorlardı (Resim 56). Humboldt Redwoods State Park ile North Coast State Parklarını ziyaret ettik. Eureka'ya giderken ve Sacramento'ya dönerken üç gün süresince birçok noktada havza yönetimi konusunda bilgi aldık 1928'de inşa edilmiş bir barajı inceledik, Sacramento'daki Orman Servisi merkezinde orman yangınlarıyla mücadele ve diğer konularda sunum yapıldı. Yangın gözetleme hizmeti bizdeki "gözetleme kulesi" sistemi yerine keşif helikopterleriyle yapılıyordu. Buradaki yetkililere;

"Ormanlarınızda çok birikmiş eta var, niçin almıyorsunuz?" soruma yetkilinin verdiği cevap, dünyadaki yağmur ormanlarının yok edilme nedenini de açıklıyordu:

"Ben küçücük bir "çip" satıp karşılığında bir kamyon kereste aldığım sürece, kendi ormanlarımı geleceğe bırakırım" (ABD'nin bilişim sektörünün üssü durumundaki "Silikon Vadisi" bu eyalettedir. Örnek olarak "çip"i vermesi sanırım bundandır).

Daha sonra San Francisco yakınlarındaki Stanford Üniversitesi'ne ait bir araştırma ormanında kurulu Orman Genetik Enstitüsü'nde doku kültürü, döl denemeleri hakkında bilgiler aldık (Resim 57).

Resim 56: İrfan Aslan, Aytekin Güngörsün ve ben ve ABD'li ormancılar ile Kuzey Kaliforniya'da mahkûmların çalıştığı orman işletme biriminde öğle yemeğindeyiz.

Bir anekdot

Bir pazar günü bizim için San Francisco çevresinde Türk mihmandar eşliğinde bir gezi programlandı. **Burt Lancaster**'in başrolünü oynadığı Alcatraz Kuşçusu, Yeşil Yol ve daha birçok filmin çekildiği ada hapishane olan Alcatraz Adası'nı ve Golden Gate Köprüsü'nü gördükten sonra Sausalito sayfiye semtine gittik. Orada bir saat mağazasının önünde durup kendi aramızda konuşunca, içerden kırk yaşlarında bir genç adam çıktı ve bize;

- Türk müsünüz? dedi. Bizden evet cevabını alınca kendisini tanıttı:

- “Ben Ankaralıyım, Atatürk Lisesi mezunuyum. Ben Ermeni'yim ama vatanım Türkiye'dir.” dedi. Çok ilgi gösterdi, bir şey almak istersek fiyatını düşünmememizi söyledi.

Resim 57: California-Stanford Üniversitesi-Orman genetik araştırma merkezi-soldan sağa; Suat Tosun, Aytekin Güngörsün, Yavuz Yüksel, ABD'li yetkili, ben, İrfan Aslan, arkada Ali Özkurt

Türkmenistan Seyahati

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkiler bağlamına Bakanlıkta ilgili devletlerle ilişkileri koordine eden birer kişinin görevlendirilmesi gerekiyordu. Bakanlık Dış ilişkiler Dairesinden iki arkadaş ve ben ikişer devletin koordinatörlüğünü üstlendik. Bu görev gereği 1997'de koordinatörü olduğum Türkmenistan ve Tacikistan'a bir se-

yahat planladık. Ancak o sırada Tacikistan’da iç kargaşa çıktığı için güvenlik nedeniyle Türkmenistan’dan Tacikistan’a gidemedik.

Aşkabat’ta Sovyetler Birliği döneminden kalma bir Çölleşme Enstitüsü vardı ama işlevsiz hale gelmişti. Binası da terkedilmiş harabe halindeydi. Türkmenlerin ormancılık konusunda hiçbir bilgileri yoktu. Ülkelerinde orman varlığı olmadığı gibi ağaç malzemenin bol olduğu Rusya’nın aksine ağaç malzeme kullanımı da en az düzeydeydi. Yapılan birkaç dekarlık ağaçlandırma gösterdiler, yanlış bir seçimle doğu mazısı (*Thuja orientalis*) dikmişlerdi. Ormancılık eğitimi almış birinin Türkiye’ye gelmesini sağladık. Gelen Türkmen’e iyi bildiğim Urfa Gölpinar ve Atatürk Barajı’ndaki kızılçam ağaçlandırmaları, Adıyaman Beşkoz’daki *Pinus elderica* (İran Çamı) ağaçlandırmaları (Kahramanmaraş’tayken deneme amacıyla Osmaniye Orman Fidanlığından alınan 5.000 *Pinus elderica* fidanı diktirmiştim.) ve Birecik Orman Fidanlığındaki fidan üretimi yerinde gösterilerek bir eğitim verilmişti.

Dış Kaynaklı Projeler ve Yurt Dışı Seyahatler Hakkında

APK Kurulu Başkanlığı görevini yürüttüğüm dönemde Bakanlık iç sirküleri gereğince örgütümüzden yurt dışına gidecek herkes için APK Kurulu Başkanı tarafından bir olur hazırlanıyor, Bakan adına Müsteşar onaylıyordu. Gene bu kişilerin tüm yurt dışı giderlerinin tahakkuk memuru Kurul Başkanı, ita amiri de Müsteşar’dı. Hem epeyce yurt dışı seyahat yapmış hem de bir yıldan fazla işin içinde olan biri olarak, dış kaynaklı projeler ve yurt dışı seyahatler hakkında bir değerlendirme yapmak gereği duydum.

Dış kaynaklı projelerin birçoğu bazı şirketler tarafından Bakanlığımıza pazarlanır. Faydalı olup olmadığı, hibe değilse, borçlanılmasını gerektirecek bir getirisi olup olmadığı, çok fazla irdelenmeden kabul edilir. Hibe projelerde ise verilen kredinin %90’ı zaten o ülkenin salık verdiği firmalar tarafından kullanılır.

İster herhangi bir dış kaynaklı proje uyarınca, ister başka nedenlerle ilgili teknik personelin bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere yurt dışına gönderilmesinde örgütümüzde 50, 60 ve 70’li yıllarda gösteri-

len özen, sonraları maalesef gösterilmemiştir. Yurt dışına gönderilme, genelde yetkililerin lütuf, ödüllendirme, yakınlık duyduğu kişileri kayırma ölçütlerine indirgenmiştir. Sonraki dönemlerde yurt dışına gidenlere orada öğrendiklerini not alıp bir rapor hazırlama sorumluluğu dahi verilmemiştir.

Geçmişte örgütümüzce yurt dışına gidecek kişiler özenle seçilir, gidenler dönüşte kapsamlı raporlar hazırlayarak hem makama sunarlar hem de meslek kamuoyuyla paylaşırlardı. Gene bu meslektaşlarımız bundan sonraki meslek hayatlarını yurt dışında eğitim aldıkları konularda sürdürerek ormancılığımıza büyük katkılar yaparlardı. Bu meslektaşlarımızın bazılarını burada anmak isterim; **Kemal Aşk, İbrahim Cireli, Cahit Yörüker, İsmail Zengingönül, Nejat Kayın...** (Anonim 2002).

Ormancılık Örgütünün yurt dışı eğitimlere ciddiyetle eğildiğine, ben de yaşadığım bir örnekle tanık olmuştum. 1975 Yılında Göksun yıllarında ayrıntılı olarak anlattığım FAO semineri için Macaristan’a gitmeden önce Bakanlık Dış İlişkiler Dairesi’nde formaliteleri tamamliyorduk. Daire Başkanı **Orhan Kayakutlu** bana özetle şöyle dedi:

“Önemli bir konuda uluslararası düzeyde eğitime gideceksin. Dönüşünde öğrendiklerini teferruatlı bir rapor halinde makama sunmak zorundasın. Meslek hayatında da öğrendiklerini hep uygulayacaksın. Orada bir Türk olduğunu ve Ülkeni temsil ettiğini hiç unutmayacaksın.”

Çankaya Köşkü Yerleşkesi Ormanına Bakım Yaptım

2001 Yılında Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı **Bülent Serim** beni telefonla arayarak, köşkün ormanında bazı sorunlar olduğunu bir öğle yemeğinde buluşarak bu konuyu görüşmemizi istedi. **Bülent Serim** Gaziantep Lisesi’nden sınıf arkadaşımıdır. Daha önce Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteriyken, Sayın **Ahmet Necdet Sezer**’in Cumhurbaşkanı seçilmesiyle Bülent de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcılığı görevini üstlenmişti.

Köşk’e gittim, ziraat mühendisi olan Park ve Bahçeler Müdürüyle tüm yerleşkeyi dolaştık. 30’lu yıllardan beri çoğunluğu karaçam,

biraz da sedir ve yapraklı ağaç karıştırılarak tesis edilmiş ama bakımları çok gecikmiş bir ormandı. Kesmeye kıyılamadığı için baskı altında kalmış, sıkışmış fertler ölüyordu ve yer yer böcek arız olmuştu. Dejenere olmuş fertlerden bazılarının tenekede uzun süre kalmış büyüme enerjisini kaybetmiş fidanların dikiminden kaynaklandığı da söktürdüğüm birkaç ağaçtan anlaşılmıştı. Toprak derinliği ise değişken olmakla birlikte genelde yetersizdi.

Sahayı inceledikten sonra Bülent Serim'e:

“Buradan yaklaşık 500 kadar ağacın acilen çıkartılması gerektiğini, bu işlemi Sayın Cumhurbaşkanının kabul etmesinin zor olduğunu düşünerek mevcut durumu tespit eden bilimsel bir rapor hazırlatmanın uygun ve etkin olacağını” söyledim.

Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesinden Prof. Dr. **Abdullah Gezer**'i telefonla arayarak durumu anlattım. Cumhurbaşkanlığınca Rektörlükten bir silvikültür, bir toprak ve bir de entomoloji uzmanının burası için bilimsel bir rapor hazırlamasının isteneceğini ilettim. Prof. Dr. **Abdullah Gezer** ile Dr. **Mustafa Avcı** yerinde incelemeler yaptıktan sonra 4 Ekim 2001 tarihli bir rapor hazırlayıp Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne sundular (Ek-7 ve Ek-8). Cumhurbaşkanı onayı alındı. Bundan sonra Köşkün Park Bahçe Müdürüyle tüm sahayı gezerek bu kez çıkarılacak ağaçları işaretledik. Kesilen ağaçlar sobalık odunlar haline getirilip torbalandı ve gizlilik içinde Ankara'nın köy okullarına dağıtıldı.

Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Deneyimim

1999 yılında APK Kurulu Başkanlığından ayrıldıktan sonra Bakanlık Müşaviri olarak yapacağım hiçbir hizmet kalmamıştı. Türk Standartlar Enstitüsü (TSE), Orman ve Orman Ürünleri İhtisas Grubu Başkanlığı'na görevlendirildim. Bu her gün üç saat çalışılan yarı zamanlı bir görevdi. Grubumuzda lisan bilen ormancı meslektaşlarımızdan birçoğu ile çalıştık ama en uzun süreli beraber olduklarımız, APK Kurulundaki Şube Müdürlerimiz olan **Ekrem Yazıcı** ve **Suat Türeya**'nı.

Eskiden çok az telif standart çıkaran bu kurul, Avrupa Birliği uyum sürecinde yoğun bir çalışma dönemine girecekti. Tüm Avrupa

Standartları (European Norm=EN), Türk Standardı (TSEN) haline getirilecekti. 2009 yılına kadar TSE olarak tüm konularda on bine yakın standardı, bu arada bine yakın orman ve orman ürünü standardını Türkçeleştirdik. İngilizce kelime dağarcığım çok gelişti.

Çeşitli Grupların hazırladığı standartlar haftada bir gün ‘TSE Teknik Kurulu’nda görüşülerek TSEN haline gelir ve yasal olarak yürürlüğe girmiş olurdu. TSE Teknik Kurulu; Yirmi kadar ihtisas grubu başkanı(çoğu akademisyen), üç YÖK temsilcisi (genelde eski rektörler), Başbakanlık ve her bakanlıktan en az genel müdür seviyesinde bir yetkili ile TOBB temsilcilerinden oluşan oldukça yetkin bir kuruldu. Kurula sunulan standartlar diğer üyelere bir hafta evvel gönderildiği için herkes hazırlıklı gelir ve her standart enine boyuna tartışılırdı. On yıl her hafta aktif olarak katıldığım bu kurul toplantıları bana hayata dair birçok şey öğretti. Günlük hayatımızda yeri olan on bine yakın ürün ve hizmet hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmuştum.

Diğer yandan bu toplantılar Türkçe konusundaki duyarlılıkların vurgulandığı, ayrıntılara dikkat çekilen çok eğitici toplantılar oluyordu. Çünkü standartta kullanılan dil, yabancı kelimelerin Türkçe karşılıkları da uzun uzun tartışılıyordu.

Batı ülkelerinde üretilip kullanmaya başladığımız ürünlerin isimlerinin Türkçeleştirilmesinde geç kalışımız, bizi birçok İngilizce terimi aynen veya daha da bozulmuş formuyla kullanmak zorunda bırakıyordu. İngilizce diğer dillere genelde Batının teknolojisi ve ürünleriyle nüfuz etmektedir. Eğer siz bir ürünü aldığınızda vakit kaybetmeden bu ürüne ilişkin terminolojiyi dilinize uyarlamazsanız, İngilizce terimler o ürüne yapışıp kalmaktadır.

Birçok ürün 70-80’li yıllarda ülkemize girip rastgele isimler aldığı için, iki binli yıllarda standartlar tercüme edilirken geç kalınmış olmanın zorluklarını yaşadık. Tanık olduğum yüzlerce örnekten orman ürünüyle ilgili üçüne değineceğim;

İngilizce ismi “chipboard” olan ve Türkçeye “yonga levha” olarak tercüme edilebilecek ürün, 70’li yıllarda ilk ithal edildiğinde, mobilyacı esnafı ürüne “Sun’i tahta”nın ilk hecelerinden uyarlanan “Sunta” demişti. Sonraları kaplamalı (laminated) olanı imal edildiğinde de adı “Sunta-lam” olmuştu. İngilizcesi “Medium density fiber board” olan

ürünü “Orta yoğunluklu lif levha” (OYL) olarak Türkçeleştirdik. O da piyasada İngilizce isminin baş harfleriyle “MDF” olarak yerleşti. Kaplamalı olanı üretildiğinde de adı “MDF-lam” oldu. Keza İngilizce ismi “Oriented strain board” (OSB) olan ürünü “Yönlendirilmiş lif levha” (YLL) olarak Türkçeleştirdik, ama piyasa OSB demeye devam ediyor. Yasal olarak resmî belgelerde kullanılmaları zorunlu olan tüm bu ürünlerin isimleri, belgelerde kaldı, piyasa bildiğini okudu.

Bizde buzdolabı (refrigerator), bilgisayar (computer), biçerdöver (combine harvester) gibi halkımızın çok eskiden Türkçeleştirdiklerini ile yakın zamanlarda Türkçeleştirilen yazılım, donanım, yazıcı, tarayıcı gibi bilişim sektörü terimleri olumlu örneklerdir. “biçerdöver” isminin hikâyesini, makina Türkiye’ye ilk geldiğinde isim bulmakla görevlendirilen makina mühendisi büyüğümüz TSE Teknik kurulunda şöyle anlatmıştı: “*Makinanın yanında köylülerle sohbet ediyoruz. O sırada bir köylü diğerine “yahu bu makine hem biçiyö, hem dövüyö” dedi. Böylece ismi bulmuş olduk*”

TSE Teknik kurullarında yapılan uzun tartışmalar sonunda vardığımız sonuç şu olmuştu: “*Teknik terimler, başka isimlerle dilimize yerleşmeden her konunun uzmanları, akademisyenleri ile Türk Dil Kurumu yetkililerinin oluşturduğu “sürekli komiteler” tarafından ivedilikle Türkçeleştirilmelidir.*”

AK Parti iktidarı başlangıçta TSE’nin yönetici kadrosunda değişiklik yaptı ama ihtisas grupları uzun süre aynı yapısını korudu. 2009 yılına gelindiğinde EN’lerin hemen tamamı tercüme edildiği için grupların da işi çok azaldı. Beni ve üyelerimizin hepsini iktidara yakın kişilerle değiştirdiler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

2000’Lİ YILLARDA ORMANCILIĞIMIZDA NELER OLDU?

Ormancılığımız son on dokuz yılda devlet ormancılığımızın başladığı 1937’den 2002 yılına kadar geçirdiği toplam değişimden çok daha fazlasını, hatta değişimden ötesini yaşadı. Bu değişimi ana hatlarıyla anlayabilmek için on dokuz yıllık Orman ve Av Dergisi’nin başyazılarını alt alta koymanız yeterli olacaktır. Biraz fazla ayrıntıya ulaşmak isteyenler, **Yücel Çağlar**’ın her değişikliği sıcağı sıcağına işleyen “*Ormanlar ve Ormancılık Üzerine Sessiz Tartışmalar*” ismi ile yazıp paylaştığı kırktan fazla bölümlük dizi makalelerini okuyabilirler. Doğrusunu isterseniz ben de aşağıda okuyacaklarınızı büyük ölçüde bu kaynaklardan faydalananarak yazdım.

Aktif görevli olarak ormancılık örgütünde bulunmadığım bu dönemdeki değişiklikleri burada konu etmemin nedeni, anılarım bağlamında 1965’ten beri anlattığım ormancılığımızın geldiği durumu özetleyerek konuyu bağlamaktır. Zira örgüt içinde görev almasam da yıllarımı verdiğim ormancılıkta olanlara kayıtsız kalamazdım. Bunu yaparken teknik ayrıntılara girmeden mümkün olduğunca herhangi bir meslektaşımın, hatta ormancı olmayan birinin bile sıkılmadan okuyabileceği, kamuoyuna mal olmuş popüler konulara değineceğim.

90’lı yıllarda az veya çok örgütü tanıyan yöneticilerin olduğu dönemde ormancılıkta değişim ihtiyacı ıskalanırken, 2000’li yıllara gelindiğinde örgütte görev alanlar tam tersine aceleyle birçok şeyi değiştirmeye koyuldular. Sözde statükoya savaş açılıyordu. Halbuki statükoyu değiştirmek için önce onu iyi tanımak gerekirdi. O kadar üstün körü değişiklikler yapıldı ki dönüp tekrar tekrar değiştirmek zorunda kaldılar.

Başlangıçta AK Parti çeşitli toplum kesimleriyle yaptığı iş birliğini ormancılık sektöründe de milliyetçilerle yaparak başladı. İlk iş

birliklerini 2004 OMO seçimlerinde gerçekleştirdiler. Ben o zaman bunu şiddetle eleştirerek, işleri bitince milliyetçilerin limon gibi sıkılarak atılacağını, ormancılıkta yapılan yanlışlara ortak olunmasının, en azından itiraz edilmemesinin, mesleki sorumluluk adına bağışlanamayacağını uzun uzun yazdım (Bozatlı 2006b, Bozatlı 2006c, Bozatlı 2006d, Bozatlı 2007a).

Ormancılık adına daha sonraki yıllarda yapılan yanlışları 2020’de Milli Düşünce Merkezi-MİSAK İnternet sayfasında yazdığım “Ormancılığımızda Neler Oluyor?” başlığı altında bir dizi yazı olarak kamuoyuyla paylaştım. Kısa bir anlatımla on dokuz yıllık bir dönemde yapılan birçok şeyin dışlanmış olabileceğini bilerek, önemli olanlarını toparlayıp gelinen noktayı belirtmeye çalışacağım.

Toplumun Ormancılığa İlgisi veya İlgisizliği

Bu toplumda yaşayan, aydın sorumluluğu veya yurttaş sorumluluğu taşıyan herkes, 2002 yılından itibaren Cumhuriyetimizin kuruluşundan beri sürdürülen milli eğitim, sağlık, milli savunma, iç ve dış güvenlik, dış işleri, ekonomi politikalarında ve yargı sisteminde “eksen kayması” olarak ifade edilebilecek köklü değişimlerin yaşandığının farkındadır. Tüm bunların sonunda ülkemizin geldiği durum yönetenlerimizce “Yeni Türkiye” olarak tanımlanmaktadır.

Tüm temel politiklardakine benzer dramatik değişiklikler ormancılık sektöründe de yaşandı, ama toplumun büyük bölümü tarafından günlük hayatını doğrudan etkileyen politikalar olarak algılanmadığı için gereken ilgiyi görmemiştir. **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**’nun şu sözleri tam da bu durumu anlatır:

“Evet, ‘orman’ sözcüğünü veya başlığını görünce çoğu aydınımız o yazıyı okumaz. Ormanı kendi ilgi alanı dışında sayar. Ben onları, Fransızların ‘gourmet’ dedikleri damak zevkine düşkün kişilere benzetirim: Karidesli, levrekli, bonfileli sofralara almışlardır. Kuru fasulyeli tabak geldi mi, burun kıvrırırlar. Onların karides, levrek veya bonfileli sofrası düşün, felsefe, ekonomi, politika yazılarıdır. Sadece böyle ince ve karmaşık konulardan zevk alırlar. ‘Orman’ konusu ise kuru fasulyedir onların çoğu için.”

Toplumumuzun hakkını teslim etmek adına bu ilgisizliğin bir istisnası vardır ki, o da yaz aylarında çıkan orman yangınları için;

“Ciğerlerimiz yanıyor” diye ağıt yakmasıdır(!)

Hazırlıksız Olmanın Telaşı ve Sloganlara Sarılmak

Ormancılar sorumluluklarına teslim edilen doğal varlık ve süreçleri uzun dönemli yöneten ve birçok ekolojik, teknik ve ekonomik konuda geçmişten devraldığı bilgilerle kendini tekrarlamak zorunda olan dolayısıyla da gelenekçi olan bir mesleği temsil ederler. Yönetilen varlık ve süreçlerin yerel, ülkesel ve küresel boyutları ve sonuçları olduğu içindir ki günöbirlik politikalarla yönetilmemesi gerekir.

90’lı yıllardan beri ıskalanan değişim ihtiyacına uygun politikalar üretmekte yetersiz kalan ormancılık yönetimi, eskinin kötü alışkanlığı olan sloganlara sığınma gereği duymuştur. 90’lı yıllardaki “Köylü ile hasım değil, hısımla olacağız”, “Alo fidan”, “Nikâh fidanı” gibi popölist söylem ve sloganlara yenileri eklenmiştir.

Sloganların düşünme zahmetini ortadan kaldırdığı için söyleyen için de duyan için de çekiciliği vardır. Sorunlara gerçekçi çözümler üretmekte yetersiz kalan ve yeni projeler de üretmeyen yetkililer, bu dönemde de içini dolduramadıkları sloganlarla yeni bir şeyler söylemeye çalıştılar.

AK Partinin getirdiği ormancı yöneticilerin ilk ürettiği slogan: **“Devlet Ormancılığından Millet Ormancılığına geçiyoruz.”** O günlerde bunu “Kuyuya Atılan Taş” olarak nitelemiş ve aynı başlıkla yazdığım bir makalemdede bu slogana şöyle karşı çıkmıştım;

“Anayasamızda orman mülkiyeti ile ilgili katı hükümlere rağmen devlet ormancılığına karşı söylemlere nedense bu dönemde fazlaca rastlanmaktadır. Kaldı ki özel mülkiyetin çoğunlukta olduğu ölkelerde ormanların bakımsızlığı önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Bugün insanlık ormanlardan daha çok fonksiyonel değer üretilmesini beklemektedir. Ormanın mülkiyetine sahip kişilerden, ormanlardan kendileri için her türlü orman ürünü yerine, toplum için bedelini alamayacakları fonksiyonel değer üretmesine rıza göstermesini beklemek eşıyanın tabiatına aykırıdır. Özel ormancılık Türk top-

lumuna uygun bir ormancılık tipi değildir. İstanbul Saip Molla Özel Ormanı (Kamuoyunda bilinen ismi ile Beykoz Konakları) ibret verici bir örnek olarak karşımızda durmaktadır.

Devlet ormancılığına karşı çıkanlar bunu soyut bir söylem olmaktan çıkarıp, bir model geliştirmek ve bu modelin mevcut hukuk sistemimizle nasıl bağdaştırılacağını da açıklamak sorumluluğu ile karşı karşıya olduklarını unutmamalıdır. Gelineen noktada ormanların sadece devletlerin bile malı olmayıp tüm insanlığın ortak malı ve evrensel çevre değerleri oldukları anlaşılmış olmalıdır” (Bozatlı 2006a).

O dönem ormancılık örgütünü yönetenlerin kafaları o kadar karıştı ki gerek yasalarımızda gerekse ormancılık literatüründe yeri olmadığı halde uydurulan “Millet Ormancılığı” kavramının tanımını deyim yerindeyse körün fili tanımladığı gibi her yetkili farklı yapılmaktaydı. İşte o zaman yapılan birbirinden tamamen farklı tanımlar:

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve OMO:

“Kent ormanları, ülkemizde devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin ilk halkasıdır” (Kahramanmaraş Kent Ormanı tanıtım broşürü ve OMO 40. Dönem Çalışma Raporu. Ulusal Ormancılık Projesi hk. OMO görüşü s. 285).

Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe:

“Nedir? Devlet ormancılığından millet ormancılığına geçiş ne demek? Yani devleti bırakıp millete mi geçeceğiz. Devlet de bizim millet de bizim. Devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin kısa tanımı şudur: Ormanların sahibi gerçekten millettir. Devletin mülkiyet anlayışı, devletin tapulu arazisinin olması, tarlasının olması, binasının olması, ormanının olması, arabasının olması, iş makinasının olması, fabrikasının olması devri bitmiştir. O zaman ne yapmak lazım milletin hakkını millete vermek lazım.....Ben üç yıldır Çevre ve Orman Bakanım. Yani ormancılıkta Türkiye'nin neresinde ne yapılır ne edilir? Üç yıldan beri bu tarafı nasıl gördüm biliyor musunuz? Bütün sektörlerde olduğu gibi, bizim ormancılık sektöründe de çok ciddi bir saltanat vardı.” (TBMM–Tarım Orman ve Köy işleri komisyonu 20.10.2005 tarihli toplantısı).

OMO:

“Millet ormancılığı devlet tarafından mümkün olduğunca tüm ormancılık hizmetlerinin üçüncü kişilerden satın alınması, ormancılık faaliyetlerinin orman ile iç içe yaşayan orman köylüsünün refahı ve kalkınmasına yönelik olarak bizzat bu kesimler tarafından sürdürülmesi ile mümkün olacaktır. Millet ormancılığında devlet yapan değil, yaptıran, denetleyen, yön veren makro hedeflerle işlevsel planlamayı şekillendiren konumda olmalıdır” (OMO 40. Dönem Çalışma Raporu. Ulusal Ormancılık Projesi hk. OMO görüşü s. 285).

OMO ve Çevre ve Orman Bakanlığı:

*“Bu kanunla, Avrupa Birliği uyum sürecinde devlet ormancılığın-
dan millet ormancılığına geçişin bir ölçüde alt yapısı da hazırlanmış
olacaktır (TBMM’ne sunulan 5531 sayılı Kanun’un gerekçesinden).*

“Çevre ve Orman 2004” İsmiyle Bakanlık faaliyetlerinin anlatıldığı kitabın 14. sayfasından;

“Eskiden Türkiye’de çevre koruma ve ormancılık alanında hâkim olan anlayış yasakçı bir anlayıştı. Bu yasakçı anlayışın Türkiye’nin doğal kaynaklarını ve ormanlarını korumaya yetmediği ve orman varlığının özellikle 1980’lere gelindiğinde çok ciddi bir zayırla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir. Bu yüzden ormancılık alanında devlet merkezli yasakçı anlayışa son verdik. ‘Devlet ormancılığı’ anlayışından ormanların militle birlikte yönetilmesi ve geliştirilmesinin esas alındığı ‘Millet ormancılığı’ anlayışına geçtik.”

Bu son tanımlamaya cevaben yukarıda adı geçen makalede şunları sormuşum;

Bilimsel, hukuki ve pratik hiçbir dayanağı olmayan bir “Millet ormancılığı” kavramı yumurtluyorsunuz. Bu ucubeyi tanımlarken de bir dizi mantık hatası yapıyorsunuz. Adama sormazlar mı?:

- Hangi yasakları kaldırarak devlet ormancılığına son verdiniz? Ormanları militle birlikte yönetmek için mevzuatımızda hangi değişiklikleri yaptınız?
- Ormanların azalmasına sebep olan anlayış yasakçı anlayış mı? Yoksa açma ve yerleşmeleri sadece zabıt tutup geçiştirdi-

ren, böylece 2/B sahalarının oluşmasına seyirci kalan, problemleri öteleyen bürokrasi mi? (Bozatlı 2006a)

Bu konuyu yazmakla kalmayıp 2004 yılı OMO'nun Ankara Şubesi Genel Kurulunda bir konuşma yaparak oradaki yetkililere de sormuştum. Hiçbir cevap vermediler.

Ormancılık üst yönetimi tam olarak ne olduğunu kendilerinin de bilmediği “Millet Ormancılığı” sloganının peşine takılıp, 1937'den beri güçlükle, yokluklar içinde tesis edilen ve elimizdeki kamusal varlığı bize miras bırakan “devlet ormancılığı” düzenini yozlaştırarak, ileriki yıllarda ormanların deyim yerindeyse “yol geçen hanına” döndürülmesinin yolunu açmışlardır.

Bir başka slogan: “Baltalıklara Son”

Baltalıkların koruya dönüştürülmesinin teknik ayrıntılarını ve gerekli olup olmadığını bir kenara bırakarak, öncelikle bu uygulamayla köylünün baltalıklardaki yasal haklarının elinden alındığını belirtmem gerekir. “Millet ormancılığı” sloganıyla ormanların sahibinin millet olduğunu söyleyeceksiniz, aynı zamanda köylünün baltalıklarını koruya dönüştürerek, var olan yasal haklarını da elinden alacaksınız. Bunun adı; Katmerli tutarsızlıktır.

Daha önce Mersin yıllarında sözünü ettiğim, helikopterden tohum savurma saçmalığını “**Ormancılık Tarihinin En Büyük Projesi**” olarak sunmuşlardı. Madem bu çok önemli bir projeydi, helikopterinizi var, tohumunuz var niçin devam etmiyorsunuz?

Görüldüğü gibi bilinçsizce üretilen sloganlar, yalnız tutarsızlıkların ve göz boyamaların gizlenmesine hizmet etmektedir.

Yasalar yaşlı oldukları ölçüde güçlü olurlar!

Aşağıda Orman Kanunu başta olmak üzere, kamu arazileriyle ilgili on iki kanun ile bu kanunlarda Cumhuriyet döneminde ve AK Parti iktidarında yapılan değişiklikler topluca görülmektedir. En eski kanunun 86 yıllık olduğunu düşünülürse, tüm Cumhuriyet hükümetlerinin 86 yılda yaptığı değişikliğin %74,5'inin, AK Parti tarafından 18 yılda yapıldığı görülecektir. Bunların içinde Orman Kanunu'nun

27 kez, Milli Parklar Kanunu’nun 7 kez, kendilerinin çıkardığı 6292 sayılı Kanunun bile on kez değiştirildiği görülecektir. Yapılan değişikliklerin kamu yararına değil de özel kişi ve sermayenin yararına yapıldığını söylememe gerek var mı? bilemiyorum. Bu kadar çok değişimin bir başka anlamı da bürokrasinin beceriksizliği ve değişikliklerin üstünkörü yapıldığıdır.

Yasalar	Toplam Değişiklik	2003-2020 Değişiklik
2644 sayılı Tapu Kanunu (1934)	24	10
6831 sayılı Orman Kanunu (1956)	42	27
2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (1982)	18	8
2873 sayılı Milli Parklar Kanunu (1983)	8	7
3194 sayılı İmar Kanunu (1985)	32	24
3213 sayılı Maden Kanunu (1985)	25	21
3402 sayılı Kadastro Kanunu (1987)	15	14
3621 sayılı Kıyı Kanunu (1990)	15	14
4342 sayılı Mera Kanunu (1998)	23	21
5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Kanunu (2005)	9	9
4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanunu (2001)	30	22
6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun (2012)	10	10
TOPLAM	251	187

Kaynak: Yücel Çağlar, Ormanlar ve Ormancılığımız Üzerine Sessiz Tartışmalar

Yasalar eskidikçe toplumun hafızasına yerleşirler, güçlenirler. Bu dönemde yapılan değişikliklere vatandaşlar akıl erdiremediği gibi uygulayıcı kamu personelinin de değişikliklerin tümünü kavramakta zorluk çektiğini düşünebilirsiniz. Zira birçok değişiklik ilgili kanunun adıyla değil bir başka kanunun veya bir torba kanunun içinde yapılmıştır. Özetle söylemek gerekirse, AK Parti yasaların yaşlanmasına, güçlenmesine ve onları toplumun özümsemesine izin vermemiştir.

Hukukun üstünlüğünün hâkim olduğu Batı toplumlarında üstün-körü kanun yapılması şu özdeyiş ile yerilir; “Kötü kanun koyan kimse daha hayatta iken ölmüş sayılır.”

Bu dönemde yapılan yasal düzenlemelerin genel özelliklerinden biri orman varlıkların kişilerin ve sermayenin kullanımına verilmesidir. İkinci özeliği ise orman varlığı üzerinde verilecek kararlarda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOKİ ve Turizm Bakanlığı gibi kuruluşların bazı durumlarda ormancılık örgütünün önüne geçmiş olmasıdır. Deyim yerindeyse, ormancılar orman varlığı üzerinde karar verici olma özelliklerini kısmen kaybetmişlerdir. Hatta bir iki ay önce ormanların turizme tahsisinde ormancıları bypass eden bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ironik olarak tam da büyük yangınların başladığı gün yayınlandı.

Ormanların Başka Kullanımlara Tahsisi (İzinler)

Bilindiği gibi ormancılığın 4 boyutu vardır;

- Estetik boyutu,
- Ekolojik Boyutu,
- Ekonomik, politik ve kamu mülkiyeti boyutu,
- Arazi boyutu.

Siyasal iktidarlar ülkenin kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmek ve siyasal amaçlarına ulaşmak için kamu arazilerini daima kullanılabilir bir kaynak olarak görmüşlerdir. AKP iktidarı bu konuda geçmişte hiç olmadığı kadar ileri giderek, ormanların arazi boyutunu öne çıkaran ve ona “*arsa stoku*” gözüyle bakan bir anlayışı adım adım hayata geçirmiştir.

Bilindiği gibi AKP'nin 2002 yılında iktidara geldikten sonra, 25 milyar USD kaynak yaratma umuduyla ilk el attığı konu, kamuoyunda “2/B” olarak bilinen arazilerin satışı konusu olmuştur.

Bunun için Anayasanın 169. Ve 170. maddeleri bile değiştirilmek istendi, başarılı olunamadı. Ama vazgeçmediler. Sonunda birkaç hamleden sonra 6292 sayılı Kanunla (onu da on kez değiştirerek) amaçlarına eriştiler.

2007 yılında, AK Partinin değiştirdiği 2634 Turizmi Teşvik Kanunu'nun 8. maddesinin A, C ve D fıkraları Anayasa Mahkemesi tarafından, “bir yıl sonra yürürlüğe girmek üzere iptal edilmiştir”. Böylece yargı siyasal iktidara amaçlarını gerçekleştirmesi için adeta süre tanımıştır. Bunun üzerine 2008 yılında çıkardığı 5761 sayılı yasayla söz konusu maddeyi yeniden düzenleyerek ormanları turizm sektörünün hegemonyasına teslim etmiştir.

Ülkemizde 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereğince çeşitli koruma statüleri kazandırılmış, toplam alanı yaklaşık 5,4 milyon ha olan 1572 adet korunan alanın üzerindeki ticari maksatlı kullanım kısıtlamaları da yeni düzenlemelerle kaldırılmıştır. Bu konuda iki örnekle yetineceğim:

Birinci örnek; 2004 yılında çıkarılan 5177 sayılı yasanın 7. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nda bir değişiklik yapılarak, maden arama ve çıkarma alanları alabildiğine genişletilmiştir. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2. maddesine göre, birçok korunan alan ile sadece bilimsel araştırma ve eğitim amacıyla yararlanılabilecek “Tabiatı koruma alanları” bile madencilik sektörüne açılmıştır.

İkinci örnek; 2003 yılında çıkarılan 4999 sayılı Kanunun 8. maddesiyle 6831 sayılı Kanuna şu madde eklenmiştir; “*Milli Parklar Kanununa tabi alanlarda bulunan yerler ile bu yerler üzerindeki yapı ve tesisler yirmi dokuz yıla kadar kiraya verilebilir. Ancak kiracının Çevre ve Orman Bakanlığı'na belirlenen yerlerde kiralanan alan miktarının 5 katı kadar ağaçlandırma yapması zorunludur.*”

Buna dayanarak, “Bolu Gölcük Tabiat Parkı” 29 yıllığına önce Bolu Belediyesi'ne devrediliyor, onlar da bir özel şirkete kiralyorlar. Bu muvazaalı işlemle bir tabiat parkı rantı da ticarileştirilmiş ol-

maktadır. 29 yılda bu parkın kimliğini yitireceğini bilmek için kâhin olmaya gerek yok sanırım. Kabul görmüş ölçülere göre böyle bir korunan alanda insanların kualsız dolaşmalarına bile izin verilmezken, bungalovlar yapılarak delik deşik edilmesi, ormancılık ve çevrecilik adına gerçekten yüz karasıdır.

Diğer taraftan kiralanan alanın beş katı ağaçlandırma yapılması zorunluluğu özel sektöre doğa rantı devrini kamuflle etmek için konmuş göstermelik hükümdür. Zira yapılacak ağaçlandırmanın, nerede olacağı, tesisten sonra bakım ve koruma yükümlülüğünün ne kadar süreceğı, İdarenin ne zaman teslim alacağı, tesisin başarısızlığı halinde hangi müeyyidelerin uygulanacağı bilinmemektedir. Hiçbir şey net değildir.

2012-2019 arasındaki 8 yılda, izin irtifaka konu sahaların toplamı 293.822,00 ha'dır, yıllık ortalaması 36.728 ha'dır. Ülkemizde orman yangınlarıyla yılda ortalama yanan alan miktarının 7.617 ha olduğu düşünülürse, her yıl yanan alanın dört misli bir alanın izinle orman rejimi dışına çıktığı görülecektir (Anonim, 2021). Bir dekar yanan ormana ağıtlar yakan sözde çevreciler, şu gerçeğı görmelidirler ki, yanan orman alanları çok büyük ölçüde tekrar ormanlaştırılır ama izin verilen bu alanlar gitti, gider.

Öncelikle bilinmesi gereken önemli nokta; ormanlar toprak ve üzerindeki ağaç topluluğundan oluşan tek eksenli basit ekosistemler değildirler. Orman alanlarının diğer kullanım amaçlarına tahsisı söz konusu olduğunda, bu alanların kamu yararına sağladığı bütün fonksiyonları değerlendirilmeli ve bu “toplam kamusal değer” ile “önerilen tahsisin sağlayacağı kamusal değer” çok ciddi bir şekilde kıyaslanarak karar verilmelidir.

Son Hamle: Ormanlar Siyasetin İnsafına Teslim Ediliyor

28 Nisan 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, 7139 sayılı “**Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**”la 18 Kanun ve KHK'da değişiklikler yapılırken, Or-

man Kanunu’na da bir madde eklenmiştir. Bu hüküm ile bugüne kadar yapılan değişiklikleri de aşan bir yaklaşımla ormanların amaç dışı kullanımına adeta son nokta konmuştur. Daha sonra yapılan değişikliklerle Kanundaki “Bakanlar Kurulu” yerine “Cumhurbaşkanı” ibaresi getirilmiş olup, değişik şekliyle;

Ek Madde-16: “Orman ve Su İşleri (Bu arada Tarım ve Orman Bakanlığı’nın kurulduğu unutulmuş) Bakanlığınca, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan alanlardan, Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nın teklifi üzerine sınırları Cumhurbaşkanı’nca belirlenen alanlar, Cumhurbaşkanı’nca belirlenecek usul ve esaslara göre Orman Genel Müdürlüğünce orman sınırları dışına çıkartılarak tapuda Hazine adına tescil edilir. Orman sınırları dışına çıkartılan alanın iki katından az olmamak üzere Devletin hüküm ve tasarrufu altında veya Hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar Orman Genel Müdürlüğüne orman tesis etmek üzere tahsis edilir.”

Artık, “Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görmüyorum” veya burası “Taşlık-kayalık” dediğiniz her orman alanını, sübjektif bir kararla orman rejimi dışına çıkarabilirsiniz. Dahası istenirse açılan bu kapıdan tüm ormanları da geçirebilirsiniz. Orman belgesellerinde Toroslarda taşlık, kayalık denilen yerlerde ekimle hektarda üç bin ağaç bulunan ormanların tesis edilmesiyle öğünen yetkililerin bu maddeyi nasıl açıkladıklarını merak ediyorum.

Ormancılıkta İçi Boşaltılan Kavramlar

Yukarıda ‘Yeni Türkiye’de Anayasa güvencesine rağmen orman alanlarının amaç dışı kullanımının önünü açan, adeta “Yasal Baltalar” niteliğindeki düzenlemelere kısaca yer verdik. Son dönemde her kurumda gözlemlendiği gibi ormancılıkta da sektörel bilgi birikimini ve yerleşik gelenekleri yok sayan yaklaşımlara sıkça rastlanmaktadır. Aşağıda yerleşik ormancılık kavramlarının içlerin nasıl boşaltıldığı-

na, yasaların açıkça çiğnendiğine ve yönetsel kargaşaya yol açacak uygulama örneklerinden birkaçına yer verilecektir:

“Kesiyoruz ama daha fazlasını dikiyoruz” söylemi

Kimi yatırımlar için bazen de gereğinden fazla olmak üzere doğal ormanlar kesilmektedir. Buna karşılık, “Kesiyoruz ama yerine daha fazla ağaç dikiyoruz” söylemi geliştirilmiştir. Nereye dikildiği belli olmayan, kaldırımlara veya refüjlere dikilen fidanlar da dahil edilerek “ağaçlandırma alanı”, “fidan sayısına”, “ekosistem kavramı” da “tek ağaç” indirgenmektedir. Bu bir yanıltmadır, hedef şaşırtmadır.

Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu’nun beyanatı;

“Bütün çevreciler, çevreye, mekâna duyarlı olan herkes duysun ve bilsin ki, AK Parti iktidarlara döneminde yaklaşık 3,5 milyar ağaç fidanı dikilmiştir.”

İstanbul’un Kuzey ormanlarından kesilen bunca ağacın yerine gene İstanbul’da 2 misli ağaç dikildiği söyleniyor. Nereye dikildi? Kaldırımlara dikilen ağaçlar, doğal orman katliamını dengeleyebilir mi? soruları hep cevapsız kalıyor.

Ağaçlandırma Kavramının da İçi Boşaltıldı

Ormancılıkta alanın büyüklüğü ve bütünlüğü önemlidir. Aynı ölçü, orman kurmak üzere yapılan ağaçlandırmalar için de geçerlidir. AKP “şu kadar büyüklükte, şu kadar ağaçlandırma yaptık” yerine “şu kadar fidan diktik” söylemini geliştirdi. Nereye dikildi? Tutmayan fidanların yerine tamamlama dikimi olarak mı yapıldı? Belli değil.

Bugüne kadar bir yılda toplam olarak yapılan gerçek ağaçlandırma miktarı en fazla, 1988’de 118 bin ha olmuştur. Yine bugüne kadar Ormancılık kuruluşlarının ürettiği en fazla orman ağacı fidanı, 1989 yılında 633 milyon adettir.

O günden bu yana fidanlıklarının çok büyük bir kısmı ya kapatıldı ya özelleştirildi. Şimdi alan belirtmeden, “şu kadar milyar fidan dikilmiştir” söylemi yanıltmacadır. Üstelik kâr amaçlı yurt dışından getirilen birçok fidan yetiştirme ortamı ile fidan orijininin uyumsuzluğu nedeniyle dejenere olmuş veya tutmamıştır. Fidan, önceden belirlenip

projelendirilmiş alanlar için üretilir. Konfeksiyon elbise gibi her sahaya uyacak fidan üretilmez.

Ağaçlandırma: Çok basit bir anlatımla gerek orman içinde ve gerekse orman dışındaki alanlara ağaç türüne göre hektara 1.500-2.500 adet fidan dikilerek yapılan mümkün olduğunca genişçe ve bütünlüğü olan orman kurma amaçlı bir faaliyettir. Tutmayan fidanlar yenilenir. Tesis 5-15 senede ayıklama ve aralama yapılacak duruma gelir. Son dönem ormancılık yönetimi mevcut orman boşluklarında hektara 100-200 fidan dikerek “rehabilitasyon ağaçlaması” adında bir kavram icat etti ki, bunun gerçek anlamda bir ağaçlandırma olup olmadığı tartışmaya açık bir konudur.

“Devlet Ormancılığı” Kavramının Yozlaştırılması

Cumhuriyetimizin kuruluşundan iki binli yıllara kadar uygulanan “Devlet Ormancılığı” düzeninin kilometre taşlarını kısaca hatırlatalım:

1924’te **R. Bernhard** bir uzman sıfatıyla ülkeye çağrılarak, yeni bir ormancılık rejimi kurulması ve ilk adım olarak da kapsamlı bir orman yasasının hazırlanması çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar 1937 yılında 3116 sayılı kanunun çıkarılmasıyla sonuçlanmıştır.

Bu arada özel şirketlere verilen ormanları işletme imtiyazları kaldırılmıştır.

1956 yılında, günümüze kadar 42 defa değiştirilmesine rağmen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun, 3116 sayılı kanunla kurulan “devlet ormancılığı” düzenini sürdüren, üniversitelerin ve STK’ların katkıları ile katılımcı bir anlayışla hazırlanmış kapsamlı bir kanundur.

Yukarıda özetle evrelerinden söz edilen Cumhuriyetin kurduğu “Devlet Ormancılığı” düzeninin ana hatları şunlardır:

- “Orman” sayılacak yerler tanımlanmıştır.
- “Devlet ormanı” sayılan tüm alanların devlet tarafından ve orman amenajman (yönetim) planlarına göre işletilmesi zorunlu kılınmıştır.

- “Devlet ormanı” sayılmayan ormanlık alanların (özel ormanların) da öngörülen planlara göre işletilmesi ve devlet tarafından denetlenmesi zorunlu kılınmıştır.
- Köylülerin çevrelerindeki ormanlardan yararlanma şartları yeniden belirlenmiştir.
- Çevresel kaygılar ile bazı ormanlar “milli park” ve “muhafaza ormanı” olarak ayrılmıştır.

Eğer bugün elimizde 20 milyon hektardan fazla bir kamusal orman varlığımız bulunuyorsa, bunu Cumhuriyetin ilk yıllarından beri sürdürülen temeli Büyük Önder ATATÜRK döneminde atılan **“Devlet Ormancılığı”** düzenine borçlu olduğumuz unutulmamalıdır. Aksini düşünmek tek kelimeyle, nankörlüktür.

Bazı batı ülkelerindeki özel ormancılığın örnek gösterilmesinin, ülkemizin toplumsal gerçekleriyle bağdaşmadığına “Ankara Yılları” başlığı altında değinmiştim.

Öte yandan özellikle 2000’li yıllarda ormancılığımızda “devletçilik” ve “özel sektörcülük” gibi ikili bir yapı oluşturulmuştur:

Sonraki dönemde AKP milletvekili olan, Orman Genel Müdürü Osman Kahveci, 2005 yılında;

“Her türlü orman faaliyetinde özel sektörden yararlanmak istiyoruz. Değişmezsek değişimin ayakları altında ezileceğiz. Tüccar gibi davranmazsak batma sinyalleri verip maaşları bile ödeyemez hale geleceğiz... Yangın söndürme ve diğer tüm alanlarda özel sektörden faydalanma yoluna gideceğiz. Devlet ihale edip yaptıracak ve kontrol edecek,” diyebilmiştir

Bu iddiaların sahibi olan orman teşkilatı yöneticileri, birçok toplumsal yarar üreten orman ekosistemlerin dünyanın hiçbir yerinde “tüccar gibi” yönetilemediğini bilmiyorlar mı? Yangın söndürmede bile özel sektörden hizmet alırsanız, söndürme hizmetini aldıklarınızın yangın çıkarabileceklerini de bilmeniz gerekmez mi? Aşağıda sonsöz bölümünde değineceğim “damga” işini bile özel sektöre yaptırırsanız, siz ne yapacaksınız?

“Millet Ormancılığı” adını verdikleri ucube bir kavram uydurarak, devlet ormancılığını yozlaştırmışlardır. Böylece; Devlet, götürüsü getirisinden çok, teknik iş ve alt yapı yatırımlarını üstlenirken, devlet mülkiyeti ve işletmeciliğinden kaynaklanan “tekelci devlet rantları” özel kişi ve kuruluşlara devredilmiştir.

Şurası unutulmamalıdır ki, kamusal varlıklar özel sektöre geçince kamusal değer üretmez hale gelirler. Karl Marks’ın dediği gibi “*Kapitalist sistem gölgesini satamadığı ağacı keser*”.

Bu Terazı Bu Kadar Sıkleti Çekmez!

Ormanlarımızda yapılacak odun üretimi konusu amenajman planları, silvikültürel gerekler, orman ürünleri sanayimizin ihtiyaçları ve ülkemizin genel ekonomik politikaları bağlamında orman fakültelerimiz, meslek örgütlerimiz ve konunun diğer taraflarınca birçok platformda tartışılmaktadır. Ben burada sorunun teknik ayrıntılarını dışlayarak, son yarım yüzyılda OGM’nin odun üretimi politikalarını etkileyen iç ve dış faktörlere kısaca değinip, bugün gelinen noktanın tarihi arka planına bir pencere açmak istiyorum.

1969 yılında ilk olarak Orman Bakanlığı kuruluşuyla birlikte orman köylerinin kalkındırılması maksadıyla bir de “Orköy Genel Müdürlüğü” kuruldu. 1970 nüfus sayımına göre ülkemizin nüfusu yuvarlak olarak 35 milyondur. Nüfusun %62 sine tekabül eden 21,9 milyon kırsal nüfus içinde gene nüfusumuzun %28’ine tekabül eden 10 milyon da orman köylümüz vardı.

Bir miktar genel bütçeden kaynak ayrılması yanında esas itibarıyla OGM Döner Sermayesinden ayrılan bir “Bakanlık Fonu” ile orman köylerini kalkındırmaya yönelik bir çaba içine girildi. Birçok örnek proje uygulandı. Orköy’e gönül vermiş bir uzman meslektaş grubu oluştu. Ama yapılanlar birçok hatayı içinde barındırmakla birlikte, bütüncül bir yaklaşımı yansıtmıyordu.

Yapılan temel yanlış, Ülke kalkınmasının bir bütün olduğu gerçeğinin gözardı edilmesiydi. Orman köylerinin kalkındırılması kırsal kalkınmadan ve kırsal kalkınma da genel ülke kalkınmasından soyutlanamazdı.

İkincisi yanlış, orman köylerinin kalkındırılması için kullanılacak parasal kaynağın çok büyük bir bölümünün OGM Döner Sermayesine dayandırılmasıydı. Çünkü dayanılan parasal kaynak orman ürünü ithalatının çok sınırlı olduğu bir konjonktürde OGM'nin üretimde tekel olmasından kaynaklanan döner sermaye kârına dayanmaktaydı.

80'li yıllara geldiğimizde Orköy'ün işlevi azalarak bir süre daha devam etti. Orman köylerinden kentlere hızlı bir göç başladı. Biz de giderek orman varlığı üzerinden onları kalkındırmaktan vazgeçtik. 80'li yıllarda bir yandan ormanlar üzerindeki orman köylüsü baskısı azalırken diğer yandan yurt içi orman ürünü ihtiyacında hızlı bir yükseliş gözlemlendi. Ülkemizde yoğun bir inşaat hamlesi başlamış, orman ürünü ihtiyacı artmış, ama ithalat şartları hala sınırlıydı.

Bilindiği gibi ormanların bir cari artımı vardır. Bu artımının bir kısmı orman amenajmanı tekniğine göre “eta” olarak belirlenir. Eta'nın da orman işletmesinin imkânları ölçüsünde üretilebilecek miktarı “tertip” yani yıllık üretilecek odun miktarı olarak bütçeleştirilir. Uygulamacı meslektaşlarımız tertibin karşılanmasının işletmecilik başarusı olarak görüldüğünü iyi bilirler.

80'li yıllar boyunca üretim kabaca 16 milyon m³'ü, bunun yaklaşık 7 milyon m³'ü yapacak odundu. Yakacak odunun bir kısmı lif-yonga odunu adı altında sanayie kaydırılmaktaydı. İhtiyacın artmasına karşılık üretimin artmadan ülke ihtiyacının karşılanması, odunun ikame maddelerinin kullanıma girmesiyle kısmen dengeleliyordu. Örneğin köylere kadar tüp gazın yaygınlaşması, konutların sıcak su ihtiyacının güneş enerjisiyle sağlanması, inşaatlarda ahşap doğrama yerine PVS ve alüminyum malzemenin kullanılması gibi...

80'li yıllarda odun üretimi neredeyse 16 milyon m³'te sabit tutularak üretimde tekel olmanın verdiği avantajla Döner Sermayemiz çok fazla kâr ediyordu. Kabaca söylemek gerekirse ortalama 100 USD/m³ üretim maliyetimize karşılık yapacak odunu 150-300 USD/m³ fiyatla satıyorduk. Her yıl döner sermayeden yapılan ağaçlandırma yatırımları artıyordu. 1988 de 118 bin ha ile tarihin en yüksek ağaçlandırma miktarına ulaşıldı. Eğer yanlış hatırlamıyorsam helikopter filomuz da döner sermaye bütçesi ile kuruldu. Yangınla mücadele giderleri de döner sermayeden karşılanıyordu. Hatırladığım kadarıyla bunca yük-

l  yatırım ve cari harcamadan sonra OGM döner sermayesi 1989 da 87 milyon USD k r etti. (Mersin Orman Bölge Müdürlüğünün yıllık k rı ortalama altı milyon USD idi.)

90'lı yıllarda yukarıda bahsedilen eğilimler aynen devam ederken 1991 yılında Sovyetler Birliğı dağıldı. Ülkemize neredeyse kontrolsüz bir şekilde ortalama 50-100 USD/m³ fiyatla sarıçam, ladin ve kavak yapacak ve lif-yonga odunu gelmeye başladı. Bu fiyatlar OGM'nin üretim maliyetleri seviyesindeydi. Sonuç olarak orman işletmelerinin ürünleri satılamaz oldu. Köylünün tarım arazilerinde yaptığı kavakçılık da k rlı olmaktan  ıktı. Orman işletmeleri darboğaza girerek i  i ücretlerini ödeyemez duruma d  t ler.

2017 yılından itibaren OGM'yi fazla üretime zorlayan orman ürünleri sanayicilerimiz o yıllarda orman işletmelerinin önünden bile geçmez oldular. Bu darboğazı birazcık açmak adına yangınla mücadele giderleri 2000 yılında 4569 sayılı Kanunla daha önce de belirttiğim gibi döner sermayenin sırtından alındı. 2000'li yıllarda da ülkemizin genel politikaları bağılamında sanayicimiz için odun hammaddesi ithalatı çekiciliğini sürdürdü.

2002-2017 döneminde üretim ilişkileriyle doğırudan bir bağı kurulmasa bile sektörümüzde bazı yapısal değı imler yaşandı. Devlet Ormancılığı anlayışı yozla tırıldı. "Millet Ormancılığı" adıyla herkesin kendine göre tanımladığı bir anlayışla; Orman varlığımız amaç dışı kullanıma olabildiğince açıldı. Üretimde dikili satış usulü yaygınlaştı. OGM "hizmet yapar" konumdan "hizmet alır" karaktere büründü. Orman köylüsü ormana yabancıla tırıldı. Ormanlara arsa sto u gözüyle bakılmaya ba landı. Siyaset kurumu ormanlar üzerinde tarihin en ağır baskısını kurdu...

2017 yılından itibaren TL'nin yabancı paralar karşısında değıer kaybetmesiyle odun hammaddesi ithalatı çok pahalı hale geldi. 1991'den 2017 yılına kadar ithalat rahatlığı yaşayan sanayicimiz OGM'nin üretime arttırması yönünde büyük bir baskı olu tırmaya ba ladı. OGM anlaşılmaz bir tutumla kendini sanayinin bu baskılarına olumlu cevap vermek zorunda hissederek neredeyse ormanların yıllık cari artımına yaklaşan bir üretime hedeflemeye ba ladı. Dikili satışlardan kaynaklı olası illegal kesimler ve sayıları çok artan ormanlar-

dan verilen izinler de dikkate alındığında bu tutum orman varlığında azalmaya neden olacaktır. Bizim kuşağın fakültede öğrendiği şekliyle söylemek gerekirse, orman idare gayelerinin baş ve taç prensibi olan “devamlılık prensibi” çiğnenerek ormanlarımız odun işleyen sanayiін ucuz hammadde ihtiyacına kurban edilecektir. Ziya Paşa’nın söylemiyle “Bu terazi bu kadar sıkleti çekmez.”

Yukarıdaki kısaca özetlenen odun üretiminin son elli yıllık geçmiş bize başlıca aşağıdaki iki gerçeğı öğretmiş olmalıdır:

- Döner sermaye imkânlarının yetmediğı durumda ormanların ürettiğı kamusal hizmet için tıpkı diğerk kamu hizmetlerinde olduğı gibi sektörümüze gereken kaynak aktarılmalı ve ormanlarımızın reel ve fonksiyonel değerkler üretiminin sürdürülebilirliğı sağlanmalıdır.
- Orman varlığı ve süreçleri odun işleyen sanayinin konjonktürel taleplerine göre yönetilemez. Bu ülkede buğday, ayçiçeğı, mercimek, nohut üretmek, odun üretmekten çok daha kolaydır. Bu ürünlerin ithalatı nasıl yapılıyorsa gerektiğinde orman ürünleri ithalatı da öyle yapılabilmelidir. Ormanlarımızın azalmasına yol açabilecek aşırı üretim devlet eliyle orman tahribatı demektir.

Orman varlığımızın 2000’li yıllarda 80’li, 90’lı yıllara göre arttığı belirtilmektedir. Verilen çok sayıda izinler, 2/B alanları dikkate alındığında bu artışın söylendiğı kadar büyük miktarlarda olmayacağı değerlendirilebilir. Diğerk taraftan ormanlarımızdaki alan artışı ağaçlandırma alanları ile terkedilen açmaların ormanlaşmasından (köylümüz bunu “orman basması” olarak tanımlar) kaynaklandığı için eta artışını karşılayacak nitelikte değildir. Eta bağlamında düşünüldüğünde şimdilerde 80’li yıllara nazaran daha fazla eta alabileceğimiz bir orman varlığımız olduğu düşünülemez.

Rakamların fazlaca ayrıntısına girmeden 80’li yıllarda ortalama 15-16 milyon m³ olan etanın günümüzde 25-30 milyon m³’lere çıkarılması yanlıştır. 80’li yıllarda OGM yıllık yapacak odun tertibini 7.000.000 m³’ten 7.300.000 m³’e çıkarırken bu kadarcık yıllık eta artışını bile 24 bölge müdürlüğüne dağıtmakta ve bölge müdürlerine kabul ettirmekte zorlanırdı. Burada tekniğın sınırlarını zorlamak,

üretimi tahribata dönüştürür. Yapılan üretimin bir kısmının “dikili satış” olarak gerçekleştiği, bu tarz üretimde illegal kesimlerin yapılması olasılığının tahribatın boyutlarını artıracak dikkate alınmalıdır.

Ucuz hammadde temin etmeleri için ormanlarımızı orman ürünleri sanayiine kurban edersek, ormanların tüm fonksiyonel değerlerini odun hammaddesi uğruna kurban etmiş oluruz. Bu anlayış, ormancılığımız için de sanayimiz için de ülkemiz için de çıkar yol değildir. Ağır vebali vardır.

Geçmişi Değerlendirince

Hayat yaşadığınız her şeyi geçmişe bırakarak yola devam etmektir. Aracın kilometre kadrânını sıfırlamak veya yazdıklarımızı silip baştan yazmak gibi hayatınızı da yeniden yaşayamazsınız. Yaşadıklarımız orada duruyor, bizi de bırakmıyor. Ben onlardan meslek yaşamıma ait bir demetini çıkararak, henüz unutulmadan bu kitapta sizlerle paylaştım. Hayat ileriye doğru yaşanıyor ama geriye doğru değerlendirilebiliyor. Yaşanan hiçbir şeyi değiştiremezsiniz ama onlara yaşadığınız dönemden farklı bir gözle bakabilirsiniz. Yaşadıklarınızın içinde keşke farklı olsaydı, keşke farklı yapsaydım dedikleriniz de vardır.

Ben bu bölümde sadece meslekle ilgili konularla sınırlı kalmayarak, hayatın bana öğrettiklerinden süzülen bazı düşüncelerimi belirterek, bir tür nefis muhasebesi yapacağım.

Gençlik yıllarında dostluklarınızı, arkadaşlıklarınızı duygularınızı ve ideolojilerinizin etkisi altında kuruyorsunuz. Bunların bazılarını ayıklamanız gerekebilir. Aksi takdirde ileriki yıllarınız gençlik yıllarınızın kötü bir kopyası olur. İleri yaşlarda gerek dostluklarınızı gerekse karşıtlıklarınızı daha rafine düşüncelerle oluşturabiliyorsunuz. Başka düşüncelere sahip insanlarla kurduğunuz dostluklarınız hayata farklı pencerelerden bakmanızı sağlayabiliyor ve hayatınızı daha anlamlı hale getirebiliyor. Ben bunu hayatımın ikinci yarısında kısmen de olsa yapabildiğimi düşünüyorum. Geçmişte bizim kuşak meslektaşların Orman Fakültesi’ndeki ideolojik bölünmüşlüğü mesleğimize ve meslek odamızın oluşmasına da taşımak hatasına düştüğümüze önceki bölümlerde değinmiştim.

Geçmişte ideolojik çevremize uyararak özel ormancılığın devlet ormancılığından halka daha yakın ve orman varlığının artmasına katkı yapacak bir ormancılık olduğunu savunan koroya katılmamakla birlikte, karşı da çıkmayışımı veya o kesimde bulunuşumu bugün bir “yanlışım” olarak değerlendiririm. Ülkemiz ormancılığında yeterli uygulama deneyimleri olmayan bu kişilerin yüzeysel bilgileri üzerine kurulan bu teori iki nedene dayandırılır. Birincisi, 1945 tarih ve 4785 sayılı Kanunla yapılan devletleştirmelerden sonra halkın ormanları yakarak buna tepki vermiş olmasıydı. İkincisi ise gelişmiş Avrupa ülkelerinde özel orman mülkiyetinin fazla olmasıydı. Bunun ülkemiz gerçekleriyle bağdaşmadığını Ankara yıllarında irdelemiştım.

Diğer bir hatam, 6831/57. madde gereğince yapılan özel ağaçlandırmalarda, meyve ağaçları kullanılmasıyla ormanların nitelik değiştirerek rejim dışına atılmalarının önünün açılacağını savunanlara karşı çıkışımdır. Bakanlık APK Kurulu Başkanlığı döneminde OMO Genel Başkanı **Salih Sönmezşık**’ın daveti üzerine, OMO Genel Merkezindeki beş, altı kişilik dar çerçeveli bir toplantıda konuyu Bakanlık adına savundum. Sönmezşık ve arkadaşlarının endişelerinin yersiz olduğunu iddia ettim. Bugün o endişelerinde haklılık payları olduğunu görüyorum.

Geriye baktığımızda ruhsal dünyamızda yanlışlarımız ve pişmanlıklarımız, başarılarınızdan ve doğrularınızdan daha derin izler bırakıyor. Çünkü onlar için bedeller ödüyorsunuz. Bu nedenle yaptıklarımın benim için iyileri değil, kötülerini daha öğretici oldu.

Meslek hayatımda yapmadığıma pişman olduğum iki şeyden birisi, İngilizceyi mükemmel bir şekilde öğrenmemektir. Bunu eksik bıraktım, bir işi ya tam yapmalı veya hiç yapmamalıdır.

Öğrendiğim kadarını İngilizcenin konuşulduğu ülkelerin birinde en az bir yıl kalarak tamamlamalıyım. İkinci keşke dediğim, bir doktora yapıp akademik nosyon kazanmadığımdır. Yaşadığım meslek hayatımı ve bilgilerimi onun üzerine bina etseydim, öğrendiklerim ve yapabildiklerim hem benim için hem de mesleğim için daha anlamlı olabilirdi. Üstelik eksikliğini duyduğum bu iki amacıma ulaşmakta çok da zorlanmayacağım bir altyapım vardı. Bu konuda önüme çıkan bazı imkânları da kullanmadım. Nitekim 1975 de Hollanda’ya gitmeyi reddettiğimi anlatmıştım.

Sonuç olarak; bazı pişmanlıklarım olsa da meslek geçmişimde meslek etiğine, ormancılık ideolojisine ve orman varlığına bilerek zarar verdiğim hiçbir uygulamam olmadı. Meslek hayatımda katı uygulamalarımın zarar gören meslektaşlarımdan o günün şartlarında doğruluğuna inanarak yaptığım eylem ve tasarruflarım için özür dilememin bir anlamı olur mu? Bilemem ama, özür diliyorum. Buna karşılık her gittiğim yerde geçmişte meslekte yolumuzun kesişmesini güzel bir anı olarak saklayan birçok meslektaşımın karşılaşılabilmek de benim için bir mutluluk kaynağı olmaktadır.

Diğer taraftan projelendirilmesinden bakım aşamasına kadar on binlerce hektar ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmasında hizmeti geçen yetkililer zincirinin bir halkasında herhangi bir sıfatla yer almak ve bugün bu tesislerin birer orman olduğunu görmek bambaşka bir mutluluktur.

Üç Çeyrek Asırda Yaşadığım Değişim

“Buraya kadar meslek hayatıma dair anılarımı yazdım. Ama hayatımız mesleğimizden ibaret olmadığına göre üççeyrek asır yaşama şansına erişmiş bir birey olarak yaşadığım değişime çok küçük bir pencere açmak istiyorum (Resim 58, 59 ve 60). Ekonomist, düşünür **Ken-
net Boulding**; “*insanlık tarihini ikiye bölen çizgi doğum gününden geçer*” saptamasıyla benim yaşımdaki bir kimsenin hayatı boyunca kendinden önceki elli bin yıldaki kadar bir değişimi yaşadığına dikkat çekerek (Toffler 1981).

Hayatın her alanında bizi kuşatan değişimin ben, çocuklarım ve torunum olmak üzere üç kuşağın yaşadıklarından hareketle yalnızca eğitim boyutuna değineceğim. İlkokula başladığımda evimize üç km mesafedeki okuluma Alleben Deresi üzerindeki Tabakhane Köprüsünü geçerek yalnız olarak giderdim. Okula başladığım ilk gün dahil hiçbir zaman ebeveynim beni okula götürmedi. Bu günkü gibi sırta taşınabilen birkaç bölmeli ergonomik çantalarımız yoktu. Okul çıkışında tahta çantalarımızı tokuşturmak en büyük eğlencemizdi. Bazen bu tokuşturmalarda çanta açılır, içindekiler yerlere savrulurdu. Beslenme çantalarımız da yoktu. Acıkınca simit almamız için cebimize 5 kuruş harçlık konması önemli bir lüksümüzdü. Delikli 2,5 kuruş en küçük madeni paraydı.

Resim 58: Yazları yaşadığım Bodrum'da sanat merkezi Dibeklihan'da bir etkinlikteyiz. Eşim Feride, kızım Neslihan ve torunum Kerem.

Gaziantep Lisesi bünyesindeki ortaokula kaydımı öğretmen olan akrabamız **Osman Erdoğan** yaptırdı ve velim oldu. O günden sonra ailemden hiç kimse okula uğramak gereği duymadı. Lise ikinci sınıfa geldiğimde Babam eğitim hayatımla ilk kez ilgilenerek, büyük mektebe (üniversiteye) ne zaman gideceğimi sordu. Fen bölümünden pekiyi derece ile mezun oldum. Üniversite giriş sınavı için Adana'ya, Orman Fakültesine kaydımı yaptırmak için İstanbul'a diğer birçok arkadaşım gibi ben de tek başıma gittim. Ailelerimizin bizim için aldığı yegâne önlem İç çamaşırımızın ve pijamamızın içine paramızı saklamak için fermuarlı cep dikmekti. O dönem ATM kartları gibi kolaylıklar henüz hayatımıza girmediği gibi bankalardan yapılan havale bile en erken bir haftada ulaşabiliyordu.

Ben şehrimizin alt-orta gelir grubundan bir derici esnafının çocuğuydum. Lisemizde Valinin çocuğu da vardı, en varlıklı ailelerin çocukları da. Okul bünyesinde köy çocukları için bir de parasız yatılı bölüm vardı. Sosyal konumu ne olursa olsun her öğrenciye eşit ilgi gösterilirdi. Hatta köyden gelen yatılı arkadaşlarımız geceleri mütalaa saatlerinde nöbetçi öğretmenlerimizle beraber olma şansları olduğu için göreceli olarak daha iyi bir eğitim alırlardı. Örneğin rahmetli meslektaşımız Prof. Dr. **Osman Gökçe** Kahramanmaraş'ın üçra bir

köyü olan Ericek'ten gelerek bu lisenin yatılı bölümünden başarı ile mezun olmuştu. Bu dönem ekonomik seviyesi çok düşük kesimlerin dahi yetenekli çocuklarını seçip öne çıkaran, topluma kazandıran bir eğitim sitemi vardı. Cumhuriyetimizin sağladığı eğitimde fırsat eşitliğini iliklerimize kadar hissettiğimiz, şimdilerde belki de “ütopik” sayılacak bir eğitim dönemi geçirdik. Bu görüşümü doğrulayan bir anımı anlatacağım:

Öğretmenlerimiz bizleri kendi öz evladı gibi görür ve görevlerini bir ibadet ciddiyeti içinde yaparlardı. Orta ikinci sınıfta ‘Tabiat Bilgisi’ dersinde, lisede de ‘Biyoloji’ dersimizi verecek olan **Hüseyin Akdemir** tarafından sözlü sınava alındım, yani tahtaya kaldırıldım. Bir soru sordu anlatmaya başladım, dikkatlice beni dinliyordu. Bir ara öğretmenimiz masasından kalktı ve bana yaklaştı. Şaşırdım, konuşmamı kestim. “Bir dakika evladım” dedi. Elini gözüme doğru uzattı göz kapaklarımı kaldırdı, gözakımdaki sararmayı fark etmişti:

“Evladım sen sarılık olmuşsun, hemen çantayı topla, idareye git, seni hastaneye sevk etsinler,” dedi ve her gün pekmez yememi de tembih etti. Sarılık hastalığının ne olduğunu bilmiyordum. Hastaneye götürüldüm. Öğretmenimizin teşhisi doktor tarafından doğrulandı ve pekmez yeme tembihi de yinелendi.

Şimdi 40’lı yaşlarda üç evladım ve dokuz yaşında bir torunum var. Eğitimde ve sosyal hayatımızdaki üç kuşağın yaşadıkları değişimi somut örnekleriyle yaşayarak bu günlere geldim. İkinci kuşakta yani çocuklarımın eğitim döneminde eğitim altyapısının giderek yetersiz hale geldiği, öğretmen yetiştirmeye geçmişte gösterilen özenin gösterilmediği bir döneme girildi. Eğitimde fırsat eşitliği bozuldu. Dershaneler ikame eğitim kurumları haline geldiler. Dershanelerde ek eğitim alma olanağı olanlar bir adım öne geçebildiler.

Üçüncü kuşakta yani torunumda eğitimde fırsat eşitliği tamamen yok oldu. Devlet en temel görevlerinden biri olan eğitimden kısmen çekildi. Özel okullar yaygınlaştı parası olan daha iyi eğitim almaya başladı. Katma değer üretmeyen imam hatip okulları artarken yetenekli gençleri yeteneksizlerle eşitleyen bir eğitim sitemi yaratıldı. Fen lisesine gidip bilim adamı olabilecek özellikle yoksul ailelerin yetenekli çocukları imam hatip okullarında okumaya yönlendirildi,

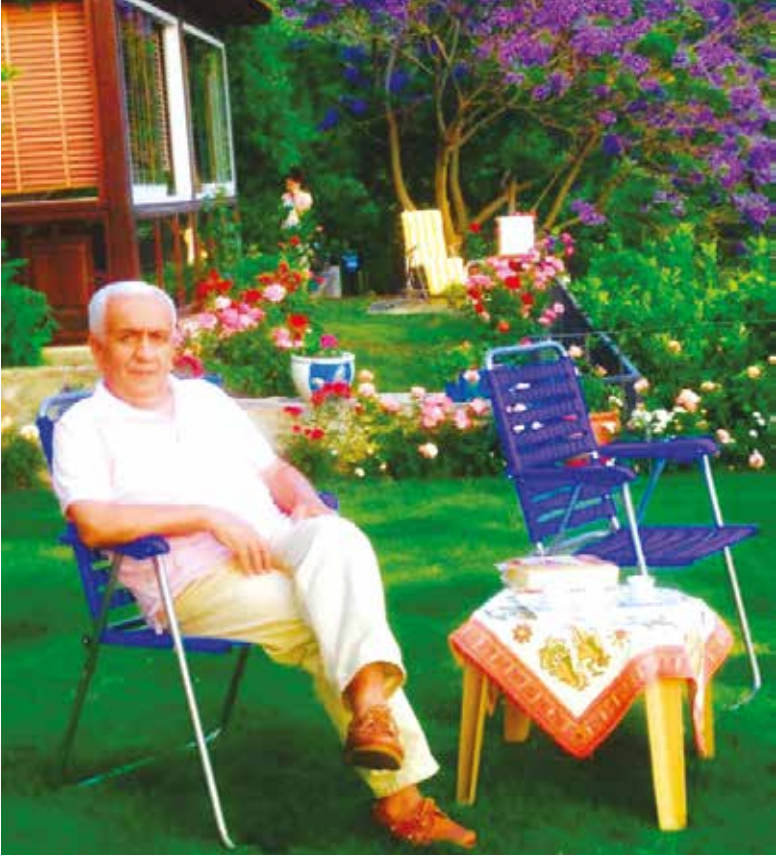

Resim 59: Eşim Feride ve çocuklarımız Nevres, Duygu, Neslihan.

ülke adına kaybedildiler. İmam hatip okulları dışındaki devlet okullarında da Bakanlık ile protokoller yapılarak cemaat vakıfları aracılığıyla kayıt dışı ek din eğitimi verilmeye başlandı. Gençlik dünya gerçeklerinden koparıldı. Maddi olanaklara sahip aileler çocuklarını özel okullara vererek din ağırlıklı eğitimden kurtarıp laik ve çağdaş bir eğitim aldırmaya çalışmaktadırlar. Orta gelir düzeyindeki aileler bile hane gelirinin büyük bir kısmını eğitime harcamak zorunda kalmaktadırlar.

Eskiden aileler çocuklarını gözü kapalı devlete teslim ederlerdi. Devlet de tüm ülke çocuklarını kucaklardı. Devlet onların yeteneklerini açığa çıkarır, uygun eğitimi vererek hayata hazırlardı. Geldiğimiz noktada aileler çocuklarını devletin boş bıraktığı ve cemaatlerin at oynattığı alandan kurtarmaya çalışmaktadır. Benim kuşak ilkokula bile kendi başına giderken şimdi ilkokul 4. Sınıftaki torunum Ülkemin Başkentinin göbeğinde bir km uzaktaki okula yürüyerek gönderilemiyor.

Üç kuşağın yaşadığı değişimden yola çıkarak kuşaklararası bir başarı ölçütü vermek gerekirse, okuma yazma bilmeyen babam bana, benim çocuklarıma ve torunuma devrettiğim ülkeden daha iyi bir ülke bırakmıştı. Bu anlamda babam benden daha başarılıydı. İkinci ve üçüncü kuşak birçok teknolojik olanaklara sahip olmasına ve

Resim 60: Zamanımın büyük bir bölümünü okuyarak, yazarak ve yüzerek geçirdiğim Bodrumdayım

daha modern bir hayat sürmesine rağmen yarınlarla güvenle bakamıyorlar. Gelecek endişesi taşıyorlar. Ben ve benim kuşağım hayatımız boyunca yarınların daha iyi olacağını ümit ederek, yaşama sevinci ile yaşadık ama şimdi çocuklarım ve torunum adına ben, onların geleceğinden endişe duyuyorum. Benim kuşağım ile benden sonraki iki kuşağın arasındaki yarınlarla güvenle bakma anlamındaki farkının küresel birçok nedeni de olması yanında ülkemize özgü nedenlerinden en önemlisi, benim kuşağımın Cumhuriyet değerlerinin tam anlamıyla hâkim olduğu bir sosyal devlet ikliminde yetişmiş olmasıydı.

SONSÖZ

1966 yazında staj yapmak için içine girdiğim Orman Teşkilatında 2003 yılına kadar fiilen çalıştım 2009 yılına kadar da TSE'deki “Ormancılık İhtisas Grubu Başkanlığı” görevim nedeniyle 43 yıl ormancılıkla iç içe olmaya devam ettim. Anılarımı yazdığım 2021 yılına kadar ise ormancılığımızla ilgili gelişmeleri dışardan izlemeye çalışıyorum.

İki yüz yıla yakın bir geçmişe sahip olan ormancılığımız, on binlerce fedakâr ormancı çalışan ve akademisyenler tarafından bu günlere getirilmiş ve Büyük Önder Atatürk döneminde 3116 sayılı Kanunla tesis edilmeye başlanan “Devlet ormancılığı”yla, ormanlarımız düzensiz faydalanan bir doğal varlık olmaktan çıkarılmıştır.

Kamusal varlık olan ve kamu adına yönetilmeye çalışılan ormanlarımız, 1937'ten bu yana her bir meslektaşımın ilmek ilmek örerak, geleneklerini oluşturduğu “devlet ormancılığı” sayesinde elimizde kalabilen doğal varlığımızdır. Kitabın “Ankara Yılları” bölümünde değindiğim gibi devlet ormancılığından sapma ormanlarımıza çok yönlü zararlar verecek bir süreci başlatmıştır.

Bizim kuşak ormancıların hayatı orman varlığımızı her türlü yasa dışı kullanıma karşı korumakla geçti. Açma, yerleşme, kaçak kesim ve benzeri usulsüzlükleri yapan çaresiz ve yoksul orman köylümöze karşı içimiz acıyarak da olsa yasaları uygulardık. Şimdi devran tersine döndü. Dün köylünün ormandan açtığı yerler son 20-30 yıldan beri tekrar ormanlaşırken, günümüzde kentli zengin kesimin ve sermayenin orman alanları üzerinde baskısı söz konusu. Ormancılık yönetimleri ormanları alabildiğine sermayenin kullanımına açıp, aşırı üretimle ormanların devamlılığını riske atarken, orman köylüsü çevresindeki ormanları korumak için yer yer devlete karşı direnmek zorunda kalmaktadır. Orman köylümüz Milas İkizdere’de, Artvin Cerattepe’de ormanlarını korumak için direnmekte, Kazdağları’nda köylüsü, kentlisi, çevrecisi omuz omuza “Su ve Vicdan Nöbeti” tutmaktadır.

Özel ormancılık sosyal, hukuki, ekonomik ve başka nedenlerle bize uygun olmayan ve kötüye kullanılan bir ormancılık türüdür. Saip Molla Özel Ormanı’nın başına gelenler ve o olaya neden olan değişik

kurumlardan kamu görevlileri profili iyi analiz edilmelidir. Kitabımı devlet ormancılığını tesis eden ve geleneklerini oluşturanlara ithaf etmemin bu açıdan özel bir anlamı vardır.

Eğer bu son sözlerimi okuyorsanız anılarımin tamamını okuduğunuzu varsayarak şunu söyleyebilirim: Biz ormancılar aynı örgüt çatısı altında, geleneklere bağlı, biraz da usta-çırak ilişkisi anlayışıyla çalışan insanlar olarak, bir bakıma benzer hayatlar yaşadık. Önden gidenler arkadan gelenlerin ellerinden tutarak onları yetiştirdiler. Ormancılık hiçbir ormancının yaşadıklarından ibaret değil ama her bir hayat bütünü çok küçük de olsa bir parçasıdır. Ben o küçük parçanın öznesi olarak onu anlatmak sorumluluğumu yerine getirmek adına anılarımı yazmak gereği duydum. Eğer Emerson'un "Tarih biyografilerden ibarettir" sözünü doğru kabul edersek, benim bu küçük mesleki otobiyografim de koca bir binanın bir tuğlası misali, ormancılık tarihimizin küçük bir parçası olacaktır.

Anılarım içinde sıradan olanları bir yana bırakarak, bana özgü olarak nitelenebilecek ve ormancılık hayatıma değer kattığını düşündüğüm üçünü burada bir kez daha hatırlatmak istiyorum:

Birincisi; Elâzığ yıllarımın sonunda ağaçlandırma yatırımlarını o günün 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'yla uyumlaştırarak, birim fiyatları, sözleşme ve şartnameleriyle bir sistem halinde yazarak yaklaşık yüz sayfalık bir belge olarak mevzuat haline getirmemdir. Merkezde bu amaçla kurulan bir komisyon yapamamış, yetkili daireler yapamamış ve görev bana verilmişti. Kurduğum sistem iş kalemleri arttırılarak OGM'nin de benzer hizmetlerini kapsayacak şekilde, genişletilerek 35 yıldan beri işlev görmüş ve bugün de yürürlüktedir.

Bu arada bir konuya açıklık getirmek gereği duyarım. Benim bir yandan devlet ormancılığını savunurken diğer yandan da bugün tüm ormancılık hizmetlerinin hizmet alımı şeklinde özel sektöre yapılmasında kullanılan ihale sisteminin hazırlanmasını başarı haneme kaydetmenin bir çelişki olduğu düşünülebilir. Kitabın eklerinde verilen İhale Sistemin özetinden anlaşılacağı gibi o günlerde Türk ormancılığı yıllık 300 bin hektar ağaçlandırma hedefine odaklanmıştı. Başka bir açıdan bakıldığında, o dönemde AGM'nin iş makinaları yılda 672 saat çalışabilirken özel sektör iş makinaları yılda 2500-3000 saat

çalışmaktaydı. Benim hazırladığım sistem bir ağaçlandırma ve silvikültür müdürü olarak tamamen yıllık 300 bin ha lık ağaçlandırma hedefini gözetken bir çalışmaydı. Diğer taraftan günümüzde her hizmeti özelleştirmeyi kafasına koyan yönetimler benim hazırladığım sistem olmasa da bir şekilde amaçlarına uygun mevzuatı geliştireceklerdi.

İkincisi; Mersin Orman Bölge Müdürlüğümün ilk yıllarında “Sosyal Ormancılık” kavramını bölgemin şartlarına uygun bir modelle hayata geçiren ve konuyu makaleler yazarak meslek kamuoyuyla paylaşan ilk uygulayıcılardan olmamdır. Gerek sosyal ormancılık gerekse sonradan “karma ormancılık” olarak tanımlamak zorunda kaldığım bu uygulamamız, ilerleyen yıllarda çok daha geliştirilerek fakültelerde ders haline getirilmiş ve kitaplar yazılmıştır. Tüm yayınlarda ilk uygulamacı olarak benim yazılarıma ve uygulamalarımıza atıf yapılması beni mutlu etmiştir.

Üçüncüsü; Mersin Üniversitesine günümüzdeki büyük yerleşkesini kazandırmamdır. Ayrıntılarını “Mersin Yılları” başlığı altında anlattığım gibi tamamen ön alarak, yetkilerimi kullanarak, biraz da aşarak yaptığım bir eğitime katkı hizmetimdir. Bunu yaparken; tamamlanmış bir kadastro dosyasını işleme koymadım. Komisyonun günlerce yaptığı arazi ve büro çalışmasını yok saydım. Orman niteliğini kaybederek işgal edilmiş ancak hukuken henüz orman olan 1122 dekar gibi geniş bir alanı, orman dışına çıkartmadan, işgal edenlerin tepkisine rağmen (Rahmetli **Uçkun Geray** hocamızın tanımlamasıyla) “yüksek kamu yararı” sağlayan bir amaca yönlendirdim. Mersin’in kenarında bir getto oluşması yerine, modern bir üniversite kampüsü oluşmasını sağladım. Çukurova Üniversitesi’nin o gün için düşündüğü ve ihtiyacı olan “Mersin Kampüsü” arsasının on misli daha büyük bir alanı eğitime kazandırarak bugünkü Mersin Üniversitesi’nin kuruluşuna altyapı hazırlamış oldum. Bu hizmetimi meslek hayatımın en önemli hizmeti olarak değerlendirir ve gurur duyuyorum.

Son sözlerim bağlamında ormancılığımızın geleceği hakkında ve genç meslektaşlarıma tavsiye niteliğinde birkaç söz söylemek istiyorum.

“2000’li yıllarda ormancılığımızda neler oluyor?” başlığında belirttiğim üzere bu dönemde hemen her konuda ve her sektörde olduğu gibi ormancılığımızda da dramatik değişimler yaşandı. İki yüzyıllık

geçmişî olan Orman Teşkilatı “Hizmet üretir” konumdan çıkartılarak her konuda hizmet alan konuma geldi. Bu anlayışta o kadar ileri giddildi ki son olarak, “Ormandan Çıkarılacak Ağaçların Belirlenmesi ve Kayıt Altına Alınması Danışmanlık Hizmet Alımı” ile teknik ormancılığın en temel ögesi olan alışılmış adıyla “damga” işi de hizmet alımının konusu yapıldı. Fakültedeyken Silvikültür derslerini veren hocamız Prof. Dr. **Besalet Pamay**; “Ormancı damga çekicini, bir cerrahın neşterini kullandığı hassasiyetle kullanmalıdır” derdi. Benzetmek yerindeyse, neşteri sorumsuz ellere teslim etme noktasına gelindi. Bu uygulama üretim tertibi artışları ve dikili satışlarla birlikte düşünüldüğünde orman tahribatını hızlandıracak bir sonuç doğuracaktır. Devlet ormancılığı bu ve benzeri birçok uygulamayla deyim yerindeyse dibe vurmuştur. Bu durum sürdürülebilir değildir. Ormancılığımız buradan mutlaka bir sıçrama yapmak zorundadır. Bilim bunu söylüyor, ülkemizin doğal, çevresel ve sosyal gerçekleri bunu gerektiriyor.

Bu düşüncelerimle özel ormancılık bürolarından alınan her hizmete karşı olduğum sanılmasın. Ben genç meslektaşlarımın sektörümüz tarafından daha fazla işlendirilerek örgüt içinde belli konularda uzmanlaşarak daha iyi yetişip, daha iyi hizmet üretmelerini savunuyorum. Sektörün dışında kalarak, sektörün hizmet alımları için birbirleriyle acımasız bir rekabete girişmelerini “onur kırıcı” buluyorum.

21. Yüzyılda birçok mesleğin önemini yitireceği ve yerini bilgisayar algoritmalarının alacağı sıkça söylenmektedir. ABD’de yapılan “Geleceğin İstihdamı” isimli araştırmada 702 mesleğin önümüzdeki yirmi yılda yerini ne ölçüde bilgisayar algoritmalarına bırakacağı sıralanmıştır. Bazı meslekler %99 oranda yerini bilgisayar algoritmalarına bırakarak önemini yitirirken 43. sırada yer alan “Ormancı” (Orman Mühendisliği) mesleğinin fonksiyonlarını bilgisayar algoritmalarına kaptırma oranının % 0.0081 (onbinde 81) gibi çok düşük oranda kaldığı görülmektedir. (Frey ve Osborne 2013) Mesleğimizin gelecekte önemini koruyacak meslekler arasında yer alması sevindiricidir. Bu açıdan bakıldığında mesleğimizin geleceği parlak görünmektedir. Ancak rehavete kapılmamak, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmek, bunları mesleki çalışmalarımızla uyumlaştırmak ve geleceğe hazırlıklı olmak gerekir. Tarihçi **Harari** bu görüşü

doğrulayan çarpıcı bir uyarıda bulunmaktadır: “*Marks yeniden dırilseydi Marksistlere Das Kapital okumaya daha az zaman ayırıp, internet ve insan genomu üzerine yürütölen çalışmaları okumalarını tavsiye ederdi.*”

Ölkemiz yürürlükteki ‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nden vazgeçtiğinde demokrasi, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı gibi temel konulara paralel olarak ormancılık sektörümüzün de rayına oturacağına inanıyorum.

Bu bağlamda genç meslektaşlarımız kendilerini bilimsel gerçekler doğrultusunda ormancılık yapılacak günlere hazırlamalıdır. İnsan iyi bildiğı bir konuda göreceli üstünlük ve kendisine iyi bir konum sağlayabilir. Bilgi güçtür ve sizi güçlü kılar. Yaptığınız her işin temel bilgilerini güvenilir kaynaklarından öğrenmeden uygulamaya girişmeyin. İngilizce öğrenmeyi ve teknolojik yenilikleri yakından takip etmeyi ve literatür bilgilerinizi teknoloji kullanımıyla desteklemeyi öğrenin. Öğrendiklerinizi her vesileyle meslek kamuoyu ile paylaşmak için yazın, yazarken de daha çok öğrenirsiniz. Önden giden meslek büyüklerini takip edin, arkadan gelenlere bildiğiniz kadarıyla el verin, yardım edin.

Ormancılıkta bölgesel deneyim son derecede önemlidir. Örneğin Doğu Karadeniz ormancılığıyla Akdeniz bölgesi ormancılığımız arasındaki farklılık, Finlandiya ve İtalya ormancılığı arasındaki farklılık kadar derindir. Rotasyon gibi zorunlulukları aşar aşmaz bir bölgenin, bir konunun uzmanı olmaya odaklanın. Türkiye’nin her bölgesinin ormancılığını hakkıyla bilen bir ormancıyı ben bugüne kadar henüz görmedim, duymadım. Bir koltuğa çok karpuz sığdırmaya özenmeyin. Birçok şeyi biraz bilmek yerine bir konuyu derinlemesine öğrenmeye çalışın.

Özellikle genç meslektaşlarıma mesleki tavsiyelerim dışında hayatın geneline dair söyleyeceğim birkaç söz daha var;

Ne kadar yaşarsanız yaşayın her ömür çok kısadır. Bu bakımdan “zaman” en kıymetli hazineimizdir ve doğru kullanılmalıdır. “Boş zaman” kavramını hayatınızdan çıkarın. Boş zaman yoktur, boş geçen zaman vardır. Yaşınız ilerledikçe en çok pişmanlık duyacağınız şey boşuna geçirdiğiniz zaman olacaktır.

Mümkün olduğu kadar her fırsatta okuyun. Okuyacağınız kaynakları doğru seçin. Elli yıl öncesinde olduğu gibi “ne bulursanız okuyun” dönemi bitmiştir. Bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır ama ayıklayıp yararlı ve doğru olanların özenle seçimi gerekmektedir. Mesleki ve kültürel olarak size bir şeyler katacak kaynakları okuyun. Okuduklarınızdan notlar çıkarıp ileride kullanmak üzere sanal ortamda depolayın. Bunlar sizin için ileride kullanacağınız hazineler olacaktır. Ben bunu 40 yaşından sonra yapmaya başladım. Şu an okuduğum kitaplardan yüzlercesinin faydalanabileceğim bir özet notu arşivimdedir.

Mesleki konuda ne kadar bilginiz olursa olsun bu sizi ancak konunuzda uzman birisi yapar. Kişiliğinize entelektüel bir boyut kazandırmak isterseniz, meslek dışı konularda da kendinizi donatmanız gerekir.

Hobileriniz sizin entelektüel kimliğinizi güçlendirir. Güzel sanatların herhangi bir dalında yeteneğiniz varsa bunu mutlaka geliştirin. Sanat ve düşünce kuruluşlarına katılın. Böylece hem sosyal çevreniz genişler hem kültürel düzeyiniz yükselir.

Meslektaşlarımızın genelde yaptığı yanlışlardan biri sosyal çevrelerini ormancılık camiası ile sınırlamalarıdır. Daha büyük bir yanlış ise meslek camiası içindeki bir ideolojik grubun içinde hapsolmaktır. İnsan ne kadar farklı çevre ile ilişki kurarsa ufku o kadar genişler, hayatı renklenir ve daha anlamlı hale gelir.

Orman mühendisliği, dünyanın her yerinde itibarlı bir meslektir. Bu mesleği isteyerek veya pek de istemeyerek seçmiş olabilirsiniz. Ama artık seçtiğinize göre, “işini iyi bilen bir mühendis” olmaya özen gösterin. Mesleğinizde donanımlı olmak bürokratik konumunuzdan bağımsız olarak size toplumda itibar kazandırır. Kendinizi geleceğe hazırlayın. Hiçbir emek boşa gitmez. Hayatın önünüze ne çıkaracağı bilinmez ama unutmayın ki şans hazırlıklı olana güler.

Tüm genç meslektaşlarımın şansı bahtı açık olsun.

Yaşanmış neredeyse yarım yüzyıllık bir meslek hayatını geride bırakırken gerçek değerlendirmenin meslek kamuoyuna ve ormancılık tarihimize ait olduğunu vurgulamak istiyorum. Bu kitapta bir özetini sunduğum meslek hayatımı yaşarken yolumun keşiştiği tüm

meslektaşlarıma ve her kademedeki teşkilatımız çalışanlarına minnet duyuyorum ve en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Buraya kadar okuduğunuza göre şimdi sizden bir ricam olacak. Kitapla ilgili olumlu veya olumsuz görüşlerinizi aşağıdaki eposta adresim üzerinden lütfen benimle paylaşır mısınız? Yazmaya üşenenler telefonla da görüşünü belirtebilirler.

eposta: azizbozatli@gmail.com

Cep Tel: 0532 218 47 87

KAYNAKLAR

Anonim, 2002. Sözlü Ormancılık Tarihi. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği (KÇOD), Yayın No:12, 2002, Ankara.

Anonim, 2018. Fidan, İnsan, Orman-Muhterem Okutur. OGEM-VAK, Ankara.

Anonim, 2021. TOD Başyazı. Orman ve Av Dergisi, Sayı:1, Ocak-Şubat 2021, Ankara.

Avcıoğlu, D. 1986. Millî Kurtuluş Tarihi. Cilt:2, Tekin Yayınevi, İstanbul, 461.

Aydemir, H. 1975. Bala Koruyucu Orman Şeritlerinin Mikroklima Ve Tarımsal Ürün Verimine Etkisi. OAE Yayını Teknik Bülten Serisi No: 68.

Aydemir, Ş.S. 2003. Suyu Arayan Adam. Baskı No:12, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Boydak, M., Bozatlı, A., Ayhan, Ş. 1990. Mersin Yöresinde Çıplak Karstik Alanların Sedir Ekimleriyle Ağaçlandırılması, Uluslararası Sedir Sempozyumu Bildirisi(22-27 Ekim 1990, Antalya), Ormancılık Araştırma Enstitüsü Muhtelif Yayınlar No: 59, Ankara, 203-214.

Boydak, M. 2020. Sedirin (*Cedrus libani* A. Rich.) Tahribi Sonucu Toroslarda Oluşan Çıplak Karstik Alanların Ekim Yöntemiyle Yeniden Sedir Ormanlarına Dönüştürülmesinin Öyküsü, Orman ve Av Dergisi, Eylül-Ekim 2020, Ankara.

Bozatlı, A. 1984. Güneydoğu Anadolu Projesindeki Kavakçılık ve Ülke Kalkınmasındaki Yeri, Orman Mühendisliği Dergisi, Kasım 1984, Ankara.

Bozatlı, A. 1985a. Enerji Darboğazı ve Doğu/Güneydoğu Anadolu Baltalıkları, Orman Mühendisliği Dergisi, Ocak 1985, Ankara.

Bozatlı, A. 1985b. Baltalıklarda Yenileme ve İyileştirme(imar ve ihya)Çalışmalarının Pratik Esasları, Orman Mühendisliği Dergisi, Haziran 1985, Ankara.

Bozatlı, A. 1986a. Ağaçlandırma Yatırımlarında Taahhüt Sistemi İle İlgili Sorula ve Cevaplar-Orman Mühendisliği, Ocak 1986, Ankara.

Bozatlı, A. 1986b. Ağaçlandırma Yatırımlarında Yeni Bir Çığır: Taahhüt Sistemi-Ağaçlandırma El Kitabı. Editör: İsmail Özkahraman, OGM Ağaçlandırma Daire Başkanlığı Yayınları, Sayı: 13-171, 1986, Ankara.

Bozatlı, A. 1986c. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Dahilinde Potansiyel Kavak Ağaçlandırması- Ağaçlandırma El Kitabı. Editör: İsmail Özkahraman. OGM Ağaçlandırma Daire Başkanlığı Yayınları, Sayı: 171-175, 1986, Ankara.

Bozatlı, A. 1987a. Lübnan Sedirinin (Toros Sediri) Gençleştirilmesi konusunda Mersin’de yapılan Yeni Çalışmalar-, Orman Mühendisliği Dergisi, Ocak 1987, Ankara.

Bozatlı, A.-1987b. Konya’da Sosyal Ormancılık Çalışmaları, Orman Mühendisliği Dergisi, Şubat 1987, Ankara.

Bozatlı, A. 1988. “1983 Yılından Sonra Orman Kanununda Yapılan Değişikliklerin Ülkemiz Ormancılığına ve Sosyo-ekonomik Yapısına Etkileri” Semineri Tebliği, Mart 1988, Ankara.

Bozatlı, A.1988. Mersin Orman Bölge Müdürlüğü Orman İçi Dinlenme Yerleri, Yeşile Çerçeve Dergisi, Sayı:18-1988, İstanbul.

Bozatlı, A. 1991. Sosyal Ormancılık Kavramı Tebliğ, Türkiye Kırsal Kalkınma ve Halk Ormancılığı Semineri, 11-12 Mart 1991,Hilton Oteli, Ankara.

Bozatlı, A. 1989a. Tayland Ormancılığı, Orman Mühendisliği Dergisi, Eylül 1989, Ankara.

Bozatlı, A. 1989b. Tayland Ormancılığı, Orman Mühendisliği Dergisi, Ekim 1989, Ankara.

Bozatl, A. 1989c. Tayland Ormancılığı, Orman Mühendisliği Dergisi, Kasım 1989, Ankara.

Bozatl, A. 1989d. Doğu Akdeniz Ormancılığının Özellikleri Bil-dirisi, Orman Mühendisleri Odası, Doğu Akdeniz Ormancılığı Sempozyumu, Mersin.

Bozatl, A. 1998. Çin Seferberlik, Tarımsal Ormancılık ve Paulownia, Tabiat ve İnsan Dergisi, Sayı:2, 1998, Ankara.

Bozatl, A. 2005a. Helikopterden Tohum Savurmak Ya Da Geç-mişi Yok Saymak, Orman Ve Av Dergisi, Sayı:2-, Mart-Nisan 2005, Ankara.

Bozatl, A. 2005b. Ormancılık Tarihi ve Uzmanlık Üzerine, Or-man Ve Av Dergisi, Sayı: 3, Mayıs-Haziran 2005, Ankara.

Bozatl, A. 2005c. Görkemli Doğal Varlıklarımız: Anıt Ağaçlar, TSE (Türk Standartları Enstitüsü) Dergisi, Haziran 2005, Ankara.

Bozatl, A. 2005d. Anıt Ağaçların Envanter ve Seçim Kuralları (TS:13137), Orman ve Av Dergisi, Sayı: 5, Eylül-Ekim 2005, Ankara.

Bozatl, A. 2006a. Slogan Ormancılığı, Orman ve Av Dergisi, Sayı:1, Ocak-Şubat 2006, Ankara.

Bozatl, A. 2006b. Ormancılar ve OMO. Orman ve Av Dergisi, Sayı: 3, Mayıs-Haziran 2006, Ankara.

Bozatl, A.-2006c. Kuyuya Atılan Taş: "Millet Ormancılığı". Or-man ve Av Dergisi, Sayı:5, Eylül-Ekim 2006, Ankara.

Bozatl, A.-2006d. Tasfiye Sürecindeki Ormancılık, 5531 ve Sertifikalı İşsizler. Orman ve Av Dergisi, Sayı:6, Kasım-Aralık 2006, Ankara.

Bozatl, A. 2007a. Ormancılık Aşınmakta, Ormancılar Uyumak-ta-Orman ve Av Dergisi, Sayı:4, Temmuz-Ağustos 2007, Ankara.

Bozatl, A. 2007b. Akdeniz'in Horlanan Hazinesi: "Makilikler". Or-man ve Av Dergisi, Sayı:6, Kasım-Aralık 2007, Ankara.

Bozatlı, A.-2015a. Osmanlıca, Türkçe, Dil ve Harf Devrimleri Hakkında. Orman ve Av Dergisi, Sayı:4, Temmuz-Ağustos 2015, Ankara .

Bozatlı, A. 2015b. Ortadoğu ve Su. Orman ve Av Dergisi, Sayı:5, Kasım-Aralık 2015, Ankara.

Bozatlı, A. 2017. Atatürk ve Kitap. Orman ve Av Dergisi, Sayı:2, Mart-Nisan 2017, Ankara.

Bozdağ, İ. 1980. Kemal Tahir Sohbetleri. Bilgi Yayınevi, Ankara, 1980.

Bulut, F. 2011. 68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye’de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 23, Aralık 2011, 123-149.

Çağlar, Y. 1983. Kimi Ormancılık Yatırımlarına İlişkin Bölgesel Önceliklerinin Belirlenmesi Kitabı, MPM Yayınlan, Yayın No: 288, 1983, Ankara.

Çağlar, Y. 2014. Gönüllü Emegın Emekçisi Kitabı, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneğı Yayını, 2014,Ankara.

Forester K. Çev: Fikret Işık, 1996. Türkiye’de Sosyal Ormancılık, Orman ve Av Dergisi, 1996, Ankara.

Geray, A.U. ve Görcelioğlu, E. (1983). Tarım ve Orman Arazileri Kullanımında Karma Sistemler (Mixed Systems in Agricultural and Forest Land Use). İ.Ü.Orman Fak. Dergisi, Seri B, Cilt 33, Sayı 1, İstanbul, 173-200

Işık, K. Editör: Alan, M., 2021. Yarım Yüzyılın İçinden Orman Köyleri, Öğrencilik, Üniversiteler, Ormancılık, Dünyamız. Türkiye Ormancılar Derneğı Yayını, Yayın No: 54, 2021, Ankara.

İnal, S., 1971. Türkiye’de Anayasa Ormancılık İlişkileri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No: 1647, O.F. Yayın No: 17, İstanbul, 176.

Koca, M. 2018. 68 Olayları ve Politik Şiddet. İnönü Üniversitesi Bülteni, Cilt:8, Sayı:15, 2018, Malatya.

Koçak S. 1995. Torosların Sarıyaylasında Katran Olmak Zor. Yeşil Çerçeve, Sayı: 34, Eylül 1995, 17-21.

Lewy, G. 2011. 1915 Osmanlı Ermenilerine ne oldu?. Timaş Yayınları, 1. Basım, 2011, İstanbul.

Odabaşı, A. 2005. Meşrutiyet Dönemi Türk Halkçılığı ve Halka Doğru Dergisi. Teori Dergisi Sayı:188, Eylül 2005.

Ok, K. 2019. Karma Ormancılık Üretim Sistemleri ve Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Sorunu. Kırsalda Üretim ve İstihdam Temelli Kalkınma Çalıştayı, Kasım 2019, İzmir.

Ong, W.J. 2020. Sözlü ve Yazılı Kültür, Sözü'nün Teknolojileşmesi Kitabı. Metis Yayınları, 7. Basım, 2020.

Özden, S. 2000. Orman İçi Otlatmacılık Sisteminin Ekonomik Analizi. DR Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Pamay, B. 1966. Türkiye'de Yaş Sınıfları Metodunun Uygulanmasından Doğan Gençleştirme Problemleri Silvikültürel Planlama. İstanbul Üniversitesi, 1966, İstanbul.

Saatçioğlu, F. 1970. Belgrad Ormanında Kayının (*Fagus orientalis*) Büyük Maktalı Siper Metodu İle Tabii Olarak Gençleştirilmesi Üzerine Yapılan Deney ve Araştırmaların On Yıllık (1959-1969) Sonuçları İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 2, 1970.

Toffler, A. 1981. Çev: Sargut, S. Şok Kitabı. Altın Kitaplar Yayınevi, 1981, İstanbul.

Tolunay, A. 1989. Sosyal Ormancılık Üzerine Düşünceler. Orman Mühendisliği Dergisi, Sayı:8, Ağustos 1989, Ankara.

Tolunay, A. 1992. Türkiye Orman Köylerinde Sosyoekonomik Kırsal Ormancılık Sorunları ve Çözüm Yolları. Türkiye'de Uygun Toplum Ormancılığı Modellerinin Geliştirilmesi Projesi Semineri, Kunduz Eğitim Merkezi, 20-24 Temmuz 1992, Amasya.

Tolunay, A. 1993. Sosyal Ormancılıkta Dün, Bugün ve Yarın ya da Sosyal Ormancılıkta Ne Yapmalı. Türkiye'de Sosyal Ormancılık Kavramı Üzerine Eğitim Projesi, Tebliğ No:6, Sayı:24, Orman Bakanlığı UNDP/FAO, 1993, Konya.

Tolunay, A. 1999. Sosyal Ormancılık. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Ders Notları, 1999, Isparta.

Turgut, H. 2018. Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları. 21. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 294-296.

Uslu, S. 1959. İç Anadolu Stebinin Antropojen Karakterleri Üzerinde Araştırmalar. Orman Genel Müd. Yay., 302/15, İstanbul.

Uslu, S. 1970. İç Anadolu 'nın Ormansızlık Problemi. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt: XX, Sayı: 1, İstanbul, 118–126.

EKLER

Ek-1: 6.filoya CKMP’NİN tepkisi

TÜRK KARDEŞİMİ...

Milli bütünlüğümüzü bozmaya çalışan ve sinsî gayelerle yurdu-muzu bir **VIETNAM** haline getirmek isteyen Kızıllar ve sanki Türki-ye’yi karıştırmak için geliyormuş hissinin veren 6. Filo tahriklerine devam etmektedirler.

Türkiyenin güçsüz ve fakir haline bakıp, istediklerini yapacak-ları günlerin geldiğini zanneden Batılı sömürücüler ve Komünist tah-rîkçiler toplumsal çatışmaları körükleyen davranışlarını çoğaltmış-lardır.

Türkiyeyi sömürenlere ve vatanımızda kızıl bir yönetim kurmak isteyenlere karşı davranışlarımız tam milliyetçi olacaktır. 6. Filo’ya köpekçe yardımcılık edenler ve Bayezit kulesine kızıl bayrak çekecek kadar satılmış olanlara karşı **MİLLİYETÇİ HAREKET**’in yumrukları hazırdır.

Şunu unutmamalıyız ki, Emperyalizme karşı tepki milliyetçilik şuurundan uzaklaştığı an, Türkiye Gizli Komünist Partisi istediği fir-satı eline geçirir.

TÜRK KARDEŞİMİ...

Kurtuluş yolu, hiç bir yabancı emperyalist merkezlere satılma-yanların yolu, Milliyetçi - Toplumcu yoldur.

6 Filo’ya ve Batılı emperyalistlere karşı **TETİKTE OL...** Tarihte yoksul milletlerin vatansever davranışlarını daima istismar edip, Ko-münist Emperyalizme satan kızıllara karşı **HAZIR OL...**

Yaşasın **TÜRKİYE...**

Kahrolsun nereden gelirse gelsin her çeşit **EMPERYALİZM**

TANRI TÜRK’Ü KORUSUN.

Milliyetçi Hareket Partisi (CKMP)
İstanbul Gençlik Kolu

Ek-2: 1986-91 yılları Mersin Orman Bölge Müdürlüğü Yangın İstatistikleri

İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ	1986		1987		1988		1989		1990		1991	G.TOPL AM	G.TOPLAM (Ha)
	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	ÇIKAN YANGIN ADEĞİ	YANAN SAHA Ha.	YANAN SAHA Ha.
ANAMUR	10	27,700	7	98,800	8	77,650	16	160,000	18	167,900	5	6,000	538,050
BOZYAZI	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000
ERDEMLİ	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0	0,000	11	16,100	9	14,800	30,900
GÜLNAR	10	5,100	8	4,300	6	6,200	5	3,400	6	12,300	2	98,000	129,300
MERSİN	2	1,100	3	0,800	2	0,600	3	1,400	2	0,900	1	0,700	5,500
MUT	8	36,800	4	1,600	8	2,000	7	41,300	9	19,900	7	7,500	109,100
SİLİFKE	8	7,700	23	139,600	27	143,680	22	81,100	35	220,930	9	27,600	620,610
TARSUS	1	0,500	7	8,080	4	8,700	7	31,500	11	28,800	7	24,600	102,180
1	1	1986											
31	12	1992											
TARİHLERİ İTİBARIYLA TOPLAM	39	78,900	52	253,180	55	238,830	60	318,700	92	466,830	40	179,200	1535,640

Ek-3: İçel valisi Sabahattin Çakmakolu'nun verdiği takdirname ile Karaman valiliğinin verdiği takdirname ve teşekkürlerin yer aldığı 2002 yılına ait Bakanlığın verdiği sicil özeti

İÇEL VALİLİĞİ
ÖZEL

22.6.1987

Sr. Aziz BOZATLI
Orman Bölge Müdürü

MERSİN

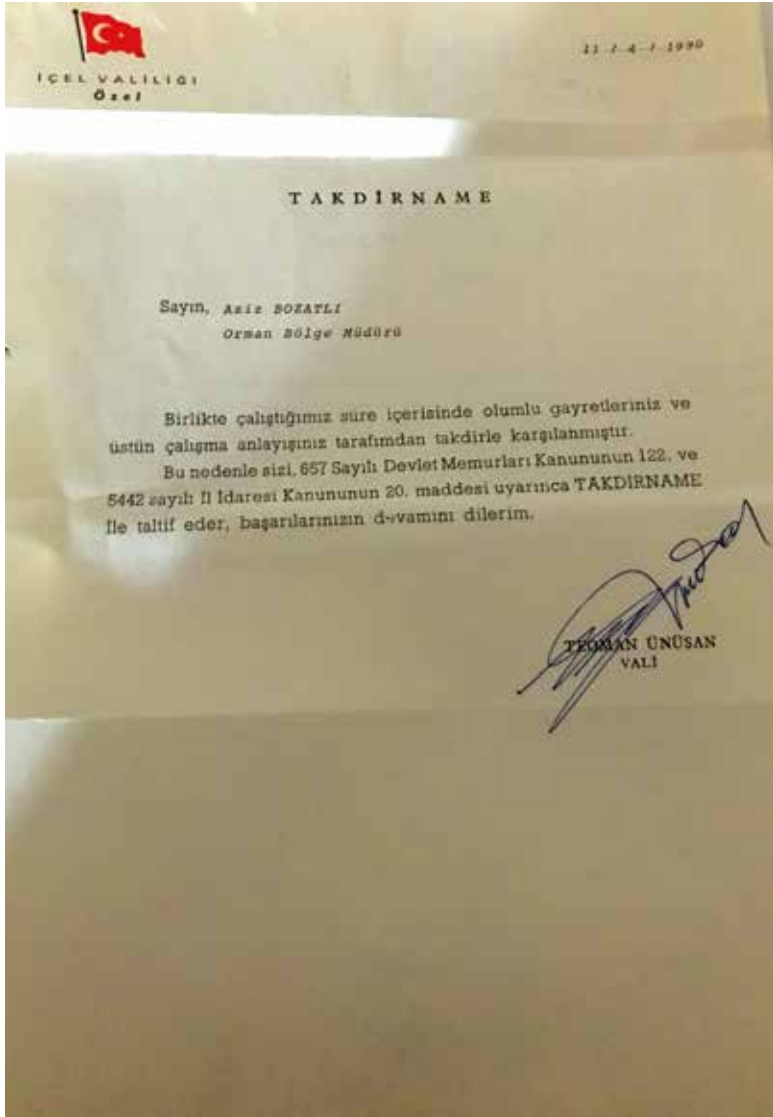
Görev alanınıza dahil konularda ihtisase ve bilgiye dayalı ileri görüşlü tedbirler almak suretiyle, yarında ve zamanında müdahalelerinizle teşkilâtınızı başarılı şekilde yönetmekle gösterdiğiniz gayret kamu kurum ve kuruluşlarınız ve halkla ilişkilerde istenilen işbirliği ve işlerin süratle sonuçlandırılmasındaki çalışmalarınız münasebetiyle sizi 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 172. maddesi gereğince TAKDİRNAME ile taltif eder, başarılı çalışmalarınızın devamını dilerim.

Sabahattin ÇAKMAKOLU
İçel Valisi

T.C.
ORMAN BAKANLIĞI
SİCİL ÖZETİ

Sicil No:	509
Emekli sicil No:	47-641-081
Adı ve Soyadı	Aziz BOZATLI
Baba Adı	Abdullah
Doğum Yeri ve Tarihi	Gaziantep-01.01.1947
Tahsili	İ.U Orman Fakültesi-1969
ALDIĞI MUKAFATLAR	
Memuriyeti	Nev'i Seb'ü
Elazığ Orm.Böl.Silv.Kül.Grup Md.	ÖGM'nin verilen 05.11.1985 tarihli TEŞEKKÜR
Mersin Orm.Bölge Müdürü	İçel Valiliğince verilen 22.6.1987 tarihli TAKDİRNAME
Mersin Orm.Bölge Müdürü	Karaman Valiliğince verilen 12.12.1990 tarihli TAKDİRNAME
Mersin Orm.Bölge Müdürü	İçel Valiliğince verilen 13.4.1990 tarihli TAKDİRNAME
Orman Bakanlığı Bakanlık Müşaviri	Orman Bakanlığınca verilen XI Dünya Ormancılık çalışmalarından dolayı TEŞEKKÜR

Ek-4: İçel Valisi Teoman Ünüsan'ın verdiği takdirname

Ek-5: İzine konu yedi parça devlet ormanına ait rapordan bir bölüm

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İLMİ İÇİŞİLER İÇİŞİLER İÇİŞİLER
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ BAŞLI HESAP YÜKSEK OKULU'NUN BİNA
YERİ İZİN RAPORUDUR

TALİP SAHASININ

1. : İçel
2. : Mersin
3. : Çiftlik

ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ : Mersin
ORMAN İÇİŞİLER MÜDÜRLÜĞÜ : Mersin
ORMAN İÇİŞİLER ŞEKLİ : Mersin

2- TALİP SAHASININ
a) Adı : Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü
b) Kamusal Adresi : Mersin

3- TALİP YANZİMİ İÇİN VERİLEN İZİN
a) Makamı : Mersin Orman İletme Müdürlüğü
b) Tarihi : 27.01.1989
c) Sırası : 06 Kd.30/1213

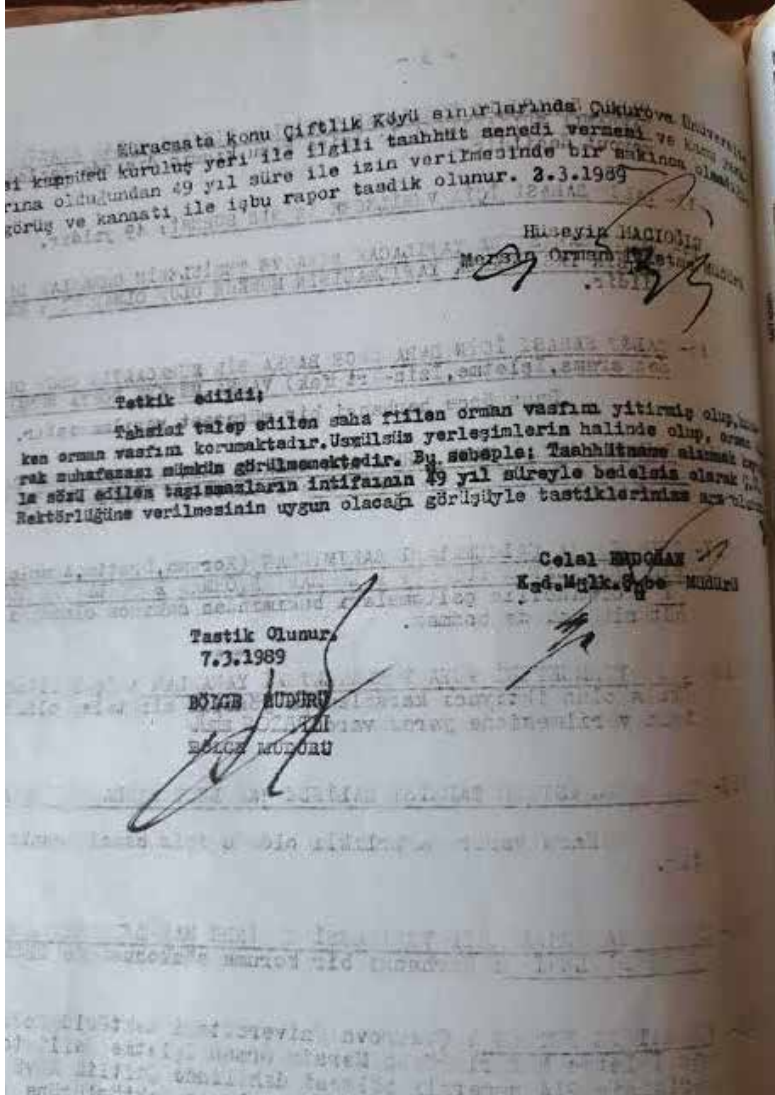
4- TALİPİN KONUSU VE MAKSADI : Çukurova Üniversitesi başlı Mersin
Kampusu yeri izini

5- SAHA VE TESISİN CİS VE ARAZI : Üniversite Kampüsü Tesisleri.

6- TALİP SAHASININ
a) Sınırları
Üzere;
1- 714.595 M2. vüsatındaki kapeşin beleni tepesi
Devlet ormanı I
2- 67.515 M2. vüsatındaki kapeşin beleni tepesi
Devlet Ormanı II.
3- 45.300 M2. vüsatındaki TAVŞAN ÜZEN DEVLET ORMANI
4- 194.420 M2. vüsatındaki KİPŞİN BELENİ DEVLET ORMANI
III.
5- 82.760 M2. vüsatındaki KİPŞİN BELENİ DEVLET ORMANI
IV.
6- 70.450 M2. vüsatındaki KİPŞİN BELENİ DEVLET ORMANI
V.
7- 47.775 M2. vüsatındaki KİPŞİN BELENİ DEVLET ORMANI
III'ün devamı

6- TALİP SAHASININ ALANI : Toplam. 1.222.815 M2. Devlet ormanı.

Ek-6: Mersin Üniversitesi yerleşkesi için genel müdürlüğe iki değerli arkadaşım Hüseyin Hacıoğlu, Celal Erdoğan ve benim imzamlı sunulan teklif

Ek-7: Çankaya Köşkü Ormanı Raporu giriş

CUMHURBAŞKANLIĞI YERLEŞKESİ YEŞİL DOKUSU İÇİNDEKİ AĞAÇ KURUMALARININ NEDENLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER HAKKINDA RAPOR

1.EMİR

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin 12.09.2001 gün ve B.01.0.LM.1.07/28-143 sayılı görevlendirme emirleri ile SDÜ Rektörlüğü'nün 14.09.2001 gün ve 6190-7329 sayılı yazıları.

2. KONU

Cumhurbaşkanlığı yerleşkesi yeşil dokusu içinde kimi ağaç türlerinde gözlenen kurumaların nedenlerinin saptanması ve bu konuda alınması gereken önlemler hakkında bir rapor düzenlenmesidir.

3. İNCELEME

KTÜ Orman Fakültesi Öğretim Üyelerince 26-30/09.1983 günlerinde gerçekleştirilen "Sistemik Adlandırma ve Etiketlendirme" konulu çalışmalarında; yerleşkenin yeşil dokusu içinde 27 familya ve bunlara ilişkin 117 odunsu takson saptanmıştır. Saptanan odunsu taksonlardan 4 familya ile 44 takson *Gymnospermae* (Açık Tohumlular), 23 familya ile 73 taksonun da *Angiospermae* (Kapalı Tohumlular) alt bölümlerine ait olduğu belirlenmiştir. Ancak, gerçekleştirilen söz konusu adlandırma ve etiketlendirme çalışmalarından günümüze değin geçen 18 yılda değişik türlerden olmak üzere, yeşil dokuya daha bir çok sayıda taksonun eklendiği görülmüştür.

Toros Sediri (*Cedrus libani* A.Rich), Anadolu Karaçamı [*Pinus nigra* Arn.subsp.*pallasiana* (Lamb.) Holmboe] ve Kızılçam (*Pinus brutia* Ten.) yerleşke yeşil dokusu içinde toplu halde bulunan ve alan olarak en fazla yer kaplayan ağaç türleri oldukları gözlenmiştir. Çalışmamıza konu olan ve yoğun şekildeki ağaç kurumaları, en fazla Toros Sediri kültür alanında görülmüştür. Kurumalar, tek ve toplu kurumalar şeklinde olmuştur. Tek ağaç kurumalarına daha çok yol kenarlarına dikilmiş bireylerde rastlanmıştır.

Toros Sediri kültür alanında rastlanan yaygın ağaç kurumalarının nedenleri ile bu konuda alınması gereken önlemleri belirlemek amacıyla, bu sorunlu alanlarda, kurumuş ve kurumakta olan kimi bireylerin kök bölgelerinde yakın toprak profilleri açılarak, bu profillerde sırasıyla toprağın fiziksel özellikleri, bireylerin yaşları, kök durumları, yıllara göre

Ek-8: Çankaya Köşkü Ormanı Raporu son sayfa

11

Bir ağaca, genellikle bir yuva asılmalıdır. Ancak, büyük ağaçlara birden fazla yuva asılması gerektiğinde, yuvaların değişik yüksekliklerde ve uçma deliklerinin değişik yönlerde olmasına dikkat edilmelidir.

Kuşlar, yuvalanacakları yeri bir süre gözlediklerinden ve ancak güvendiikten sonra yerleştiklerinden, yuvanın ilkbaharda işgal edilmesi için, mümkünse sonbaharda, en geç kış mevsimi sonunda asılması gerekir,

Yuvaların asılıy yüksekliği yerden 3-5 m kadar olmalıdır.

Kuşların güvende olabilmesi için, yuvaların mümkün olduğu kadar yoldan uzak yerlere asılmasına gayret edilmelidir. Yuvaların asılma mesafesi, birbirinden en az 25 adım uzaklıkta olmalıdır.

Yuvaların, uçma deliği bulunan yüzleri doğuya ve güneye bakacak şekilde asılmasında yarar vardır,

Yuvalar genellikle kapalılığı yüksek, dolayısıyla karanlık, rutubetli ve serin meycere kısımlarına, fakat ışığın içeri girebildiği boşluklara asılmalıdır.

Bu rapor Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenerek imzalanmıştır. 04.10.2001

Saygılarımızla

Prof. Dr. Abdullah ÇİZER

Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AVCİ

Öğretim Üyesi

Ek-9: Ağaçlandırma İhale Sisteminin Ana Hatları

A-Sistemin gerekçesi: (Bir bakıma mekanizasyonun da gerekçesidir.)

1-FAO – TUR 71/521 Proje verilerine göre bir hektar sahanın ağaçlandırılması için gerekli iş gücü 113.2 gün olup bunun iş gruplarına dağılımı ise şöyledir:

18.8 gün/ha. Örtü temizliği ve yığılması,

63.4 gün/ha. Toprak işleme - Teraslama,

12.0 gün/ha. Fidan dağılımı ve dikim,

5.0 gün/ha. Tamamlama,

14.0 gün/ha. Bakım.

Görüldüğü gibi bir hektar ağaçlandırma için gerekli iş gücünün % 82,2'si arazi hazırlığı ve toprak işleme için sarf edilmektedir. Diğer taraftan yılda 300 bin hektarlık ağaçlandırma hedefi için $113,2 \times 300.000 = 33.960.000$ işgününe ihtiyaç vardır. Kırsal alanda yılda 200 gün çalışılabileceğini varsayarak 169.800 işçiye ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre makineli toprak işlemenin teknik üstünlüklerini ayrı tutarak, makine parkımızın yıllık 300.000 hektarlık ağaçlandırma hedeflerini gerçekleştirecek seviyede olmadığı ortadadır.

2- Bir başka açıdan bakıldığında İzmit Kavak ve Hızlı Gelişen Orman Ağaçları Araştırma Enstitüsü'nün üç ağaçlandırma projesinde yaptığı bir araştırmaya göre; Devlet ağaçlandırma hizmetlerinde şimdiye kadar iş makinelerini yılda ancak 672 saat çalıştırabilmiştir. Halbuki özel sektör bu makineleri yılda 2.500 – 3.000 saat çalışmaktadır. Bu verilere dayanarak devletin makine parkını verimli kullanmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

B- İhale Sistemin Öğeleri:

1-Sistemin birinci ögesi “Kapalı Teklif Usulü İle İhale Şartnamesi”

2886 sayılı DEVLET İhale Kanunu'nda beş ihale usulü vardır ama kanunun 36. Maddesi “kapalı teklif usulü”nün esas olduğuna amirdir. Bu nedenle sektörümüze uygun bir “Kapalı Teklif Usulü İhale Şartnamesi” hazırlanmıştır. Bu şartnamede ihale kanununun 7'nci maddesindeki kanuni gerekler yerine getirilmiştir.

2- Sistemin ikinci ögesi “Sözleşme”

İhale kanununun 53. Maddesi uyarınca her ihale bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşmeye sektörün özelliği olarak “İş akım planı” eklenmiştir. İş akım planı işin istenilen zamanda bitirilmesi, sürüncemede kalmaması, yıllık programın gerçekleşmesi ve en önemlisi o proje için üretilen fidanların kullanılabilmesi için idarenin en büyük kozu olacaktır.

3- Sistemin üçüncü ögesi “Genel İdari ve Teknik Şartname”

Bundan sonra işin gidişatı genel idari ve teknik şartnamedeki esaslara göre yürütülür.

4- Sistemin dördüncü ögesi ”Birim Zaman Cetvelleri”

İzmit Kavak ve Hızlı Gelişen Orman Ağaçları Araştırma Enstitüsünce hazırlanmış iş ve zaman analizleri esas alınarak hazırlanmış cetvellerdir.

5- Sistemin beşinci ögesi “Birim Fiyat Cetvelleri”

Her yılın başında, yıl içindeki muhtemel enflasyon da dikkate alınarak o yılın ortalama işçi gündeliği ve saat ücreti belirlenir. Bundan sonra, birim zaman cetvelleri esas alınarak belirlenen poz numaralarına göre her poz numaralı işin birim fiyatı hesaplanarak cetvele yazılır.

6- Sistemin altıncı ögesi “Projenin keşif evrakı”

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD), 26 Aralık 1924 tarihinde, Orman Yüksek Mühendisi ve Eczacı Abdulkadir SORKUN, Orman Yüksek Mühendisi Dr. Tevfik Ali ÇINAR ve Orman Yüksek Mühendisi Asaf IRMAK tarafından “Orman Mekteb-i Alisi Mezunları Cemiyeti” adıyla İstanbul’da kurulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki en eski sivil toplum örgütlerinden (STÖ) biridir. Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği (TMMOB) nin kurulmasında öncülük etmiş köklü kurumlardandır. Bakanlar Kurulu Kararı ile 1951 tarihinde kamu yararına çalışan dernek statüsünü almıştır.

Bugün “ODTÜ Ormanı” olarak anılan, Ankara’nın akciğeri “ATATÜRK ORMANI”nın 1957-1958 yıllarında kurulma kararı alınmış, Türkiye Ormancılar Derneği bu ormanın kurulmasının her aşamasında gerekli çalışmaları yürüten öncü kuruluş olmuştur.

ABD’de bulunan TIES (Ekoturizm Derneği) üyesi olan Ekoturizm Grubumuz, halka açık ekoturizm gezileri düzenlemektedir. Bu gezilerinde gidilen bölgenin vahşi yaşamı ve florası hakkında yetkin ve Derneğimiz üyesi en az iki ekip lideri bilgilerini ve deneyimlerini katılımcılara aktarmaktadırlar. Pek çok ulusal ve uluslararası projeyi yürüten Derneğimiz bu kapsamda endemik türlerin korunması, Avrupa Sıcak Noktaları ve doğa ile vahşi yaşama ilişkin diğer özellikler üzerinde çalışmalar gerçekleştirmektedir. Derneğimiz aynı zamanda Fransa’da bulunan Akdeniz Ormanları Uluslararası Derneği (AIFM) üyesidir.

Orman ve Av Dergisi 1928 yılından beri düzenli olarak yayınlanmaktadır. Çoğunlukla ormancılık ve çevre konularında kitap ve dergi gibi 15.000’den fazla yayını içeren Ali Kemal YİĞİTOĞLU Kütüphanemiz bu konuda en büyük kütüphanelerden biridir.

Türkiye Ormancılar Derneği, UNCCD (United Nations Convention to Combat Desertification - Birleşmiş Milletler Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi) akredite Sivil Toplum Örgütüdür.

2015 Dünya Ağaç Günü (World Wood Day 2015) ana organizatörlerinden olan TOD, Uluslararası Ahşap Kültürü Derneği (IWCS) ile Eskişehir Odunpazarı Belediyesi’ni bir araya getirerek 7-27 Mart 2015 tarihleri arasında ahşap zanaatkarlar, sanatçılar, akademisyenler ve araştırmacılardan oluşan 93 farklı ülkeden ve Türkiye’den 350 katılımcının bir araya geldiği ülkemizin ilk ve en büyük ahşap festivalini gerçekleştirmiştir.

Türkiye Ormancılar Derneği İstanbul ve Antalya’daki iki şubesi, 21 farklı bölgedeki temsilcilikleri ve Orman Fakültesi temsilcilikleri ile bütün Türkiye’de hizmet sunmaktadır. TOD, sahip olduğu ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistem Belgesi ile önemli ulusal ve uluslararası iş birliği ve projelere imza atmaktadır.

Türkiye Ormancılar Derneği, 1924 yılından bu yana yaptıkları ile ülkemizde orman, çevre ve doğa sevgisinin yayılmasını, kökleşmesini, kamuoyunun bilinçlendirilmesini, ormancılık bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlamayı, ormancılık sorunlarının yurt, ulus gereksinimleri ve kamu yararı gözetilerek bilimsel ilkelere göre çözümünü amaçlamaktadır.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ANILARIMDA ORMANCILIK

Ormancılığımız; iki yüz yıla dayanan örgüt geçmişi ile Türk kamu hayatında daima önemli bir yere sahip olmuştur. Tek tek her ormancının inşa ettiği ama sonuçta tüm ormancılara ait bu serüvende; her ormancının yöreye uygun ürettiği çözümler, başarının tamamını yani ormancılık geleneklerini ve ormancılık tarihini oluşturmaktadır. Diğer meslektaşlarım gibi benim de meslek hayatım boyunca yaşadıklarım ve yaptıklarım, tıpkı bir binanın tuğlası ya da bir resmin fırça darbesi gibi ormancılık tarihimiz içinde çok küçük bir yer işgal etmektedir. Her dönemde heyecanla ve iddialı olarak yürütmeye çalıştığım ormancılık mesleğinin bir mensubu olarak, anılarım ile ormancılık tarihimize küçük bir katkı yapabilirsem ne mutlu bana.

Aziz Bozatl